

Z'EV BEN SHIMON
HALÉVI

A KABALA ÚTJA

Tartalom

Előszó	9
Bevezető	11
1. A hagyomány	15
2. Kabalisztikus fogalmak	23
3. Az Acilút nagy fája	30
4. A teremtés műve	41
5. A természeti Ádám: a test	48
6. A természeti Ádám: a psziché	56
7. Egyiptomi szolgaság	67
8. Az Ígéret földje	72
9. Jákob és Ézsau	77
10. A Cadik	84
11. A Kabala	90
12. Objektív tudás	99
13. Csoportok	107
14. Csoportstruktúra	112
15. Csoportdinamika	119
16. Összejövétel	126
17. Szabadulás Egyiptomból	132
18. Felkészülés	140
19. Szó szerinti megközelítés	144
20. Allegorikus értelmezés	152
21. Metafizikai értelmezés	159
22. Akarat	169
23. Alsó- és felsőrendű állapotok	178
24. Nesámá: a lélek	185
25. Kávvánót: elhatározás	196
26. Felkészülés	202
27. A cselekvés megközelítésmódja	210
28. Az áhitat megközelítésmódja	217
29. Az elmélkedés megközelítésmódja	224
30. Mennybemenetel	230
Függelék	239
Kisszótár	240
Név- és tárgymutató	242

Illusztrációk

1. Az életfa a szefirákkal	13
2. A héber életfa latinbetűs átírása	14
3. A menóra	22
4. A szefirák nevei	26
Isten szent nevei	29
5. Villámfény, oktáv és két arc	33
6. Az Acilút négy világa	35
7. A négy világ születése	39
8. A négy világ	45
9. Az emberi test	47
10. Az ember pszichobiológiája	55
11. A psziché	64
12. Az Éden és a Föld	65
13. A rabság	78
14. A tanítvány	89
15. A tan hét szintje: a maggidok	96
16. Kabala	111
17. Jákob létrájának öt kertje	139
18. A férfi és női princípium	143
19. A hét pásztor	151
20. Héber betűk és ösvények	158
21. Az energia keringése	167
22. Akarat	168
23. A Gadlút és a Katnút	177
24. A Tízparancsolat	184
25. Lelkek	191
26. A hét halálos bűn	194
27. A szent hét	206
28. Tetragrammaton	208
29. Akiba rabbi mennybemenetele	232
30. A hét menny	238

Előszó

Mindenki keres valamit. Van, aki a biztonságot, mások hatalomra vágynak, vagy az élvezeteket hajszojják. Megint mások álmokat kergetnek, esetleg nem is tudják, mire van igazából szükségük. Akadnak természetesen olyanok, akik tudják, mi után kutatnak, csakhogy nem találtak rá az evilági életben. Ezeknek az igazságra szomjazóknak a számára az előző nemzedékek számtalan fogódzót, eligazítást hagytak maguk után, melyek, úgy mond, magukért beszélnek, s akinek van füle hallja, van szeme, látja őket. Ha valaki komolyan veszi eme intő jeleket, a Gondviselés megnyitja a földi világból a természetfelettibe vezető utat, s felfedi a mulandótól az Örökkévalóig felvezető létrát. Aki fel mer hágni e létra fokaira, elmondhatjuk, hogy a Kabala útjára tért.

5734 tavaszán.

Bevezető

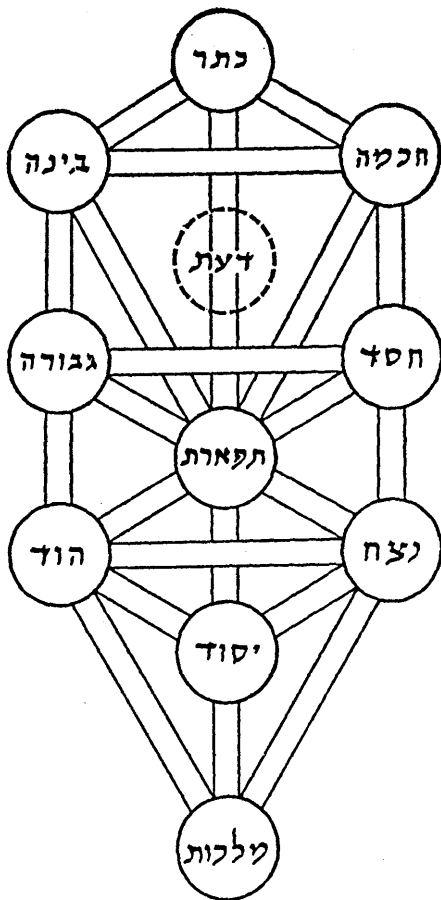
Minden misztikus hagyomány a Legfelső Lénnel való egyesülésre törekszik. A teljes megvilágosodás eme állapotát egyensúllyal érhetjük el, miközben tudatunk végighalad az összes létsíkon, egészen a végső forrásig. Az ilyesmi ritka, még ha velünk született jogunk is, mert csak kevesen látják át a világmindenséget és az ember fejlődését szabályozó törvényeket.

E törvényeknek és alkalmazásuk módjának megvilágítása a különböző vallási iskolák feladata. Igaz ugyan, hogy az egyes megközelítési módok különbözők, s az idők szavától, az uralkodó szokásoktól függnék, elmélet és gyakorlat kapcsolatában mégis felfedezhetjük az egymást kiegészítő ellentétek törvényét. Az izraeli misztikában a Tóra vagy tanítás* eme aktív és passzív aspektusát gyakorlati és elméleti kabalának nevezzük. Tanulmányozásuk előkészíti a talajt a közvetlen tapasztalás számára. A kabala azt jelenti, „kapni”; ez pedig csak akkor lehetséges, ha a kabala fenti két ága egyesül valaki személyiségében. Ez a szellemi, lelki esemény a hármasság törvényének az emberi viszonyokra való alkalmazása. E törvény hozta létre az univerzumot, s juttatja majd vissza eredeti állapotába.

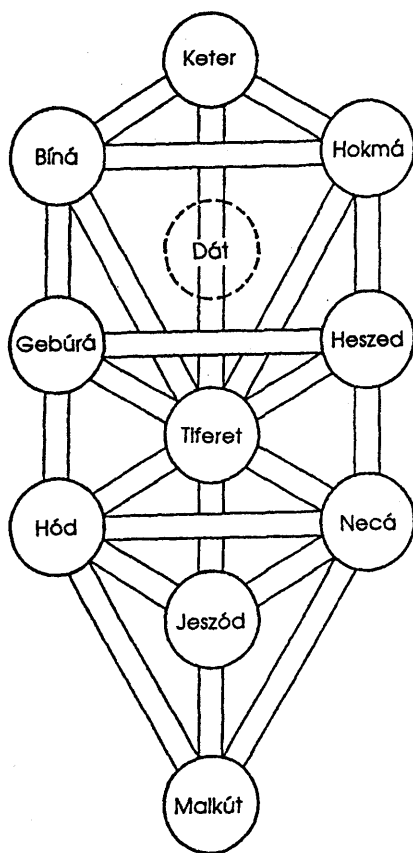
Az Egytől az ellentétek egységéig s kapcsolatukig vezető út az a lépés, amely a végtelent a véges világhoz köti. Ez a jelenségek viszonylagosságának alfája és omegája, ahol a Minden és a Semmi között az energia, forma és tudatosság bonyolult, szerteágazó szálai húzódnak. A világmindenséget kormányzó objektív törvényeket a kabalában életfaként ismert ábra írja le. Ez model-

* A könyvben – a könnyebb olvashatóság érdekében – a héber nevek, kifejezések magyar fordítását kis betűvel közöljük. Az értelmezéshez lásd a „Függelék” és a „Kisszótár” c. fejezeteket a 239–240. oldalon – a kiadó.

lezi az abszolút, a világ és az ember viszonyát, s egyúttal ez az elméleti és gyakorlati kabala kulcsa is. A fa megélésével a kabalista megtapasztalja ennek valóságát, ami lehetővé teszi biztonságos felemelkedését, s helyet biztosít számára a magasabb létsíkokon. Ha valóban megvetette itt a lábát, olyan élményekben és ismeretekben lesz része, amelyek az evilági létben meg nem szerezhetők. Ezáltal a kegyelem kiáradásának csatornájává is válik. Ha mindez valóra válik, a megtestesült Ádámként tölti be sorsát, miközben közvetlen összhangba kerül Alkotója akaratával valamennyi Földön, égen és Édenben. Ekkor lelke szekerén a szellem trónusáig emelkedhet, ahol az örök Ádám, az Istenember trónol, a Legfelső Lénnel való tökéletes egyesülés előtti utolsó elkülönült megvalósulás.

1. ábra. Az Életfa a szefirákkal

2. ábra. A héber életfa latin betűs átírása

1.

A hagyomány

Minden vallásnak két aspektusa van, a rejtett és a látható. A vallási tanítások épületek, papok, szertartások és szent iratok révén nyilatkoznak meg. Ezek látják el a világi befolyásolás feladatát, biztosítják az adott felekezet tekintélyét, s adnak erkölcsi szabályrendszert a mindennapok tülekedésében élő tömegek kezébe. Természetesen bizonyos időszakokban a papság világi hívságoknak áldozhat, ami aláássa méltóságát, s test és lélek elnyomójává teszi. E jelenségek azonban alá vannak vetve a kozmikus igazságszolgáltatás törvényének, amely szerint a gonosz elpusztítja önmagát. Minden vallásnak voltak ilyen időszakai, ahol a mélypontot többnyire a hagyomány megújódása követte.

E megújódás mindenkor a szóban forgó vallás rejtett aspektusából táplálkozik. A tant megvilágító fénysugár gyakorta egy-egy kiemelkedő tanítóra vagy csoportosulásra hull, ily módon elégtétven ki annak a nemzedéknek az igényeit, amely többé nem fogadhatja el a hagyományt atyái értelmezésében. Ez a folyamat sosem szűnik meg, hisz ez biztosítja a vallások életképességét. Amennyiben kudarcot vall, a belső üzenet pusztá formává csontosul, halott szokások vázává, amelyek börtönbe zárják a tudatlanokat és elriasztják a gondolkodó elméket. Még az a szerencse, egyúttal persze a sors iróniája is, hogy a lázadók nemritkán vallásuk konzervatív intézményein kívül keresik hitük eredetét, meg nem hamisított tanait. Más hagyomány forrásainál kutatva azután ugyanazokat a tanokat és célkitűzéseket fedezik föl, amelyek fura módon még ismerősebben is hangzanak a fülükben, mint a gyermekként beléjük vert, elferdített, felvizezett tanítások. Ennek az az oka, hogy alapjaiban minden hagyomány megegyezik.

Ezek az alapok a hagyomány rejtett, időről időre megmutakozó aspektusát jelentik. Utóbbira akkor kerül sor, amikor az emberiség hitéletéért felelős személyek újra fogalmazzák a tanítást a jelen számára. Az ember természetéről, valamint a világhoz és Istenhez való viszonyáról vallott nézetek eme felülvizsgálata sokféle formát ölthet, lényegét tekintve azonban mindig ugyanaz marad. A tanítás tökéletes és teljes, bármely köntösben is jelentkezék.

Egy-egy vallás rejtett aspektusa a hagyományt őrzi, de nem merev szabályok segítségével. Ezért ha le is írják a tant, megünneplik, művészi formába öntik, a maga élő valóságában csak szóban adható tovább, az ifjabb és idősebb nemzedék közötti finom kapcsolatokon keresztül. Ily módon a lényeg nem torzul el, hisz idővel a régmúlt korok nyelve elhomályosul. Minden nemzedék saját nyelvén tanul, így ha az épp esedékes kifejezések változnak is, a jelentés, amit hordoznak, nem. Ez az oka, hogy sok régi írás érthetatlenné válik; érzékeljük ugyan a bennük rejlő mélységes igazságot, magát a nyelvet és jelképeket mégsem értjük, hiszen a kor gyermekei számára íródtak. Ez nem jelenti azt, hogy minden írás értéktelen. Akadnak köztük olyan egyszerűek és tárgyilagosságok, mint a Biblia; ezek évezredek át töretlenül közvetítik a tanítást. A Szentírás történetei lényegretörőek, semmiféle technikai nehézség nem nehezíti megértésüket. Például minden további nélkül átlátjuk, hogy Izráel gyermekeinek kivonulása Egyiptomból, s fáradságos vándorlása az ígért földjére végső soron a lélekre váró megpróbáltatásokat jelképezi, amely kiszabadulván a test kötelékéből, hosszas viszontagságok után ér csak el a régóta áhított tejfel, mézzel folyó Kánaánba. Az ilyen egyszerű, tömör írások merőben más kategóriába tartoznak, mint sok tudós vallási traktátus. Minden vallásnak megvannak a maga szent iratai, amelyek nagy vonalakban megszabják a hagyomány világhoz való viszonyát. Egyetlen nagyobb vallási rendszer sem lehet meg nélkülük.

A belső hagyomány fonala sosem szakad meg. Azt mondják, a kabala tudománya egyenesen az angyaloktól

származik, akiket pedig Isten okított. Az emberiséget ez után a fő arkangyal, Metatron tanította, aki az apokaliptikus irodalom szerint nem más, mint Henok, az a férfi, aki Istennel járt, és nem ízlelte meg a halál ízét (Genezis, 5:24). Metatron, így tartja a legenda, különböző nagy vallási tanítók alakját öltötte magára a történelemben. Ezek egyike volt az apátlan-anyátlan király, Melkizédék, aki Ábrahámot beavatta a kabala titkaiba (Genezis, 14:18–20). Ábrahám ezek után megtanította fiát, Izsákot, aki Jákóbnak adta tovább a tanítást. Amikor Jákób Izráellé lett, azaz az emberiség tizenkét típusának atyjává, csupán Lévi volt alkalmas a tan továbbvitelére. Mózes, maga is levita lévén, folytatta a sort, megismertetvén a kabala tanításait Józsuével és Izráel bölcseivel. Dávid, Izráel első királya közvetlen kapcsolatban állt a hagyománnyal, amint arra Salamon megáldásakor Isten jelzői is utalnak (Krónika I, 29:11). Salamon a maga részéről birtokában volt a kulcsnak, mégis elvesztette, amikor idegen istennek imádására adta a fejét. Ez egyúttal királyságának végét és a templom lerombolását is jelentette, amely építésszerűleg jelenítette, testesítette meg a tanítást. E külső megnyilatkozás hiányában a tan földalatti mozgalomként élt tovább a babilóni fogság idején, visszatért azonban Ezdrás nagy gyülekezetével. Ettől fogva párhuzamosan futott az ortodox judaizmussal, noha mindig elrejtett a nagy nyilvánosság szeme elől. Ezért, amíg a tanultak a Bibliát és a később Talmuddá fejlődött Biblia-kommentárokat tanulmányozták, akadtak olyanok is, akik a Ma'aszé berésitét – tehát a teremtés művét, más szóval a világegyetem törvényeit – vagy éppen a Ma'aszé merkábát – a szekér művét, vagyis az ember törvényeit – forgatták. Mindkét könyvet mély titoktartás övezte; mégis minden más ezoterikus tanhoz hasonlóan azért is maradtak ismeretlenek, mert egyszerűen érthetetlenek voltak a felső világok iránt érdeklődést nem mutató tömegek számára. A rokon művekhez hasonlóan számtalan félreértés tápadt ezekhez az írásokhoz is, néha, mert ismerőik azt képzelték, kizárólagos joguk van a bennük foglalt titkokhoz, s imigyen minden érdeklődőt mint ava-

tatlan betolakodót elriasztottak; néha pedig egyszerű tudatlanságból és babonából, kivált a hit dolgaiban járatlank részéről. Ez a jelenség minden vallásban meggyőzőrtö a misztikusokat. Keresztes Szent Jánost alaposan megkínoztá az egyház, és az ortodox iszlám is bőszen üldözőbe vette a szúfikát. A judaizmus misztikusai sem kerülhették el a fenti sorsot, ezért némely misztikus áramlat, például az esszenusok, zárt közösségekbe tömörültek önmaguk megvédésére. A Kabala, ha a középkorig nem is nevezték így, a római hódoltság idején mind Palesztinában, mind a babilóniai közösségben jelen volt. E korszak végére igen sok görög és babilóniai kifejezést és fogalmat szívott magába, melyeket a zsidó misztikus hagyományhoz idomított, hogy utat találjon magának e birodalmak területén élő nemzedékek szívéhez. A Széfer Jecíra például ilyen kulturális ötvözet; míg más munkák, mondjuk Henok könyve, arról tanúskodnak, hogy az erőteljes nemzsidó beütés ellenére prófétai látomásokban e korban sem volt hiány.

A hagyomány továbbörökítődött a korakeresztény idősokban is, és nem fér hozzá kétség, hogy Jósua ben Miriam, azaz Jézus behatóan ismerte a rejtett zsidó tanítást. Egész szókincsét a kabalából merítette, így például a „Mennyek országa” kifejezés közvetlenül a Berijában lakozó Malkútra utal. Az ortodoxok a maguk részéről továbbvitték a szekér művét; a Talmud Merkábá-utazóknak vagy „a Paradicsom látogatóinak” nevezte gyakorlóit; élményeiket gazdag látomásos irodalom dolgozta föl. E túlvilági kirándulásokon égi csarnokokról, Isten trónusáról esett szó, egy munka pedig megemlékezett az Isteni Ádámról és méreteiről. A judaizmus főáramába tartozók túl nagy horderejűnek ítélték meg e szövegeket az átlagember számára.

És valóban sok rabbi eltiltotta tanulmányozásukat, és szigorúan a Talmud szó szerinti értelmezéséhez tartották magukat, amely a maga világos és logikus módján elsősorban a helyes evilági viselkedéssel foglalkozott.

A Hokmá Nisztará, rejtett bölcsesség, természetéből adódóan rejtve maradt, s jó néhány századon át így

örökítődött tovább, amíg Áron ben Sámuel a 9. században át nem telepítette Babilónból Olaszországba. Innen továbbterjedt Németországra, ahol szerfölött gyakorlatias kabalista iskolát eredményezett, azontúl – elméletibb elágazásként – Franciaországra és Spanyolországba. A nyugati mediterrán országok fenti filozófiai áramlatait a görög kultúra újjáéledése ösztönözte a muszlim Spanyolországban. Arisztotelész vonzását ellensúlyozandó a kabalisták a kor tudományos nyelvéhez igazították a tanítást. Mivel a Kabala ekkorára már sok neoplatonista kifejezést használt, a művelet sikeresnek bizonyult; olyannyira, hogy a Kabala, a keresztény skolasztika nagy mozgalmával párhuzamosan, maga is erőteljes virágzásnak indult. A főbb kabalista központok Provence-ban és Spanyolországban voltak, ezek közül is kivált a katalán város, Gerona, ahol jelentős eredmények születtek a kabala elméletében.

A hagyomány e nagy felszínre kerülése eredményezte azt, amit általában Kabalaként tartunk számon. Mindez a Zóhár vagy Ragyogás könyve néven ismert erőteljes irodalmi műben kristályosodott ki, amely hatalmas, a római időkig visszanyúló ezoterikus anyagot tartalmaz. Annak ellenére, hogy legjobb esetben is összeollózott alkotásnak, kevésbé finoman szólván pedig egyszerű hamisításnak tartották (a szerző, a leóni Móse), az írott Kabala legfőbb tekintélyévé, kánonjává vált. Szájhagyomány útján továbbra is rejtett csatornákon terjedt tovább a tanítás, jöllehet minden nemzedék a maga kifejezőeszközével beszélt és írt róla. Jicháq Luria, a 16. századi Palesztinában élt kabalista volt a hagyomány utolsó jelentős értelmezője. Ámbátor egyetlen írása sem maradt ránk, hatása – ha töredékesen is – máig érezhető úgy a Kabala elméletében, mind gyakorlatában. Így adták tovább szájról szájra tudásukat az egymást követő nemzedékek a zsidó történelem évszázadai folyamán.

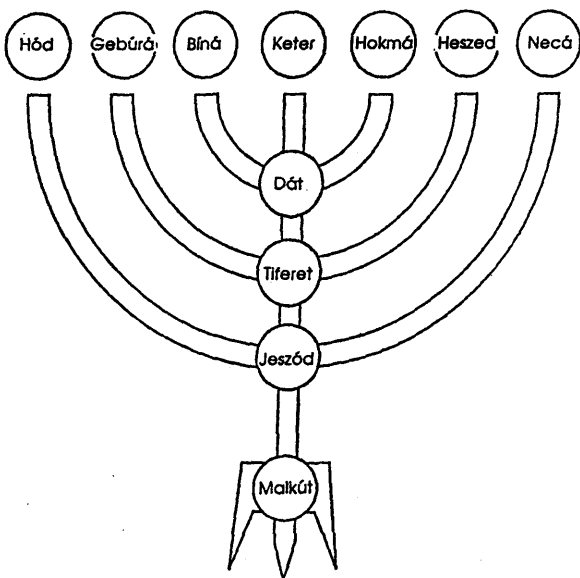
Ez az átörökítődés csöppet sem volt zökkenőmentes, s egy-egy kisiklás bizony végzetes hatással volt mind a hagyomány, mind az érintett személyek számára. A 17. századi hamis próféta, Sabtáj Cvi például több évszázad-

ra is megrendítette a Kabala hitelét, amiként a kabalisztikus kifejezések és ábrák egészen más célra való használata a mágikus praktikákban is tovább rontotta a helyzetet. A Kabala mágikus célokra való felhasználására már a zsidók körében is sor került az üldöztetések nehéz időszakaiban; ilyesmi azonban minden nagy megpróbáltatásnak kitett népnél előfordul. A hagyomány a maga tiszta formájában mégis továbbörökítődött a fenti nehézségek ellenére is, és elterjedt a kelet-európai hászidok, valamint a keleti zsidók körében, akik viszont a 15. század spanyol és portugál menekültjeitől, az Európa-szerete, Észak-Afrikában és a török birodalomban szétszóródó szefárdoktól meritették.

Egy hagyomány megfogalmazásai bekerülnek a köztudatba, elterjednek, beteljesítik céljukat, majd hanyatlásnak indulnak és elhalnak. Gyakran megesisik azonban, hogy e fejlődés peremvidékén élők maguk nem észlelik a változást, nem veszik észre, hogy a fény kihuny, az élet elhagyta a formulákat, s fölös szabályok tucatját hagyta maga után. Az érzéketlenek gyakran majmolják mesterüket, akár szerepét is szívesen eljátsszák, és sekélyesen, a tanok valódi megértése nélkül kezdenek el tanítani. Tevékenységük gépies, hiszen soha nem élték át a tanítás leglelkét. Erre nem is képesek, csak ha egész lényükben megváltoznak. A történelem sok ilyen elhalt, önmaga visszajára fordult vallási testületet ismert. Az eredetileg az ember felszabadítására törekvő vallási iskolák így válnak lelki börtönné. Veszedelemes, embert próbáló helyzet ez a misztikus élmények vagy az igazság kutatója számára. Haszontalan és fölösleges dolog mást majmoló, vagy ami ennél is rosszabb, holt mítoszokat élesztető mestert követni. Az őszinte tanítvány ilyenkor mégis segítséget kaphat, ha nem is formális forrásból. A rejtett hagyománnyal való kapcsolat közvetlen és összetéveszthetetlen. Tudósok aligha akadnak nyomára e felfejtethetetlen, kinyomozhatatlan kapcsolatnak. Ez a tudás mindenestől szájhagyomány útján adódik tovább. Az eredmény olyan látványos lehet, mint Ezékiel látomása a Kébár folyó mentén, noha nagy valószínűséggel csöppet

sem véletlen történésről, hanem olyan gyökeres lelki átalakulásról vagy találkozásról van szó, ami az egész életmenetét megváltoztatja. Nem is szükséges más a hasonló látomások számára, mint tökéletes elkötelezettség a lelki fejlődéssel szemben. Ha ez megvan, a kegyelem és gondviselés megteremti a belső és külső változás feltételeit. Az ilyen fordulópontok mégis igen ritkák; de hát azok is ritkák, akik mindent odadobnak egy drágagyöngyért (Máté, 13:46). Ilyenkor azután mindig megérkezik a mester vagy maggid, és mindig idejében. Sokféle orcában jelentkezhethet, amiként a régi kabalista írások is tanúsítják. Megeshet, hogy egyetlenegyszer találkozunk csupán vele, de az is lehet, hogy egész életünkben ismerjük. Lehet a nagyapánk vagy tanuló társunk, valaki, aki velünk együtt kel át a tengeren, vagy akit korábban boldondnak véltünk. Bekopoghat az ajtón, de az is lehet, hogy már a házban van. Senki sem tudhatja, ki lesz a maggidunk, rajta és rajtunk kívül. A Kabala csak szemtől szembe adható át. Szóbeli hagyomány ez, amely, ha a ma nyelvén szólal is meg, sok-sok évszázados párbeszéd.

E könyv célja az, hogy megmutassa a felfelé vezető fokokat Jákób létráján. Régi és mai fogalmakkal vázolja föl a Kabala elméletét és gyakorlatát, hogy érzékeltesse annak lényegét – mert egyetlen könyv sem ragadhatja meg a Hagymányt magát, hacsak az Olvasó már el nem ültette önnön lelkében. A magam részéről folytatom az atyáimtól rám hagyományozott feladatot. Azért írok, hogy megfizessem adósságomat, továbbadjam tudásomat, mert, amiként az egyik kabalista mondás mondja, „Csak az kaphat, aki ad is”. Így adódnak tovább az ősrégi ismeretek, míg azután ma még oly otthonos világunk is az enyészeté nem lesz. Akkor is akadnak azonban, akik továbbviszik a hagyományt, más szavára vagy belső megvilágosoduk parancsára. Talán éppen Ön az; valaki, aki rég elhalálozott kabalista ütött-kopott könyveit forgatja, amelyek szavai azonban még a messze jövőben sem homályosodnak el teljesen. Mert a Kabalában az idő nem számít: a mi dolgunk mostantól az örökkévalóság és ami azon is túl van.

3. ábra. Ez az ábra az életfa egy korábbi változatát mutatja, amint az Mózesnek lett bemutatva (Mózes II.). Bal- és jobboldalt az aktív és passzív szefirák foglalnak helyet, míg az egyensúlyt képviselő központi tengely a középső oszlop. Tíz ilyen gyertya volt annak idején a templomban, ahol minden egyes fa a nagy fa egy-egy szefiráját alkotta.

2. Kabalisztikus fogalmak

Hosszú története folyamán a Kabala sokféle formában jelentkezett. Ezek mindegyike besorolható azonban a megértés négy alaptípusába; így beszélhetünk szó szerinti, allegorikus, metafizikus és misztikus értelmezésről. Az észlelet első három síkja a természeti ember érzékelésén, érzelmvilágán és gondolkodásán alapul. A képzetlen egyéniségekben rendszerint egyik vagy másik észlelési mód kerekedik felül, például egy elsődlegesen ösztöneivel tájékozódó személyiség érzékein keresztül fogja föl a világot, az érzelmi típus jelképeken és hangulatokon keresztül, míg a gondolkodó alkat gondolatokra fogékony. Rendes körülmények között a negyedik, misztikus észlelési mód nem fordul elő, habár ritka és kivételes pillanatokban, a természeti állapot fölé emelkedő tudáállapotokban megjelenik.

Ha szem előtt tartjuk, hogy a Kabalának négy hagyományos megközelítésmódja létezik, könnyen megérthetjük, miért nem érthető meg számunkra a kabalista irodalom tetemes része. Eltekintve a ténytől, hogy esetleg nem mai szókinccsel szólnak hozzánk, csak az alkatunk szerint íródott művek bírnak szemünkben bármiféle jelentőséggel. Így míg az egyik könyv a szertartások körülményes leírásával szolgál, a másik angyalokkal, démonokkal és apokaliptikus drámákkal telezsúfolt világot tár elénk, a harmadik pedig oldalakon át fejtegeti, milyen kihatása van az egyensúly megbomlásának a teremtés fáján, ami megzavarhatja a létezés rendjének egészét. A cselekvő embertípus még a hétköznapiakban sem érti az álmodozó vagy gondolkodó alkatokat, akik viszont rá és egymásra tekintenek úgy, mint holmi két lábon járó rejtvényre. Minden attól függ tehát, melyik természeti típusba tartozik az ember. A misztikus irodalomról a fentiekkel szemben nem sokat mondhatunk, hisz, oly sok

misztikus állítása szerint a misztikus élmény nem foglalható szavakba, s az átlagember számára tökéletesen felfoghatatlan. Az ilyen beszámolók nem egyebek halovány utóképeknél, amelyek többnyire az információ-közlés egyik vagy másik alacsonyabb rendű formáját veszik igénybe.

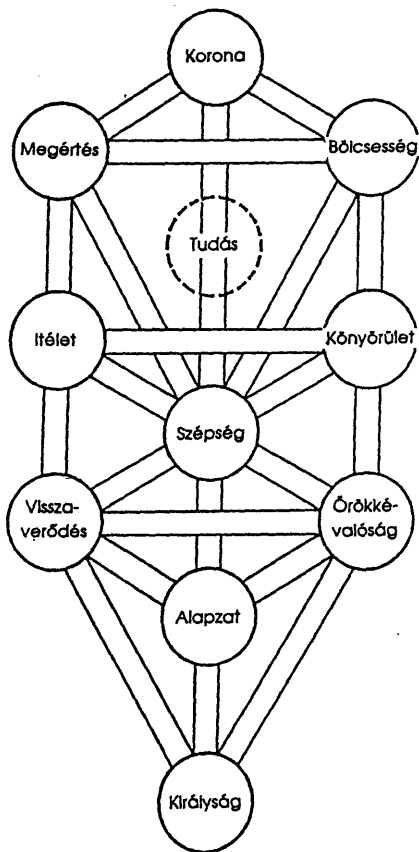
Talán a Biblia a legjobb példája az imént jellemzett négy megközelítésmódnak. Szemlélhetjük a Szentírást történelmi tényként, allegóriaként, elvont eszmék rendszereként, de tartalmaz misztikus elemeket is.

A különböző szemléletmódokra példa Salamon temploma. Értelmezhetjük a templomot fizikai szemszögből: s valóban az írás aprólékos részletességgel ecseteli az épület tervrajzát és felépítését. A Krónika II, 3–4. passzusa beszámolnak a felhasznált építőanyagokról, a hazai és külhoni munkások számáról, sőt még arról a politikai-gazdagsági helyzetről is, amely lehetővé tette egy ilyen fényűző építmény létrehozását. Megtudjuk, miként emelkedett a templom három külső udvara, míg maga a Szentély az épületkomplexus csúcsában helyezkedett el. Ilyen értelemben tehát a templom a vallási, politikai, társadalmi képzetek, nézetek gyűjtőpontjául szolgált. Mivel Jeruzsálemben épült, azon a helyen, ahol valamikor Dávid király emelt oltárt, a törzsi viszályok sújtotta nemzet legnagyobb egységesítő tényezőjét jelentette. A fizikai ember szemében ez volt a nemzet gyűjtőhelye, ahol Izráel Istenének szertartásait végezték. Ezt látogatta, használta, látta nap mint nap. Ha nem is értette, mi zajlott a ceremóniák során, néha mégis eltéveszthetetlenül megtapasztalta az Isteni jelenlét megrendítő hatását. Ha kellett, az életét áldozta volna a templom megvédéséért, amint sokan meg is cselekedték a végén, vallásuk, nemzetük, önazonosságuk foglatatát látván a szent épületben.

Az allegorikus értelmezés gyökeresen különböző. Itt nem csupán arról volt már szó, hogy a templom a nemzet vallási központja, hanem ennek jelképrendszere az isteni törvények kinyilatkoztatásának és betartásának szentelt nép elkötelezettségét közvetítette, melynek kőtablája a Szentek szentjében nyugodott. Azontúl, a

templom nemcsak Izráel számára épült, de követendő példaként szolgált a környező pogány népek számára is. Ha Izráel megtartja Istennel kötött szövetségét, ezzel egyetemes jólétet és virágzást teremt. Amennyiben megtörik ez a szövetség, a nemzet pusztulása és a templom lerombolása intő jelül szolgál arra, mi jár azoknak, akik kitérnek Isten útjáról. Ez az először Salamon által megpecsételt és később megtört szövetség tovább éreztette hatását a történelem viharos századaiban. És valóban, oly nagy érzelmi töltetet hordoz a templom emblémája, hogy újjáépítéséről, megszenteltelenítéséről és végső lerombolásáról a mai napig megemlékezik a világ zsidósága. Mi több, oly erőteljes, jelentésgazdag allegóriával van dolgunk, hogy a templom a nyugati mitológiát is áthatotta, s tartalmilag-formailag nemcsak a keresztény egyház használta fel, hanem a szabadkőművesek, templárius lovagok is. Az egyik nagy kabalista szerint a test maga is templom, s Salamon ígérete a szövetség megtartására máig érvényben maradt.

Megint más a templom intellektuális értelmezése. Metafizikus szempontból a lépcsőzetesen emelkedő három szint – a külső és belső udvar, valamint a papi szentély – a megnyilvánult létezés világainak három alacsonyabb rendű fokozatát képviseli, szemben a templom belsejébe zárt negyedikkel. A szentély Isten dicsőségének színhelye, melynek tornáca előtt Boáz és Jákin bronzoszlopai állottak. Ezek az oszlopok az Acílút világának aktív és passzív pólusait jelentik. A szentélyben tíz gyertyatartót helyeztek el, mindegyiket a pusztai sátorban található példányról mintázták. Az eredeti menóra, vagyis hétágú gyertyatartó a tíz alapelv, szefíra kifejezése, amelyek alapján a világ teremtdött. A három jobb oldali láng az aktív szefírákat, míg a három bal oldali a passzívakat jelképezi. Az ágak találkozása a gyertyatartó lábánál vagy tövénél az egyensúly szefírája. A szefírákat középtűt a szentség lángja koronázza meg. A szentélyben található tíz menóra mindegyike egy-egy szefírárt jelent az Acílút nagy fáján, amelyet együttesen alkotnak. Mögöttük a szentek szentjét kárpit takarja; itt, a kíváncsi tekintetek

4. ábra. A szefirák neveinek fordítása változó. Ennek az az oka, hogy egy-egy héber szónak több jelentése is lehet. Jelen ábránkban a visszaverődés és örökkévalóság kifejezéseket használtuk, mivel ezek állnak legközelebb a Hód és Necá szefirák funkcióihoz. Valójában minden név csak töredékét közvetíti a szóban forgó szefira szerepkörének.

elől rejtve lebeg a Sekíná, az isteni jelenlét. A templom alaprajza tehát teljes metafizikai rendszert képvisel.

Gyakorlatilag az egész Biblia értelmezhető a fenti hármas megközelítésmóddal. Ezek mindegyike a Tóra, azaz a Létezés isteni törvényei szellemét közvetíti, továbbá ezek alkalmazását az ember világára. E törvények világosan megfogalmazottak, a jó magaviselet jutalmát vagy a rossz büntetését beszédes példák szemléltetik. A kabalista számára viszont a Szentírás a megértés negyedik, misztikus szintjét képviseli, amennyiben aprólékosan részletezi a felső világok természetét s az ezekbe való bejutás módját. Ennek előfeltétele azonban az átlagemberek tudatállapotától velejéig különböző lélekállapot.

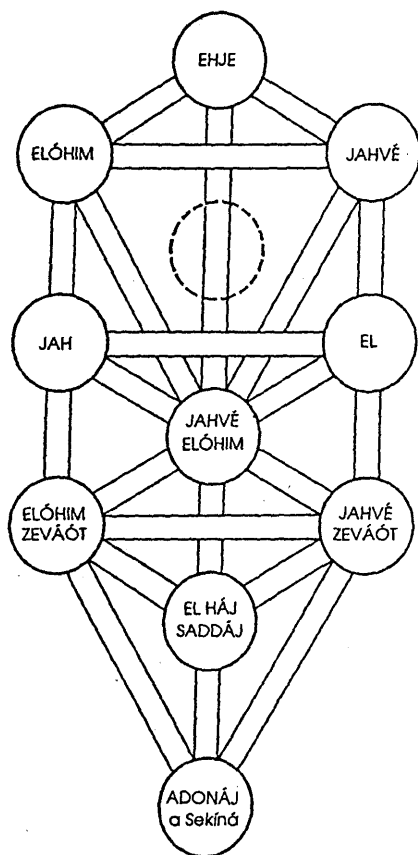
Mindenki részesül a lelki ébredés nagy pillanataiban, melyekhez valamennyi földi halandónak joga van. E pillanatokban a világ egészen más, hétköznapi szavakkal kifejezhetetlen arcát mutatja. Ilyen alkalmakra sor kerülhet nagy lelki megrázkódtatás hatására vagy éppen a csöndes elmélkedés óráiban, a szerelem és gyűlölet izzásában, esetleg a teljes közömbösség állapotában. E tiszta, átható lelkiállapot különösen gyakori a gyermekkorban, s mély benyomást hagy maga után, akár egy idegen ország emléke, hiszen voltaképpen erről is van szó. Hasonló pillanatokkal ajándékozhat meg bennünket az ifjúság és felnőttkor is, még ha menthetetlenül tovaillanak, elenyésznek is e ritka és drága pillanatok, s nincs földi mód a megállításukra. Kábítószerekkel is kiváltható valamiféle ekstázis, ez azonban testre-lélekre egyaránt ártalmas, és semmiképpen nem javallható. A hasonló állapotok tudatos elérése és megtartása nagy gyakorlatot igényel. Ez a Kabala célja.

Valaha a Biblia misztikus vonatkozásai iránt érdeklődők elsősorban az írás két részletét tanulmányozták: a Genezis bevezető fejezeteit, valamint Ezékiel próféta könyvét. Ennek az az oka, hogy az előbbi a teremtés kibomlását felső nézőpontból ábrázolja, míg az utóbbi a világegyetem alulról való szemléletével szolgál. A teremtés műve és a szekér műve elméleti és gyakorlati tanulmányokat egyként jelentett, s céljuk az volt, hogy a

kabalista révükön a természetfeletti világba emelkedjék. Az efféle kirándulások azonban nem éppen veszélytelenek, mivel csak az léphet biztonsággal egy másik létsíkra, aki mindkét világban szilárdan meg képes vetni a lábát. Ezért tilos a Kabalát a teljes érettség eléréséig gyakorolni, ha nem is években, hanem világi fogalmak szerint mérjük az érettséget. A stabilitás létfontosságú követelmény a Kabalában. Helytelen indíttatásból nem szabad a Kabala útjára lépni, pontosan saját érdekünkben. Semmiképpen nem tanácsos játszani az Igazsággal, lévén hogy a beavatás első lépcsőfokain az ember legelőször önértékelésével szembesül, s bizony csak kevesen állják meg illúzióik elvesztésének próbáját.

A következőkben az első három megközelítésmóddal élünk a Kabala elméletének és gyakorlatának felvázolásakor. A misztikus nézőpont elsajátítása az Olvasó saját feladata az ismertetett elvek alapján. Ez esetben vagy személyes kapcsolatok révén kerülhet kapcsolatba az élő hagyománnyal, vagy közvetlen megvilágosodás által; azaz, ha a felsőbb hatalmak is úgy akarják. Addig nincs más dolgunk, mint a megfelelő felkészülés.

A nagy fa rövid leírásával kezdjük tanulmányainkat. Ne feledjük azonban, hogy minden viszonylagos, hiszen még a kabalista irodalom is a természeti ember nyelvét és kifejezőeszközét használja, s mindössze az egység kaleidoszkópjával szolgálhat, amennyi fejletlen természeti állapotunkban egyáltalán megérthető. Csupán az Úr dolgozik abszolút fogalmakkal.

Isten szent nevei

3.

Az Acílút nagy fája

Isten nem létezik. Isten túl van a létezésen. Isten Ajin – a Semmi. A semmiből jön azután az Én Szóf, vagyis a végtelen mindenség. Az Én Szóf határtalanságán belül a valami a meg nem nyilvánult valóságba nyílik, ahol tökéletes némaságba és mozdulatlanságba burkolózik. Némely kabalista a vég nélküli helynek nevezi ezt a területet.

A végtelenségből születik az Én Szóf akarata. Ez összehúzódasával, vagy ha úgy tetszik, kitágulásával lehetővé teszi, hogy a meg nem nyilvánultból felmerüljön a megnyilvánult világ. A rejtettségből előáramló Én Szóf akarát Én Szóf Aurnak, fénynek nevezik – ezt jelenti az aur héberül –, ami az akarat szimbóluma. Hogy a fény miként hatja át a meg nem nyilvánult létezést, évszázados viták tárgya. Nem annyira nézetkülönbségről van azonban szó, mint az isteni esemény minél pontosabb jellemzésének vágyáról, amelynek valódi természetéről csak maga Isten adhatna számot. Számos hasonlat született, ezek azonban nem többek szóképeknél. Sajnos gyakran valóságtartalmat tulajdonítanak nekik.

Az egyik ilyen hasonlat arra, miként nyilvánul meg először az akarat a meg nem nyilvánult létezésből, a kiterjedés nélküli pont. A megnyilvánult létezés eme pontja minden létező és eljövendő forrása. A vagyok ez, amit a kabalában az első koronának, az öregnek vagy a fehér fejnek is hívnak. Innen áramlik ki a tíz hang, amelyek létrehozzák a viszonylagos világot. A tíz isteni alapelv, Isten attribútumai, vagyis a szefírák egy szemvillanás alatt szikráznak föl, akár egy örök villám. A szefírák a Keter vagy korona, a Hokmá vagy bölcsesség, a Bíná vagy megértés, a Heszed vagy könyörület, a Gebúra vagy ítélet, a Tiferet vagy szépség, a Necá vagy örökkévalóság, a Hód vagy visszaverődés, a Jeszód vagy alapzat,

végül pedig a Malkút vagy királyság. Létezik egy tizenegyedik szefira is a Bíná és a Heszed között, a Dát vagy tudás, ennek azonban különleges szerepe van. Egyik-másik szefirának több neve is van, úgy héberül, mint magyarul. A Gebúrát például, amelynek szótöve annyit tesz, hatalom, Dínnek vagy Pehádnak is nevezik, ez pedig ítéletet és félelmet jelent, míg a Hód és Necá szefirákat dicsőségnak és győzelemnek is fordítják. A jelen munkában alkalmazott elnevezések az eredeti héber szótövet veszik alapul, így példának okáért a Hód visszaverődésként való fordítása tökéletesen érthető, amíg a győzelem semmit sem árul el a szefira szerepéről, nem szólván arról, hogy ugyanevvel az elnevezéssel illetik néhanap a Tiferet szefirát is, továbbá az Acilút világát. Hasonlóképpen örökkévalóságként fordítjuk a Necá szót, ami szefirotikus összefüggésben ismétlést vagy végtelen körforgást jelent.

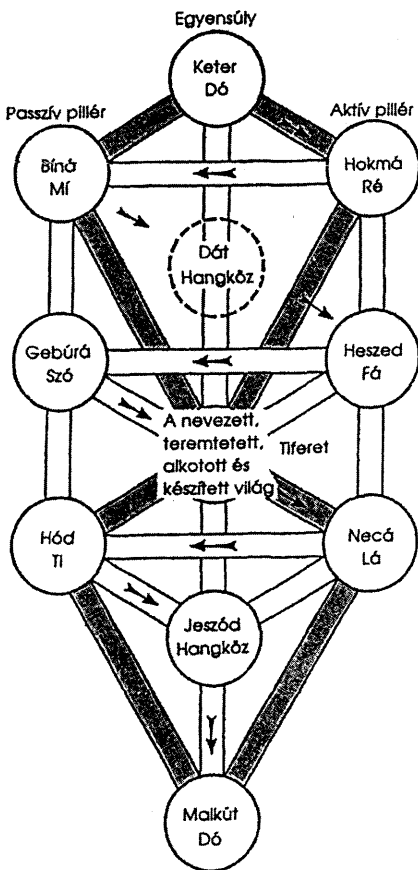
A hagyomány szerint a szefira szó zafírt vagy felszík-rázó fényt jelent. De nevezik még számnak, fokozatnak, edénynek, erőnek, köntösnek, koronának, hogy csak néhány elnevezést említsünk. Mindez a héber nyelv és a Kabala rugalmasságáról árulkodik. Megcsontosodott dogmák nem kötik meg a kezünket, ha az alapelvek változatlanok is maradnak. Valamelyik évszázadban a szefirákat Isten belső arcainak hívták, egy másikban ősidőknek; ami fel is veti elrendeződésük kérdését.

Az első koronában kifejezett egyből kiindulva a tökéletes megnyilvánuló egység kettéhasad, s ez a második stádium aktív manifesztáció. Ezt passzív ellentétpárja egészítette ki, tette teljessé; ily módon tehát az egyensúlyi pontból már három szefira keletkezett. Kapcsolatuk azonban nem volt tökéletes, mivel az isteni akarat feszültséget idézett elő közöttük. A mostanra viszonylagos létezés szempontjából mégis azt mondhatjuk, megvalósult köztük bizonyos egyensúly, ha ki-kibillent is, s folyamatosan helyre kellett igazítani. E három szefirát a mai napig mennyeknek nevezik, s az örök istenit képviselik a megnyilvánuló létezésben. Ők a szentek szentje. Az évszázadok során sokféleképpen emlegették a mennyei hár-

mas aktív és passzív pólusait, ezek közül is a leghatásosabb talán a Nagy apa és anya megjelölés. Szerepük az alább vázolandó bonyolult rendszeren belül az volt, hogy jellemezzék a könyörület és szigor szembenálló s egymást kiegészítő két pólusát vagy oszlopát, melyek földönjáróbb meghatározás szerint az erő és forma pilléreiként is ismertek. Úgy tartják, hogy a Hokmá vagy bölcsesség volt az első gondolat, miután az Akarat kiáramlott a Keterből, azaz a koronából, míg a Bíná, vagyis a megértés jelentette e gondolat passzív megformálását az isteni értelemben. A továbbiakra csak akkor kerülhetett sor, amikor a Keterből kiáradó akarat a központi oszlopon lefelé sugározva átsegítette a villámfényt a nemszefira Dát képviselte hézagon, hogy innen továbbjutva magába szívja az aktív oszlop energiáját. Ez a hézag vagy hangköz szakadékként ismert, s kulcsfontosságú szerepe van az erők föl-le áramlásában a létrejövő fán.

Az energia a Heszednél, vagyis a könyörületnél éri el az erő pillérét, amelynek alapelve az erő kiáradása. Itt növekszik, terjed ki a megnyilvánuló létezés, ami azonban szétszóródna, elfecsérlődne, ha a Gebúra, a korlátozás elve nem tartaná kordában. Ez egyúttal azt is megvilágítja, miként hatnak egymásra a szefira-párok végig az egész fán, kiegyensúlyozva, ellenőrizve egymást, miközben felülről irányítják őket, s maguk is hasonló szabályozó szerepet töltenek be az alanti szefirákkal szemben, ahová az energiát továbbítják.

A korai kabalista irodalom az első világok születését kiegyensúlyozatlan állapotként jellemzi, amikor egyik vagy másik pillér vált egyeduralkodóvá, úgyhogy az egyik világegyetem szétrobbant a túlhajtott aktivitástól, míg a másik magába roskadt a túlzott magába húzódástól. „Szigor vagy Ítékezés nélkül”, mondja a Talmud, „eluralkodna a világon a gonosz, könyörület nélkül viszont elviselhetetlenül zord volna a létezés.” A megfelelő egyensúly beálltával a világegyetem stabillá vált, ha bizonyos határokon belül is. Bármí, ami kívül esik ezeken a viszonylagos normákon, veszélyeztetheti azokat, s életre hívja, amit jelképesen gonoszként emlegetünk. Ezzel párhuzamos

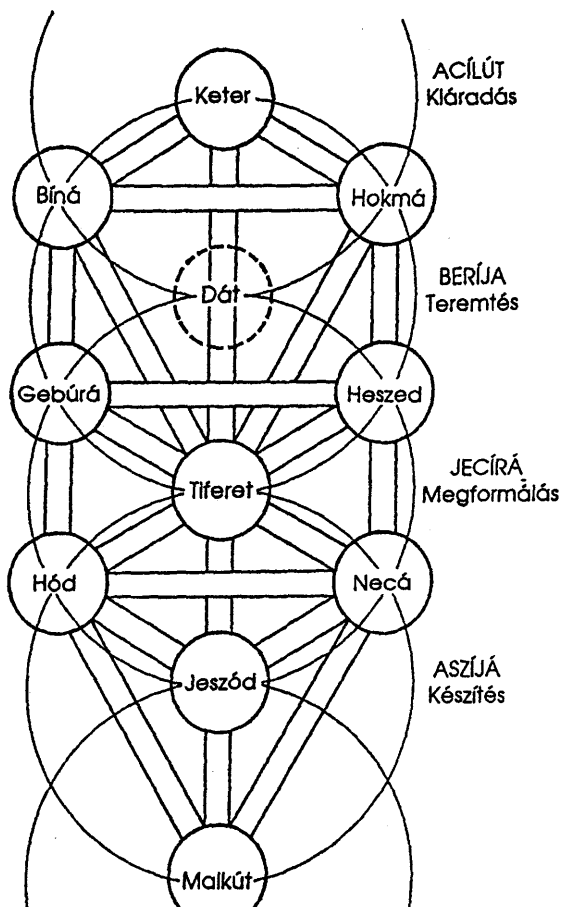

5. ábra. Villámfény, oktáv és a két arc. Az ábra a fa két oldalán alááradó energiát szemlélteti, míg a gyújtópontok a központi tengelyen találhatók. A felső és alsó arcok „A fent, mint lent” egész világegyetemre érvényes alapelvét világítják meg.

az emberi test felépítése és működése. A növekedés vagy visszafogottság, azaz az energia vagy forma bármely – molekuláris, sejt szinten vagy az egész szervezetben történő – túlhajtása betegséget, akár halált is okoz. Amiként az emberi szervezetben is elengedhetetlen a megfelelő egyensúly, ugyanez a helyzet a nagy fa esetében is, hiszen az emberi test ennek alapelvei szerint épül fel.

A villámfény útját követve a Heszed és Gebúra közötti kapcsolat teremti meg a maga szintézisében a Tiferet szefiráját a központi tengelyen. Ezt az alsó hármasságot némely kabalista az isteni érzelem és erkölcs hármasságaként emlegeti. Ennek az elnevezésnek az értelmét csak később fejthetjük meg, amikor a fát az emberre vonatkoztatjuk, aki alkotója képére teremtetett. Az „érezlem” megjelölés alkalmazása az Acílút vagy kiáradás világára sok bajt hozott a kabalisták fejére az évszázadok során, lévén hogy földhözragadtabb kortársaik mindent szó szerint értettek. Az adott kor ortodox vallási intézményei nem egy alkalommal utasítottak el kabalista műveket, mivel ítéletük szerint a második parancsolat szellemével összeegyeztethetetlenül beszéltek Istenről. Pedig ez a parancsolat a léten túli abszolútra vonatkozik. Az Acílút világát, amivel a fenti kabalisztikus utalások foglalkoztak, ég és föld távolság választja el az Ájín, avagy a Semmi birodalmától, s a látomásos kabalista mű, a Síúr Qómá részletes leírásai, sőt még a Zóhár is, Ádám Kadmon, az első ember mivoltára vonatkoztak. A fej, a szakáll, akár még az isteni test is, továbbá ennek méretei nem voltak egyebek az Acílút világának lefestésére szolgáló metafizikus jelképeknél. E hasonlatok nélkül a természeti ember mit sem tudna a Kiáradás világáról. Ezért válhatott az életfa a Kabala leginkább elfogadott szimbólumává, hiszen nem csupán elméleti-gyakorlati útmutással szolgált, hanem azt próbálta körvonalazni, ami sem égen, sem földön nem volt látható és kézzelfogható.

A Tiferet szefira a fa szívében helyezkedik el. Félúton fekszik a legfelső és legalsó szefira között az egyensúly oszlopán. Gyűjtőpontként életfontos szerepet tölt be,

6. ábra. Az Acílút négy világa. A kiáradás örök világán belül négy szintet különböztetünk meg; ezekből származnak az alsó világok. Habár e négy szintet a kabalisták a legkülönbözőbb elnevezésekkel illetik, abban valamennyien egyet-értenek, hogy e négy birodalom jelen van úgy ezen, mint minden következő fán.

egyesítvén s kiegyenlítvén az itt kereszteződő ösvényekből ideáramló energiát. Szépségnek és ékességnek egyaránt nevezik, mivel a többi szefíra folyamányaként jött létre, s velük ellentétben nincs más szerepe az egyszerű létezésnél. Salamon trónusának is hívják, annál a nyilvánvaló oknál fogva, hogy éppúgy közlekedik a bölcsesség és megértés, valamint könyörület és ítélet szefirákkal, mint az alantiakkal. Mivel a nem-szefíra Dát, tudás alatt foglal helyet, „Te”-nek vagy „Szent-áldott-legyen-Ő”-nek is nevezik. E nevek az isteni jelenlét megnyilvánulására utalnak a létezés szívében.

A Tiferet a Hód és Necá szefirákkal karöltve a három mennyei szefíra alacsonyabb szintű tükörképét képviseli. A Keter, Hokmá, Bíná és Tiferet által közrezárt geometriai alakzatot a Tiferet, Necá, Hód és Malkút által alkotott formáció ismétli meg; e kettőhöz képest a Dát és Jeszód hasonló helyzetet foglal el. Felső és alsó arcként a könyörület felső komplexusát és a szigor alsó rendszerét hozzák létre, illetéknéppen a föld és ég – hogy újabb hasonlattal éljünk – viszonya a jobb és bal oldali oszlopét tükrözi, csak most nem a függőleges, hanem a vízszintes tengelyre vetítve. A könyörület, ítélet és szépség erkölcsi hármassága külön háromszöget formál a két arc között, amely kulcsfontosságú szerepet játszik a fa felső és alsó részei – azaz az isteni és emberi – közötti kapcsolatban.

A Necá vagy örökkévalóság és a Hód vagy visszaerődés a két legalsó szefíra a két szélső oszlopon. A Necá az Erő oszlopán energiát áramoltat a rendszerbe, míg a Hód visszaáramoltatja ezt a fa mentén. Ez azért lehetséges, mert – mint tudjuk – tíz menóra volt hajdanában a templomban, ahol minden egyes fa az Acílút nagy fájának egy-egy szefíráját képviselte. Ez előmozdítja a szefírák egymás közötti kapcsolatait, s lehetővé teszi, hogy az egyes szefírák egyszerre rendelkezzenek a jellegükből adódó aktív vagy passzív tulajdonságokkal és egy teljes fa minden jellemvonásával. A fán belüli fák gondolatát azután tovább szálazták, bontották a későbbi kabalisták. (Minden kabalistát más foglalkoztat.) A fa isteni nevei

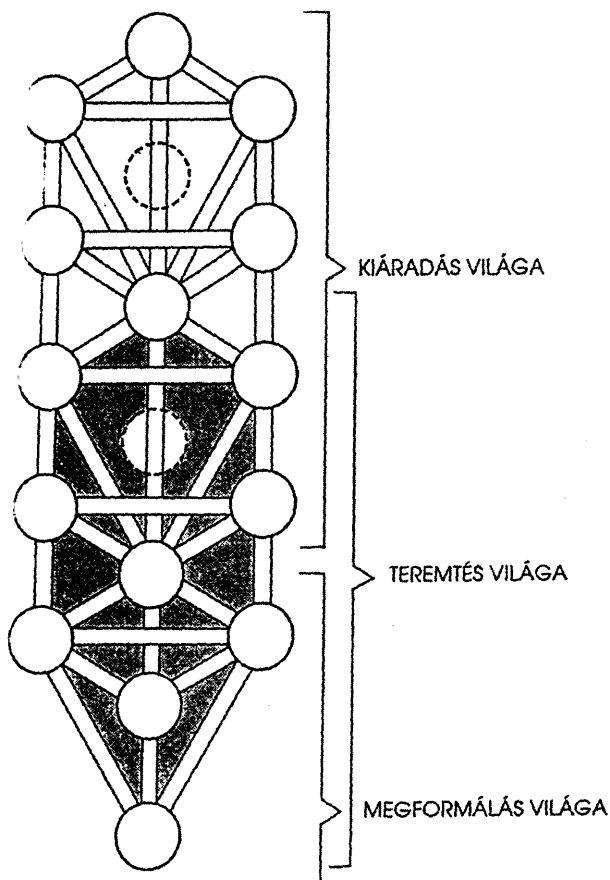
között a Hódot és Necát seregeknek is hívják: ezek az isteni passzív és aktív aspektusait egyaránt magukban foglalják, s ezáltal válnak alkalmassá szerteágazó feladataik betöltésére. A Necát és Hódot az első ember, Ádám Kadmón jobb és bal oldali lábaként is emlegetik, ami támasztó, erősítő szerepükre utal.

A Jeszód, a fa alapzata az oktáv utolsó hangközeként szerepel, amely a Keter első Dójából bomlik ki. E szerint a zenei hasonlat szerint a ré és mí hangjegyeket a Hokmá és a Bíná szefíra szólaltatja meg, míg az első hangköz a Dátban található. A Heszed a fá, s a szó a Gebúrá. A középén lévő Tiferet az oktáv leglényege, itt egyesül mindaz, ami létrejött s ami eljövendő. Saját hangjegy nem rendelhető hozzá, hiszen ezek egységét jelenti a kezdet és vég között oda-vissza feszülő nagy húron. A Necá és Hód továbbítja az energiát az utolsó hangközhöz, mielőtt elérne a Malkúthoz, amely azután erőből, formából és tudatosságból állván az isteni lényeg legsűrűbb, egyúttal leggazdagabb elegyét nyújtja. A Jeszód vagy alapzat és a Malkút vagy királyság közötti kapcsolat rendkívül sajátos, mivel a Malkút az egyetlen szefíra, amely nem áll közvetlen összeköttetésben a Tiferettel. A Jeszód ezért egyszerre tölti be a híd és az akadály szerepét a le- és felfelé áramló energiával szemben, s imígyen igen fontos pontot képvisel a Kabala elméletében és gyakorlatában. Egyszersmind azt is elmondhatjuk, hogy az alsó arc központjában ül. Az összes alsó szefíra gyűjtőpontjaként a megnyilvánulás első és utolsó lépcsőfokaként tartjuk számon, a mindenek forrásából – azaz a viszonylagos világban a Keterből – kiáradó s oda visszaáramló energiaáramlásban. A Jeszódban kel életre, ölt alakot a kép, s lehel életet, ömleszti át az akaratot a Malkút anyagiségába.

A Malkút, a királyság, úgy tartják, az isteni jelenlét, azaz a Sekiná lakhelye. Mivel az Acílút isteni világának legelemibb szintjét képviseli, egyúttal utolsó stádiuma Ádám Kadmón megnevezésének, teremtetésének, alkotásának és készítésének, akinek lába a megtestesült ember legfelső testrészeivel érintkeznek. Ez, a nagy fa leg-alján elhelyezkedő szefíra távolról sem a legjelentéktel-

nebb. Valójában minden szefira egyenértékű egymással, mivel, amint azt Ádám Kadmon, az első ember jelképe is szemlélteti, egyetlen lény szerves, összetartozó részeit alkotják. A Malkút a kiadás utolsó stádiuma, a teremtés világa fölött húzódó örök birodalom. Íme, így jött létre, s szilárdult meg minden fák között a legelső, amelyből az összes alsóbb világ származik. A bal egyensúlyba került a jobbal, a fent a lenttel, s mindezt az ösvények és hármasságok rendszere kötötte össze. Ez az ősfá minden ezt követően teremtett, megformált és készített szervezet mintájául szolgált, s a világmindenséget kormányzó törvények foglalataként értelmezhető. Formájában, erejében, akaratában mindenek egységét és forrását fejezte ki. E rendszerben felleljük az ellentétek egységét, a tíz egymásból kifejlődő stádiumot, amely a tudat központi tengelyéhez rendelte a hármasságok sorát, mely utóbbit az oldaltengelyeken aktív és passzív hármasságok szegélyeztek. A mennyei háromszög alapján felépülő hármasságok továbbították az alászálló akaratot a világ legtávolabbi sarkáig.

Amint a villámfény oktávja végighasít a korona és királyság között, majd mindezt megismétli ellenkező irányban, azt is mondhatjuk, hogy négy nagy fokozat alapján bomlik ki. Gondoljunk Ésaiás könyvének szavaira: „Mindent, a ki csak az én nevemről neveztetik, a kit dicsőséggemre teremtettem, a kit alkottam és készítettem!” (Ésaiás, 43:7.) Ez az Acílút fáján jelenlévő négy szint (ld. 6. ábra) három alsó világot hoz létre, amelyek időről időre változatlan örökkévalóságából átfejlődnek az Időbe, azaz a születést, növekedést, hanyatlást és halált magával hozó kozmikus létezésbe. Ezek a Semittótnak is nevezett nagy világciklusok nem egy kabalista képzeletét felcsigázták. Ennek fényében megvilágosodik a különben homályos jubileum kifejezés értelme is, amely egy kozmikus ciklus végét jelenti, amikor minden létező visszatér az Acílút isteni világának tökéletességébe. Mivel jelen könyvemben elsősorban a Kabala gyakorlatával foglalkozom, ezért csak nagy vonalakban vázolhatom a világok születését.

7. ábra. A négy világ születése. A kiáradás világból merül föl a teremtés világa. Az Acílút alsó arcából jön létre a Berijá felső arca, amelynek alsó arcában azután megszületik a Jecirá felső arca. Így folytatódik tovább a sor, amíg csak ki nem alakul a négy egymásba kapcsolódó világ teljes fonadéka. Ez a séma egyike azoknak, amelyeket a kabalisták a világegyetem jellemzésére használni szoktak.

Az Acílút az a világ amelyet a meg nem nyilvánulóból Isten tíz hangja hívott életre. Az Én Szóf Aurból árad ki, így az egymástól elkülönült világok az Acílút négy szintjéből áramlanak elő. Imigyen az isteni teremtmőerőből születik meg a Berijá világa, amely az Acílút fájának közepéről szökken szárba önálló faként. Az energia aztán továbbárad, s a Berijá kozmoszából felmerül a megformálás világának fája, melynek gyökerei az Acílút jecirátikus szintjén ágaznak szét. Hasonlóképpen a kiáradás világának Aszija-szintje létrehozza a készítés világát, amely a Jecirá világának közepéből szökken szárba. Ily módon rendre három alsóbb világ keletkezik a változatlan egység isteni világán belül.

A kabalista irodalomban számos változata van annak, miként illeszkedik egymásba a fenti négy szint az Acílút fáján, de a világoknak és egymással való kapcsolatuknak is több modellje létezik. Ezekről valamennyiről elmondhatjuk, hogy nem egyebek hozzávetőleges megközelítéseknél, az objektív világról született szubjektív nézeteknél. „Mindez csupán a mi szemszögünkből igaz”, mondta egy régi kabalista, és minden attól függ, a fa melyik pontjáról beszélünk éppen. Minden egyes szintnek saját törvényei vannak ugyanis. Könyvemben ezekből a rendszerekből választottam ki magamnak egyet.

4. A teremtés műve

Az Acílút világa isteni dicsőségként is ismeretes. Ez az örök, változatlan világ a kiáradás tökéletes birodalmaként már a teremtés kezdete előtt is létezett. A világok rendjében itt lép egymással kapcsolatba az Én Szóf akaratával az alanti változó világokkal, melyekben mi élünk, s megtestesült létezésünket folytatjuk. A Biblia nyitó strófája a következő szavakkal jellemzi ezeknek az alsó világoknak a teremtését, „Kezdetben teremté az Isten az eget és földet”. Rendkívül fontos, hogy Isten nevéként a héber ELÓHIM szó áll, lévén hogy a Kabalában ez az Isten-név az Úr szigorú vagy passzív oldalát képviseli, míg a JAHVE a könyörület és aktív aspektust jelenti. Ezek Hokmá-Bíná kapcsolatban állnak a Keterrel, amely az EHJEH, vagyok. Együtt a mennyei hármasságot alkotják, amely az alanti szefírákban mint a Teremtő, azaz a Berija világának keterje nyilvánul meg. Mi több, a „kezdetben” szóhasználat arra enged következtetni, hogy a teremtő megnyilvánulás elhagyta az Acílút változatlan világát, s belépett a kozmosz idő kormányozta világába, amelynek létrejöttét a Genézis első fejezete ismerteti.

A teremtés világa az Acílút Tiferetjéből merül föl, és nem, mint a Kabala sok tanulmányozója képzeletben, a Malkútból. Ami nem kis különbség. Az Acílút Tiferetje megegyezik a Berijá keterjével, ezért a kiáradás alsó arca egybeesik a teremtés fájának felső arcával. Ez az alapelv érvényesül végig az egyes világokon keresztül, egészen a mi világunkig, ahol többek között megfigyelhetjük, hogy a lélek összefonódik a testtel, mégsem függ tőle teljes mértékben. Mindez a világok különvalóságára s kapcsolatára is jó példa.

A kiáradás szintjén minden tisztán isteni, legalábbis a Ketertől Tiferetig, ahol már kezdetét veszi a teremtés. Ide, a Tiferetbe árad az összes Acílút-beli szefíra vagy

Istennév. A Kabalában az alsóbbrendű JAHVE névvel jellemzik. A Berijá, vagyis teremtes Keterjeként a legmagasabbrendű teremtetett lény, Metatron lakhelye, aki Isten küldötteként kormányozza az összes kifejlődő teremtményt.

A teremtes eme koronájából merül föl a Berijá két menyeyi szefirája, Hokmája és Bínája, amelyek egyszer-smind az Acilút Necájának és Hódjának felelnek meg, azaz JAHVE és ELÓHIM seregeinek. Ők válnak az alant-i világ Apjává és Anyjává. Eztán tovább halad a nyolcszoros villámfény, amiről a Genezis első fejezete is beszél: „És az Isten lelke (Rúah ELÓHIM) lebeg vala a vizek felett”. Sikerült tehát átkelni a Berijá-beli Dát szakadéka vagy mélysége felett, és megteremtődött, ugyan egyelőre formátlanul, a Jecirá víz által jelképezett világa. A Genezis említett fejezete a továbbiakban elmondja, miként hívta elő Isten a világosságot, s választotta el azt a sötétségtől, más szóval, miként teremtetete meg a Berijá fájának jobb és bal oldali pilléreit. A „nevezé” ige arra utal, hogy egyelőre az Acilút alsó arcánál járunk. Így folytatódik tovább a teremtes több stádiumon vagy napon keresztül, amíg azután a hatodik napon, azaz a Berijá Aszjá-beli szintjén, Isten embert teremt „a mi képünkre és hasonlatosságunkra”. A többes szám első személy a Teremtő sokarcúságát hangsúlyozza, egyúttal női és férfi vonásokat egyaránt hordozó emberre, tehát androgün Ádámmra utal. Itt, a Malkútnál ér véget a Berijá fája, ahol az összes pillér összefut.

Sok kabalista vallja, hogy a Berijá fájának hét alsó szefirája megegyezik a teremtes hét napjával. Mások a hat külső szefírat a hat napként értelmezik a Keter első dója és a szombatnap feloldó dója között, ahol az első és az utolsó hang egy és ugyanaz. Megint másik iskola a fa központi tengelyének hét szintjét nevezi napoknak, mikor is az ember a hatodik napon válik ki a Berijá Jeszódjából Isten képmásaként. A fenti nézetek mind megállják a helyüket, s attól függően alkalmazhatók, miként értelmezzük az oktáv vagy a hármasság törvényét.

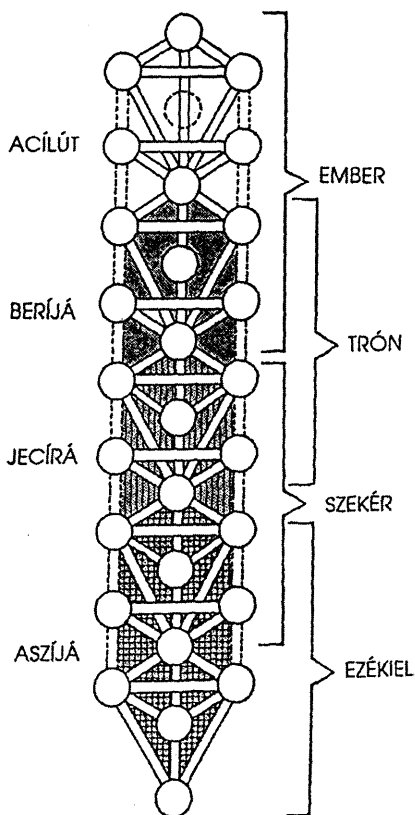
Minekutána az Úr (azaz, a Malkútnak megfelelő Isten-
evvel, ADONÁJ) megpihent a Malkút hetedik napján, ész-
revette, hogy nincs ember, aki a földet művelje. Ez azt
jelenti, hogy miközben a Jecirá felső arca benne foglalta-
tott a Berijá alsó arcában, alább már semmi sem volt, ami
létrehozhatta volna az Aszijá felső arcát, amit az adámá,
„föld” szó is aláhúz. Isten ezért „formálta vala az embert
a földnek porából”: ami annyit tesz, hogy lefelé haladt a
Jecirá fáján, „elkészítvén” az elemek és tevékenységek
világát, „és lehellett vala az ő orrába (nesáme hjím) élet-
nek lehelletét”. Előttünk áll tehát az Édenkertben lako-
zó ember, mely utóbbi nem más, mint a Jecirá világának
felfelé a Berijá egéig, lefelé pediglen az Aszijá földjéig
nyúló kertje. Alább az Aszijá alsó arca a föld azon részé-
vé vált, amely a Paradicsom kapuin túl terül el. Amikor
Ádám és Éva elbukott, s el kellett hagyniuk a Paradicsom-
ot, az Aszijá eme alsó arcába szálltak alá, ahol állat-
bőröket öltöttek magukra; ezeket mi, megtestesült em-
berek a mai napig viseljük testünk kültakarójaként.
Mindennek dacára az Aszijá felső arcában közvetlen kap-
csolat létesülhet az Éden alsó kertjével, és néha, tiszta,
világos pillanatainkban magunk is beléphetünk e kert-
be, ha nem is maradhatunk tovább, mint hogy egyetlen
futó pillantást vessünk furcsán ismerős szépségeire.

Alább, a három alsó világ bal és jobb oldalán terül el a
Kellipótnak (Qlipót) nevezett birodalom, másként a Cse-
repek világa. Ezek az egyensúlyukat veszített erők és for-
mák által életre hívott jelenségek, amelyek többé nem
uralják a világegyetemet, vagy nem hatnak rá jótékonyan.
A kabalisták jelképesen démonoknak nevezik őket, me-
lyek a Jecirá angyalainak és a Berijá arkangyalainak ne-
gativ tükörképei. Vannak azután ennél is alább lakozó
elemi szellemek is, az Aszijá alsó arcában vagy még lej-
ebb. E jelenségek nyilvánvaló okokból nemigen moz-
dítják elő szellemi fejlődésünket, ezért a kabalisták csak
a legnagyobb óvatossággal kezelik ezeket a világokat és
lakóikat.

Ha csak nagyon vázlatosan is, de áttekintettük te-
hát az Acilút nagy fáját és a belőle kiáradó alsó világokat.

Önálló egységként ezek egy viszonylagos, megnyilvánult univerzumot képviselnek, sok-sok szintjével és pontosan behatárolható törvényekkel. A legfőbb törvények a következőképpen summázhatók: az egység száma egy; kettő az egymást kiegészítő ellentétek száma; három a nagy hármasság vagy három fej; négy a világok száma; öt az arcok száma az Acílút Keterje és az Aszjá Malkútja között – ezt néha öt kertnek is nevezik; hat és hét az oldalsó és alsó szefirák száma; nyolc hangjegyből áll a nagy oktáv; tíz az összes szefira száma; legvégül huszonkettő a fát egységbe fogó ösvények száma.

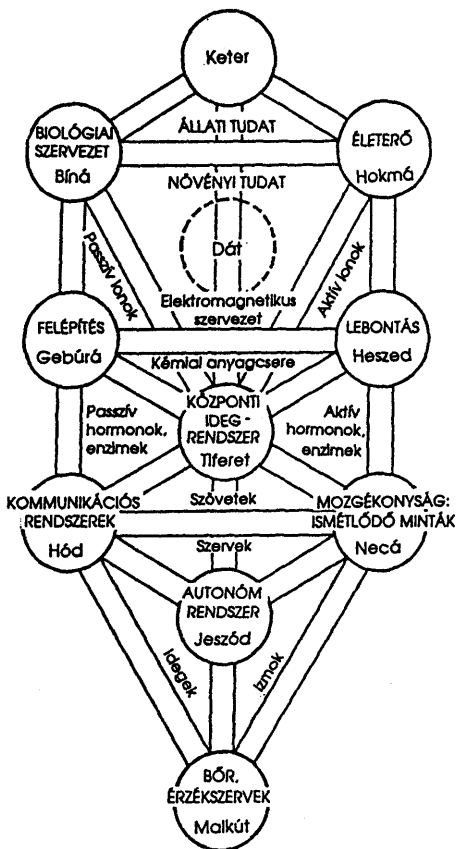
Amint arra már rámutattam, ugyanazt a jelenséget többféleképpen is leírhatjuk a Kabalában, s számtalan változata létezik a négy világ fájának is. Talán a legnyilvánvalóbb hasonlat Jákób létrája, amely a földön nyugodott ott, ahol Jákób meghált, s innen nyúlt az égig, miközben „az Istennek angyalai fel- és alájárnak vala azon” (Genesis, 28:12). Isten álmában tudatta Jákóbbal, hogy mindig vele lesz, és visszahozza erre a földre, amit neki és ivadékaiknak adott. Az álom szimbolikája Jákób normál tudatállapotától homlokegyenest különböző lelkiállapotról tanúskodik, s valóban, felébredvén a pátriárka ki is jelentette: „Bizonyára az Úr van e helyen, és én nem tudtam”. Ezután félelemmel eltelve vette a követ, amit a feje alá tett, és oltárnak állította. Miután olajjal megszentelte, ami a felülről alááradó kegyelem jelképe, Béthelnek nevezte el a helyet, vagyis Isten házának. Ez a kő hasonló hagyományból táplálkozik, mint amit a Zóhár szerint a „Szentáldott-legyen-Ő” a szakadékba hajított a világok teremtménye idején. Az utóbbi kőnek felső része egyébként továbbra is kapcsolatban maradt forrásával, míg alsó része balra és jobbra hullott alá végig az egész teremtményen. Neve, Setijá, alapzatnak is fordítható, s így kapcsolatot teremt a Dát szefira, azaz a szakadék és a Jeszód, tehát a másik alapzat között. Ez a viszonyrendszer világosan leolvasható az egymásba fonódó fák ábrájáról, ahol a Dát és Jeszód ugyanazt a helyzetet foglalja el a szefirák rendszerében, ha különböző világokban is. A hagyomány szerint ugyanez a kő nem csupán Jákób párnájául szolgált,

8. ábra. A négy világ szimbólikus leírása Ezékiel első fejezetében található. Itt a felső világokat az inkarnált, rab-ságban lévő ember szempontjából nézzük. A szekér trónján Kadmon Ádám ül. Itt található a Föld, a Paradicsom, a Menny és az isteni dicsőség.

hanem ez volt az a tábla is, amire a Tízparancsolatot vésték. Azontúl, a bibliai legenda szerint ez Sion hegyének, a Szent Hegynek talapzata is, továbbá Dávid és Salamon templomának alapja.

Ezékiel látomása a négy világ leírására szolgáló másik eszköz a Kabalában. Ezékiel próféta ugyanolyan tudatalapot-változáson ment keresztül, mint Jákób, amely megszabadította természeti kötelékeitől, s az Aszija szintjei fölé emelvén Jecira-beli világszemlélettel ajándékozta meg (Ezékiel, 1). Amikor megnyilatkoztak az egek a próféta számára, Ezékiel pompás szekeret látott, amelyet négy furcsa élőlény mozgatott. A szekér fölött, a mennyezeten felül „látszék királyi székek formája”, s ezen a trónon „látszék mint egy ember formája”, „Ilyen vala az Úr Dicsőségének formája” (Ezékiel, 1:26, 28). Figyeljük meg a „látszék” ismételt előfordulását a szövegben, amely az allegória törvényeinek engedelmeskedik. Ismét a négy világ jelképes megjelenítésével állunk tehát szemben. Ezékiel a Kébar folyó mellett a babilóni fogság, más szóval, az Aszija rabságának elszenvedője. A szekér és a szent élőlények már a Jecira világába tartoznak, míg a trón a két világot elválasztó mennyezet kárpitján túl a Berija világot képviseli. A királyi széken Ádám Kadmon ül, az „Úr Dicsőségének” képviselője az Acilut világában. A szöveg finom részleteit a kabalisták buzgón tanulmányozták az évszázadok során, hiszen a Genézisben leírt négy világ éles szemű megfigyelésével szolgál, ha az alsó világok nézőpontjából is.

9. ábra. Az emberi test. A biológiai szervezet alá van rendelve a világmindenség törvényeinek, ezért ábrázolható az életfa segítségével, amely minden önmagában teljes, kicsiny vagy nagy létező kabbalista modellje. A különböző szintű tevékenységek hármasságokba rendeződnek, így épül fel a test mikrokozmosza.

5. A természeti Ádám: a test

Mielőtt megindulnánk felfelé Jákób létráján, meg kell ismerkednünk a természeti Ádám tulajdonságaival. Ehhez kabalista szemszögből kell körülnéznünk a minket körülfogó világban.

A megtestesült ember, azaz minden földi halandó, egyszerre legalább két világban él a négy közül. Az Aszija fája alapján a természeti ember tisztára szervi szinten az Aszija alsó arcához rendelhető, míg a testében lejátszódó biopszichológiai folyamatokat tekintve már az Aszija felső arcának lakója, ami egyúttal a Jecirá világának alsó arca is. Ilyeténképpen tehát mindkét világba bejárása van. A Kabalában hagyományos fordulattal élve az Aszija alsó arca az alsó Föld, míg a felső a felső Föld, ami megint csak megegyezik az Éden alsó arcával. Ezért az a természeti ember, aki legalább tudatára ébredt lényre felsőbb vonatkozásainak, beléphet a Paradicsomba. Sokak számára ez nem több távoli, elmosódott emléknél, még azokban a ritka pillanatokban sem, amikor magukra eszmélnek az Aszija alsó arcának hétköznapi világából.

Az Aszija-beli Malkútban, amelynek anyagisége a leg-sűrűbb és leginkább alacsonyrendű a négy világ közül, nyugszik a hús-vér test négy alkotóeleme: a föld, víz, tűz és levegő. Ennek a négy elemnek a kölcsönhatása az erő és forma örökké változó körforgásában hozza létre azt a fizikai testet, amely otthont ad lelkünknek. Ehhez az elemi szinthez rendelhetők például a csontok s a test szilárd váza, a testnedvek áramlása, a szervezet légcseréje, továbbá az égéssel járó, sugárzó vagy elektromos jelenségek. Mind e tevékenységi szintek eleminek tekinthetők, melyek során a test anyagot és energiát vesz és használ föl vagy bocsát ki magából az életfolyamatok során. Halálunk óráján azonban nem ugyanazt a testet

adjuk vissza a földnek, mint amelyben világra jöttünk: alig maradt valami is eredeti anyagából. Valójában ez csupán csak egy rövid ideig volt velünk, néhány óráig vagy néhány esztendeig. Mindössze az agysejtek egy részéről mondják, hogy egyidősek az emberrel, ezért létünk alapja bizony rendkívül illékony. Lehet, hogy testünk tartalmaz annyi vasat, amiből kitelne egy szög, ez azonban örök vándorlásban van szervezetünkben. Ugyanúgy elmondhatjuk, hogy a környező világban semmi sem állandó, még a látszólag legszilárdabbnak tűnő objektumok sem, amilyenek például a hegységek, lévén hogy az anyagok kémiaiilag vegytiszta formájukban is folyamatosan eltűnnek és újrakeletkeznek atomi szinten. Ezen túl már a tiszta erő és forma elektron-világa következik, ezen is túl pedig a Meg nem nyilvánuló létezés jellemző űr, ami hasonló valóságot tükröz, mint ami az Acílút Keterjén túl található. Ez tehát egyik jelentése annak a mondásnak, miszerint „Keter a Malkútban van, és a Malkút Keterben”.

A létezés elemi szintje fölött található a növényi szint, melynek alapegysége a sejt. A sejt az erő és forma atomokból és molekulákból álló szerves rendszere, amely azonban nem szervetlen, hanem élő állapotban leledzik. A sejtek lehetnek egyszerűk vagy specializáltak, mégis valamennyien ugyanazon mintát követik, ami lehetővé teszi, hogy növekedjenek, táplálkozzanak, osztódjanak és elhaljanak – azaz szervetlen szintre juttassák vissza az életfolyamatokban szereplő elemeket és energiát. Az Aszjá alsó arcán a sejt kulcsfontosságú szerepet tölt be, ha ez többféle módon nyilvánul is meg. A Malkút, Hód és Necá alkotta nagy hármasság hozzá létre a növényi létezés szintjét, amelyben a Necá az aktív energia-áramoltató tényező, a Hód a passzív alkalmazkodás rendszere, míg a Malkút a növényi létezés anyagi alapjait képviseli. E szefírákat membránösvények kötik össze, amelyek a sejten belüli folyamatok természetes határául és szűrőrendszerül szolgálnak. Ennek a nagy növényi hármasságnak a Jeszódban van a központja, amely egy viszonylag önmagát kormányzó létezés összefogója. A nö-

vényeket a fenti hármasság szabályozza, energetikai viszonyaikat s formájukat az aktív és passzív szefirák, valamint az alap, a Malkút közötti egyensúly határozza meg. A tudat tengelyén helyet foglaló Jeszód egy ritmuson alapuló s az összefutó ösvények ingereire válaszoló értelemről tanúskodik. A Jeszódot magukba foglaló kisebb hármasságok szabják meg az ingerlékenység, mozgás (ha csak a Nap felé fordulás is), valamint az anyag- és energiafelhasználás képességét. Ember létünkre magunk is részben ezen a növényi szinten mozgunk, amikor növekszünk, táplálkozunk, szaporodunk, majd meghalunk. A merőben testi funkciók tehát ehhez a szinthez rendelhetők. A növényi ember az emberi létezés legalsó lépcsőfokát képviseli.

Sorban ez után az állati szint következik. Az Aszjá alsó arcán a Hód–Necá–Tiferet alkotta kisebb hármasság, azaz a központi idegrendszerrel való kapcsolat biztosítja az akarati megnyilvánulásokat. Bármely primitív légyen is ez az akarat, mindenképpen a tudatosság magasabb rendű minőségét képviseli, és szélesebb mozgásteret ad az állatnak, mint a növények rendkívül szűkre szabott birodalma. A központi idegrendszeren át érzékelt valóság lehet egyszerű vagy bonyolult, az adott teremtmény evolúciós fejlettségétől függően. A birka elmondhatatlanul értelmesebb például, mint a legkülönlegesebb rózsahibrid, mégis ostoba jószág egy ember-szabású majomhoz képest, de ugyanezt mondhatjuk el a szóban forgó majom és az ember viszonylatában is. A birka és a majom esetében mindössze az idegrendszer bonyolultságán múlik minden. Az embernél azonban már egy másik világhoz tartozó valami is beleszól a dologba, vagy legalábbis a lehetőség egy magasabb tudattartománnyal való kapcsolatteremtésre. A szintkülönbség ugyanúgy kvantum-ugrásnyi az ember és a majom, mint a majom és a rózsza vagy utóbbi és a termőföld között. A föld a kő Jákób álmában, az égbe nyúló létra leg-alján.

Amiként az ember létezhet az emberi lét növényi szintjén, úgy élhet a tisztán állati szinten is. Az Aszjá felső

arcán három emberi szint található. Itt a növényi és állati állapotok rávetülnek a Jecirá alsó arcára, ami a psziché önszabályozó központja.

A felső Aszija és az alsó Jecirá egybeesése magyarázatot ad a természeti ember lelki felépítésének jellegére. Az ember nyugalom és tevékenység között hullámzó hangulatait biológiai ritmusok szabályozzák. Az egyik pillanatban izgalomra vágyik, a másikban már békére. Egyszer telve van életkedvvel, máskor kimerült és életunt. Ezek a lelkiállapotok az aktív és passzív energiaaramlás váltakozásait tükrözik az Aszija fájának egészén, ami magában foglalja az oldalsó hármasságokban kifejeződő fizikai, sejtszintű, kémiai és atomi egyensúlyt is. Ezeket az oldalhármasságokat a szervek, szövetek, anyagcsere és elektromagnetikus szervezet központi hármasságai fogják össze, s mindez együtt meghatározza a természeti ember mindennapi lelkiállapotát, aminek milyenségéről egyszerű önmegfigyeléssel is meggyőződhetünk.

Létünk növényi szintjét az evés, ürítés, ébredés és alvás életfolyamatai szabályozzák. Ha szaporodni nem is szaporodunk mindannyian, a tevékenység és nyugalom, táplálkozás ritmusainak valamennyien engedelmessé válnunk, különben elpusztulnánk – amely sors úgy is minden halandót utolér: a halál a szerves életet szabályzó nagy körforgás egyik állomása. A főbb törvényeken belül aztán sok apróbb törvényszerűségnek engedelmessé válnunk szervezetünk, például a légzés során, ami nem más, mint a levegő megevése és kiürítése. Számunkra azonban nemcsak az a fontos, hogy a természeti ember alá van rendelve e törvényeknek, hanem hogy többnyire nincs tudatában alávetettségének, olyannyira, hogy ezen a szinten nincs is saját akarata. Tudom, sokak számára elfogadhatatlan ez az állítás, tény és való azonban, hogy a növényi létezés a leggyakoribb az emberek között. Egész emberöltőket élnek le ugyanott, s élnek ugyanúgy, mint apáik és anyáik, vallanak ugyanolyan elveket a műveltség minden terjedése ellenére is. Ez a falusias szemellenzösség nem csupán az isten háta mögötti vidé-

kekre jellemző, hanem a nagyvárosokra is, ahol milliók vágnak biztonságos, rendezett életvitelre, arra, hogy minél kevesebbet zaklassák őket a külvilágból, s belülről se kavarja föl semmi lelkük békéjét.

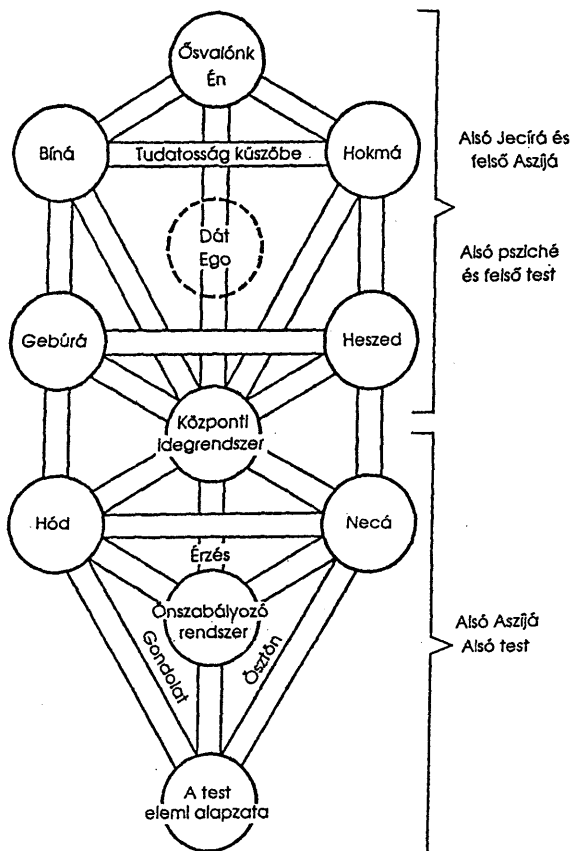
Az állati ember már más ügy. Mivel bizonyos fokú szabad akarattal rendelkezik, megzavarhatja, s gyakran meg is zavarja a növényi emberek tömegeit, akik a földeken, gyárakban, hivatalokban robotolva fenntartják a közösséget. Az ilyen emberek, mint például a Wright testvérek, akik addig nem tágitottak, amíg meg nem szerkesztették repülő masinájukat, képesek megrengetni és felrázni a világot, mint valamikor Hitler és Napóleon is tette. Az állati embernek célja van, és kitartó; másra is vágyik, mint a puszta kényelemre és örömekre. Fájdalmakkal és csalódásokkal dacolva mindent meg is tesz, hogy elérje célját, legyen az egy birodalom meghódítása vagy egy újszerű gondolat. Az ilyen egyéniségeknek bővíbén van a történelem, amely nem csupán a viszonylag képlékeny tömegek reakcióiról ad számot, hanem a saját akarattal bíró személyiségek győzelmeiről és teljesítményeiről is. A természetben egy adott faj domináns egyede vezeti a hordát, s miközben egy vezér magasabb kozmikus erőknek is engedelmeskedik, mindenképpen az adott közösség motorjaként tevékenykedik. Az állati emberek elég ritkák ahhoz, hogy észrevegyük őket. Többször szakmájuk csúcsain járnak, legyen szó kereskedelemről, tudományról, művészetről vagy politikáról. Fémjelzőjük az ambíció és a céltudatosság. Ez különbözteti meg őket a növényi emberektől, akik ha álmodnak is nagy tettekről, mégis a biztonságos kenyérkereset nyugalmát választják a kudarc kockázata helyett az állati ember versengő dzsungelében.

A teljesen kifejlett természeti ember az Aszija fájának Keterjéig jutott. Pszichobiológiai felépítése magában foglalja az Aszija világának és a Jecira alsó arcának valamennyi szefiráját, pillérét, hármasságát. Ez azt jelenti, hogy képességei az ásványi, növényi és állati szinteken tetőztek, s mint ilyen igen hatékony megtestesült lény. Ő az Aszija Ádámja, a szerves földi élet élharcosa.

Mint a földi birodalmak foglalata úr planétánk állat- és növényvilága, elemei felett. Mégis, az Aszija Ádámja marad, s arra a világra kénytelen szorítkozni, amelybe született, itt kell élnie, meghalnia: sok vallás ezt a létezés törforgásaként írja le. A Kabalában a Nefesnek vagy léleknek ez a megújhodása a Gilgúl, vagyis a lélekvándorlás kereke, ami szoros rokonságot mutat a buddhizmusból ismert létkerékkel. Ilyen körülmények között az adott személy újra és újra megtestül, amíg csak a lelkét terhelő feladatot tökéletesen végre nem hajtotta a természeti szinten. Az újjászületések száma, úgy tartják, a több ezertől a fél tucatig vagy ennél is kevesebbig váltakozhat. Minden hagyomány megegyezik abban is, hogy módunk van elszakadni a testi létezés kerekétől már egyetlen életidő vagy akár a megvilágosodás egyetlen pillanata alatt is, amely átrepíti annak átélőjét a világokon, egyenesen Isten elébe. Ez jelenthet halált is a fizikai szinten, de nem feltétlenül, mivel megeshet, hogy a léleknek a szerves szinten is hatnia kell isteni tudatként. A nagy vallási tanítók között találunk hasonló példákra. Kevésbé szerencsés embertársaink számára valamivel lassabb a Jákób letráján felvezető út, hiszen a felső világokba való hirtelen belépés s kiáradó energiájuk felfogása meghaladná testi-lelki teherbíró képességüket. A Talmud egyik történetében négy rabbi lépett egyszer a Paradicsomba: az egyik megháborodott, a másik meghalt, a harmadik elvesztette a hitét, s csak a negyedik, Akiba rabbi jött vissza békével. Ez a mese is annak jelentőségét hangsúlyozza, milyen fontos megfelelő alapokra helyezni kabalista tanulmányainkat.

A felkészülés részeként alaposan meg kell ismernünk a természeti ember pszichéjét. Senki sem született kabalistának. Lehet, hogy megvan hozzá a megfelelő készségünk, kezdetben mégis csak természeti emberek vagyunk. A gyermekkor letűntével, amint fokról fokra belebonyolódunk a testi létezésbe, egyre inkább elhalványul, honnét is jöttünk. Léteznek persze a lelki ébredés megrázó pillanatai, ezek azonban csak a múlt emlékei a jelen örökkévalóságában. A pillanatok jönnek és mennek,

ám jelentőséget csak akkor nyernek, amikor a természeti állapot fájdalmai és örömei megszűnnek az élet célját alkotni. Ilyenkor azután, amikor kiábrándultunk az élet kis játékaiból, vagy akár a halál küszöbén, kitágul lehetőségeink köre, mivel nyitottabbá válunk a felsőbb szintek felé. Erről azonban később ejtünk szót. Előbb foglalkozunk a természeti ember lelkének mineműségével és felépítésével, hogy megvethessük lábunkat a következő világ alsó Édenében.

10. ábra. Az ember pszichobiológiája. Az Aszija fája a test és lélek egymásbafonódását szemlélteti. Az alsó arc a maga sejt szinten mozgó értelmével a három szerves típust hozza létre, míg a felső arc, amely egyszersmind a Jecira alsó arca is, Dátjában, ami nem más, mint a test tudása, azaz az ego, megteremti a psziché alapzatát.

6.

A természeti Ádám: a psziché

Az Aszija nagy alsó hármassága az izmok, szervek és idegek három al-triádját foglalja magában. Ezek létrehozzák, amit a testi ember ösztönös, érző és gondolkodó aspektusainak nevezünk. Az ösztön hármassága főként a gyakorlati élet kérdéseivel foglalkozik, aktív és rendszerint kifelé forduló. Az érzés hármassága, a két pillér közötti egyensúlyi helyzetben, befelé forduló. Rendkívül érzékenyen közvetíti a belső állapotok rezdüléseit, s szerepét tekintve aktív és passzív egyaránt lehet. A gondolkodás hármasságának a logika a fegyvere. Természetéből adódóan passzív, hisz a szemlélődés és a gondolatok közlése a feladata. Elsősorban a külvilág felé fordul.

A természeti emberben e triádok folytonosan alkalmazkodnak a körülmények változásához, így bármely előadódó helyzetben egyik vagy másik hármasság veszi át az irányítást. Ha például az ember sétára indul, az ösztön hármassága lép működésbe; ha egy embertársa hangulataira kíváncsi, az érzés triádja világosítja fel erről; amennyiben pedig meg kell oldania valamilyen problémát, a gondolkodás triádja összegyűjti mindazt az érvet és ellenérvet, amire a mérlegeléshez és döntéshozatalhoz szüksége van.

A legtöbb természeti emberben egyik vagy másik hármasság az egyeduralkodó. Ez annak tudható be, hogy testünk-lelkünk fája egyikünkben sincs tökéletes egyensúlyban. Ez az egyensúly-hiány lehet öröklött, de kötődhet az egyén sajátos vérmérsékletéhez is, vagy lehet szó mindkettőről, lévén hogy az univerzumban minden összefügg mindennel. Bárhogy legyen is, a természeti ember élete során egyik vagy másik hármasságot részesíti előnyben. Eszerint az emberek cselekvő, érző és gondolkodó típusokra oszthatók. Akár a foglalkozások is be-

sorolhatók ezekbe a testi típusokba. A sportolók és katonák például leginkább az ösztönös csoportba tartoznak, a művészek és költők az érzőbe, míg a tudósok és filozófusok gondolkodó alkatok. Ezt a besorolást nem szabad rangsornak tekintenünk, hiszen minden típus egyenrangú. A matematikus éppúgy csetlik-botlik a dzsungelben, ahogy mondjuk a zenész ügyetlenkedik a komputer előtt, vagy a kutató a koncertteremben. Mindegyik testi típusnak megvannak a maga előnyei és képességei, ezek azonban egytől egyig biológiai természetűek; a növényi szint önszabályozó folyamatain alapulnak.

A Kabala megértésének három alsó szintje és a három testi típus között közvetlen összefüggés van. A Kabala szó szerinti megközelítése az ösztönös, cselekvő ember számára teremtett, az allegorikus az érző alkatok, míg a metafizikai megközelítés a gondolkodó típus számára. A misztikus élmény viszont már egészen más lapra tartozik, mint a természetes értelem. Technikáival a későbbiekben ismerkedünk majd meg.

Az Aszija felső arca egyúttal a Jecirá alsó arca is. A komplexus központjában helyet foglaló szefíra nemcsak az Aszija Dátja, azaz a test tudása, hanem a Jecirá Jeszódja, vagyis a psziché alapzata is. Együttesen alakítják ki az ember saját testéről alkotott tudását. S valóban néhány kabalista ezt a Dát-Jeszód párost a Kélím alapján tartja, ami a Jecirá öntőformája, melynek alapján a test kiformálódik, s mintegy belenő a későbbiekben. A Dát-Jeszód központ a tudat központi tengelyén a természeti ember pszichobiológiai érzékelő apparátusa. Születésétől fogva ennek révén érzékeli mind önmagát, mind a külvilágot. E kettős szefíra fő feladata az, hogy adatokat szolgáltatson a hétköznapi tudatosság szintjén. Ezek lehetnek az Aszija alsó arcában lakozó vegetatív idegrendszer továbbította érzetek, például látási ingerek, de lehetnek a tudattalanból – amely a Jecirá-beli Hód és Necá között húzódó küszöb fölött található – származó képek is. Normál tudatállapotban e képek többnyire a külső és belső ingerek elegyéből állnak össze, éjjel viszont vagy a nappali álmodozás során zömmel

belső eredetűek. A Kabalában a Jeszódot fénytelen tükröknek nevezik.

A Jecirá-beli Jeszód a hétköznapi tudat. Ezen a szinten nyilvánulnak meg a személyiséget otthon, a nevelődés során ért hatások, továbbá önmagához és a világhoz való viszonya. A fokenként a gyermekkortól felépülő Jeszód az élet során felhalmozott tapasztalatok és ismervek alapján alakítja ki az egyén önmagáról alkotott képét. Ez az önkép, amelyet számtalan tényező határoz meg, amilyen például a vérmérséklet, körülmények, akár szerencse is, építi föl az egót.

A görög ego szó Ént jelent, s ha nem is tűnik többnek egyszerű azonosságtudatnál, voltaképpen az évek során felgyűlt sok-sok apróbb alkotóelem hozza létre. Ezek némelyike csoportba tömörül, máskor azonban éppenséggel a tudattal ellentétesen hatnak. Az önmagunkról alkotott kép csak a legkritkább esetben egyezik meg avval, amit a külvilág formál rólunk.

A legtöbbször különböző szerepeket játszanak el, hogy eleget tegyenek családi, társadalmi és munkahelyi kötelezettségeiknek. E szerepek, melyeket egy sor, az egót védő, azt elfedő személyiség lát el, szerzett elemekből állnak. Az egót pajzsként védelmező perszóna maszkként rejt el énünket; s pontosan ezt is jelenti a szó latinul. A Kabalában József pátriárka a Jeszódhoz rendelhető hozzá. Cifra ruhát kapott atyjától, amely e szefira jellegének allegorikus megfogalmazása. Ezentúl a fáraó előljárója és álmefejtő is volt, ami megint csak a Jeszód szerepkörére utal.

A Jeszód négy ösvény találkozási pontján helyezkedik el; közülük három a nagy alsó triádot köti össze, míg a negyediket a Cadík vagy becsületes ember ösvényének is nevezik, mely felvezet a Tiferet szefirájába. Ilyenképpen négy triád bonyolult rendszere jön létre, melyek központja a biopszichológiai ego. E hármasságok alsó és felső, külső és belső triádra oszthatók.

Nevezhetjük őket aktívnek és passzívnek is, attól függően, melyik oldalpillérhez csatlakoznak; ezek szerint van tehát egy aktív és passzív, továbbá egy befelé és kifelé

lé forduló párunk. A test és lélek közti energiaáramlásban bonyolult kölcsönhatás alakul ki a fenti hármasságok között. E fölöttébb ágas-bogas rendszer lehetővé teszi, hogy a Jeszód közlekedjék a fa alsó és felső régióival, mozgósítsa a váratlan veszélyekkel szemben a Jecirá-beli Malkútban lakozó központi idegrendszert, valami régi emlékképet halásszon elő a tudattalanból, vagy az élet egész folyását megváltoztató jeszódi látomásban részeltesse az egyént. A Jecirá alsó arcának szellemi folyamatait irányító triádok a természeti ember értelmi világát alkotják. Miközben rendkívül finom, szerteágazó hálózat jön így létre, a fejletlen személyiség nem emelkedhet a jeszódi tudatosság fölé.

A hétköznapi tudat küszöbe fölött lakozik a Jecirá-beli Tiferet. Számos ösvény fut itt össze, egyszersmind ez a Jecirá felső és alsó arca közti távolság felezőpontja is, továbbá az Aszjá Keterje, a test koronája s a psziché szíve. Méltán hívják Salamon trónusának is, sajátos helyzete révén, melyet a könnyörület és szigor pillére, valamint a psziché külső és belső rétegei között elfoglal. Ebből a pontból az ember nyolc ösvényen, legalább tizenegy triádon és három világon tekinthet alá, hiszen itt van még a Berijá Malkútja is. A természeti ember ennél magasabbra nem is emelkedhet a hétköznapiakban. Itt érik a megvilágosodás életre szóló nagy pillanatai. Hogyan is lehetne másként, hiszen e pont ég és föld között lebeg.

Számos néven illetik ezt a Tiferetet. Ez a fénylő tükör a Jeszód fénytelen tükrével szemben, ami pontosan rávilágít a két szefíra egymással való kapcsolatára. Nevezik őrnek is; életünk során bizonyára többször is megesett velünk, hogy mintegy felülről szemléltük önmagunkat és a köröttünk zajló eseményeket. Ezt az ört a Biblia is több ízben említi. Néha az őrangyalunkkal azonosítják; azaz lényünknek avval a részével, amely nagy ügyességgel kalauzol át bennünket a kényes és bonyolult helyzeteken, s néha még egy-egy meggondolatlan számár életét is megmenti. Ezért alkalmasint kalauzként is emlegetik. A modern jungiánus pszichológusok a bennünk lakozó „bölcс öregembernek” mondják, de nevezik még a „Szi-

vek szívének” is, s úgy tartják, hogy ez már az isteni jelenlét színtere. A Kabalában itt van a „Hit székhelye”, ahol a „Te” található.

A természeti ember számára a Jecirá-beli Tiferet a szer-
vi észleletek csúcspontja. Növényi és állati lényként tes-
te és önazonossága élő lelke, vagyis a Nefes központjá-
ban lakozik. A Jeszód meghatározta önazonosság a ter-
mészeti valóság alapja, ezen felül azonban valami homá-
lyos tudata él még annak, ami több az egónál, s a veszély,
nagy érzelmek vagy mély elmélkedés pillanataiban ez a
mélyebb, valóságosabb valami felszínre is kerül. Valódi
lényünket, Ősvalónkat ismerhetjük meg ezekben a ritka
pillanatokban, ami közelebb áll lényegünkhöz az egónál,
mely utóbbi nem egyéb a hétköznapi ingereit feldolgo-
zó agynál. Nem akármilyen élmény, ha közvetlen kap-
csolatba kerülhetünk Ősvalónkkal, még ha legtöbbször
megpróbáljuk is eltemetni létét a mindennapok gondjai-
ba. Azért ódzkodunk a hasonló élményektől, mert a
Tiferet az igazság szefirája, és bizony igen-igen fájdalmas
lehet, ha álmainkat, illúzióinkat szembesítenünk kell az
igazság könyörtelen fényével.

A Tiferet egyéniségünk záloga. Ez a megtestesült
Ősvalónk valamennyi emberben megvan, mégis mind-
önknél különbözik. Szépségnek is nevezik ezt a szefirát,
és nem is ok nélkül: hisz azon túl, hogy az Erő, forma és
akarat csodálatos szimmetriájának központjában foglal
helyet, egyben Isten és ember tudatos találkozási pont-
ja is. Másik kabalista neve ékesség, s ez pontosan tükrö-
zi mivoltát: van is, és nincs is; látható, és mégsem ne-
vezhetjük végső valóságnak. A szépség az igazság, s az
igazság a szépség, mégis egyik sem maradhat rejtve a
Tiferetben lakozó Ősvalónk fényes tükrében.

A szerves élet fájának koronájaként a Tiferet a nö-
vényi és állati létezésben elérhető élmények csúcsa.
Az ember azonban további stádiumokba is eljuthat testi
léteben: ez a megvilágosodás lehet tudatos vagy tu-
dattalan.

A Jecirá-beli Hód és Necá között húzódó határvonal
az ego és Ősvalónk közötti normális tudatküszöb. Fel-le

ingadozhat a „becsületes ember ösvénye” mentén, a felső és alanti tényezők együtt hatásának összjátékaként. E határvonalat elsősorban a Hód és Necá szefírák pszichobiológiai tevékenysége határozza meg, amelyek a tudatos és tudattalan agyi és szervi folyamatokat irányítják.

Míg ez a szefíra-pár hangolja össze az ösztönök s az agy munkáját a Jecirá alsó arcán, a Tiferet fölötti két oldalsó szefíra a megtestesült ember érzelmi életéért felelős. A természeti ember esetében tudattalanok maradnak az itt játszódó folyamatok, azaz jóval túlhaladják a jeszódi tudatosság fokát, ha mégoly nagy hatást gyakorolnak is a szóban forgó személy életére. Csak akkor tudatosodhatnak, ha valaki keményen megvetette lábát a Tiferetben, és csak kevés természeti ember mondhatja ezt el magáról, hiába állítják, hogy nem tagadták meg Ősvalónkat. Hiába hiszi a Jeszód, hogy ő a sors ura, ez nem egyéb szálnalmas illúzió, amint azt sok élet beható vizsgálata is tanúsítja. Az akarat Ősvalónk gyümölcse, s ha válságos pillanatokban fel is ébreszthető, csak ritkán fejt ki hosszabb ideig is hatását. A Jeszód hamarosan ködbe vonja az élet drámai pillanataiban születő világosságot és döntené tudást.

A Jecirá világának Gebúrája és Heszedje az érzelem külső és belső aspektusát képviseli. Az ítélet a forma pillérén passzív válaszadó, míg a könnyörület az erő pillérén aktív kezdeményező. Együttesen egyensúlyozzák ki és kormányozzák az érzelmi életet, legyen tudatos vagy tudattalan. A személyiség erkölcsi tulajdonságaiért, megbízhatóságaért, szeretni tudásáért és bátorságaért felelősek. Ez tehát a lélek lakhelye. Ez a triád felel erkölcsi érzékünkért és emberségünkért. Központja az Ősvalónk, s az ítélet összehúzódása a könnyörület kiterjedését váltja ki, amely megint csak az ítélet megszigorodásához vezet. Alant kétoldalt az aktív és passzív érzelmek rendszere mind Ősvalónkkal, mind a Necá és Hód ösztönök és gondolatok uralta szefíráival kapcsolatban áll. Az ember érzelmi életét a Heszed és Gebúra, valamint a hozzájuk vezető ösvények szabályozzák: az alanti Tiferet közvetí-

tésével ezek befolyásolják a Jeszódot a hangulatok hullámzásában.

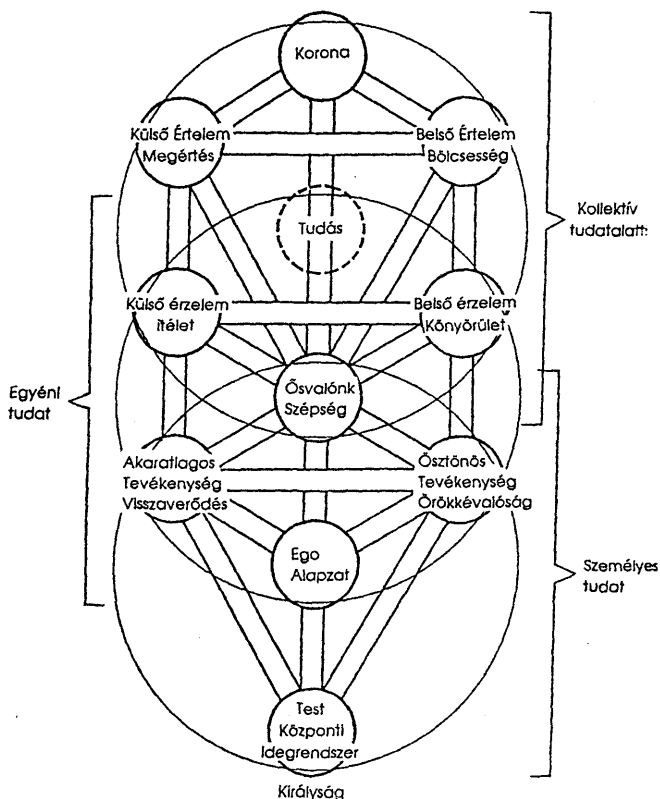
Főntebb a visszafogó külső érzelmek és a hatalmas lelkiezőt nyújtó belső érzelmek az intellektus ikersze-
fíráihoz, a Bínához és Hokmához kötődnek. A passzív és
aktív oszlopon a megértés és bölcsesség szerepét is be-
töltik. A megértés a szemlélődő, gondolatokat formába
öltő oldal, melynek tevékenysége nem egyezik a Hód –
ennek az információk továbbadásáról gondoskodó
szefírának – szellemi mutatványaival, hanem kizárólag
az ősokokkal foglalkozó mély intellektuális erőt jelenti.
A megértés ugyanolyan szerepet tölt be a bölcsesség – a
megvilágosodás aktív motorja – kiegyensúlyozásakor,
mint érzelmi szinten az ítélet a könnyörület mellett. Az
érem másik oldalán azután a megértésnek is szüksége
van a bölcsességre, amely megakadályozza, hogy merev
dogmákba kényszerítse az éltető gondolatot. Mint külső
és belső intellektus mindketten a legmélyebb gondolato-
kat képviselik. Az ilyen szintű intellektuális élmények, a
valódi érzelmekhez hasonlóan, rendkívül ritkák a termé-
szeti emberben. A legtöbb ember mindennapi gondol-
taít és érzelmeit hiszi ilyen mélységűnek, pedig ezek
gyakran csupán gépies termékei a Hód és Necá szefírák-
nak s a környező hármasságoknak. Vannak azután olyan
természeti emberek, akik képesek közvetlenül megta-
pasztalni az érzelem és értelem magasabb szintjeit, ami
nagy műalkotásoknak is lehet az életrehívója. Erre azon-
ban néhány alkalomnál nem kerülhet többször sor egy
élet során, miközben a szóban forgó személy annak az
álomnak a maradékaiból él, amit megpillantott a Paradi-
csom kapuin keresztül. Ahhoz, hogy állandó bejárásunk
legyen a felső világokba, természetfeletti emberekké kell
válnunk.

A természeti emberben a psziché felső tartományai mé-
lyen a tudatalattiba nyúlnak, Ősvalónkon túlra. A szemé-
lyes tudat központja a Jeszódban lakozó ego, sugara pe-
diglen a Jecirá Malkútjától kiinduló kört formál, ami nem
más, mint a test Tiferetjéhez rendelt központi idegrend-

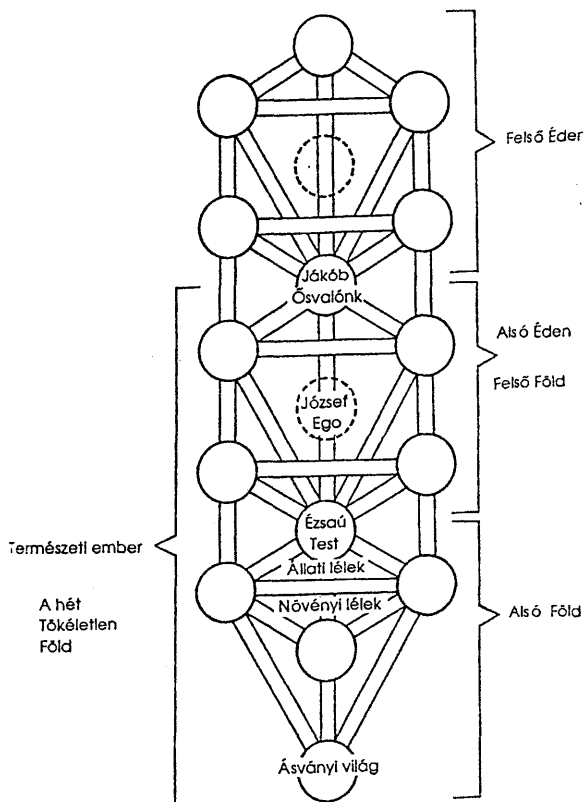
szer, megkerüli a Hód és Necá kettős pszichobiológiai szefiráját, majd legvégül a Jecirá Tiferetjében, azaz az őrnél bezárul a kör. Ezen a körön belül mozog az elme normál ébrenléti állapotban. Éjjel a testi tudat alászáll, s fókusza a központi idegrendszerbe tevődik át, ami a Test óre. A következő tudati pálya központja Ósvalónk: lefelé az egóig nyúlik, s érinti az ösztönök és érzelmek két szefira-párját. Felső része magában foglalja a Jecirá-beli Dát nem-szefiráját, amely egészen más világból származó tudás, mint amit normál körülmények között megszerezhetünk. Ezt a területet az egyéni tudatalattinak nevezzük a természeti emberben, s felöleli mindazokat a tapasztalatokat, amelyeken a Jeszódban lakozó ego keresztülment, s amelyekben a psziché részesült. Az Ósvalónkat körülvevő valamennyi szefira, ösvény és triád ide tartozik (ld. 11. ábra).

Ennél is mélyebbre nyúlik a múlt, jelen, jövő minden halandóját felölelő kollektív tudatalattinak a sugara, s központja a Jecirá Dátjában van. A hagyomány a Nagy anyát és apát a két külső pillér csúcsába helyezi, s ezek a Gebúrával és Heszeddel, az érzelmi szefirákkal karöltve segítenek a minden emberi lényben jelenlévő faji emlékezet előhívásában. A kollektív tudatalatti körének legalsó pontja Ósvalónkkal érintkezik, a legmagasabban pedig a Jecirá Keterje ül, amely egyúttal a Berijá Tiferetje is, a szellem birodalma. E tudatosság sugara kozmikus nagyságrendű, s az emberiség zöme számára hozzáférhetetlenül, a kollektív tudatalatti által rejtve ez a szint hídát alkot az ember és az isteni között.

Látható, hogy e körök hatósugara átfedi egymást, ezért a természeti ember semmiképpen nincs elzárva léte ősforrásától. A fő nehézséget az jelenti, hogy nincs tudatában a lényén átömlő áramoknak. Persze nem muszáj tudatlanságban maradnia, sokszor azonban nincs más választása. Teljesen kifejlett természeti emberként az egyén uralma alatt tarthatja az alanti állati, növényi és ásványi királyságokat, mégsem a maga ura, mert, hiába van bepillantása a Paradicsomba, akár a mennybe is, túl önköz-

11. ábra. A psziché. A pszichének a testhez hasonlóan megvan a maga, fán ábrázolható anatómiája. Ebben a jeciratikus rendszerben az értelem, érzelm és ösztönök aktív és passzív aspektusai a tudat központi tengelyét szegélyezik. A körök a különböző tudatszintek hatókörét, s a bennük foglalt tudást szemléltetik.

12. ábra. Az Éden s a Föld. A fenti ábra az Aszírjá s Jecirá egymással összefonódó világait szemlélteti, mely a természeti ember birodalma. Alant a legalsó arcban található a tökéletlen világok, amelyekből hiányzik az ember teljes fájának tökéletessége. Ézsau, a földi ember jelképe a testi fa középpontjában lakozik. József, a fáraó megbecsült szolgálja félúton foglal helyet a testi rabság és az uralkodás között, amelyet apja, Jákób képvisel, aki Izráellá válva a föld felső arcát az Éden alsó arcává változtatta.

pontú ahhoz, hogy bármit is észrevegyen. Az is meglehet, hogy túl hasznos a föld számára, amely planétánk céljaira használja fel erejét.

Hogy szabaddá tegye magát a természeti törvényektől, s megszabaduljon a születések, élet és halál Gilgúljától, a természeti embernek természetfelettivé kell válnia, tudatosítania kell a tudatalattiit, és túl kell emelkednie az Aszíjá földi Keterjén, még ha teste továbbra is engedelmeskedik a szerves világ törvényeinek. Ehhez azonban először alá kell tudnia rendelnie akaratát, el kell köteleznie magát az evilági élet szolgaságából való felszabadulás mellett, amelyet a Kabala egyiptomi rab-sággént ismer.

7.

Egyiptomi szolgaság

Az utolsó két fejezetben áttekintettük, miként lakozik tudatosan a természeti ember másfél világban; teste elfoglalja az Aszíjá fájának egészét, míg hétköznapi egója, tudata a Jecirá alsó arcát. Ha jelen is vannak lényében a felső világok, nem tud ezekről, s egész életében csupán tudattalan impulzusokként hatnak. Az átlagembernek vagy soha nem ötlük eszébe a gondolat, hogy életét felsőbb erők kormányozzák, vagy mint elfogadhatatlant elveti. Miközben értékeli és tiszteli az Aszíjá világának anyagelvűségét, többnyire nem vesz tudomást a természetfeletti létezéséről. Azt mondtam, többnyire, mivel él azért lelkében a múlt elmosódott emléke, valami halvány gyanú, hogy több dolgok vannak földön és egen az éppen kézzelfoghatónál. Mi több, mélységesen retteg is attól, ami kívül esik az időn. A fizikai világ felé forduló ego a természetfölöttit fenyegetésként éli meg, hiszen léte alapjait támadja, ássa alá, feloldván a látszólag szilárdat, és tartóssá téve a mulandót. Elég egyetlen pillantás az örökkévalóságra, s a legöregebb hegyek is homokvárrá zsugorodnak, ami csöppet sem kellemes élmény, ha valaki kiváltságos, mi több, halhatatlan lénynek tudja magát, amint azt az ego gyakran meg is teszi. Csak kevés természeti ember tudja megemészteni saját halála gondolatát. Másokkal megeshet az ilyesmi, de vele magával semmi szín alatt, legalábbis nem ma – és az a holnap sosem jön el. A Jeszódnak ezek az illúziói az ego védőernyői más világok valóságával szemben.

Hogyan alakulhatott ki ez a tudattalanság az emberben? A Biblia szerint Ádám elvesztette Isten szeretetét, s ezért alá kellett szállnia a szellem felső világaiból az anyag világába. A Kabala fogalmaival kifejezve ez annyit tesz, hogy egy arcnyi távolságot csúszott le Jákób lajtorjáján. Ily módon Ádám, akinek hajléka az Éden, vagyis a Jecirá

világa volt, az Aszíjá alsó arcának hús-vér testében született újjá. E bukást sokféleképpen beszélnek el, s legalább ugyanannyian értelmezik. Némely kabalisták szerint a szefírák meghibásodását okolják a történekekért a világok kibomlásakor; mások úgy vélik, a teremtmény elválása elkerülhetetlen volt. Megint mások azt tartják, isteni atya küldte ki Ádám herceget a világba, hogy a saját szemével mérje föl királyságát. Bizonyos kabalisták pedig azt állítják, Isten olyan helyzetbe hozta Ádámot, hogy segítségére lehessen. S nem kevesen bizonygatják, hogy az Aszíjában lakozó ember nem más, mint az Acilút Ádámjának hús-vér megtestesülése, s ezen a földi teremtményen keresztül Isten közvetlenül hozzáférhet az alsó világokhoz. Magam az utolsó véleménnyel értek egyet, továbbá azzal, hogy minden emberi lény azért születik bele az Aszíjá világába, hogy ott betölthesse – képességei és életútja által meghatározott – feladatát.

Születéskor az egyén lelki, vagyis Jecirá-beli teste szorosán hozzákötődik az Aszíjá-beli testhez. A kapcsolat először az Aszíjá Keterjében jön létre (ami egyszersmind a Jecirá Tiferetje is), majd továbbhalad lefelé a folyamat; a lefelé hasító nyolcszoros villámfény végigmegy az apa (Hokmá), anya (Bíná), fogantatás (Dát), a csírasejtek szaporodása (Heszed) és differenciálódása (Gebúra) fokozatain, hogy a Jecirá Malkútjában létrehozza a test Tiferetjét, más szóval a központi idegrendszert. Az alsó arc és a szervezet akkor válik teljessé, amikor beindul a Necá és Hód szefírák összehangolt tevékenysége, s a Jeszód utolsó hangköze után átveszi szerepét az önszabályozó vegetatív idegrendszer, egyúttal a magzat teste is elszakad az anyától.

Az Aszíjá fájának alsó arcához a szövetek, szervek, izmok, idegek rendelődnek. Mivel nincs semmi átfedésük a Jecirá világával, bizonyos értelemben tökéletlennek mondhatók. A Kabalában a „Tökéletlen világok” kifejezés a jelen világunk előtt teremtetett létmódokra vonatkozik. Azt mondják, ezek a világok összeomlottak, mert vagy nem voltak elég szilárdak és kiegyensúlyozottak, s túl nagy súly helyeződött egyik vagy másik pillér-

re, vagy híján voltak a Szentlélek teljes jelenlétének. A jelen világegyetem létrejöttékor a hat tökéletlen világ maradványai beépültek az evolúció alsórendű régióiba. Ezeket Edom királyságainak nevezzük. A hetedik királyság, a Tebel már csaknem tökéletesre sikerült, ezért ez vált a megtestesült Ádám modelljévé, azaz az emberré. Létezik azonban a korábbi világoknak olyan foszlányai, amelyek kívül rekedtek a végső világrenden, s a hagyomány úgy tartja, ezek minden gonoszság forrásai, tehát azok a démoni vagy kiegyensúlyozatlan erők és formák, amelyek a szélső pilléreken túl, valamint Edom tökéletlen királyságai alatt találhatók.

Az Aszija fája Jecirá-beli kapcsolatai nélkül a hét tökéletlen földet alkotja, és valóban, pontosan megértjük földi határait a test halálakor, amikor megszűnnek a benne zajló vegyi-ásványtani folyamatok, s az élet távozik a növényi-állati porhüvelyből. Ekkor a Nefes, vagyis az élő lélek elszakad a Jecirá felső arcától, azaz a psziché alsó tartományaitól. Mint várható, ezzel az Aszija-test alsó része is összeomlik, s visszaadatik a földnek; lebomlik az anyag és energia elemi tudatszintjeire.

A kabalista hagyományban az Aszija hét földje a földi lét hét rétegét vagy szintjét is képviseli az Aszija fájának központi tengelye mentén. Ezeket némelykor országoknak is nevezik, és különféle elnevezésekkel illetik; közülük a legalsó, a Malkút, az Erec vagy föld. Eme országok lakói mind sajátos tudatszinttel rendelkeznek. Rétegesen helyezkednek el egymás fölött, úgyhogy még a fa ugyanazon pontjához is másképpen rendelődnek. Hogy a legegyszerűbb hasonlattal éljünk, a baktériumok és az emberi lélek együtt lakozhatnak ugyanabban a testben, mégis egészen más szinteken léteznek. Kabalista szóhasználatl az Aszija alsó arcát elfoglaló baktériumok aligha kerülhetnek közvetlen kapcsolatba a felső világokkal.

Valójában azt mondhatjuk tehát, hogy a tapasztalás ásványi, növényi és állati szintjei, melyek teljes egészében az Aszijához rendelődnek, ebben az értelemben tökéletlenek. Csupáncsak a helyzetét magasabb szintre transformálni képes ember, aki ily módon az Aszija felső arcát

a Jecirá alsó arcává alakítja, tekinthető tökéletes, teljes földi lénynek. Ennek ellenére, amiként arra már rámutattam, a legtöbb ember előszeretettel helyezi tudata súlypontját a növényi királyságba, s él ennek megfelelően. Növényi létezésük során anélkül robotolnak az Aszíjá alsó arcán, hogy valaha is tudatára ébrednének a felső arcnak vagy földnek, a vele egybefonódó földi Édenről nem is beszélve. Ilyen volt az izraelita rabszolgák helyzete is Egyiptomban.

A Biblia beszámol arról, hogy Jákób hetven lelket számoló háznépével kerekedett föl Egyiptomba. Más szóval, alászállt Kánaánból, a Jecirá világából a hét szefíra (ezen belül mindegyik további tíz szefírára bontható) kíséretében az Aszíjá világába, azaz Egyiptomba, ahol ettől fogva lakozék. Héberül Egyiptom Micriájimot jelent, amelynek szótöve az „összehúzóds”, „bezártság” szó. Először az izraelitáknak szerencséjük volt, mert József, Jákób fia kegyben állt a fáraónál, s Egyiptom előjárója volt. A Kábala nyelvére lefordítva Jákób, Ósvalónk, a Jecirá világának Tíferetje, továbbá az Aszíjá Keterje; míg József, az ego, a Jecirá világának Jeszódja és az Aszíjá világának Dátja. Ez egyszersmind megmagyarázza, miért volt olyan harmonikus és gyümölcsöző apa és fia kapcsolata, amíg mindketten Egyiptomban éltek. Idővel azonban Jákób meghalt, s felvitték Kánaánba, vagyis a Jecirá világába, hogy ott temessék el, miközben lelke megtért a Beríjá világában lakozó atyáihoz. Később maga József is elhalálozott, és megtért atyáihoz, teste azonban lent maradt mumifikált állapotban Egyiptomban, amíg az izrealiták föl nem kerekedtek újra Kánaán felé. E történet a természeti ember helyzetének allegorikus megfogalmazása, miután némi időt töltött az Aszíjá Világában. Születésétől ifjúkoráig megőrizte ártatlanságát, emberségét és igazságérzetét; e nemes tulajdonságok később azonban gyakran elvesznek, vagy eltemetődnek a hús örömeiben és fájdalmaiban. Lassan-lassan az ember elfelejti a felső világot, ahonnan származik. Az emlékképek kihunynak, pontosabban elhomályosítja őket az Aszíjá világának sűrűsége-forgása. A földi vágyak, a túlélés és kényelem min-

dennél fontosabbá válnak az átlagember számára. Az élet terheinek megsokasodásával mind jobban megritkulnak a Paradicsomba kandikálás röpke, elsuhanó pillanatai, míg pusztá gyermekkori ábrándokká és álmokká nem fokozódnak le. Az aggkor elérkeztével már túl késő kikerülni a megszokott rossz kerékvágásból, azután pedig hamarosan bekopogtat a halál, s kezdődik minden előről. Ez tehát a Gilgúl, azaz a szolgaság kereke. Az elemek és a szerves természet törvényeinek teljességgel alárendelt ember be van zárva Egyiptomba, az Alsó Birodalomba. Ha az ego előjáróként uralkodik is e föld fölött, nem több ez üres, test nélküli cifra ruhánál, amelyről Ősvalónk útmutatása nélkül tévesen azt hisszük, magával a fáraóval, az Istenkirállyal azonos.

Természetesen nem Izráel minden gyermeke egyezik ki a szolgasággal. Akadnak köztük olyanok, akik lelkükben megőrizték származásuk halvány emlékét, és szomjas szívvel hallgatják a minden nemzedéknek elregélt mesét az atyáiknak tett ígéretről s a távoli tejjel-mézszel folyó országról. A legtöbb izraelita számára ez nem egyéb csodálatos, ám hihetetlen elemekkel teli gyermekmesénél. Szerintük a jelen létezés az egyetlen valóság, elégedjünk meg ennyivel, s ne merészkedjünk az ismeretlenbe. Azok számára azonban, akik figyelmesen hallgatják a kivonulás történetét, fokról fokra megvilágosodik, hogy jóval többről van szó gyermeteg ábrándozásnál; pontos történeti leírással, egyben módszertani útmutatással van dolguk, miként kerülhetnek ki a szolgaságból. Azok számára, akiknek van fülük erre az üzenetre, a lehetőségek széles panorámája tárul föl; hiszen az Ádám ébredésére felriadó Éden mozgósítja a gondviselést, amely a világok rendszerén keresztül segítségére lesz felemelkedésében, hogy azután – ugyan még az Aszíjában lakozván – megnyíljon előtte az alsó Édenkert.

8. Az Ígéret földje

Az elszigeteltség érzése valamennyiünk számára ismerős. Valójában az élet egyike legfőbb hajtóerejével van dolgunk: ez vonzza egymáshoz a férfit és az asszonyt, teremti meg a családi közösséget, hoz létre törzseket és nemzeteket, ahol az emberek átélhetik a másokhoz tartozás érzését. Hanem, mint mindannyian jól tudjuk, még a legmeghittebb kapcsolatokban is egyedül vagyunk, s még inkább áll ez a nagyobb csoportokra, legyenek akár mekkorák. Az elszigeteltségnek ez az érzése nem a természetből származik. Ha így volna, könnyen feloldható volna a nyájhoz, csordához tartozással, a nyájszellemmel. Nem, az okok máshol rejlenek. A felső világoktól való elszakadás sújt bennünket, amíg csupán az Aszíjá tökéletlen világában tartózkodunk.

Az érzés, hogy nem leljük helyünket a természeti világban, minden korban és kultúrában ott kísért. Egy régi amerikai népdal a következőképpen énekli meg ezt az ősi szomorúságot: „Szegény vándor vagyok, e siralomvilágban csak baj, gond gyötör. Ám nem gürcölök-félek majd a szép országban, ahová elmegyek.” A Bibliában ugyanevvel a jelképpel találkozunk a kivonulás és a Szentföld visszaszerzésének történelmi leírásakor. A keresztények és arabok végig az egész középkor folyamán harcoltak egymással Palesztina birtoklásáért, ma pedig len az izraeliták, két évezredes száműzetés után, próbálják megtartani maguknak Sion hegyét. Miközben e kis közel-keleti ország birtoklása egyszerre három nagy vallás hívóit is érinti, valódi jelentősége gyakran feledésbe merül. Hiszen Sion hegye a Szent Hegy, melynek csúcsán a mennyei Jeruzsálem tündököl. Ez azt jelenti, hogy ha az Ígéret földjének talapzata a Malkútban van is, akárcsak a Jákób fejpárnájául szolgáló kő a lajtorjánál, a valódi Szentföld természetéből adódóan nem lehet másutt, csak egy

másik világban. A távoli, tökéletes ország gondolata világszerte megtalálható a népköltészetben és a mítoszokban. Vannak, akik az égen is túl keresik az Ígéret földjét, mások hegyeken és tengereken túl, vagy akár a szivárvány hídján. A lényeg az, hogy mindig másutt legyen, mint jelenlegi tartózkodási helyünk, még ha a természeti ember szükségképpen földi fogalmakkal írja is le e varázslatos birodalmat: valami felfedezhető, meghódítható földként, mint Eldorádót vagy Utópiát. A mítosz talán legmodernebb változata a Himalája rejtett völgyében megbúvó Shangri-La, de még ez is az Aszija világához tartozik.

A Kabalában az Ígéret földje a Jecirá-beli Tifereten túl terül el, amely a pszichológiai fa Ósvalója. Közvetlenül Tebel, a Hét föld legfelső rétege felett kezdődik, amely az Aszija mennyei hármassága, más szóval a Jecirá Hód-Necá-Tiferet ugyanitt található triádja által meghatározott. Lélektani fogalmakkal e komplexus ébredő tudatosságként ismeretes, de emlegetik a remény hármasságaként is.

Az Ígéret földjének megpillantásáról szóló történeteknek se szeri, se száma a világ népmesekincsében, ha gyakran eltorzított, felvizezett formában találkozunk is velük. Jó példa erre Jankó és a paszuly esete. A mesében szereplő kisfiú (azaz a tökéletlen vagy természeti ember) felmászik a varázserejű paszulyon, és bejut a felső világba. Itt csöppet sem meglepően minden hatalmasnak és ijesztőnek tűnik számára, innen az óriás jelképes feltűnése. A fiúcska gyorsan lecsusszan a paszulyon, és elvágja annak indáját, ami azt az elhatározását mutatja, hogy biztonságban szeretne élni az alanti természeti világban. Aladdin meséje a természeti ember és a felső világok találkozásának másik jelképes megfogalmazása, amiként a Hamupipőke is. Az utóbbi mese részletesen jellemzi a történetben szereplő világokat és erőket. Hamupipőke, a jogos örökösnő (másként a lélek), a konyhában (a testben) kénytelen élni, miközben mostohaanyja (az ego) rút lányai (a perszónák) kitűrják helyéből. Hanem a jóságos tündér segítségével (a tanító) egy tök (a növényi lélek)

és néhány egér (az állati lélek) lovasfogattá alakul (Ezékiel merkábája vagy szekere), amely a bálba (a következő világba) viszi Hamupipóké. Rongyai mesés báli ruhává változnak (azaz a természeti állapotból természetfelettibe kerül). Eme kegyelmi állapotban felemelkedik az Aszíjá világából a Jeciráéba, ahol találkozik a herceggel (a Beríja szellemével). Az ego és a perszónák támasztotta különböző akadályok után a lélek és a szellem házasságban egyesül, a király (az Acílút Ádám Kadmónja) nagy öröme.

Az ilyen népmeséket nyilván nem mindennapi mesélők találták ki. A Kabalában létező hagyomány szerint harminchat igaz ember vagy Cadík létezik a világon egy időben. A bölcs és hatalmas személyek rejtett gyűlekezetének gondolata megint csak szinte minden kultúrában fellelhető, s a népmesékben gyakran mint a hőst bajában megsegítő titokzatos idegen találja meg kifejezési formáját. Az első alkalommal általában félreismert varázsló vagy tündér beavatkozása menti meg a hős küldetését. Pontos párhuzamot vonhatunk a fentiek és a lélek fejlődése között, amelynek során a mester csak akkor fedi föl magát, ha a tanítvány felkészült tanítása befogadására. Mindebből megsejthetjük, kik és mi célból írhatták a hasonló meséket.

A rejtőzködő Cadíkek életfontos segítői az emberiségnek. Ők a tanítók vagy Maggidok, akiknek feladata a lélekben fejlődni óhajtó férfiak és nők támogatása. E feladatukat azonban nem tölthetik be közvetlenül, mivel a természeti ember rendes körülmények között nem ismeri fel e magasan fejlett lények jelenlétét, akik szürke hétköznapi lénynek tűnnek a szemében. Ez a tény egyszerre könnyíti és nehezíti is a dolgokat. Könnyíti, mert a Cadík elrejtezhet az élet sűrűjében, nehezíteni pedig azért nehezíti, mert csak azoknak nyújthat segítséget, akik felismerik, kivel állnak szemben, valamint tudatára ébrednek saját helyzetüknek. Minden vallás tud ilyen mesterekről. Elmehetünk például a szúfi régiségkereskedő és a kabalista könyvelő mellett anélkül, hogy rájönnénk, kivel van dolgunk, míg ők persze egy szemvillanás alatt

felismerik egymást, akárcsak két, a diákotthon hálótermében felébredő hallgató. A Cadíkok száma bizonyára meghaladja a harminchatot, noha ez a harminchat kiválasztott nyilván sajátos szerepet tölt be az emberiség belső körének nevezett szellemi közösségben.

Hiába hintik azonban el tudásuk magvát a Cadíkok az Aszíjja világában, addig semmit nem kezdhetnek, amíg a tanítvány döntésre nem jut.

A megvilágosodásnak az elmélkedés nyugalmában, esetleg válságos helyzetben beköszöntő látomásos pillanatai ráébresztik az egyént, hogy a létezés többől áll, mint az evés, ivás, nemzés testi tevékenységei vagy a futó világi sikerek, amelyeket azonban igen hamar elsöpör és semmissé tesz a halál. A legtöbb ember élesen emlékeztébe vési ezeket a benső eseményeket. Akárha másik világba hatoltak volna, s voltaképpen pontosan ez történt. A hasonló élmények egyszerre hozzák izgalomba és rémitik meg a természeti embert – Jankó érezhetett így a paszulyon –, hiszen döntenie kell, továbbnyomul-e az új világba vagy visszavonul. A többség vissza is húzódik, mert nem szívesen hagyják el a járt utat – legyen mégoly verejtékes, veszélyes is – a járatanért, kecssegtessen az bármivel. Gyakran igen heves a az Aszíjja felső arca paradicsomi oldalának (jecíratikus aspektusának) elutasítása, hiszen nemcsak hogy új valami, de egyenesen az ego helyzetét fenyegeti az adott arc földi oldalán. Az emberek zöme számára elviselhetetlen gondolat az énazonosság elvesztése, mivel az Aszíjja Dátjaként ez a fizikai valóságra vonatkozó tudásuk egyedüli letéteményese. A föld felé forduló lények számára megemészthetetlen a természeti világról való lemondás. Pontosán ez Ézsau és Jákób bibliai történetének lényege. Ézsau, az idősebb fivér eladta elsőszülöttségi jogát Jákóbnak egy tál lencséért, mivel éhség gyötörte. E tettevel elvesztette esélyét a lelki felemelkedésre. A természeti világhoz tapadtan kellett tengetnie életét; belőle vált azután Edom királyainak őse, más szóval az Aszíjja Izrael királyai előtt. Ebben az összefüggésben Edom királyai a hét tökéletlen stádiumot képviselik Izrael királyságának megszületése

előtt a felső világokban; Izráel háza az emberiség belső körének kabalista elnevezése.

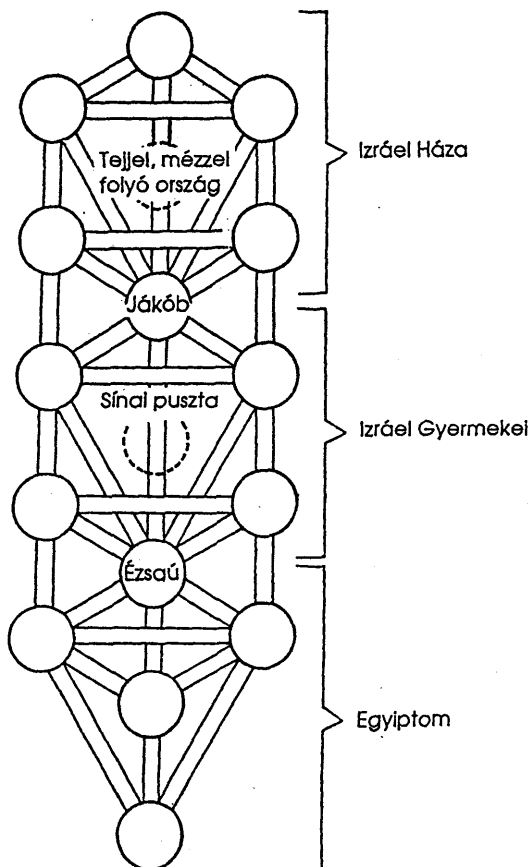
Amikor egy természeti ember megpróbál mélyebbre hatolni az Edomon túl elterülő világban, a Gondviselés megnyitja számára az utat, mely nemcsak hogy zárva volt eddig, de láthatatlan is volt földi szemek előtt. Hirtelen mintha a megvalósult mesék birodalmába csöppennénk, s a Biblia világa kél életre előttünk. Ezzel kezdetét veszi a Tesúvá, azaz a megtérés az Ígéret földjére. A Tesúvá héber szó, amelynek jelentése körülbelül: „bűnbánat” vagy „megtérés”. Kabalisztikus értelemben ez az Ádám vétktől való feloldozást jelenti (hogy verejtékes munkával, a föld művelésével keresse kenyerét), egyúttal bármely alsó világ felső arcát a fölötte lévő alsó arcává változtatja. Az Egyiptomból való kivonulás megkezdése előtt azonban eleget kell tenni bizonyos feltételeknek. Ha valaki komolyan terhesnek tartja rabsága láncait, tanulnia kell. Ezen a ponton többnyire meg is jelenik a szellemi tanító vagy maggid. Ez történt Izráel gyermekeivel, akik Mózeszt kapták vezérül; s valami hasonló zajlik személyes életünkben is.

9. Jákób és Ézsau

Ézsau és Jákób ikertestvérek voltak; azaz ugyanannak a dolognak a két aspektusát képviselik. Ézsau nemcsak hogy eladta elsőszülöttségi jogát, hanem elvesztette atyja áldását is, s pogány asszonyt vett magának feleségül. E hármassal feladta az Istentől ígért földhöz való jogát, ahol pedig az idők végezetéig élhetett volna utódaival. Ezzel eljátszotta a halhatatlanságot, s Izráeltől délre kellett lakoznia Edom földjén, ami „vöröset” jelent, a vér színét az állati ember királyságában. Ezt a helyet pusztaságnak is nevezik.

Jákób, az ifjabb ikertestvér azért győzhette le Ézsaut, mert felismerte az elsőszülöttség értékét, s anyja segítségével megkapta az elsőszülöttnak járó atyai áldást. Így módon az Aszija felső arcát a Jecira alsó arcává változtatta, ami a Tesúvá, vagyis a megváltás kezdete. Ézsau, aki nem tért meg, s nem bánta meg vétkeit, az Aszija Tiferetje maradt, míg Jákób felemelkedvén az Aszija Keterjévé, elsőszülötté vált. Később, miután Isten Angyalával tuskodott, Jákób új nevet kapott az Úrtól, aki Izráelnek nevezte el. Ez a megtérés vagy felemelkedés újabb állomása, amely az Aszija Keterjét és az azt átfedő jecirátikus Tiferetet összekapcsolja az ugyanott található Berija-beli Malkúttal. Ekkor kezdetét veszi a második születés, más szóval a lélek túllépése az Aszija-beli fizikai testen. Ehhez az archoz rendelve – Jákób alatt és Ézsau fölött – leljük föl Izráel gyermekeit.

Ez a kabalisztikus megjelölés igen pontos. Nem csupán a héber származásúakra vonatkozik, de az Edom állati szintje és a egyiptomi rabság fölötti állapotra is, de alul marad a Jecira felső arcán, mely utóbbi a Szentföld kapujaként vagy a fenti összefüggésben Izráel házaként ismeretes. Minden természeti embernek született, s az Aszija törvényeinek alárendelt, bűnben fogant (amiként

13. A rabság. Ez a két egymással összefonódó fa a fejlődő ember számára lehetséges, a Genézisben s a kivonulásban leírt fokozatokat szemlélteti. Az Egyiptomból való kivonulás eszerint egyenértékű az Alsó Aszíj rabságából való megszabadulással, s az Egyiptom s az ígért földje között húzódo puszta-ságba jutással. A Sínai puszta-ság az a hely, ahol meg kell tisztulni a régi rabszolgaszokásoktól, s meg kell teremteni az alapzat új nemzedékét. Csak eztán léphet be valaki Izráel házába, a tejjel és mézzel folyó Kánaánba.

a későbbi kabalisták emlegetik) földi halandó Izráel gyermekeként kezdi meg evilági pályafutását.

A gyermek- és ifjúkor gyakorta megajándékoz bennünket egy másik világ élményével; vagy amikor felnőtt fejjel a mélységes ámulat futó pillanataiban beleszédülünk a természet csodáiba, az ég hatalmas kékjébe. Eljön azonban az idő, amikor az Aszija világa követeli a fizetséget, mivel a világegyetemben mindenért, még a lelki fejlődésért is fizetni kell. Az Aszijában ez a fizetség Ádám verjtékes földművelő munkája és Éva szülési kínjai, aki létrehozta a következő nemzedéket. Eme adósság megfizetésével a gyermek (vagy természeti ember) felnőtté válik, s továbbléphet a következő világba. Sajnos azonban ez a lépés gyakorta elmarad. Izráel gyermekei a mindennapi élet gondjában-bajában könnyen elfeledkeznek eme másik valóság létének még az emlékéről is. Szem elől tévesztik az atyáiknak adott ígéretet, és ásványi javakért, növényi kényelemért, valamint állati dicsőségért elkótyavetyélik elsőszülöttségi jogukat. Ézsauhoz hasonlóan lemondanak az atyai áldásról, s hitetlent vesznek nőül: nemcsak hogy hátat fordítanak eredetüknek, hanem már hinni sem hisznek benne. Ily módon a legrosszabb esetben Egyiptom növényi rabszolgáivá süllyednek, s a legjobban is Ézsau Edomban, az állati emberek földjén lakozó gyermekeivé.

Persze Izráel gyermekeinek, akik megőrzik a felső világokkal – származásuk helyével – való, mégoly laza, kapcsolataikat, sincs sokkal könnyebb dolga. Igen nehéz számukra az élet Edom és Egyiptom földjén, mivel környezetük minden tagja nemcsak hogy teljes egészében az Aszija tevékenységeivel van elfoglalva, hanem a tetejében még kívülállónak, henyének, mi több, veszedelmesnek is tekinti őket. Először is azért, mert, mint ahogy az egyik kabalista mondotta volt, „e világnak fiai eszesebbek a világosságnak fiainál” (Lukács, 16:8). Másodsorban pedig azért, mert a fizikai létezés értékeinek szüntelen megkérdőjelezése közvetlen fenyegetést jelent Ézsau vallására nézve. Izráel gyermekének gondja az, hogy egyszerre két világ lakója. Nem okoz neki örömet,

mint Ézsau gyermekeinek, a pusztán Aszíjából létezés; azt viszont nem tudja, miként léphetne a Jecirá Paradicsomába. A hétköznapi emberek betegesnek találják magatartását, hiszen nem érdeklik a világi javak vagy hatalom és rang; még saját családja is elfordul tőle. Gyakran róják meg, hogy nincsenek világi ambíciói, ha pedig a magasabb rendű világról beszél környezetének, ebben minden állati szenvedélynél mélyebb haragot ébreszt, mivel az ilyen beszéd a természeti ember egész filozófiáját fenyegeti.

Mélyen a természeti ember tudatalattijába temetve ugyanis ott van a felső világok megtagadott emléke; ez pedig fölöttébb fájdalmas élmény. Ézsau sosem tudta megbocsátani jogainak elvesztését, akkor sem, ha csak magát okolhatja veszteségeiért. Makacsul az érzékek biztonságához ragaszkodik tehát, s mintegy kényszeríti magát, hogy higgyen olyasvalami valóságában, ami minduntalan kisiklik a keze közül. Izráel gyermeke felbőszíti, mivel szünet nélkül arra emlékezteti, hogy minden földi hívság mulandó, hogy hamisak az ego ennenmaga nagyságáról szőtt ábrándjai, s minden virágzó ifjú előbb-utóbb az enyészeté lesz. Ez Ádám és Éva bánata, amibe mélyebben gondolni egyenesen elviselhetetlen. Védekezésül Ézsau gyermekei először is kigúnyolják Izráel gyermekeit. Az élet értelmére s valami maradandóra, örökre vonatkozó kérdések értelmüket vesztik, haszontalannak tűnnek a siker és veszteség, fogak és körmök szabályozta világban. „Miért ragaszkodjunk akkor atyáink vallásához?”, teszik föl a kérdést Izráel gyermekei, végigtekintve Edom és Egyiptom ezer meg ezer templomán. „Mert ezt írja elő a hagyomány”, hangzik a válasz. „De hát”, firtatja tovább nemzedékről nemzedékre Izráel gyermeke, „nem is éltek a hitetek szerint. Képmutatók vagytok”. Ezen a ponton Ézsau gyermekei gyakran kijönnek a sodrúkból, kivált azok, akik azt állítják magukról, hogy atyáik hitét viszik tovább, s esetleg magas papi méltóságot is betöltenek. Az igazságra szomjazó kérdező ellen fordulnak tehát, és kiűzik közösségükből. Ezért van az, hogy hiába voltak édestestvérek, Ézsau és Jákób nem élhet-

tek egy fedél alatt, s még megbékélésük után sem lakhattak ugyanabban az országban. Jákóbnak saját útját kellett járnia (Genezis, 33).

Jákób a kívülálló, az idegen. A „héber” szó egyik eredeti jelentése éppen ez. Amiként Ábrám is kívülállóvá vált, idegenné saját atyjával szemben, akinek foglalkozása bálványok faragása volt. A Genezis, 12 szerint, „És monda az Ur Ábrámnak: Eredj ki a te földedből, és a te rokonságod közül, és a te atyádnak házából, a földre, a melyet én mutatok néked”.

Hasonlóképpen, miután Jákób döntött, szinte üres kézzel kellett távoznia szülőföldjéről egy ellenséges országba. Ez Izráel gyermekének sorsa. Igaz ugyan, hogy megkapta az atyai áldást, más szóval, ősi hatás sugárzik le rá a Hokmából és a Bínából, Ádám és Éva, a Bölcsesség és Megértés szefiráiból. Ezekben azonban csak mesék, legendák vagy félig megemésztett gondolatok formájában részesül. Tudja, hogy többé nem engedelmeskedhet Edom törvényeinek, nem élhet ebben az országban, arról azonban sejtelve sincs, miként is távozzon innen. Kétségbeesetten keresi a kiutat, Istenhez fohászkodván segítségért, amiként Izráel gyermekei a valóságban is tettek az egyiptomi rabság idején. Magányosságát, őrítő kétélyeit enyhíti időnként, hogy bepillanthat a Paradicsomba, ilyenkor egy futó pillanatra az Aszíjá vagy föld felső arca az alsó Édenné válván megerősíti hitében, hogy az Ígéret földje tényleg létezik. Mind szenvedélyesebben vágyik arra, hogy e magasabb rendű valóságba léphessen; ezt az élményt azonban, amely a legnagyobb öröm és szomorúság óráján egyaránt rákopogtathat, nem tudja szabályozni. Kulcsot, bejárást keres ebbe a világba, akármi áron. Van, aki kábítószerhez nyúl, ami az Aszíjától különböző világra nyit ablakot. A baj csak az, hogy az ablaküveg torzít, s lelki tisztátalanság teszi homályossá, így a látvány semmiben sem hasonlítható a ritka kegyelmi pillanatokhoz. Kabalisztikus szemszögből a kábítószeres út nemcsak hogy szellemileg elfogadhatatlan, de veszélyes is. A kábítószeres utazások meggyőzik ugyan a kábítószer naiv élvezőjét egy másik világ létezéséről, mindössze

tükörképekkel szolgálnak azonban az ego tükrében, melynek felszíne egyszer és mindenkorra megrepedhet a kártékony kemikáliák mérgező hatása miatt, s ily módon megkárosul az ego életfontos – a valódi világosságot fénytelenül visszatükröző – szerepe is. Nem kis dolog a jecíratikus Jeszód és a test Dátjának megrongálása. Kiegészítheti valaki veleszületett jogát testéből a felsőbb világok megismerésére, s nem marad más a nyomában, csak halovány utóképe annak, ami erőszakos beavatkozás híján lehetett volna.

Izráel azon gyermekére, aki nem kíván letérni a hagyomány és törvény útjáról, hosszú, vesződséges szellemi kaland vár. Szent szövegeket tanulmányoz, meditál, imádkozik. Mindebben a tevékenységében azonban végletes magányra van kárhoztatva, s környezete idegenkedése közepette talán túl hamar törik le a kitartása. Másokra van szüksége, akikkel megoszthatja kételyeit, vágyait, de senki sincsen körülötte: senki, aki szemernyi is értené, miért foglalkoztatják más világok. Pedig imitt-amott nyomra is akad az igazság utáni keresésében, zömmel azonban csak féligazságokra. Olyan ez, mint amikor lefajtott beszélgetést hall valaki a szomszéd szobából; hallja, de mégsem érti a szavakat. Lát, mégsem olyan világosan, hogy bármit is azonosítani tudna. A könyvek és meditációs gyakorlatok csak jelzik, de nem mondják el az igazságot, ám még így is többet fednek föl, mint amennyit megérteni képes. Önmagában mindez kevés. Segítség-re van szüksége. Nem bírja egyedül. Szellemi nagyralátása lassan semmivé foszlik. Megérti, semmiben sem különb Ézsau gyermekeinél, sőt pontosan olyan, mint ők. Az egyetlen különbség közöttük, hogy ő tudatában van máságának.

Minden vágyakozása, sóvárgása, felismerései ellenére továbbra is csak egyszerű természeti ember marad. A vágy nem egyenlő a képességekkel, s hamarosan nyilvánvalóvá válik, hogy jelen lelkiületével nem léphet be a következő világba. Változnia kell. Megtérésre van szüksége, arra, hogy döntő lépést tegyen a megváltás felé, ha a jelen pillanatban nem is tud minderről. Az ilyen válság-

helyzeben, amikor gyakran minden korábbi fáradozás, áldozat hiábavalónak tetszik, a Gondviselés közbelép, s látszólag véletlen találkozást rendez valakivel, akinek kapcsolata van az élő hagyománnyal. Lehet, hogy épp a harminchat igaz ember egyike ő, de lehet Buddha vagy Mohamed is. Valószínűbb azonban, hogy olyasvalakiről lesz szó, aki a legalsó fokon áll a mesterek rangsorában, egyetlen lépcsőfokkal magasabban csupán, mint leendő tanítványa. Ezért képes arra, hogy felismerje lelkiállapotát, és megértse vágyait. Lehet, hogy évekre van szükség, míg egy ilyen találkozás létrejön: közben az idősebb rajta tartja szemét a fiatalabbon, megérett-e már a Kabala befogadására. Hiszen ez a szó pontosan ezt jelenti: „befogadni”, „megkapni” a hagyományt.

10. A Cadík

A Cadík szent vagy igaz ember. A Cadíkok nem születnek, hanem formálódnak, részben Isten segédelmével, részben saját erőfeszítéseik révén. Senki sem válik akarat ellenére Cadikké, de nem is választatik ki annak. Önmaga választja ezt az utat. Saját maga dönt úgy, hogy belép az emberiség kiválasztottainak sorába. Mert sokan vannak a hivatalosok, de kevesen a választottak. Magyarán, nem érdemesítik önmagukat méltónak az adott feladatra. Sokszor persze tévesen hiszi valaki, hogy kiválasztatott, s isteni küldetést teljesít. Az ilyen emberek nem csupán saját fejlődésüket akadályozzák, hanem másokét is. De még ezek a szellemi katasztrófák is jók valamire: arra figyelmeztetik a zarándokokat, mit tanácsos elkerülniük.

A Cadík olyan valaki, aki vállalja a felnőttiséggel járó felelősséget. Önmagával azonos, akárcsak Ézsau gyermekeinek legjobbjai, akik eljutottak az Aszíjá Keterjének szintjére. A teljesen kifejlett természeti ember ennél többre nem is vágyik. Szívesebben uralkodik az alanti világon, mint hogy a felső világ szolgája legyen. Akadnak persze kivételek is, amikor egy teljes értékű Ézsau, a nagy életművész, hirtelen mindent odahagy, és Isten felé fordul. A töredelmes bűnös néhanap nagyobb eséllyel léphet a Mennyeek országába, mint az ímmel-ámmal jótékonykodó szent, hisz legalább ismeri magát, s tudja szabályozni az akaratát.

Az akarat irányításának képessége az első lecke, amit a Kabala útjára lépő tanítványnak meg kell tanulnia, hisz kétségkívül rá kellett jönnie, hogy nem képes hosszan tartó szellemi koncentrációra. Ennek az az oka, hogy amíg az Aszíjá testi fája jól szervezett, s biztosítja a szervek zökkenőmentes egyensúlyát, addig a psziché Jecirá fája korántsem ilyen. A természeti emberek egészen jól élél-

nek az Aszija világában anélkül, hogy a legkevésbé is meg kellene erőltetniük elméjüket. Valójában még a magasabb rendű agyműködés kiesésével is ellehetnek ha az betegség vagy baleset által megsérül. Ha azonban valaki a növényi és állati szintek fölött óhajt élni, már nincs hol megvesse a lábát. Az új gondolatok megragadásának nehézségét könnyen átláthatjuk, ha a Jeszódban lakozó ego hétköznapi kiművelésére gondolunk. Hát még mennyivel finomabb ismeretekre van szükség, hogy megvessük létünk alapzatát a Berija következő világában. Ezért csak igen kevesen tudják kiegyensúlyozott Cadikká kiművelni magukat. Szellemi tanítómesterre van szükségük, aki már megjárta ugyanazt a tövises utat. Azok a legjobb mesterek, akik csak egy fokozattal járnak a tanítvány előtt. A nyomdokukban járó felvilágosításával fizetik meg adósságukat saját maggidjuknak, mesterüknek.

A Kabalában az ego-Jeszódtól a Jecirá fáján lakozó Tiferetig vagy Ösvalónkig vezető ösvény a Cadik ösvényeként ismeretes, az ehhez rendelt héber betűnek megfelelően. A Cádé betű nemcsak „becsületességet” jelent, de ez található az „aki lesben áll” szótövében is. Az első összefüggés nem szorul bővebb magyarázatra, ha meggondoljuk az igazság tiszta ragyogása – a szépség szefirájában – és az alapzat szefirájának fénytelen tükrözése közötti kapcsolatot. Gyakran használják a napot és holdat a Tiferet és Jeszód közötti viszony jellemzésére. Az ösvény második elnevezése – „aki lesben áll” – abból adódik, hogy a héber ábécé minden betűje a fa egy-egy ösvényéhez rendelhető. A lefelé hasító villámfény nyomában a Cádé betű betölti az ego és Ösvalónk között húzódó ösvényt. Ez az ösvény attól függően zárul be vagy nyílik meg, hogy a Tiferet vagy a Jeszód-e a tudat székhelye. Ezért amikor a Jeszód parancsol, az ego irányítja a gondolatok, érzések és cselekedetek természetes ritmusát; mikor pedig a Tiferet veszi át a kormányzást, a gyakran „alápillantok magamra” helyzettel jellemzett magasabb rendű tudatállapot következik be. Ez az ébredező tudatosság a kegyelmi állapotok, a Paradicsomba pillantás előjátéka.

Az „aki lesben áll” kétféle módon értelmezhető. Az egyik értelmezés szerint ez a bennünk lakozó gonosz, az ego sötét oldala, az árnyék. A másik magyarázat szerint viszont ez a belső Cadík, tanító, aki eszmélésre ébresztgeti, sarkallja a lelket. E jó és rossz aspektusokat saját személyes Jekyllünknek és Hyde-unknak is nevezhetjük. Merőben különböznek azonban a fán feljebb lakozó tanító jó és gonosz angyaloktól, akiknek a tanítás és alkalmassint a kísértés a feladatuk. Ezek között az érzelmi angyalok között csak tudatosan megélt harc dülhat, akkor, amikor valaki már eljutott odáig, hogy a jót meg tudja különböztetni a rossztól. A Cadík ösvény szintjén azonban erről még nincs szó, mivel a szóban forgó személy még nem ébredt fel eléggé ahhoz, hogy kellőképpen ura legyen a helyzetnek. Ez is egyik oka annak, miért van szükség a tanítványnak a maggid segítségére. Csakúgy, mint a népmesékben, az ismeretlen országba vezető ösvény roppantul veszélyes. Bármilyen bátor is a mesehős, szüksége van vezetőre, útmutatóra.

A tapasztalatlan igazságkeresőre leselkedő egyik veszély, hogy olyasvalakivel találkozik, akit tévesen vél Cadíknak, vagy ha az is volt valaha az illető, saját önző céljait követi. Aki Cadíknak hiszi magát, előbb-utóbb lelepleződik, lévén hogy hiába olvasott el minden idevágó könyvet, vagy majmol valakit, akit hitelesnek vél, a maga részéről nem tud érdemi változást kiváltani sem a tanítványában, sem önmagában. Minden szava hamis, és az igazságkereső előbb-utóbb faképnél hagyja. Ennél ártalmasabb az, aki valameddig eljutott a megvilágosodás útján. Gyakran titokzatosság övezi az ilyen embert, aki nemritkán figyelemreméltó hatalommal rendelkezik, amit azonban a nála fejletlenebbek megtévesztésére és megdökkentésére használ fel. A történelem tele van ilyen egyéniségekkel, akik tömegeket kábítottak el, mint például Sabbáj Cvi tette volt a 17. században. Ez a figyelemreméltó, a Kabalát kiválóan ismerő férfiú egy egész zsidó közösséget meggyőzött arról, hogy ő a Messiás. Azután, mint a tanítás meggyalázói általában, beleesett a saját maga által ásott verembe. Sajnos a hozzá hasonló fickók

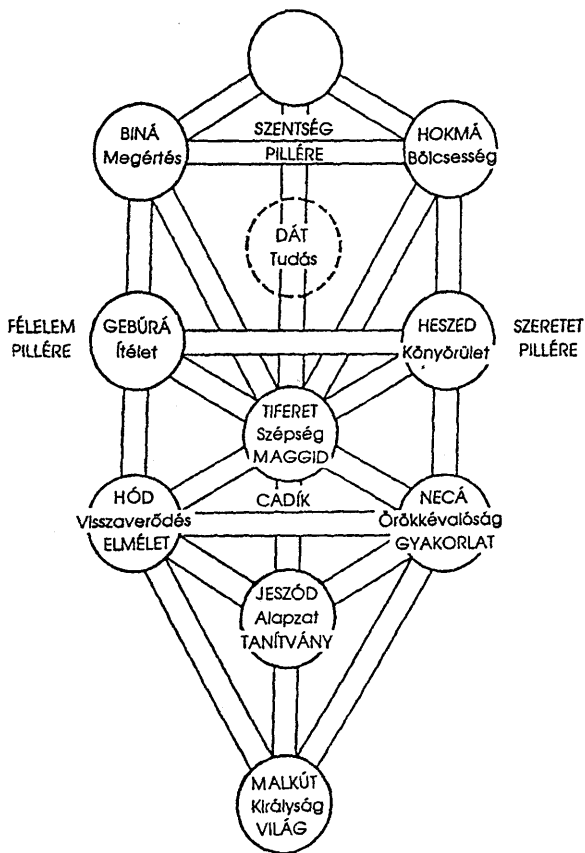
személyes varázsuknál fogva egykönnyen elbűvölik és rabul ejtik embertársaikat, ami azonban pontosan a Kabala céljának – az emberek felszabadításának – a visszája. Ezért tilos a kabalistának másokra erőszakolnia az akaratát.

A tanítás vagy bármi más személyeskedő megközelítése leplezi le előttünk a hamis Mestert. Meglehet, valaha igyekvő tanítvány volt, csak hogy az akarat alávetésének kíváncsian sokszor az utolsó pillanatban téríthet el valakit, hogy teljes szívével elkötelezze magát a Kabala mellett. Az ilyen ember odahagyhatja a Cadík ösvényét, s aláhullik az egóba, ahol ha minden megszerzett készségét és hatalmát látszatra a szellemi munka érdekében mozgósítja is, valójában jeszódi önképe dicsőségére teszi mindezt. A saját magáról alkotott kép mindennél többet ér a szemében, amihez azután modorosság, hivalkodó öltözködés is társul. Mindez azt sugallja, hogy bejáratos a felső világba. Hasonló szerepjátszással a vallás hivatalos berkein belül és kívül egyaránt találkozunk. Lehet mágus vagy rabbi az illető, valamilyen pszichológiai csoport vezére, akár kitűnő ősökre visszatekintő pap is. A jelenység minden hagyomány peremvidékén előfordul, ez is oka annak, hogy a Cadíkok egész láncolata vigyazza egymást. Jákób lajtorjájának minden fokán erős a kísértés. Lucifer is a legmagasabbrendű arkangyalok közé tartozott bukása előtt. Csupán Isten tökéletes.

Az ilyen sötét vagy bukott Mesterrel való találkozás éppenséggel lehet az igazságkereső próbatételének része. Így sokszor jut zsákutcába, ám mind megtanít neki valamit, például, hogy miként gabalyodjék ki a hálóból, amit a hamis mester szó követői köré önnön egója hizlálására. Hogy valódi Cadíkkal találkozott-e a tanítvány, gyakran abból is kiderül, kap-e választ a kérdéseire: mivel az igazi Cadík csak akkor beszél, ha kérdezik. Ez bizony gyökeresen különbözik a hamis, önmagát is becsapó vagy hatalomra törő mesterek virágos ígéreteitől. A valódi Cadík éppenséggel inkább lerázza a tanítványt, akadályokat gördít elébe, vagy elzárkózik előle. A Kabalában evvel a módszerrel szűrik ki a pusztán kíváncsiskodókat, akik hamar elunják a hiábavaló próbálkozásokat.

Csak a mélyebbre látók veszik észre az akadály igazi okát, aminek áthágására sokszor sok időt és energiát áldoznak. A valódi tudás nem könyvekből származik, még ha a könyvek is megtanítanak egyre-másra. Csupán az élő kapcsolat teszi lehetővé a Kabala átadását, de még ekkor is felkészülten kell várnunk a tanítást. A tudálékos elme lehet az olyan látszólag véletlenül elejtett megjegyzés mellett, ami mély változásokat idéz elő másokban. Lehet a rabbi sokkal tanultabb, mondjuk, mint egy köztisztviselő; mégis könnyen megeshet, hogy ez a köztisztviselő lesz a rabbi kabalisztikus maggidja.

Amikor valaki találkozik a neki szánt tanítóval, kezdetet veszi a munka. Eleinte hosszúra nyúlt párbeszéd talán ez, amely akár évekig is eltart, az élet nagy kérdéseiről. Lassan azután kialakul egy kapcsolat, amelyben az igazságkereső fokenként gyanút fog, ismerőse valami olyan tudás birtokosa, amiből ő eddig nem részesült, s egész lényé túlmutat a hétköznapi világon. Az ilyen esetben mindig van valami objektíve megragadható foggózó, ami a mindennapi életben rendhagyó mélységre, egyensúlyra utal, s amely az ember legmagasabbrendű képességeit látszik igazolni. Aztán egy szép napon, amikor a tanítvány lélekben felkészült, ez az objektivitás teljes súlyával megmutatkozik. A Kabala hagyományában nem más ez, mint az életfa, mely – mondja talán majd a Cadík – a megnyilvánult világmindenség minden törvényét magában foglalja. Lehet, hogy az igazság keresője, aki hallott már hasonló kijelentéseket, kezdetben kételkedően fogadja a Mester megnyilatkozásait, mégis odafigyel, hiszen nem várnak el tőle hitet, amíg maga meg nem győződött az igazságról. A Kabala nem a hit, hanem a tudás útja. Ezért legelőször is sajátos nyelvét kell megtanulnunk. Ha az igazságra szomjúhozó hajlandó lemondani ego-alapzatáról, s nyitott szívvel-fejjel közeledik a tanításhoz, jeszódi beavatása után továbbléphet a Hód stádiumába. Amennyiben a Cadík tanítványául fogadja, ideiglenes Tiferetjévé, kalauzává válik a villámfény nyomában léte alapjait visszavezető úton.

14. ábra. A tanítvány. E fa a Malkút világból felfejlődő tanítvány és a maggid, vagyis szellemi tanítómestere kapcsolatát mutatja be. A köztük lévő összekötő kapocs a Cadík vagy becsületes ember. Kétoldalt a félelem és Isten szeretetének útjait látjuk, míg középpont a Szentség pillére húzódik – a tudás útja.

11. A Kabala

Azt mondják, negyven éves korig senki se kezdjen a Kabala tanulmányozásába. Ez egyike az évszázadok során a tárgy köré szövődő hamis, félrevezető mítoszoknak. Míg e sorok írója valóban negyvenes éveit tapossa, vannak s voltak jóval fiatalabb kabalisták is. Közülük is a legnagyobb, Jicháq Luria meghalt a fent megvont korhátár előtt, a maga részéről azonban kora ifjúságától tanulmányozta a Kabalát. Ami pedig a nyugati ezoterikus hagyományt illeti, az első nemzsidó, aki kabalista könyvet adott ki 1494-ben, az érzékeny keresztény tudós, Johannes Reuchlin volt. Mindketten a kabalista gondolkodás rendkívül termékeny korszakában éltek, ami körülbelül öt évszázaddal korábban vette kezdetét. Ez alatt az idő alatt a tanítás formája gyökeres változásokon ment keresztül, hogy a vallás és filozófia világában uralkodó skolasztikus szemlélethez idomuljon.

Mindez órási hatással volt a hagyományos zsidó világra, s számottevő ellenállást váltott ki az ortodox zsidók részéről, akik ragaszkodtak vallásuk szigorúan héber jellegéhez. Itt a Kabala történetében újra meg újra visszatérő jelenséggel van dolgunk. Hadd világítsam egy példával, miről is van szó. Maimonidész – aki a legnagyobb rabbik egyike volt a középkorban – munkáit annak idején betiltották, mert a vallás arisztoteliánus megközelítését összeférhetetlennek tekintették a zsidó szellemiséggel. Maimonidész munkáit mint eretnek könyveket megégették. Ma mégis az ő gondolatai jelentik a hagyományos vallásértelmezés foglalatát, s tizenhárom hitelve a héber imakönyv gerincét alkotja. Az emberi természet már olyan, hogy a régi, kipróbált holmikat tekintsi hamisítatlannak, eredetinek, ami pedig új, okvetlenül hamis és elvetendő kell legyen. Ha jól belegondolunk, komikus, hogy a hagyománynak azok a bajnokai, akik

elítélték Maimonidészt, talán sosem jöttek rá, hogy a „zsinagóga” szó görög eredetű, amiként sok, otthon és a liturgiában meghonosodott szokás is Babilóniából, ha éppen nem Egyiptomból származik.

A Kabala megszakíthatatlan folyamat, azaz, miközben alapelvei és céljai minden korban ugyanazok, külső formája időről időre átalakul, hogy hangot találjon a legújabb nemzedékekkel. Így Ibn Gabirol többek között arabul írt a mór Spanyolországban, a hászíd Jicháq Epstein rabbi pedig jiddisül, ami a 18. századi kelet-európai zsidóság köznyelve, hogy világosabban megértethessék korukkal kabalisztikus gondolatrendszerüket.

A Kabala máig élő hagyomány, amely nem iskoláktól, irodalmi művektől vagy személyektől kölcsönzi tekintélyét. Zsidó formája megőrizte a vallás számára elfogadható köntöszt, létezik azonban egy sereg más ágazata is, mind a judaizmuson belül, mind azon kívül, lévén hogy a nyugati civilizáció többször is merített belőle. Az első ilyen alkalomra az egyik legnagyobb kabalista, Jósua ben Miriam, közismertebb nevén Jézus, Mária fia közreműködésével került sor, akinek tanítását átítatják a kabalisztikus fogalmak és gondolatok. Kitűnően példázza ezt az életfára vonatkoztatott Miatyánk, amely a villámfény bármely végéről értelmezve okulásunkra szolgál. A második közvetítő Szent Pál volt, kora egyik legjelentősebb kabalistájának, Gamaliél rabbinak a tanítványa, akinek személyéről az apostolok cselekedetei is említést tesz. A nyugati ezoterika a harmadik ösztönzést a középkor és a reneszánsz idején kapta a Kabalától olyan tudósok és értelmiségiek közreműködése révén, amilyen Pico della Mirandola, Reuchlin, Ruysbroeck és Fludd voltak; arról a sok zsidó hitehagyottról nem is szólván, akik a Kabalát oly nyomatékkal állították az európai gondolkodás homlokterébe, hogy a keresztény entellektüelek egy időre mondhatni a téma megszállottjává váltak. Szerencsére ez a divat hamarosan leáldozott, és a Kabalának kizárólag olyan egyének vagy társaságok szenteltek figyelmet, akik – mint például a Rózsakeresztesek – az emberek lelki felemelkedését kívánták segíteni. Ez természetesen egy-

bevág a Kabala legfőbb céljával is, s bárki vallja is magáénak, kabalista, legyen nemzsidó vagy zsidó. A tanítás bárhol, bármikor, bármely formájában az egész emberiséget illeti meg.

A Kabala sokféle formában nyilvánulhat meg. Mégis minden egyes ágazatán belül két fő áramlat különböztethető meg. Az egyik a tanítást, a másik a megvilágosodást használja a kabalisztikus megközelítés eszközeként. Ezek a szemléletmódok az életfa két szélső oszlopának felelnek meg, hiszen nem csupán a megnyilvánult univerzum tükrözi a fa szefiráinak rendszerét, de ez a helyzet a kevésbé jelentős megtestesülésekkel is, a teremtettség világának arkangyalaitól kezdve le egészen az emberi testig. A hagyomány, amely öntörvényű szervezetnek, élőlénynek tekinthető, ugyancsak az életfa tükörképe. A keresztények egyenesen Krisztus testének nevezik az egyházat. A Kabala ugyanezt a hitbéli szervezetet Knesszetnek, azaz Izráel gyülekezetének hívja. Ajtaja a Berijá Malkútjára nyílik, a tiszta szellem világára. Ez a Malkút, királyság a keresztény kabalista számára a „Mennyek országa”, a zsidó kabalista szemében pedig „Izráel házának kapuja” vagy a „Mennyország”.

Ha most az igazság keresőjének helyzetét vizsgáljuk, aki a közelmúltban került kapcsolatba a maga Cadíkjával, azt mondhatjuk, hogy elsősorban a Jecirá fája vesz részt ebben a kapcsolatban. A psziché eme fáján a földi világot a Jecirá Malkútja képviseli, amely egyúttal az Aszíjá Tiferetje is. Fizikai fogalmakkal leírva ez a test idegrendszere, az agyműködés sejt szintű alapja, továbbá az állati és növényi létezés foglalatja. Bibliai megközelítésből Ézsau személye kötődik ide, aki a legszemélyesebb embernek is szükségszerű természeti kísérője; hiszen Ézsau képességei és vágyai híján még egy szent is elveszne. Az igazság keresője, a leendő tanítvány a Jeszód, azaz az ego szintjét képviseli, ami a tudás helye az alanti világban, míg alapzata a felső világokba nyúlik. Mielőtt a tanítvány a tudás útjára lépne, nincs egyebe élettapasztalatánál és a nagy átlagra jellemző iskolázottságnál. Mindezt természetesen az alkati típusok sokfélesége színezi, úgy-

hogy például lehet valaki gondolkodó extrovertált vagy introvertált, de a tettek embere. Számptalan kombináció lehetséges, attól függően, melyik hármasság az erősebb, fejlődött ki, vagy sorvadt el az évek során.

Amikor a tanítvány a Cadíkkal, leendő tanítómesterével vagy maggidjával találkozik, igen fontos, hogy saját alkatát pontosan fölmérje. Hogy egy típus címkéjébe soroljuk magunkat, sértés az ego számára, amelyik mindig különlegesnek véli magát; mindez azonban hozzátartozik a jeszódi beavatáshoz, és senki sem foghat kabalista tanulmányokba, mielőtt ezen a próbán át nem esik. Afféle beépített biztonsági rendszer ez, amelyik meggátolja, hogy az énközpontú személyiségek olyasvalamibe nyerjenek bebocsátást, ami fölkészületlenül érné őket. Amikor valaki képes elfogadni, hogy besorolható az ember-típusok valamelyikébe, ez azt jelenti, hogy már kapcsolatot létesített Tiferettel, mert, ha egyetlen futó pillanatra is, de Ősvalónk tárgyilagosa tekintetével tud tekinteni az egóra. Ez a valódi egyéniség kiindulópontja. Meglehet, a Cadík régóta vár erre a minőségi ugrásra, s gyöngéden, óvatosan vezeti a tanítvány tudatát fölfelé a becsület ösvényén, miközben megérteti vele a mindennapok gépiességét, a gondolatok, érzelmek és cselekedetek szabványosságát, az ego szűkösségét. A maggid az embertípusokra vonatkozó tudása révén világítja meg, szemlélteti az ember veleszületett kötöttségét, szemben a szabadság magasabb tudatállapotban élvezett pillanataival. Amikor a tanítvány felismeri az igazságot, amiről oly szelíden világosította föl mestere, arra is rájön, hogy tennie kell valamit ez ügyben, és hogy ebben számíthat a Cadík segítségére. Miután elfogadta, hogy létének új alapzatra van szüksége, a Jeszódba helyezi azt át, közvetlenül a Cadík alá, aki a Tiferet szerepét játssza el a kabalista hagyományt szemléltető fán. Ebben az elrendeződésben mind a mester, mind a tanítvány a központi tengelyhez rendelhető a tanulás időszakában. Ha a felsőbb hatalmak úgy akarják, ezen száll alá a Báraka (kegyelem) a tudat középső oszlopa mentén. Ily módon a tanítvány közvetlen kapcsolatba kerülhet a kabalista hagyománnyal.

A külső vagy funkcionális pillérek a tanítás vagy megvilágosodás megközelítés módjaiként szerepelnek. A tanítás a forma oldalán áramlik alá, kezdetben a Hód szefirához köthető elmélet révén, míg a megvilágosodás a Necán keresztül hat az erő oldalán. A két áram a tanítvány elméjében egyesül a Jeszód szintjén, s hozza létre azt az alapzatot, amivel szilárdan megvethetjük lábunkat a következő világban. Mindhárom oszlopot hagyományosan számos néven emlegetik; mindegyik név feladatuk egy-egy sajátosságáról árulkodik. Néha a bal oldali pillért ítéletnek, máskor szigornak hívják. Ezek az elnevezések a törvény szigorú, fegyelmezett betartására utalnak. Nevezik ezt az oszlopot az Istenfélelem útjának is. A jobboldali pillért igazságosságnak mondják, vagy a jámborság és Istenszeretet útjának. Mindkét külső pillér betölthet pozitív és negatív szerepet is, mivel bármelyik oldal túlsúlya olyan aránytalanságot eredményez, ami egyfelől a gonoszság megtűréseivel járhat, másfelől viszont túlzott szigorral. A Cadík az irgalom és tudás központi tengelyére, a Szentség oszlopára összpontosítja figyelmét, s ezáltal egyensúlyban tartja a kétféle megközelítési módot.

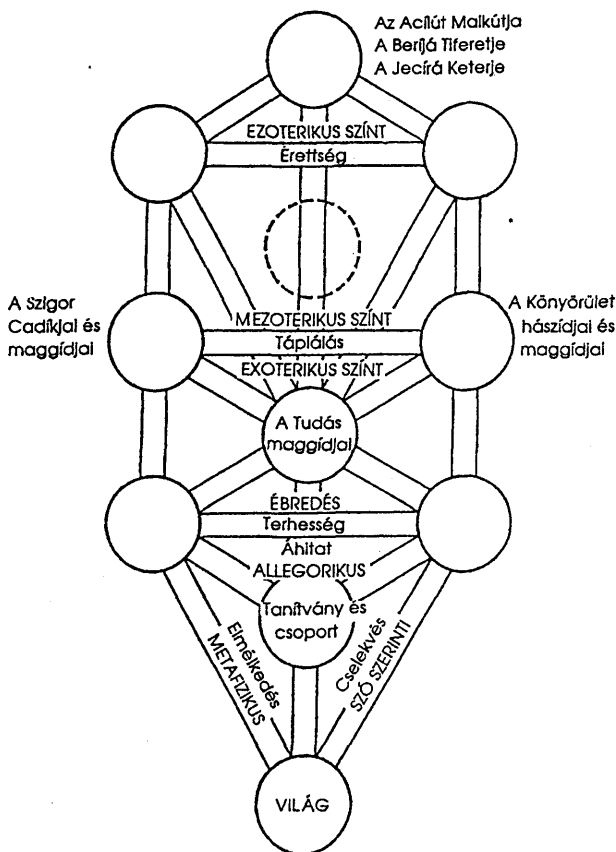
A maggid szerepe, hogy a tanítványt a Tiferethez emelje, továbbá hogy egyensúlyt teremtsen a tanítás és megvilágosodás szélső oszlopai között, alapvető fontosságú; annyira, hogy még a Kabala misztikusai is, akiknek nincs földi tanítómesterük, láthatatlan, testetlen maggidról beszélnek, aki őrködik fejlődésük felett. A 17. századi keresztény kabalistának, Jakob Böhmének, aki napokra kozmikus, üdvözült tudatállapotba került, melynek során Jákób létráján felhágva megszemlélhette az egész teremtest, még neki is volt egy nem evilági maggidja, aki közölte vele, hogy előbb-utóbb más ember lesz belőle: természeti Jákóbból szellemi Izráellé válik. A keresztény Kabalában ezt az „újjászületés”, „új emberré válás” pillanatának hívják.

Az ilyen nem evilági maggidok nem ritkák a Kabala történetében. Máté apostolról az a hír járta, hogy angyal diktált néki, és mind Jicháq Luriát, mind leóni Mósét

felső világokbeli lények tanították. Móse Luzzatto rabbi volt olyan meggondolatlan, hogy kikürtölje, testetlen lények diktálják írásait; amiért is a termés világbeli tanító gondolatát – üldözni kezdték. A testetlen tanítómesterek létét annyira kézenfekvőnek fogadták el, hogy az egyik 18. századi rabbi megjegyezte, a maga részéről inkább kiegyezne hús-vér tanárral.

A Kabalának négyféle megközelítésmódja létezik, és hét tudás-szintje. Az első három a szó szerinti, allegorikus és metafizikai értelmezés, arra a három triádra vonatkozik, amelynek a Jeszód az egyik sarkpontja. Ilyen minőségükben e hármasságok ego-központúak, s ezért egyik sem magasabb rendű a másiknál. Ismerheti ugyanis valaki akármilyen részletességgel kabalista alapjait ezen triádok bármelyike vagy az összes révén, szellemileg még nem ébredt föl, s így a hétköznapi tudat nagy Hód–Malkút–Necá hármasságához kötődik.

A Kabala negyedik vagy misztikus szintjéhez érve a tanítvány a Hód–Tiferet–Necá hármassághoz, azaz az Ébredő Tudatossághoz rendelődik. Itt, a terhesség küszöbe fölött a tan elmélete és gyakorlata valósággá válik a Kabala útjára lépő számára. A becsület ösvényén kapcsolatban áll Ósvalónkkal, ezért megnyílik előtte – amint a következő világba pillant – a Gebúra–Tiferet–Heszed által formált triád, a lélek hármassága. Itt kapcsolatba kerül a tanítás ötödik szintjével, és, amennyiben elfogadják, a belső hagyomány külső vagy exoterikus őreinek védnöksége alá helyezi magát. Ezeket a lényeket sokféle névvel illetik; közülük is két kabalista elnevezésük világítja talán legjobban meg szerepüket. Némelykor Cadíknak, a szigor tanítójának, vagy Hászídnak, a könyörület mesterének hívják őket. A középkorban a „rettenetes” és „nyájas” maggid nevet is ragasztották rájuk. Módszerük az volt, hogy a második templom korában élő Hillélhez és Sammájhoz hasonlóan a szeretet és félelem eszközeivel adják át a lélekre vonatkozó tudásukat; növeljék és kiigazítsák a tanítvány önismeretét és az életével, sorsával összefüggő események,

15. ábra. A tan hét szintje: a maggidok. A hagyomány fáján a fejlett ember három felső szintje látható: ők védik és tanítják az emberiséget. Néha Sion véneinek is nevezik őket. Balra és jobbra az ítélet és igazságosság megközelítésmódjai foglalnak helyet, míg a központi tengelyen a szentség és tudás útja. Alant az út három természetes kapuja nyílik. A terhesség, táplálás és érettség a földet az égtől elválasztó lépések.

emberek mélyebb megismerésére buzdítsanak. Ezt a fokozatot a táplálás műveként is ismerjük.

A következő szint a tan középső, mezoterikus része vagy belső teste. Itt, a nagy Bíná–Tieferet–Hokmá hármasságban értesül a tanítvány tanítás vagy megvilágosodás útján a világok és a gondviselés munkálkodásának módjáról. Ez a stádium az élmények kozmikus szintjét és tárgyilagos tudatállapotot tesz szükségessé. Csak azok számára férhető hozzá, akik szilárd alapot hoztak létre a szellem világában: akik Izráel házába, az Ígéret földjére, a Szentek szigetére léptek; részévé váltak Krisztus misztikus testének, mely utóbbit a különböző hagyományok számtalan névvel illetnek. Ezt a stádiumot erettségnek nevezik.

A Kabala hetedik szintje az érettség stádiuma fölött helyezkedik el. Az istenivel foglalkozik, és nem véletlenül, mivel közvetlen kapcsolatban áll a Jecirá Keterjével, ami egyben az Acílút Malkútja is, a Sekiná vagy isteni jelenlét lakhelye. Az ezen a szinten mozgó lények az emberiség belső körét, ezoterikus magvát alkotják. Azt tartják, hogy Sion tíz vénét is az egyetlen teljesen kifejlett ember tanítja, az emberiség koronája. Minden élő hagyomány rendelkezik a tan fenti láncolatával. Jó okkal hisszük, hogy e létra bizonyos fokán túl mindegy, milyen néphez, milyen valláshoz tartozik a mester. Lehet zsidó, keresztény vagy muszlim, ezen a szinten elhanyagolhatóvá válik, amiként az is, testetlen vagy megtestesült-e.

Az átlagos halandók számára az evilági, hús-vér maggid a megfelelő. A Kabala hosszadalmas, fokozatos fejlődést feltételez. Nem lehet elsietni, játékszernek használni. Nem való sem az éretleneknek, sem az ostobáknak. A Kabala tanításában részesülni egyet jelent a változások kiprovokálásával. Ezért van az, hogy miután érdemi kapcsolatba került az élő hagyománnyal, a tanítvány élete drámai átalakuláson megy keresztül. Néha ez a régi életforma teljes feladásával jár, néha váratlan, vadonatúj lehetőségek bukkannak föl. Amikor az igazságot tapintjuk, felszakadnak a papírral elfedett hasadé-

kok, és napvilágra kerülnek az összeillesztésre váró felületek.

Minden megváltozik, miután a szekér műve kezdetét vette. Amiként Názáret maggidja is mondotta volt, „Valaki, aki az eke szarvára veti kezét, és hátra tekint, nem alkalmas az Isten országára” (Lukács, 9:62).

12. Objektív Tudás

Az évszázadok során s a föld különböző pontjain a Kabala számos megközelítésmódja létezett. Volt, ahol szigorúan a Biblia fogalmaival leírva gyakorolták, másutt a kozmológián keresztül, megint másutt a számok tudománya segítségével. Őlthette szertartások, imádság vagy elmélkedés formáját; angyalok megidézését, a héber ábécé, a lélek s az emberi sors vizsgálatát. Mind e megközelítésmódok érvényesek, feltéve, ha a helyes viszony kialakítását célozzák az ember, a világ és Isten között. Bármilyen merő tudományos okoskodás vagy alantas mágia.

A Kabala mögött az azt irányító Tóra vagy tan áll. A zsidó vallás törvényként emlegeti. Mégsem az a törvény ez, amire a legtöbb zsidó gondol, amikor szombatnapon Mózes tekercseit olvassa. Egy mondás szerint a Tóra szavainak cifra ruhája a lelket rejti, ezen a lelken belül pedig a lélek lelke, Isten rejtezik. Lehet a természeti ember bármilyen járatos a Szentírásban, amint arra már rámutattunk, ez még nem jelenti azt, hogy belső üzenetét is megértette. Betarthatja a parancsolatok minden betűjét, ami javára vallhat, mégsem jelenti azt, hogy valóban érti is a törvény lényegét. Ehhez nézőpontváltásra van szükség, egyfajta megtérésre, ami lehetővé teszi, hogy ne csak a test felépítését és működését lássuk, hanem a testbe rejtett lelket is. Ennek a stádiumnak az eléréséhez felkészülésre és tanulásra van szükség. Mindennek többitől kell állnia a Biblia szövegeinek és a Talmud kommentárjainak egyszerű tanulmányozásánál, ami semmi módon nem viszi tovább a tanítványt a szó szerinti értelmezésnél.

Van a maggidoknak egy szép példabeszéde, amely az allegória eszközeivel ékesszólóan írja le a kabalista és a Tóra vagy tan kapcsolatát. A Tórát ez a példabeszéd gyö-

nyörű hajadonhoz hasonlítja, aki egy palotában él. A kabalista hallott már mesés szépségéről, és egyre a pompás épület környékén kóvályog, hátha egyszer megpillanthatja. Egyik nap sikerül is neki, amikor megnyílik egy titkos ablak, és a leány kinéz. Nem több ez egyetlen futó pillantásnál, mivel a hajadont sűrű fátyol borítja. Bája így is nyilvánvaló lesz a kabalista számára, aki beleszeret a leányzóba. Ettől a pillanattól kezdve kitartóan udvarol választottjának. Napjában egyszer elzarándokol a palota elé, remélvén, hogy a hajadon újra ablakot nyit. Idővel meg is teszi, és ha a férfiú van annyira szemfüles, amennyire szerelmes, a leány megnyitja ablakát, mintha várta volna a látogatást. Fokként távoli kapcsolat alakul ki közöttük, s a leány jelekkel tudtára adja rajongójának, hogy nem hagyja hidegen az udvarlása. Végül magához inti a férfiút, és beszélgetni kezdenek, ha egyelőre a fátyolon keresztül is. Egy napon azután a hajadon leveti fátylát, és a kabalista szemtől szemben áll imádjottjával. Szó szót követ, és a szerelmespár sok-sok titkot oszt meg így. A leányból sugárzó igazság és szépség által esztét vesztett kabalista házasságot akar, és amikor megülik a nászt, a szerető és a kedves eggyé válik.

Metafizikai megközelítésben a törvény az objektív tudással azonos. A valóság működésmódja ez. Mivel a kiáradás első világából származik, örök és megváltoztathatatlan. Minden élő vallási hagyományban létezik az objektív tudásnak egyfajta rendszere, amit az adott vallás Cadikjai őriznek. A Kabala sem kivétel ez alól a szabály alól. A Kabala tálalásának módja, amint azt már megjegyeztük, rendkívül széles skálán mozog a hely, idő és egyéni igények függvényében. S jóllehet az adott formát a Teremtés könyve bonyolult fogalomkincse, az Egyiptomból való kivonulás története vagy valamilyen egyszerű szertartás határozza meg, tartalma mindig ugyanavval az objektív igazsággal azonos, ami az embert és a világot szabályozó, valamint őket a teremtőhöz fűző törvényeket írja le. A Kabalában ezeknek a törvényeknek talán leghíresebb megfogalmazása az Ez Hájjim, az élet fája.

Az élet fája a megnyilvánult létezést kormányzó szefírák vagy isteni alapelvek ábrázolása. Magában foglalja – ezt nem győzöm hangsúlyozni – az egység és kettősség fogalmát, a teremtő hármasság gondolatát, a négy világot, az egy és a minden között oda-vissza végigszikrázó vilámlámpény nyolcszoros villanását. Felöleli továbbá az aktív és passzív hármasságok másodlagos törvényeit, valamint a tudat központi tengelyén való létezés szintjeit. Röviden, az élet fája kulcsot jelent az ember számára ismert és ismeretlen világtörvények feltárásához. A hagyomány ezért Salamon kulcsának is nevezi, aminek, mint láttuk, megvan a maga oka.

Az objektív tudás pusztá birtoklása még nem jelent megértést. Elolvashatjuk akárhányszor a Bibliát, függhet falunkon harminc évig is az élet fája, mégsem értünk egy kukkot sem. Akadtak bizony szép számmal olyanok, akik egyforma szorgalommal tanulmányozták az objektív tudásra vonatkozó szóbeli közléseket és könyveket, és mégis elmulasztották azt a sarkalatos pontot, ami kulcsot adott volna megértésükhöz. Ez a pont a változtatás, megtérés vágya. Sok nagyeszű elbukott ott, ahol a naivabbak sikerrel jártak, mivel vonakodtak feladni régi alapzatukat. Amiként azt az egyik kabalista is mondotta volt, „Könnyebb a tevének a tű fokán átmenni, hogynem a gazdagnak az Isten országába bejutni” (Máté, 19:24). Az embernek el kell adnia mindenét, ami bizony igen nehéz, ha valaki anyagi javai gyarapítására épp annyit áldozott, mint a lelkiekre.

A változtatás képessége a Kabala előfeltétele. Az erre való készség nélkül végzett tanulmányok végzetesek lehetnek. Amint a tanulás kezdetét vette, a felső világok átformálják a tanítvány világképét, és amennyiben szívesebben visszafordulna, vagy megmaradna természeti állapotában, Lót feleségének sorsára juthat, aki, mint tudjuk, régi életére visszatekintve sóbálvánnyá változott. Ez egyfajta jegeces állapot szimbóluma, olyan lélekállapot, amelyben az ember sem a földhöz, sem az éghez nem tartozik. Fájdalmas helyzet ez, mert a tiszta só, noha az élethez nélkülözhetetlen, túl nagy mennyiségben elvisel-

hetetlen. Az ilyen szerencsétlenek a két világ között bolyonganak; megvetik az alsót, és, mivel túl sokat láttak, félik és gyűlölik a magasabb rendű világot. Ez hát azoknak a sorsa, akik nem tudják eldönteni, melyik világ törvényeinek engedelmeskedjenek. Egyúttal a mózesi parancs, „Ne paráználkodjál!” kabalista értelmezése is mindez; azaz, nem keverhetünk össze egymáshoz nem tartozó dolgokat. A probléma megoldása a bűnbánat; a Tesúvá, megtérés szó másik jelentése. Ennek azonban gyakran a személyes hiúság állít akadályt. A másik mózesi parancsolat, „Ne legyenek néked idegen isteneid én előttem”, nem csupán egy olyan néphez szóló törvény, amelyik nemrégiben hagyott fel a bálványimádással, hanem az objektív tudás bármely szinten történő megszerzésének módja. Ha túlon túl nagy jelentőséget tulajdonítunk önmagunknak, önimádkkává válunk. És jöllehet az ego a természeti ember számára az önazonosság záloga, létének szervező eleme, a leendő kabalistánál más a helyzet. Neki egy időre fel kell adnia önálló akarátát, és alávetnie magát a maggid útmutatásainak, hogy az így létrehozott alappal biztonsággal léphessen a következő világba. Erre szolgál az objektív törvény. Minden törvénytelen határátlépés, például kábítószerek segítségével, kudarcba torkollik, amint azt sok, a Jecirá világába kiránduló narokos jól tudja. A törvénynek való engedelmeskedés a törvény segítségével hívását is jelenti. A madár repülés közben nem csupán tiszteletben tartja az aerodinamika törvényeit, de fel is használja azokat a maga számára. Ezt a tudást, melyet oly sok nemzedék sajátított el, minden egyes madárnak újra kell tanulnia. Ugyanez a helyzet a kabalistával is. Az alapelvek benne foglaltatnak az emberben magában és a környező világban, ahhoz azonban, hogy a felső világba emelkedjünk, egyéni erő kifejtésre van szükség. Ehhez a maggid útmutatása ad segítséget, aki az elmélet gyakorlatba való átültetésével a változásra készíti föl a tanítványt.

Nem elegendő a fa dinamikáját tanulmányoznunk. Ismerheti valaki a pillérek és triádok valahány elméletét, az angyali seregek címeit, akár az Isteni neveket is; ha

nem tudja, önmaga hol áll, semmit sem ér mint kabalista. A tanítvány oktatásának kezdete, hogy megértse saját helyzetét; hogy önnön metafizikáját kiismerve ráébredjen, gondolatai zömmel a Jecirá alsó arcához kötődnek. E tudásra az objektív törvények megfigyelésével és alkalmazásával tehet szert, s így valami fogalmat alkothat magának, miként munkálnak ugyanezek a folyamatok a kiterjesztett fa létrájának felsőbb fokain. A maggid nem csupán a Hód elméleti ismereteivel van ebben tanítványa segítségére, hanem a Necá aktív mozgósításával is különböző gyakorlatok során. Ezek állhatnak abból az egyszerű feladatból, hogy bizonyos napszakokban felidézzük magunk előtt a fa képét, elmondjunk egy imát, vagy reggel és este kinyújtott kézzel álljunk, hogy evvel az első és utolsó napi cselekedetünkkel testünkkel is érzékeljük a fát. Ezek a gyakorlatok a Hódtól és Necától a Jeszódig vezető ösvény megdolgoztatásával a tanítvány alapzatát rögzítik. Ezt a triádot „körben járásnak” is nevezik, ami a Jeszód fénytelen tükrétől a Hód–Tieret–Necá hármasságáig emeli a tanítványt. Utóbbi hármasság másik neve „helyzetbe zárulás”. Itt, a hétköznapi tudat határvonalát átlépő Ősvalónk fénylő tükrébe tekint, miközben tovább emelkedik a Jeszód és Tiferet között húzódó függőleges ösvényen, a becsület ösvényén. Mindez hosszadalmas folyamat, és a felkészülés, változás feladatának része.

A próbaidőszak – hiszen valaki csak akkor válhat kabalistává, amennyiben valódi kapcsolatot talál a Tiferettel – feladatainak egyike az alsó arc kiegyensúlyozása. Természeti állapotában a tanítvány valamely ember-típushoz tartozik, tehát a gondolkodás, érzés és cselekvés hármasságából egyiket részesíti előnyben. Mindez még az extrovertált, introvertált típusokkal is bonyolódik. A maggid oldani próbálja a lelki folyamatoknak ezt az aránytalanságát, mivel ha az új alapzat ebben a formában rögzül, később már nehezen korrigálható, és sok bajnak lehet a forrása. Például, ha valaki gondolkodó introvertált, túlsúlyba kerülhet nála a forma pillére, túlon túl visszahúzódóvá és merevvé válhat, s bár zordon fegyel-

met erőltet magára, híján marad minden kezdeményezőkézségnek. Ez a jelenség nem ritka a lelki útra lépőknél, és az erő vagy könyörület pillérének fejletlenségére utal. Másfelől, ha a személyiség súlypontja az erő pillérére neheződik, a szóban forgó egyén átadhatja magát az áhitatnak, miközben nem rendelkezik elég különbségtevő képességgel, fegyelemmel és megértéssel. A jószándékú vallásos fanatikus ékesen példázza ezt az esetet. Amint arra később még rámutatok, életfontos, hogy harmóniát teremtsünk a psziché alsó arcában, mielőtt a felső világok energiái mindenestől ránk zúdulnának, különben a szóban forgó személyiség nem csupán egyensúlyvesztésben szenved majd, hanem közveszélyes is lesz. A fent jellemzett folyamatot tisztulásnak is nevezzük.

Az egyensúly megteremtésekor a maggid a tanítvány gyengéit próbálja kiköszörölni. A gondolkodó típust tenni és érezni tanítja, az érzőt gondolkodni és cselekedni, a cselekvőt pedig gondolkodni és érezni. A gondolkodó típust például olyan helyzettel szembesíti, ahol nem sok hasznát veszi az eszének, hanem gyakorlati készségeire kell támaszkodnia. Máskor a cselekvőnek kell közreműködnie egy érzellemmel telített helyzetben, míg az érző típus olyan feladatot kaphat, amely valamely merőben fizikai probléma hideg mérlegelését igényli, például egy kisebb szerkezet megtervezésekor. A maggid nagy gondal rója ki ezeket a gyakorlatokat, miközben vagy megmagyarázza, vagy sem döntése okát. Mindenképpen szüksége van azonban tanítványa szorgos megfigyeléseire, s nemritkán írásos feljegyzéseire is. Ez a tudatosság középső tengelyét erősíti, ami nélkül minden iparkodás hiábavaló. Sokan elérnek ugyan a Hód és Necá szintjére, a Tiferetbe azonban sosem. Az öntudat ezen foka nélkül soha nem lehetnek kabalisták, bármennyit tudnak is egyébként, és bármennyi gyakorlatot is hajtottak végre.

A kabalista tudatosan, akarattal legalább a Jeszódtól a Tiferetig tud emelkedni. Támaszkodhat ezenközben valaki a forma bal oldali pillérére, vagy az erő jobb oldali oszlopára, ha nincs eleven élet a központi tengelyben,

a kegyelem nem tud hol alászállani. Ha pedig hiányzik valaki életéből a kegyelem, jobb mindörökre felhagyni a Kabala követésével. Lehet valaki hatalmas, de ettől még nem lesz jó vagy hasznos.

A kezdeti gyakorlatozáshoz tartozik még az objektív tudás szótárának megalkotása. Ez egyfajta speciális szó-kincs elsajátítását jelenti, amelynek révén a tanítvány és maggid pontosan tudja, miről van szó. Ennek ellenpéldája, amikor nem egy kabalista szöveggel szemben értetlenül állunk, hiába ismerjük az adott kor nyelvét és kulturális hátterét. Mert – ha előnyben részesíti is a szó szerinti, allegorikus vagy metafizikus tálalásmódot –, minden kabalista szöveg saját iskolája és maggidjai kifejezőskincsét használja. Ennek tudható be többek között, hogy a különböző kabalista iskolák más névvel illetik a lelket, vagy ugyanazt az elnevezést más jelentésárralattal használják. Így például a Nesámá szóval némelyek a legmagasabbrendű lelket, míg mások az egyéni lelket jelölik. Könyvemben az utóbbi értelemben alkalmazom, és a magasabb rendű lélekre a Rúah vagy szellem szót használom.

A saját nyelv haszna kettős. Először is segít a tanítványnak előítéletek nélkül közeledni az objektív tudáshoz. Másodsorban nehézség nélkül cserélhet eszmét egy másik tanítvánnyal, s találhat kapcsolatot maggidjával. Mindez új lehetőségeket nyit meg számára.

Az előbbi esetben a héberül nem beszélő tanítvány furcsa előnyre tesz szert a héberül beszélővel szemben, mivel, példának okáért, saját tapasztalatával ruházhatja föl a szefírák jelentését, míg egy zsidó neveltetésű valaki nem látja át a szefírákhoz rendelt alapelveket a tudatát ostromló számtalan gondolatársítás miatt. A kulturális örökség természetesen kétélű helyzetet teremt; van amikor éppenséggel előnyökkel jár, végső soron azonban keveset nyom a latban, amikor – beszélje a hébert vagy sem – a tanítványnak el kell sajátítania önmaga és a világ vadozatú szemléletét.

A második eset, a szekér művébe kapcsolódó társakkal való kommunikáció, arra a stádiumra utal, amikor a

tanítványt meghívják egy csoportba. Erre talán sokat kell várnia, szorgalmától függően. Van, aki szinte azon mód bebocsátást nyer egy csoportba, hogy kapcsolatba került a hagyománnyal, mások csupán évek múlva. A maggiddal való együtt munkálkodástól a csoportos fejlődésre való áttérés annak elismerését jelenti, hogy a tanítvány megszerezte a megfelelő elméleti és gyakorlati alapokat. Eleget tud és tapasztalt már, hogy környezetét a teremtés fája nézőpontjából szemlélje. Tudatában van, a fa melyik oldalát veszi éppen igénybe; ki tudja egyenlíteni az alsó arc aránytalanságait; s legalábbis elismeri, hogy élete java részét rabságban töltötte. A legnagyobb teljesítménye talán az, hogy a Tiferet szintjére kíván emelkedni. Ehhez képest minden más törekvés háttérbe szorul, noha a mindennapi életben való tisztességes boldogulás sem elhanyagolható. A tanítvány képzésének következő fokozata éppen az, hogy az Aszija világában maradva sikerrel vegye fel a kapcsolatot a felső világokkal, s ily módon azok energiái közvetlenül hétköznapi létébe áramoljanak. Mert ha a Keter nem éri el a Malkútot valakiben, sosem lesz belőle kabalista.

13. Csoportok

A Kabala történetében mindenütt találkozunk munkacsoportok működésével. Koruk ortodox iskoláival és vallási felekezeteivel párhuzamosan fejtik ki tevékenységüket, ha nem is mindig nyíltan. Ha nem vesszük számításba azoknak a misztikus iskoláknak a ténykedését, amelyek az Ádámot oktató angyaloktól eredeztethetők, s egészen az ótestamentumi korszak végéig emberöltőről emberöltőre gondoskodtak a tan továbbadásáról; a nem-bibliai kabalista csoportok első nyomára Sammáj és Hillél (kb. i. e. 30) iskoláiban bukkanunk, akik talán elsőnek öntötték formába a szóbeli hagyományt. Munkásságukkal veszi kezdetét a Szentírásról készült Talmud-kommentárok sora; ebben a hatalmas anyagban csupán elszórtan találunk ezoterikus tanításokra. Ezek a nyomokban fellelhető ezoterikus szövegrészek valamely objektív rendszer meglétére utalnak; mégis úgy tartják, hogy ez a fajta tudás csak kiválasztott tanítványoknak, a nyilvánosság kizárásával örökíthető tovább Hokmá Nisztáraként, Rejtett Bölcsességgént.

A két rabbi, Sammáj és Hillél jelleméből következtethetünk kabalista munkamódszerükre. Hillél híres volt könyörületéről, Sammáj pedig szigoráról. Az általuk képviselt két pillér között egy egész nemzedéket segítettek hozzá, hogy megszabaduljanak a szolgaság kötelékéből. Sajnos azonban, mint gyakorta megtörténik, az utánuk jövők anélkül próbálták megőrizni a rendszerüket, hogy valójában megértették volna módszereiket, úgyhogy Krisztus idejében a két iskola már vetélytársnak számított. Jó példa ez arra, amikor a fán hiányzik a tudatosság középső pillére, ami a felemelkedés záloga lehetne. A végén mindkét intézmény politikai csatározásokba fulladt, s csak Hillél követői éltek túl a zsidó állam római elpusztítását. Gamaliél, Hillél unokája, volt a tarszoszi Saul taní-

tómestere, aki később Szent Pálként terjesztette az alapvető kabalista tantételeket. Gondoljunk csak Pál megjegyzéseire a „testnek fiáról” és az „ígéret fiáról” (Pál levele a rómaibeliekhez, 9:8) vagy a testről, lélekről és szellemről szóló tanításaira.

A názáreti Jósua ben Miriam és tizenkét tanítványa alkotta csoporton kívül talán a leghíresebb ezoterikus csoportosulás Simon ben Jóháj rabbié volt, aki Palesztinában élt az i. sz. 2. században. A Zóhár dialógusaiból megtudhatjuk, milyen nyelvet használtak egymás között egy ilyen kabalista csoport tagjai; kivált a teremtés fájáról szóló beszélgetéseik tanulságosak. Ezek az emberi test jelképrendszerével írják körül, próbálják meg jellemezni az isteni attributumok közötti kölcsönhatásokat. Hogy ezen eszmecserék valóban lezajlottak-e Palesztinában, vagy csupán leóni Móse, a 13. századi spanyol író képzeletében éltek, nem számít. (Hagyjuk a tudósokra a Zóhár valódi szerzőségének eldöntését.) Fontosabb ennél, hogy a mű bepillantást enged egy csoport tevékenységébe. Hasonló összejövetelekre nyilván sor került a templom utáni időszakban úgy Babilóniában, mint más elszórt közösségekben. A Széfer Jecirá vagy Teremtés könyve ebből a korból való, akárcsak az ún. merkábá irodalom beszámolóí, melyek a Jákób lajtorjáján az égi palotákba, a Hékálótba való felemelkedés élményét rögzítik. Közülük a legismertebb Hénok könyveként maradt ránk.

Amiként arról már könyvem elején, a Kabala történetének rövid összefoglalásakor megemlékeztem, a tan feltehetően a 10. század előtt került át Ázsiából Európába; itt azután gyökeret eresztett, s létrehozta a provence-i és spanyolországi iskolákat. A geronai kabalisták írásaiból megtudhatjuk például, hogy a tanulmányok és gyakorlatok alapvető módszere a csoportmunka volt ekkoriban. Az ebben az időben létrehozott irodalom nagy terjedelme arról is felvilágosít bennünket, hogy – legalábbis, ami az elméletet illeti – e csoportok nem titokban munkálkodtak. Ez nem csupán az akkor a szellemi és hitéletet eluraló skolasztikus módszer kiegyensúlyozásának igényét jelzi, hanem egy egész nemzedék útkeresését is,

amely többé nem találta meggyőzőnek a régi ortodox válaszokat. Szóról szóra ugyanez a helyzet napjainkban; innen a jelenkorban ugrásszerűen megnőtt, tömeges érdeklődés a misztika iránt, s ez a fő oka új kabalista könyvek kiadásának is.

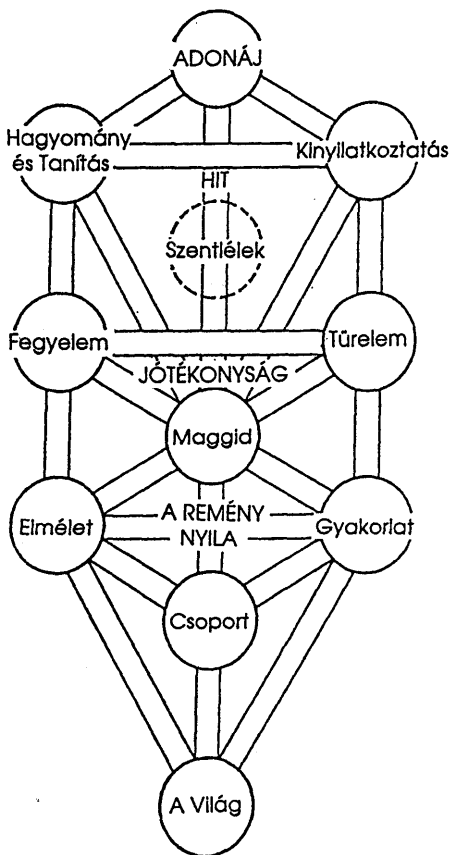
Jicháq Luria 16. századi iskolája a száfedi tancsoportok egyike volt. Száfed a Galileai-tó északi partján fekvő város, akkor virágzó kabalista központ. Az itteni kabalista közösségek a második templom esszénusainak ezoterikus csoportjaira emlékeztetnek. E központok hatása egészen a lengyel kabalista csoportok létrejöttéig terjedt. Oly erős volt ez a befolyás, annyira megzavarta a zsidó vallási élet nyugalmát, hogy egyfajta ortodox ellenhatást eredményezett a kabalista eszmékkel szemben. Ennek jegyében az átlagembereket eltiltották a Kabala tanulmányozásától. Az 1772-ben Brody-ban hozott rendelet máig rányomja bélyegét a Kabala terjedésére, s ez az egyik oka annak, miért nem tud szinte semmit a Kabaláról a nyugati zsidóság zöme. Hála az előjárók bölcsességének, az érett egyéneknek továbbra is megengedettett a Kabala megismerése, úgyhogy az ember gyakran találkozik nagyapáink idejéből való kabalista értekezésekkel és ábrákkal.

Mind a szefárd, mind az askenáz ág – azaz a keleti és európai zsidóság – beletartozik a zsidó Kabala főáramába. Szerte a világon találunk nyitott vagy zárt kabalista csoportokat. Közülük egyesek ortodox módon tevékenykednek, míg mások, jól bevált kabalista gyakorlatra támaszkodva, modern formába öntik a tanítást, hogy hangot találjanak az új nemzedékekkel. Ez, mint mindig, most is ellenállást vált ki a vallás hagyományain őrködők sorában, a Kabalát azonban nagyobb horderejű kérdések foglalkoztatják, mint a vallási hagyományok. Tiszteletben tartja a hagyományt, ha megfelelő tartalommal bír; és elveti, ha e hagyomány kiüresedett. Az öncélú kulturális szokások rabságba vetik az embert, és a Kabala célja azok felszabadítása, akik szabadok kívánnak lenni.

A nyitott vagy zárt csoportok a különböző szintek és szerepkörök szerint szerveződnek. A nyitott csoportok

a Kabala külsődleges szempontjait képviselik. Meglehet, csupán szajkózzák a régi szövegeket, anélkül hogy érteneék, mint amikor imádságként mondják fel a Zóhár egyes passzusait; de az is lehet, hogy a megvilágosodás reményében folytatják tanulmányaikat. Egyik-másik nyitott iskola célja a kabalista elmélet és gyakorlat megismertetése az érdeklődőkkel. Ezt a tevékenységet többnyire egy belső kör vagy maggid irányítja, aki fel akarja kelteni a keresők érdeklődését, s segítségükre van, hogy kiutat találjanak az egyiptomi szolgaságból. A módszerek széles skálán mozognak, a metafizikai eszmecseréktől a néma meditáción át az énekig és táncig, attól függően, kit akar magához vonzani a szóban forgó iskola. Sok alkabalista iskola és tanító is létezik, úgymond, amiként sok olyan iskola is, amelyik nem tudta megőrizni a rég elhunyt mesterek szellemiségét. Ezeknek a csoportoknak a próbája életképességük, továbbá, hogy mennyiben segítik elő a csoport tagjainak fejlődését. Ahogyan az egyik maggid mondotta volt: „Ha a módszer nem teszi boldoggá gyakorlóját, teljességgel haszontalan.” A boldogság és komolyság nem zárja ki egymást. „Azért az ő gyümölcseikről ismeritek meg őket”, mondotta egy másik maggid (Máté, 7:20).

A zárt csoportokról csak keveset mondhatunk, hiszen természetükből adódóan nemigen adnak életjelt magukról. Vannak ugyan itt-ott feljegyzések, ezek azonban már az írott és nem a szóbeli hagyomány részét képezik, s – mivel aligha alkothatunk belőlük fogalmat a lezajlott összejöveletekről – nem egyebek halvány utóképeknél. A legtöbb, amit tehetünk, s magam is ezt a módszert próbálom követni, hogy körvonalazzuk az alapelvek lényegét, és a gyakorlat néhány összetevőjét. Ha ennél többre vállalkoznék, félrevezetném az Olvasót, hisz olyasmit ígérnék, amit még a nagy kabalista költő, Salamon ibn Gabirol sem tudott szavakba foglalni.

16. Kabala. Az út követésének fája. Alant látjuk a csoportot s a tanításhoz való viszonyát, míg fent, a közvetítő hármasság fogalmazza meg a felső arcba vagy a Kabala belső körébe lépés feltételeit. Adonáj, az Úr jecíratikus Keterjével a remény, jótekonyság és hit révén teremthetünk közvetlen kapcsolatot.

14. Csoportstruktúra

A „kabal” szó sok európai nyelven titkos összejövetelt jelöl; és van is ebben némi igazság. Történelmileg ennek két oka van. Az első, hogy volt idő, amikor a kabalistákat gyanús eretnekeknek vélték, saját népük csakúgy, mint a befogadó ország vallási vezetői. A második okot már kifejtettem, amikor elmagyaráztam, miként emelkedik a tanítvány az alsó, külső világból a felsőbe vagy belsőbe, ahol találkozhat azokkal, akik bebocsátást nyertek az Éden alsó kertjébe. Ezt megelőzően a szóban forgó személy alig értett valamit is a csoport szavaiból vagy szándékaiból, mivel nem volt tényleges alapzata abban a világban, ahol munkálkodtak. Az ilyen csoportok rejtett természetének másik oka, hogy semmit sem adhatnak át a készületleneknek, vagy, ami ennél is fontosabb, a félig-felkészülteknek. Amíg Ézsau fia egyszerűen csak unatkozik egy ilyen csoport összejövetelén, Izráel képzetlen gyermeke túlreagálhatja a csoportmunka mozzanatait. Csak amikor elegendő elméleti és gyakorlati ismerettel, tapasztalattal és stabilitással rendelkezik, foghat munkába, s kerülhet hasonló csoportba.

A felkészítő csoportok összetétele változhat, jóllehet bizonyos általános alapelv szerint kell szerveződjének. Hajdanában, a zsidó kabalista csoportok rendszerint férfiakból álltak, akik, ha nem is voltak rabbik, jártasak voltak a Szentírásban. Ez a követelmény mind a mai napig mondhatni maradéktalanul teljesült, mivel a legtöbb zsidó zsenge gyermekkorától Bibliát és Talmud-kommentárokat tanult, s átítatta őket ezeknek a szent szövegeknek a nyelve és jelképrendszere. Ma sem léphet senki hasonló neveltetés nélkül ortodox kabalista iskolába, lévén hogy ennek elméleti és gyakorlati módszerei csaknem teljesen a Zóhárnak a Szentírásról íródott kommentárjain alapulnak. A Kabala azonban régibb és átfogóbb a

Zóhárnál, mely művet sokan végső forrásnak tartanak. Valójában a Kabala egyetlen ilyen forrást mondhat magának, és ez nem könyvekben, csoportok, maggidok vagy rejtett Cadíkok tanításában található. Ez pedig nem más mint Ősvalónk és Isten kapcsolata.

Az ortodox hagyomány körén kívül leljük a Kabala azon áramlatait, amelyek nagybárá köztes helyet foglalnak el Nyugat-Európában a keresztény egyház és a zsinagógák között, s tagjaik hithű keresztényekből, zsidókból, továbbá azokból a nonkonformistákból állnak, akik lelki fejlődésükhöz nem találtak elég támaszt a hagyományos vallásokban. Ez a kabalista áramlat sokféle köntösbe öltözik, s újra meg újra előbukkan a történelem során. Néha csupán nyomaira bukkanunk valamely könyvben, társadalmi eszmében, művészeti alkotásban vagy éppen kormányreformban. Az ortodox iskoláktól eltérően ezekben a csoportokban férfiak–nők vegyesen vesznek részt. Ők ugyanis nem élnek olyan vallási felekezetek hitelvei szerint, amelyek elkülönítik egymástól a két nem képviselőit. A középkorban ilyen csoport volt a „Közös élet fivéreinek és nővéreinek testvérisége”. Elengedhetetlen, hogy a kabalista szilárdan megvesse lábát a földi életben, s különösen vonatkozik ez a másik nemmel való kapcsolatára, ami a csoport s általában az élet, valamint a psziché férfi és női oldalának kiegészítő oszlopát jelenti.

A legtöbb nyugati ember, legyen keresztény vagy zsidó, többnyire eleget tanul gyermekkorában a Bibliáról. Például csaknem minden európai tud Ádámról és Éváról, és ha jobban megszorongatják, még több eszébe jut a bibliai alakokról és történetekről. Azontúl senki, még ha teljesen járatlan is a Szentírásban, tudatalattijából nem hiányzik a Nagy anya és apa archetipikus figurája, más szóval az Anima vagy Animusz; úgyhogy bárki fogjon is kabalisztikus tanulmányokba, megvan ehhez a lelki ráhangoltsága. Attól függően azután, mennyi eltökéltség van benne, milyen tapasztalt, és mennyire érti a közös nyelvet, a csoport új tagja hamarosan tevékenyen részt vehet a csoportmunkában.

A Kabala nem-ortodox áramába tartozó csoportok férfiakból és nőkből állnak. Bevett szokás, hogy legkevesebb tíz tag legyen, s ily módon minden szefíra képviseltesse magát. Eszményi esetben mindkét nemből egyenlő számmal vesznek részt, az egyensúly kedvéért. A mérleg súlypontjában a maggíd áll, vagy más, a tanító szerepét betöltő személy, mivel a többiekhez való viszonyában ő a Caken vagy vén. Ez a cím egészen Mózesig nyúlik vissza, aki társául fogadta a hetven vént a Sínai pusztában, mikor a törvényt tanította Izráel gyermekeinek. Később ebből az intézményből nőtt ki magát a zsidó Vének tanácsa, a Szanhedrin. A presbitérium, papi tanács hasonló szerepet tölt be a keresztény egyházban. A csoportban tevékenykedő Cakennek nem csupán tudása továbbadása a feladata, ami alapvető kabalista szabály, hanem hogy jecíratikus Dátja révén megtapasztalja a Berijábeli Jeszódból a lényén átáramló tudást, mely áram addig nem szűnik meg, míg ő tölti be a tanító szerepét. A Caken különböző fejlettségi szinteken állhat, jelenleg elég azonban annyit mondanom, hogy a csoportmunkához két szint jelenlétére van szükség, úgyhogy – a megfelelő potenciálkülönbség meglétével – a felső világok energiaárama folyamatos legyen a Tiferetben helyet foglaló Caken és az alanti Jeszódhoz rendelt csoport között.

A csoport tevékenysége tehát az életfa elve szerint szerveződik. Egyfelől rendelkezésünkre áll a nemek bal és jobb oldali, vagyis aktív és befogadó szerepet betöltő oszlopa, másfelől a Jecirá felső és alsó arca által képviselt felső és alsó fertály, melynek központjában, a Tiferetben a maggíd foglal helyet. Amennyiben a külvilágot a Malkútba helyeztük, a csoportot pedig a Jeszódba, az elméletet és gyakorlatot a Hódba és Necába; megkaptuk egy normális társas összejeövetel leképezését. A Tiferetben lakozó maggíddal azonban működésbe lép a remény hármassága is. Ezt az elrendeződést néha a „remény nyilának” is nevezik, amiért a tudat nyilvesszeje a központi tengelyen a Malkúttól a Keter felé, azaz felfelé mutat. A nyilvesszőt a csoport tartja, míg a nyilat a maggíd, s az erő és forma oszlopa között keletkező fe-

szültség a felső világokba repíti a nyílveesszőt. Hogy milyen magasra jut, a csoport erőfeszítéseitől és a célzás pontosságától függ. Ilyen pillanatokban alászáll a Rúah Hakódes, a Szentlélek a jecíratikus fa Dátjában lévő lakhelyéről, hogy jelenlétével jelezze a találat tényét. Felejthetetlen pillanatok ezek.

Ha az elmélet a Hódhoz és a gyakorlat a Necához rendelődik, a megkülönböztető képesség székhelye a Gebúra, míg a türelemé a Heszed lehet. Ez a két attributum életfontos egy csoport tevékenységében, mivel lehetővé teszi, hogy a tagok anélkül ítélkezzenek, hogy kritikusak lennének, és túlzott vajszívűség nélkül legyenek könyörületesek. Mindez megnyitja az utat az igazság megnyilvánulása számára, s gondoskodik arról, hogy se túlméretezett lelkesedésbe ne fúljon, se merev pedantéria ne gátolja hatását. A csoport fájának sarkpontja a maggid, akinek Tiferet-beli elhelyezkedése a szeretet jótékonyága által ismert hármasságba vonja a Gebúrát és a Heszedet. Ez a felső és alsó arc között helyet foglaló hármasság az alanti remény triádjához képest a tudatosság következő lépcsőfokát képviseli, s a csoportban, akár csak az egyes emberben a lélek szintjét jelenti. Ez az öntudat székhelye, ahol önnön természetünk s a másoké is belátható, ám szeretettel. A Gebúra és Heszed Tiferet által kifejezett szintézise az együttérzés. A szeretetnek ebben a triádjában egyesülnek érzelmi közösségben egy csoport tagjai, s osztják meg egymással kölcsönös bizalommal tapasztalataikat. Ez a helyzet több a társas összefüggések szokásos nyájasságánál és kitárulkozásánál; s a csoport minden egyes tagjától és által megkövetelt céltudatosság, tudás, közös nyelv és fegyelem hívja életre. Például az ego fölötti uralom igénye bizonyos személyiségeknél a nagyhangúság megnyirbálását, míg a betegesen szerényeknél az önbizalom növelését teszi szükségessé. Utóbbi esetben mindig vigyáznunk kell arra, hogy az ego sose kerüljön túlzottan előtérbe.

Fontos a csoportfegyelem megléte. Enélkül meghasadna, akár össze is roppanna a közösség fája, hiszen a közösség szervezetének kényes egyensúlya olyasmi befo-

gadasára képesít, amire előképzettség nélküli egyének különben alkalmatlanok volnának. A fegyelem kifele olyan figyelmességekben is megnyilvánul, mint hogy teljes csöndben hallgatunk végig egy felszólalót, vagy gyakorlatot teljesítőt. Befelé örökös éberséget követel, minduntalan arra kell intenünk magunkat, hogy Ősvalónkból szemlélődjünk, továbbá hogy mindig a Tiferet fényében beszéljünk és cselekedjünk. Ha elmulasztottuk a Tiferettel való kapcsolatteremtést, nem tudunk kapcsolatba kerülni a csoport Tiferetjével sem, s az ego épp esedékes ábrándjain kívül, melyek a Hód-Jeszód-Necá gépies triádjában keringenek, semmi mást nem várhatunk. Amikor a csoport több mint fele van ebben az állapotban, az összejövetel színvonala aláesik, ez pedig lehúzza a többieket is, amíg azután a maggid egyfajta sokkhatással fel nem ébreszti a szendergőket. Ez a sokkhatás nyomást gyakorolhat arra az oldalsó oszlopra, ahol a csoport alácsúszott, s beindítja a kiegészítő oszlop kiegyenlítő reakcióját. A túlzott szigorúság például szinte kivétel nélkül környőreletre serkent, ami visszaállítja a csoport egyensúlyát. Hétköznapi körülmények között ez a módszer esetleg bántó lehet, a csoportfegyelem hatására azonban mindenki tudja, hogy belső oka van ennek a lépésnek; mi több, a csoport tagjai később tanulmányozandó objektív törvényszerűségként fogadják el.

A maggid tehát nagy felelősséget vállal magára. A csoport Tiferetjeként fentről fogad és továbbít energiát, s folyamatosan helyreigazítja a merev formalitások és érzelmi kitérések között ingadozó csoport egyensúlyát. Miközben tehát így tanít és irányít, iparkodik magasabb szintre is emelni a csoportot, kivezetni a megszokott Hód-Necá ellentétpár vonzasköréből, fel a becsület ösvényén; felemelni a remény hármasságától egészen a Tiferetig. Ha maga is lent lakozik a Jeszódban, márpedig a maggidok is csak emberek, beszélhet bármit, gyakorlatozhat a csoport amennyit csak akar, semmi sem történik. Ezért szüntelenül szem előtt kell tartania, ki is ő valójában, mivel ő a csoport közvetítője ég és föld között. Mint a közösség fénylő tükre, folyton befelé tekint, hogy fel-

fogja a felső ösvényekről a Tiferet gyűjtőpontjába érkező fénysugarakat. Így a csoport kábelkamrájaként működik, s pillanatról pillanatra kényes és bonyolult helyzeteket kell megoldania. Salamon trónusa ez, a csoport horgonya, és bárki átvállalhatja e szerepet, aki hajlandó elviselni a vele járó felelősséget. Többek között ezt a gyakorlatot is kaphatja valaki. Ez esetben a trónushoz rendelt személy nem csupán a közösség fája alsó arcának gyűjtőpontjává válik, miközben a csoport passzívan várakozik a Jeszódban, hanem a Jecirá felső arcával való kapcsolatteremtés eszközévé is. Ez közvetlen kapcsolatot teremt a maggid és a hagyomány Bínája és Hokmája között, ami egyéni felfogóképességét jóval meghaladó ismeretekben és megvilágosodásban részesíti. Bárki, aki megismerte a maggid szerepkörét s a vele járó éltető kapcsolatokat, hajszálpontosan tudja, miként kapják tudásukat a kabalisták.

Azon túl, hogy a csoport Tiferetjévé válik, Salamon trónusa a következő világ Malkútja is. Itt lett Jákób Izráellé. Eme megtérés során a Jecirá felső arca a Berijá alsó arcává alakul, ami a tiszta szellem alkotó birodalma. A csoport számára a maggid jelenti a közvetítőt Izráel házával. A Tiferet–Hokmá–Bíná nagy hármasságát hitnek nevezzük. A hit a Kabalában inkább tudást jelent, amit a Szellem eme triádjában a jecíratikus Dát jelenléte testesít meg. A hagyomány ide helyezi Gábriel arkangyalt, a Berijá Jeszódjának őrangyalát. A maggid tanító tevékenysége révén, ha nincs már régóta ott, szilárd alapzatra tesz szert a Berijában. Ez Jákób lajtorjájának következő foka, amin folyamatosan emelkedik felfelé a csoport, a legújabbban érkezett tanítványtól a Izráel házáig folyamatosan emelkedő maggidig.

Hogy bibliai allegóriával éljek, a maggid Mózes szerepét játssza el a Tiferet Sínei-hegyén, miközben Izráel gyermekei – a Vörös-tengeren áttalmenvén, hogy kikerüljenek a szolgaság földjéről – alant várakoznak a Jeszódban. A Hód–Tiferet–Necá hegye alatt várják tehát, hogy a maggid megkapja a felhőoszlopban lakozó szellem útmutatásait, amely a Jecirá felső arcán át száll

alá. A Jecirá Keterjének ormánál van az Acílút Malkútja, amit ADONAJ-nak, Úrnak is nevezünk. Közvetlen kapcsolat létesül tehát itt az istenivel. Mózes második könyvében az Úr figyelmezteti Mózeszt, ne engedje túl messzire felmerészkedni Izráel gyermekeit a hegyen, „Hogy reájok ne rontson. Aláméne azért Mózes a néphez, és megmondá nekik.” (Mózes II, 19:24, 25) Sok munka vár még elvégzésre, mielőtt beléphetnének az Ígéret földjére.

15. Csoportdinamika

Amikor a leendő tanítvány meghívást kap egy csoportba, már tisztában kell legyen az elméleti alapokkal, vagyis legalább az életfa hatásmechanizmusának ismeretével. Ezzel az alappal megértheti a csoportgyakorlatok lényegét, s követni tudja az ott zajló eszmecserét. Még sincs mindennel tisztában, mivel minden csoportnak megvan a maga sajátossága és nyelve, amit meg kell tanulnia. Ez még a legszigorúbban hagyománytisztelő Kabala-csoportban is megeshet, hiszen az emberek mindenütt emberek, továbbá egy csoport jellegét tagjai alkati típusainak kombinációja határozza meg, bármennyire egyeznek egyébként klasszikus héber műveltségükben. Nincs két egyforma csoport. Az egyik választhatja a Bínát kiindulópontjától, s lehet filozofikus, vagy tisztán a hagyományt követő, míg a másik esetleg a Hokmából vezeti le ténykedését, és így eredetibb fejlődésen megy keresztül. Megint másik, erős Heszed-elemet magában hordozó csoport érzelmi, áhitatos beállítottságú, szemben mondjuk egy Gebúra-beállítottságú csoporttal, amely a fegyelemre és tisztaságra helyezi a legfőbb hangsúlyt. A Hód és Necá szefírák alatt dolgozók nyilván inkább felkészítő jellegűek, mivel még nem teremtetek lényegi kapcsolatot a Tiferettel. Ezek a csoportok egyelőre az alsó archoz kötődnek, ahol az elmélet és gyakorlat még nem vált alapzatuk szerves részévé. Hogy egy csoport ebbe a kategóriába tartozik, arról leginkább kialakulatlan jellege árulkodik.

Ha egy csoport Tiferetje nem jelenik meg, mondjuk, az egyik oszlop túlsúlya, a tudatos erőfeszítések elégtelensége vagy a tagok közti kapcsolat hiánya miatt, a maggid rendszerint feloszlatja a csoportot, már ha addig nem bomlott föl magától. A halvaszületések nem ismeretlenek a Kabalában. Az egyik alapszabály, hogy ha egy

összejövételen hétnél kevesebben jelennek meg, nem sikerül megidézni a szellemet, és az ülés nem felel meg az előírásoknak. Továbbá, ha négy egymást követő összejövételen ez a helyzet, a csoport feloszlik. Erre sor kerülhet jobb esetben akkor, ha a mű bevégeztetett, rosszabb esetben pedig akkor, amikor a tagok többsége nem látja értelmét a folytatásnak. Az előző esetben több régi, feloszlott csoport alakíthat egyetlen új csoportot, vagy a csoporttagok egy szervezettebb, már működő társasághoz csatlakoznak. A születés, osztódás összeolvadás és halál eme sejt szintű folyamatai a hagyomány élő voltáról tanúskodnak.

Minden csoport, amely túléli önmaga élettartamát, intézménnyé csontosodik. Számptalan példa található erre a jelenségre úgy a Kabala körén belül, mint kívül. Az ilyen iskolák, vezérelje őket a legjobb szándék, túlnőnek emberi tartalmukon, ahol az emberi momentum még számít egyáltalán. Ez esetben az intézmény fenntartása öncélúvá válik, miközben a tagok sora egy rég halott múltat és egy valóptan jövőt igyekszik konserálni. A Kabalában csupán a ma élhető, csupán a jelenben lehet létezni. Ha egy csoport nem érzi át a jelen valóságát, vagy elhalt, vagy meg sem született, és léte fölösleges. Ez is egyik oka annak, miért tudunk olyan keveset a szóbeli hagyományról. Ez ugyanis mindig a pillanat szülötte. Amikor betöltötte feladatát, elenyésszik, mindössze halvány nyomot hagyva maga után, mint az idő vizeit átszelő hajó.

Amikor az emberek elhagynak egy csoportot, többféle szabályt is szem előtt kell tartanunk. Először is el kell döntenünk, miért mentek el. Az egyik tag esetében ennek az lehet az oka, hogy a csoport nem illett alkatához. Például egy gondolkodó típusnak semmi keresnivalója a Belc Hászidok rituális étkezésein, ahol az istenfélelem mellett fizikai erőnlétre és ügyességre is szükség van. Vagy az, aki csupán imádkozni akar, nyilván nem érzi magát otthonosan a Luzzatto rabbi bonyolult metafizikai rendszerét elemző csoportban. Ezek a távozók meg kell keressék saját útjukat, és amennyiben hajlandók erre, a

Gondviselés el is vezeti őket, ha Cadíkjuk nem tenné, a megfelelő maggídhoz.

Más a helyzet azoknál, akik inkább a kabalista munkát hagyják oda, mint a csoportot. E lépés oka többnyire az, hogy egyfajta ego-krízis állapotába jutottak, ezért nem kívánnak tovább hatolni a becsület ösvényén. A magyarázat, amit a szóban forgó személy magának talál, a legkülönbözőbb lehet, attól kezdve, hogy nem voltak kedvére a formalitások, személyes ellenszenvéig a csoport egésze vagy a maggíd iránt. Bármilyen is a látszólagos ok, valójában az ego védi itt önképét. Amikor ezt az önképet fenyegetni kezdik a kabalista munkával járó változások, az ego harcba száll elsőbbségének megőrzéséért. Ez a harc számos módon nyilvánulhat meg, amíg azután sor nem kerül mindannak az elutasítására, amit a Kabala jelent. A szakítást többnyire valamilyen hazugság próbálja meg leplezni, vagy a maggídhoz, vagy egy csoporttaghoz intézett hazugság, ami eltépi a kölcsönös bizalom kötelékét. Ez a csoport Tiferetjén keresztül (ez az oka, hogy gyakran miért a maggídra irányulnak a támadások) megszakítja a kapcsolatot a jótékonyság hármasságával, vagyis a csoport lelkével. Ez után a szakítás után nincs mit tenni. Ilyenkor az a szabály, hogy a csoportból senki se keresse fel a távozót, hacsak az nem kéri föl őket erre. Mindez nem büntetés gyanánt szolgál, hanem egyszerű lélektani szabály, miszerint sem az Ítélet, sem a Könyörület eszközeivel nem gyakorolhatunk nyomást a szóban forgó személyre, aki szabad döntési joggal rendelkezik. Sajnos előfordul, hogy a fenti elvet az eretnekek elűzéseként értelmezik. Ilyesmi soha nem fordulhat elő olyanok esetében, akik a jótékonyság hármasságában munkálkodnak. A Gebúra és Heszed közötti helyes egynesület a visszafogottan barátságos magatartás teremti meg. Azután, ha az ego-krízis pozitívan oldódik meg, és a szóban forgó személy vissza akar térni, a csoport nem zárkózik el előle. Senkitől sem tagadhatjuk meg veleszületett jogait a lelki tökéletesedésre.

A másik oka, amiért a tanítvány elhagyja a csoportot, hogy a maggíd küldi el. Ez lehet ideiglenes, hogy meg-

emésztthesse, magába építhesse a tanítást. Néha előfordul, hogy valaki túllontúl függeni kezd a maggidtól, és amíg egy darabig szükség van arra, hogy amaz a tanítvány Tiferetjeként hasson, nem vállalhatja magára mindörökre ezt a szerepet. Míg a hagyomány némely ágazatában a maggidhoz való kötődés hozzátartozik az önfeláldozás gyakorlásához, egy ponton túl nem igazán kívánatos, mivel ekkor a maggid a tanítvány és Isten közé tolakszik, ami pedig ellentmond a más istenek imádását megtiltó parancsolatnak. Az emberek hajlamosak bármiből hamis isteneket faragni, legyen az pénz, rang vagy akár egy meghatározott személy, bármely emelkedett lelkű is az egyébként. Míg kezdetben a maggid jelenti az összekötő kapcsolatot az ég és föld között, egy idő múltán félre kell állnia, s hagynia, hogy tanítványa a maga útját járja. Ez esetleg azt kívánja tőle, hogy szakítsa meg kapcsolatát a tanítvánnyal, ami fokenként vagy egy csapásra – ez a körülményektől függ – megszünteti annak azonosulását a maggid személyével. Az előző esetben a maggid elküldi a tanítványt, a másodikban megmutatja neki, hogy ő is ugyanolyan esendő emberi lény, mint bárki más. Néha ehhez valami megbotránkoztatót művel, ami lerombolja a tanítvány róla alkotott képét. Így szétzúzta a hamis istent, és mostantól a szóban forgó személynek meg kell tanulnia saját lábára állnia.

A másik oka valaki elküldésének, hogy immár tartós kapcsolatot létesített saját Tiferetjével: valódi egyéniséggé vált. Az ilyen ember nagyobb hasznot hajt a Kabalának, ha maga is maggiddá lesz. Ez esetben letöltötte próbaidőszakát, s a maggid utolsó útravaló gyanánt arra buzdítja, hogy váljon Cadíkká. Ezzel a tanítvány felelősséget vállal maga és mások iránt. A Cadik rangjának elvállalása nemcsak azt jelenti, hogy valaki csatlakozik a nemzedékek hosszú-hosszú sorához, hanem felkészül arra is, hogy belép az igazak szövetségébe, az emberiség titkos belső körébe. Ehhez az életbevágó döntéshez teljes magányra van szükség, mentnek kell lenni minden külső befolyástól, mert e pusztaságba való kivonulás során épp elég valakinek megbirkóznia önnön angyalá-

val és ördögével. Gondoljunk arra, hogyan kezdte küldetését Mózes és Krisztus, és megértjük ennek a válságnak a lényegét.

Egy csoport nem csupán nemek, hanem foglalkozások és egyéb társadalmi szempontok szerint is igen sokszínű lehet. Ez feltétlenül a csoportot gazdagítja, már ha mindenki egyenlő félként támaszkodhat tapasztalataira a köz érdekében. Hogy valaki ezt vagy azt a foglalkozást űzi-e, kereskedő vagy mesterember-e, mit sem számít egy összejövetel során, ahol az egót kívül kell hagyni a csoporton, alant az Aszíjá alsó arcában. Ha ez a követelmény nem teljesül, az egész összejövetel értelmét veszti. Az ego elkülöníti egymástól az embereket, még inkább a személyiség és rang maszkja. Egy csoporton belül egyedül testi típusuk, valódi egyéniségük és tudatosságuk mértéke alapján tehetünk különbséget a tagok között. Az első két tulajdonság velünk született, ha kiegyensúlyozhatók is, míg az utolsó állandóan változik, amíg tartósan fel nem idézzük Ősvalónk képét. Ez olyan, a külvilágban szokatlan helyzeteket teremt, amikor például egy háziasszony magyaráz valamely lélektani kérdést nagy éleslátással egy pszichiáternek, akit esetleg megzavar formális képzettsége. A dolog veleje nem csupán a háziasszony éleslátása, hanem hogy a pszichiáter is belássa ezt. Ha mindketten elkötelezték magukat a Kabala mellett, csakis az igazságra támaszkodhatnak. Emlékezzünk rá, hogy Spinoza lencsecsiszoló volt és Böhme cipész. A Bíná és Hokmá bárkin keresztül megnyilatkozhat.

A három testi típust a Bibliában Noé három fia: Jáfet, Sém és Khám, azaz a gondolkodó, érző és cselekvő típus képviseli. Az egyik vagy másik alkat túlsúlya a Hód-Malkút-Necá nagy háromszögében egy-egy triád felé tolja el a csoport egyensúlyát, amelynek munkamódszerét így vagy az elmélkedés, vagy az áhitat, vagy a cselekvés uralja. Vegyük azonban még számításba a maggíd személyének főbenjáró hatását, aki, ha mindig egyensúlyra tör is, ugyancsak a maga módján látja a dolgokat. Ez valódi egyénisége – ami a Tiferet sajátja – természetes ve-

lejárója. A keresztény kolostorokban az a mondás járja, hogy a kolostor életét az apát személyisége szabja meg, és ez a helyzet a Kabalában is, lévén hogy a Gondviselés közbenjárása folytán azok vesznek részt az adott fajta munkában, akik épp a kérdéses Cadíkhhoz vonzódnak. Szinte észre sem vesznek más Cadíkokat, akik más-fajta megközelítésmóddal élnek. Ezért a maggid maga köré gyűjti mindazokat, akiknek hasznára lehet, és akik számára is hasznot hajthatnak. Ha ez a gondolat összeférhetetlennek tűnik is a lelki emelkedettséggel, ne feledjük, hogy a világmindenségben mindenért fizetnünk kell. A hatásra ellenhatás a válasz, anyag és energia ki-egyenlíti egymást; ugyanez áll a lelki tevékenységre is. Energiabefektetés nélkül nem is várhatunk el jutalmat. Amiként egy kabalista megjegyezte, „minél többet tesznek be, annál többet vesztek ki. Ez a természet törvénye.”

A maggid és a tanítvány célja csaknem teljesen egybeesik; mindössze szintkülönbség van közöttük. Amíg a tanítvány kezdetben saját fejlődésén dolgozik, később is többet ad a csoportnak, mint hozzájárulását a bor és kenyér beszerzéséhez, de a maggid más szinten ténykedik. Ha ezt a csoport elméletileg be is látja, csak akkor értik meg a dolog tér-idő kihatásait, ha maguk is Cadíkká válnak. A Cadíkok évszázadok óta nem csupán saját nemzedékükre kívántak hatni, hanem az egész emberiségre. A korábban emlegetett népmesék, amilyen a Hamupipőke, is példával szolgálnak az ilyen, az emberiségbe oltott évezredes gondolatokra. Korunk Cadíkját ugyanaz a cél vezérli, mint elődjeit, azaz, ha nem is értik meg teljesen, mégis továbbadja tudását a következő nemzedéknek. Nem lényegtelen itt megjegyeznem, hogy tengernyi változata és változatos története ellenére a Kabala betöltötte fenti feladatát, hiszen a tan alapja nem változott. Hogy Jósua ben Miriamot idézzem, „... míg az ég és a föld elmúlik, a törvényből egy jóta vagy egyetlen pontocska el nem múlik, a míg minden be nem teljeseedik” (Máté, 5:18).

Ezért a kabalista munkának három szintje létezik: egyéni munka a jecíratikus fa alsó arcában; csoportmunka a Jótékonyosság hármasságában; továbbá az emberiségért végzett munka, ami a Jecirá felső arcában folyik. Ez egyúttal a Berijá alsó arca is, s magában foglalja az egész, eleven és holt emberiséget. Egyszóval: Adámot.

16. Összejövétel

Hacsak a Keter nem éri el a Malkútot, a kabalista munkálkodás nem érte el célját. Ezért helyezzük vizsgálódásaink helyszínét az Aszíjába, hogy bepillantást nyerhessünk egy csoport tényleges működésébe.

A múlt letüntével, mikor még nem jött el a jövő, a jelenben kell élnünk. Ez az az idősík, amelyben a Kabala mozog; egyszersmind egyesíti magában a múltat s a jövőndőt. Az első koronából kiáradó létezés a szefirák végtelen világán át a Berijá világába száll alá. Itt megteremtődik, mielőtt alááramolva megformálódna a Jecirában. Az imígyen teremtettt és megformált örök világokból úgy jön létre az Aszíjá, ahogyan egy illattal terhes londoni tér rügyfakadás idején. Háromezer évvel ezelőtt tundra terült el itt, néhány mérföldre, mondjuk, egy gleccsertől. Kétezer éve sűrű erdő borította valami római hadiúttól északra. Kétszáz éve egy fazekas telke volt, most pedig elegáns tér a város elegáns negyedében. Az Örökkévaló máig megül ezen a téren, a teremtés folytatja munkáját, a formák is folytonosan változnak, miközben az anyag és energia egyetlen pillanatra abban a helyszínen kristályosodik ki, amit egy tavaszi szürkületkor, este nyolckor látunk. Fél kilenckor már megint változik a szín, ezer esztendő múlva pedig rá sem ismernénk a mostani terecskére, amint a viszonylagos létezés egésze változáson megy keresztül, mégis ugyanaz marad. Bennünket mégis csak a jelen érdekel, mivel a kabalában mindössze erről van tudomásunk, és erre van szükségünk.

Különböző irányokból tíz ember gyűlik össze a tér egyik házába; akad közülük, aki fél életén át azon dolgozott, hogy ide jusson. Jó barátként üdvözlük egymást, ha egyébként a szakmai vagy társadalmi életben soha nem is találkoznak. A szobába lépve, félkör alakban ülnek kö-

rül a a maggíd széke mellett függő teremtés fáját. Miután néhány szót váltottak, mindenki elcsöndesedik. Lassan némaság üli meg a gyülekezetet, amint tagjai meditációba merülnek. Lassanként eltűnik a körülöttük lévő világ a maga napi gondjaival, s a szoba légköre észrevehetően koncentrálttá, energiával telítetté válik. A maggíd, amikor látja, hogy mindenki ráhangolódott, felkel helyéről. Karját széttárva testével életfát formál, és elmondja a Semá nagy imádságát, ami a „Halld!” szóval kezdődik. Sorra mondja ki a szefírák neveit, amikor e megidézés során alászáll a villámfényen. Azután segítségül hívja az angyali világokat, és kéri a Szentlelket, tisztelje meg társaságukat. A fenti szertartást két gyertya meggyújtásával zárja, melyek a könnyörület és ítélet pilléreit jelképezik. A központi tengely maga a csoport.

E nyitó ceremónia után kezdetét veszi a munka. Talán kérdések és megfigyelések hangzanak el, s a válaszok mindig a fával való kapcsolatot boncolgatják; hiszen java részt ez képezi az összejövétel tárgyát. Ily módon mindenki pontosan tudja, melyik szefírák, hármasságok, ösvények és pillérek érintettek egy adott kérdésben.

Megkérdezhetik például a maggídtól, miként vélekedik a meditációs ima természetéről. Hogyan függ ez össze a fával? A maggíd válaszul a Jeszódra mutat. Ez a tudat hétköznapi szintje. Az ego itt ragadja meg meditációja céljából Isten nevét. Ezt azután visszaveri a Hód, s megismétli a Necá. A Jeszódon keresztül hatását kifejtő két funkcionális oszlop segítségével a figyelem felfelé irányul, s a tudat kiemelkedik a Hód–Jeszód–Necá hármasságából, fel a Hód–Tiferet–Necá alkotta remény Triádjáig. Itt a felfelé irányuló figyelem – ha a név változatlanul alant hangzik is el – belép a jótékonyság hármasságába. Ha Isten úgy akarja, a hit nagy hármassága a Tiferetbe vezeti a kegyelem áramát, úgyhogy Ösvalónk hirtelen felemelkedik a központi tengely mentén, a Félelem ösvényén. Itt a meditáló eléri a Dát nemszefíráját, ami, ha csak egyetlen futó pillanatra is, feloldja elszigeteltség-érzését. Meditációjából visszatérve talán újra alászáll, ismét tudatára ébred önmagának

és egójának, miközben Isten nevét ismétli és visszhangozza.

Minekutána a csoport kicserélte tapasztalatait, megbeszélte élményeit, mégpedig mindent a fára vonatkoztatva, rátér az aznap esti fő témára: ami Izráel gyermekeinek pusztai bolyongása. A megfelelő bibliai passzusokat mindenki elolvasta a hét során, és most a csoport tagjai sorban fejtik ki, mit szűrtek le mindebből a Kabala és a lelki fejlődés szemszögéből. Így lassanként kialakíthatják saját képüket a kérdésben. Fokként megfejtik a kivonulás szimbólumát. Egyenként átérzik, milyen hatalmas ösztön mozgatta a vándorokat; hogy visszatérjenek Egyiptomba, ahol legalább biztonságban voltak. Negyven év a pusztában csöppet sem kecsegtető kilátás, kivált ha az út nem egyenesen vezet az Ígélet földjére. A csoport tagjai felfedezik önmagukban a lázongó izraelitákat, átélik a lélek vívódását és kételyeit Istennel szemben. Megértik az aranyborjú jelentését; miként készült az, az egóhoz hasonlóan, az Egyiptomból hozott kincsekből; míg cirkalmas képmása az a jeszódi istenség volt, akinek mindent föláldoznak. A bálvány beolvasztása így lélektani jelentőséget nyer, amit immár minden csoporttag értékelni tud.

Mindenki kap valamit az este egy-egy pillanatától, ami kizárólag neki szól, s az ő fejlődését szolgálja. Ez származhat a maggid, egy társa elejtett megjegyzéséből, ötletéből vagy önnön lelke belsejéből. Imigyen működésbe lépnek, hatni kezdenek a különféle szefírák, triádok, ösvények és oszlopok; felfedvén, megvilágítván és összekapcsolván az egyszerű összejövétel látszata alatt rejlő megannyi fontos elemet. Valaki rájön arra, miként hanyódik a pillérek között, ha egyetlen tudat sem tartózkodik a Tiferetben. Másvalaki hirtelen ráésszél, miként illik rá a tízparancsolat a fára, amely a „Ne legyen neked idegen isteneid”-del kezdődik a Keterben. Megint másvalaki, a megingó izraelitákhoz hasonlóan, arra döbben rá, nemcsak hogy nincs visszaút, de egy nemzedéknyi rossz szokást kell kiirtani a pusztában. Az izraelita rabszolgák közül csupán Józsué lépett be a tej-

jel, mézzel folyó Kánaánba, s ezt is állhatatosságának köszönhette.

Az este számos fázison megy keresztül. Néha könnyed, néha érzellemmel telített a hangnem. Pillerről pillére szökken, alkalmanként magasabb szintre emelkedik, úgyhogy a csoport egységbe forrhat. Ez a hullámmozgás igen finom. Közvetítő közege a Jecirá, a psziché világa, ahol sokféle áramlat fut egymás mellett vagy egymás ellenében a különböző szinteken. A maggid ezenközben éberen őrködik, vezet és magyaráz, a Gebúra és Heszed erőinek igénybevételével, s a felvilágosításokban, gyakorlatokban a Hód és Necá szefírákra támaszkodik. Az egyik pillanatban ő az aktív pólus, a következőben másvalaki veszi át a szerepét. Ide-oda cikázik az összejövétel gyűjtőpontja; néha hosszú hallgatás szakítja meg a társalgást, miközben mindenki gondolataiba mélyed. Azután eljön egy olyan pillanat, amikor a csöndön túl valami más is megjelenik. Ebben a mélységes némaságban minden csoporttag tudja, hogy rajtuk kívül más is jelen van a szobában. Olyan félelmetes érzés ez, mint amikor hatalmas szél söpör végig valami óriási síkságon. Majd, ahogyan jött, a pillanat tovatűnik, s a csoport újra visszazökken az időbe. Némi szünet után valaki kérdéssel töri meg a csöndet; elillan az Örökkévalóság. A kérdést megválaszolják, mégis, minden jelenlévő tudatában van – talán egyvalaki kivételével, aki nem ébredt föl álmodozásából –, hogy Jelenlét tisztelte meg körüket.

Innen kezdve az este fokenként kikristályosítja azt a formulát, ami hozzáadódik mindenki alapzatához, mely a következő világ Jeszódjában épül. A maggid összegzi a tanulságokat, ha vigyáz is, hogy hagyjon elvarratlan szálakat; ne higgyék tanítványai, hogy a teljes igazságot hallották. Majd feltesz egy, a korábbiakból következő kérdést az ego természetéről, s József és cifra ruhája jeszodi jelképebe vetíti ki. Ez lesz a következő hét munkája. Ehhez a csoport tagjainak át kell tanulmányozniuk az idevágó szövegrészleteket, s saját Jeszódjuk felépítésére és működésére kell vonatkoztatniuk a szimbólumot. Példákat kell találniuk a Jeszód – melyet ragyogó szolgál-

ként képzelnek majd el – teljesítményére, képességeire és gyengéire.

A következő heti feladat kijelölésével a csoport elnémul, és meditáló testhelyzetet vesz fel. Lassanként külső és belső csöndesség üli meg a szobát. A csoport tagjait ugyanazok az áramok hatják át, miközben tudatosan a jótékonyság hármasságába emelkedtek. A szobában uralkodó szeretet összefűzi őket minden előttük élt és eljövendő nemzedékkel, akik részt vállaltak ebben a munkában. Egy pillanatra ismét valami mélyebb, egyúttal magasabb rendű jelenik meg a lelkekben, mintha egy más világ őrzői léptek volna a szobába. Ez az érzés éppoly illékony, mint az előző, mégis tisztán megkülönböztethető. A maggid felkel, és kezét kitarva kimondja a szefírák nevét, amint visszatér az előbbi, a Malkúttól a Keterig emelkedő úton. A Semá szavait ismétli, „Halld Izráel: az Úr, a mi Istenünk, egy Úr!” A csoport némaságba dermed, amint ráébrednek, hogy az összejövetel formális része ezzel véget ért.

Egyetlen hosszúra nyúlt pillanatig mindenki hallgat. Az emberek ellazulnak a korábbi meditáló testhelyzet után; a csoport azonban csak azután lép vissza a személyes érintkezés világába, hogy a maggid – felhíva a figyelmet az Aszjáá jelenlétére – beszélni kezd, és kinyit egy üveg bort. Az emberek csevegni kezdenek, és megbeszélik az előbbieket. Változott ugyan a légkör, mégis ugyanarról van szó. Kisebb csoportok alakulnak, amelyek hétköznapi ügyekről éppúgy beszélnek, mint a Kabaláról, jóllehet egyetlen pillanatra nem feledkeznek meg arról, miért is gyűltek egybe. Adódnak továbbra is megválaszolandó kérdések, sőt, nézeteltérések is. Valaki a fa egyik oldaláról szemlél valamely jelenséget, beszélgetőtársa a szemközti pillérről, míg azután egy harmadik társuk, nem szükségképpen a maggid, összhangba nem hozza a két vélekedést azáltal, hogy a központi tengelyre vonatkoztatja a megfigyelést. A maggid sorra kérdezi a csoport tagjait, mit tanultak az estéből, hogy a Jeszódban rögzíthessék a tanulságot. Egyvalakinek olyan gyakorlatot javall, amely segítségére lesz a Hód és Necá

tanulmányozásában. Másvalaki előhozakodik egy problémával, ő pedig megkéri, helyezze el ennek elemeit a fán.

Majd megkérdezi, milyen megoldást javasol a szefírák között mutatkozó egyenetlenség fényében. A tanítvány megérti, miről van szó, s azt a feladatot kapja, hogy fogadja meg saját tanácsát. Ilyenféle beszélgetésekkel telik el az este hátralévő része. Némely felfedezés még mélyebbre is hatol, mint a formális ülés során. Amire aztán az összejövetel véget ér, miután mindenki tanácskozott a maggíddal, és távozott, a csoport minden egyes tagja megváltozott egy kicsit. Akárcsak a rügyszőlő fákkal teli tér azon a bizonyos májusi éjszakán, többé semmi sem lesz ugyanaz, hiszen örök folyamat ez, egészen a végső egységgel való újraegyesülésig.

Az ilyen kabalista összejövetel semmiképpen sem nevezhető tipikusnak, mivel minden csoport maggídjá, emberanyaga és munkamódszere más és más. Az imént leírtak a képzelet termékei, egyfajta fiktív szintézis, amiként a maggíd és a helyszín is. Az események mégsem azok, s a legkülönbözőbb korokban és a föld legkülönbözőbb pontjain ismétlődnek. A Zóhárból például az Idra Cutta Kádisa, vagyis a kisebb szent gyülekezet üléséről olvashatunk Simon ben Jóháj rabbi házában. Itt gyűltek össze a testvérek, ahogyan egymást nevezték, a Kabala tanulmányozására, noha Simon rabbi halálán volt. Valójában a fát leíró hosszadalmas dialógus éppen ehhez a haláltusához vezeti el az összejövetelt, amikor a jegyzeteiből felnéző titkár rabbi észreveszi mestere halálát. Kévésbé drámai leírásával találkozunk a Kabalának a hászidok Hábád mozgalmának 18–19. századi írásaiban. „Törvényszékeiken”, ahogyan nevezték, tanította például Dóv Báér rabbi a Kabala elméletét és gyakorlatát. Ami egyébként nem is mindig ilyen kézenfekvő. Amiként az egyik tanítvány mondotta volt: „Azért jöttem, hogy megnézzem, miként köti meg cipőjét a maggíd”. Annyi módja van a Kabala továbbadásának és befogadásának, ahány ember.

17. Szabadulás Egyiptomból

Mi a helyzet ezek után Izráel csoporthoz csatlakozott gyermekeivel? A kérdés megválaszolásához tekintsük át elébb az eddigieket.

Izráel gyermeke legelőször is ráébred az emberi lét mibenlétére. Az emberiség zöme rabságban él, az evés, alvás, szaporodás növényi szintjén. Ez az állapot azonban nem kötelező érvényű. Mindenkinek választásában áll elhagynia Egyiptomot, mégsem teszik, mert nem szívesen hagyják oda a járt utat a járatlanért, bármennyire megnehezíti és fájdalmassá teszi is választásuk az életet. Milliók élnek le anélkül az életüket, hogy egy szemernyi bepillantást nyertek volna másfajta életmódba. Merev világ ez, törvényeit gépiesség vagy a szerves élet ritmusai szabályozzák; minden nap egyforma, az alkalmankénti inség és bőség időszakai kivételével, melyeket egy felső világ eseményei idéznek elő. Növényi létezés ez, amiben minden nemzedék hulló levél az Aszíjá fáján. Ilyen minőségében, a lélek melegágyaként megvan a maga helye a viszonylagos univerzumban. Ám egy létező, a maghoz hasonlóan terméketlen és meddő maradhat az idők végezetéig, hogy azután a jubileum napján újra elültesék, s így egy másik Semittában, nagy kozmikus ciklusban töltse be sorsát.

A következő szint Edom földje, ahol Ézsau fiai uralkodnak, vagyis az állati ember. Ezek a lények tartják uralmuk alatt a földet; virágzó, harcos birodalmaik ha nem romboltatnak le, hát elenyésznek; nem hagyván mást maguk után, mint a pillanatnyi hamis ragyogás lenyomatát. Ezeknek az embereknek is megvan a maguk helye a kozmosz rendjében, amennyiben ők vezetik, ösztökélik a változás felé az emberiséget. Tegyük ezt az erő és forma ütköztetésével vagy összebékítésével, mindenképpen azt a célt szolgálják, hogy felébresszék a növé-

nyi embert szendergéséből. A hirtelen vagy fokozatos változás ezen időszakaiban az emberek döntő többsége nyer bepillantást a fejlődés munkájába, s érti meg, hogy az élet több biztonságosan meggyökerezett növényi létezésnél. Igen, Edom királyai hatalmasak; mégsem tudják uralni önmagukat. Van ugyan akaratuk, ezt azonban vágyaik irányítják, melyek alá vannak vetve a rokon- és ellenszenv ésszerűtlenségének. Az ilyen lények teljesen ki vannak szolgáltatva állati természetük szeszélyeinek, s életüket a hatalom gondolata kormányozza. Amikor testi életerejük leáldozóban van, rövidesen új királyok és királynők döntenek meg uralmukat. Semmi sem állandó ebben a természeti birodalomban, ezért az Örökkévalóság után áhítózó kiutat keres a halál országából a halhatatlan életbe.

Nem volt könnyű megtalálni az utat, ha mindenütt ennek nyomraira bukkanunk is. A kereső hiába olvasott vagy hallott erről, soha nem találta meg a megfelelő kaput, amíg csak a Cadíkkal nem találkozott, s még ezután is várnia kellett, ameddig a kapu ki nem nyílt, s ő át nem léphette az első küszöböt. Gyönyörűséges meglepetés volt számára, amikor beléphetett az alsó Édenkertbe, kivált az a felfedezés, hogy vele együtt mások is átkeltek a Vörös tengeren. A csoport révébe érve nem csupán arra jött rá, hogy nem is olyan bolond, amilyennek a külvilág gondolta, hanem arra is ráébredt, hogy még rengeteg munka vár rá, amíg beléphet az Ígéret földjére. A küszöböt a negyven évig a pusztában töltött bolyongás jelképezi. A csoport Mózesének irányítása alatt a tanítványok a magatartásformák új nemzedékét nevelték ki, miközben az Egyiptomban született régi szokások fokról fokra elhaltak. Mindehhez az elméleti tanulmányok és gyakorlat megfelelő egyensúlyára volt szükség. Kemény munka volt ez, mégis minden nap manna hullott alá az égből, ami elegendő táplálékul szolgált a pusztában való vándorlás idején. Minden szombatnapon találkoztak a Tiferet Sínai-hegyének lábánál; innen tanította őket a maggid a törvényről. Néha felhő szállt a hegyre, s ők közelükben érezték a Sekínát vagy isteni jelenlétet. Ez

mindig előttük járt a pusztában, amíg frigyládát nem készítették, hogy abban lakozzék.

A felkészülés első lépéseként fel kellett ismerjék, hogy testük van, aminek megvannak a maga törvényei, s noha e törvények a szerves vagy ásványi létre irányulnak, ugyanazon alapelveket követik, mint amelyek az egész létezést megteremtették. Fontos felismerés ez, mivel helyretette a testet a teremtésben, helyreigazítva némely kereső hibáját, akik iparkodtak megfeledezni testi valójukról. A Kabala sosem becsüli alá, kínozza meg, vagy nyilvánítja nemlétezőnek a testet, annak legszélsőséesebb megnyilvánulásaiban sem. Ez Jákób Lajtorjájának legalsó foka, ezen keresztül nyilvánítja ki szándékait a földön az ég akarata. Tömény anyagként nem áll kapcsolatban a felső világokkal; ez éppenséggel a fő oka, miért testesült meg az ember. Pontosan ezzel az emberi közvetítéssel és tudatos közreműködéssel válik alkalmassá az ásványi, növényi és állati királyság az isteni kiáradás befogadására. Mindennek külsődleges kifejezési formája a civilizáció, belsőleg pedig az ásványi, szerves és élettani szintek részvételét jelenti az emberi szervezet fenntartásában, állati természetünk kialakításában. A tanítvány már megtanulta a fentieket, s most érkezett el a gyakorlat próbájának órája.

A fán a Malkútot Gúfnak, vagyis testnek nevezik. A világok kiterjesztett lajtorjáján a Jecíra-beli Malkút a központi idegrendszerrel egyenlő, az Aszíjá Tiferetjével. A Jeszód, a psziché jecíratikus fájának egója, magába gyűjti Izrael gyermekeinek megannyi lélektani megnyilvánulását, amelyek az önmagunkról alkotott bonyolult képzeteket alkotják. Hatszázezer izraelita jött ki Egyiptomból. Ez a szám fogalmat alkothat az egón keresztül megnyilvánuló eszmék, érzelmek és testi szokások jelentőségéről, nem szólván a személyiség által pillanatról pillanatra cserélgetett maszkokról. A Jeszód mindezen vonatkozásaiban fel kell ismernünk a fa más pontján zajló események tükörképeit. Tudatában kell lennünk továbbá annak, hogy a hétköznapi tudat képernyőjén megjelenő jelenségek lehetnek tudatosak vagy tudattalanok. Utóbbi

esetben a felismerés mindössze az elme tevékenységének gépies terméke.

Az első gyakorlati feladat tehát annak tanulmányozása, miként irányítja forma és erő összjátékát a Jecírá alsó arca. Ehhez a bennünk jelenlévő növényi és állati szintek megfigyelésére van szükség. A növényi világ értékelésének gyakorlata a böjtölés. Ez a minden ételtől és italtól való huszonnégy órás tartózkodás ősi kabalisztikus módszer, ami az idők során vezeklés jellegét öltötte. Eredeti célja az volt, hogy megvilágítsa a növényi életfolyamatok jelentőségét s ezektől való függésünket. Élelem nélkül a szervezet megfosztatik az éltető energiától, és a végén kivetkőzhet formájából. Ez azt jelenti, hogy a sejtek és szervek Hódja és Necája működésében zavar támadt, ami vészhelyzetbe hozza az Aszíjá alsó arcának önműködő rendszerét, mely így tartalékaihoz nyúl. Amennyiben a böjt túllép egy bizonyos pontot, minden korábbi növényi ritmus felborul, s olyan kellemetlen tünetek lépnek föl, mint a fejfájás, a megzavart anyagcsere-egyensúly kísérőjeleként. A böjt során a tanítványnak nem csupán a növényi tapasztalatokat kell megfigyelnie, hanem ki kell fejlesztenie magában a tárgyilagos megfigyelés képességét is. Ehhez fel kell emelnie tudatszintjét testének Dátjából vagy tudásából s az evvel egysíkú ego-Jeszódtól a Tiferetben lakozó Ősvalónkig. Ha elég gyakran eljut erre az emelkedettebb megfigyelési pontra, látja majd, mint görnyed a Dátban és Jeszódban lakozó ego a növényi lét rabigája alatt. Még harcolnia is kell az egóval, amelyik evésre sürgeti. Megismerheti így, mire képes az ego, a nyílt követelőzéstől a ravasz fondorkodásig. Sikere vagy kudarca révén a tanítvány akaraterejét is felmérheti, ami életfontos előfeltétele minden további munkának. A böjt jó gyakorlat, mivel sok szintet hoz mozgásba; mégsem szabad túlzásba vinnünk. A Kabalában nélkülözhetetlen a jó erőnlét; ezért, amint a gyakorlat elérte célját, zárjuk is le. „Azért böjtölünk, hogy éljünk, és nem azért élünk, hogy böjtöljünk”, fordíthatunk az ismert ezoterikus mondáson.

Az emberi természet állati összetevőinek tanulmányozása alapvető kabalista magatartásmódot von maga után: az élet tiszteletét. A Kabala nem annak való, aki vissza akar vonulni a világtól. Ha időről időre szükség van is egyedüllétre a magányosan végzett szertartások, ima vagy elmélkedés számára, a kabalista munka java része társas, a nyilvánosság előtt zajló tevékenység, még ha többnyire az ellenkezője is a látszat. Az állati szint tanulmányozásának gyakorlataként a tanítvány azt a feladatot kaphatja, hogy menjen ki a piacra alkudni. Itt megta-
pasztalhatja az állati viselkedés minden tartozékát. Feladatát anélkül is végrehajthatja azonban, hogy átragadna rá a nyereség és veszteség izgalma vagy a siker felett érzett büszkeség. Közömbösen próbál meg lavírozni a támadás és védekezés taktikái között. A piac bűzétől el-
telve felfedezheti a bensejében lakozó, harcra vagy menekülésre kész vadállatot. Csak ha az állati viselkedés legapróbb megnyilvánulásaival is tisztába jött önmagában és másokban, lesz képes a tisztán emberi jellemvonások felismerésére. Az állatoknak például nincs lelkiismeretük, s nem éreznek együtt fajtársaikkal. Vérengzők, amikor a Necá alapján, és érzékenyek, amikor a Hódra támaszkodva cselekszenek. Figyeljék meg, miként változik át egy macska álmos, kedves házi kedvencből vérszomjas és könyörtelen ragadozóvá, amikor egy fiókat vesz üldözőbe. A leendő kabalistának tudnia kell, mikor melyik triádban tartózkodik. Nem tévesztheti össze a növényi kényelmet a mennyei boldogsággal, vagy az állati örömrészt az eksztázissal. Felül kell emelkednie ezeken a szerves állapotokon, a lelki üdvössége múlik rajta.

A Kabalában a növényi és állati lélek néha a Nefesbe vagy élő lélekbe ötvöződik. Ez a természeti entitás az Aszjához kötődik, s ezért a Jecirá alsó arcának aszijatikus részét foglalja el. Úgy is mondják, hogy kitölti a megtestesült lények Kélímjét, képzeletbeli edényét, ami félig-meddig még a megformálás világába tartozik. Némelyek étertestként is emlegetik, ami szétoszlik a halál pillanatában, amikor a Jecirá és Aszjá fáí különválnak.

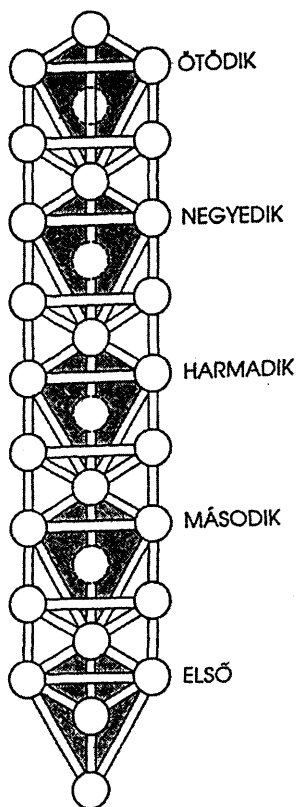
A Nefes az Aszija felső arcában lakozik. Ugyanezen a síkon léteznek még a Jecirá alsó arca képviselte elmefolyamatok, melyek a jeszódi egót felölelő triádok által hatnak. Ez a sík szintén részét alkothatja a tanítvány felkészítő képzésének. Először is meg kell tanulnia azonosítani a triádokat, rá kell jönnie, hogy közülük kettő mindig kifelé, az Aszija világa felé taszítja, míg a másik kettő gondolkodásra serkenti. Azt a gyakorlatot kaphatja, hogy fordítsa figyelmét ezeknek a pároknak a munkájára. Például meg kell tanulnia a héber ábécé betűinek gyökérjelentését. Itt a Hód–Jeszód–Malkút végzi majd el a felderítés munkáját, míg a Necá–Jeszód–Malkút addig ismétli a gyakorlatot, amíg a betűk és a hozzájuk kapcsolódó gondolatok a Jeszódban nem rögzülnek. Együtt a Jeszód–Tiferet tengely mentén rendeződő belső triádok is működésbe lépnek, amikor az ábécében foglalt gondolatok kezdenek kikristályosodni. Midőn a tanítvány azt hallja, hogy a betűk a fa ösvényeihez illeszkednek, nem lepődik meg lehetséges elhelyezkedésükön. Például, sejtette, hogy a Cádé betű, melynek jelentése „igaz”, „becsületes” a Jeszód és Tiferet közötti ösvényre vonatkozik. Azon sem lepődhet meg különösebben, hogy a Hét betű, aminek jelentése „félelem”, „kerítés”, a Tiferetet a Keterrel összekötő ösvényen foglal helyet.

Ezek a következtetések a kivonulás azon tudattalanba rögzült mozzanatából származhatnak, ahol Mózes azt mondja az Úrnak, „Nem jöhet fel a nép a Sínai hegyre, mert te magad intettél minket, mondván: Vess határt [vagy kerítést] a hegy körül, és szenteld meg azt.” Az Úr pedig ezt mondotta Mózesnek, „Eredj, menj alá, és jöjj fel te és Áron is veled; de a papok és a nép ne törjenek előre, hogy feljöjjenek az Úrhoz; hogy reájok ne rontson.” (Mózes II, 19:23, 24.) Lehet, hogy a tanítvány évek óta nem olvasta ezt a passzust, a Hód most, a Tiferettel karöltve, mégis működésbe lép, s az Ájin betű őket összekötő ösvénye, aminek gyökérjelentése „tanulmányozni” segítségével előhalássza az emléket az emlékezet valami eldugott zugából, és felvillantja a Jeszód képernyőjén. Mindez beindítja a kiegészítő hármasság, a Tiferet–Necá–

Jeszód kiellensúlyozó tevékenységét, ami egy futó pillantra a Jeszód hétköznapi tudatszintjéről Ósvalónk tudatáig, a Tiferetbe emeli a tudatot. A megvilágosodásnak ezekből a darabkáiból épül aztán fokról fokra a tudás kirakósjátéka.

Talán a legfontosabb gyakorlat, ha szünet nélkül a Jeszódból a Tiferetbe próbálunk emelkedni. Erre a kapcsolatra feltétlenül szükségünk lesz minden kabalisztikus műveletben. Hiába hajtja végre valaki a legbonyolultabb szertartásokat, imádkozik megállás nélkül, és elmélkedik egy életen át a teremtés fáján; ha nem alakított ki tényleges kapcsolatot a Jeszód és a Tiferet között, minden igyekezete hiábavaló. Elég egyetlen, Ósvalónkból végrehajtott cselekedett, egyetlen innen származó ima vagy gondolat, és egységbe forrasztja a felső világokat. Ha a tudat nem összpontosul e szívek szívében, semmi sem történik. Salamon trónusa itt van, teljes valóságában mégis csak akkor érvényesül, ha a tudat felemelkedett a Cadík ösvényén, s elfoglalta örök helyét valaki lelkében. Ennek a fokozatnak az eléréséhez akaratra, türelemre, megbízhatóságra és gyakorlatra van szükség.

Ebben a helyzetben leledzik most képzeletbeli tanítványunk. Átkelt a Vörös tengeren, és nincs visszaút; választhat, rabszolga kíván-e lenni, vagy szabad, csak önmagának engedelmeskedő maggid.

17. ábra. Jákok létrájának öt kertje a négy világ fokozatait képviseli. A legalsó s legfelső kivételével valamennyien két arcot fednek egyszerre: egyet egy alsó, s egyet egy felső világból, amelyek az alanti Dát átalakulásával a magasabb rendű Jeszódba fejlődnek. A központi vagy harmadik kert megkülönböztetett jellegét az adja, hogy három földi és három égi világ találkozási pontja.

18. Felkészülés

Mielőtt egy tanítvány bármiféle kabalista munkát végezhetne, meg kell alapoznia helyzetét a földi életben csakúgy, mint a Kabala elméletében és gyakorlatában. Más szóval, stabilan kell álljon a Malkútban, Hódban, Necában és Jeszódban. Nem lehet kabalista, amíg nem támaszkodhat egész valójában ezekre a szefirákra, mivel eme előkészületek nélkül nem létesíthet szoros kapcsolatot Tiferetjével. Még ekkor sem, amikor egy futó pillantra felemelkedett, és bepillantást nyert a szellem világába, még most sem jelenti ez azt, hogy akarattal előidézheti e változást, vagy megtarthatja magát ezen a szinten. Ezért még az alanti, Jeszód és Tiferet közötti világban, az ébredő tudatosság lelki birodalmában lakozik. Egyelőre nem lépett még az igaz útra, amely Izráel házának Tiferet-beli kapujában veszi kezdetét.

„Mert sokan vannak a hivatalosok, de kevesen a választottak”, mondotta valaha egy kabalista (Máté evangélioma, 22:14). Ennek oka az, hogy csak azok szolgálatában lehet megbízni, akik hajlandók a teljes felelősséget vállalni tetteikért. Amint mondani szokás, az az ember, aki nem veszi komolyan fontolóra tettei következményeit, veszélyt hordoz nemcsak önmaga, de a többiek számára is. A Kabalában ezért a tanítványnak meg kell értenie az ok és okozat törvényét. Ehhez hosszú idő és sok-sok gyakorlat szükséges; nehogy olyasmibe fogjon, ami készületlenül érné, mert ne feledjük, hogy a felső világokba szándékosan irányított impulzus annak fejére száll, aki kiváltotta. Az ilyen félig-meddig mágikus jellegű műveleteket a zsidó Kabala nem látja szívesen. Akkor engedélyezik csak őket, ha ez az egyetlen út, és akkor is azzal a biztosítékkal, hogy ez Isten akarata.

A gyakorlás módszerei széles skálán mozognak a Kabalában, mégis beoszthatók a szó szerinti, allegorikus és

metafizikus megközelítés alapkategóriáiba. Ez megfelel a testi, érző és gondolkodó embertípusoknak, melyeket a Malkút–Hód–Necá nagy hármasságába tartozó alhármasságok írnak le. Ezek valamennyien a Jeszódba futnak, úgyhogy fokozatosan mindhárom megközelítés beolvad az egót újjászülő új alapzatba.

Eme előkészítő munka eredményeként a tanítvány olyan személyiségváltozáson mehet keresztül, hogy barátai, akár még családja is alig ismernek rá. Még az is előfordul, hogy szembefordulnak vele, mivel nem úgy táncol már, ahogyan ők fütyülnek. Néha ez az átalakulás oly mélyreható, hogy a szóban forgó személy régi kapcsolatokat szakít meg, ígéretes és biztonságos állásokat hagy ott. Sok szent és Cadík életének korai szakasza tanúskodik erről a jelenségről.

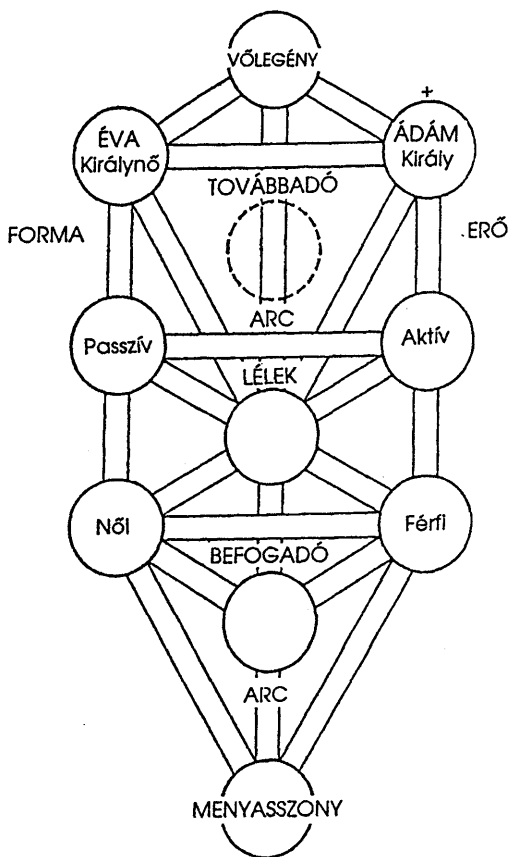
Nem ez az egyetlen gond, amely a felkészülési periódusban felmerülhet. A tanítványnak meg kell küzdenie egoja kísértéseivel is, amely a Kabalát (valójában az egész Hagyományt) magának akarja kisajátítani. Ez voltaképpen az új alapzat első nagy próbája. Az ilyen emberek máris kabalistának képzelik magukat, és a Jeszód hókuszpókuszaival azt próbálják elhitetni környezetükkel, hogy mindent tudnak a Kabaláról, amikor alig tudnak egyebet néhány teóriaforgácsnál meg néhány gyakorlatnál. Istennek hála, hamar kiderül tudásuk sekélyessége, s összeomlik hamis önképük. Egyesek számára ez csupán múltó jeszódi örömmámor, aminek révén megtapasztalhatják, milyen a hatalommal való visszaélés; a becsteleneket viszont meggátolja a Kabala mélyebb elsajátításában. Sok ilyen ember akad, úgy az ortodox, mint a nem-ortodox területen, akik fejlődése a tudás jeszódi képzetébe dermedt, ami a Dát élő tudásának csupán halovány tükörképe.

Ehhez hasonló kísértésekkel minduntalan találkozunk a felkészülés időszakában. Van, akit túlon túl elfoglalnak a Hódból származó információk, vagy éppen mindenáron a Necában akar ténykedni. Mindkét szefirának szüksége van a másikra, és csak akkor fejthetik ki helyesen hatásukat, ha a központi tengely békíti össze őket.

Eme kisebbfajta kísértések mellett ott van még a Tiferet nagy kísértése. Ezzel a próbatétellel azonban addig nem kerül szembe a tanítvány, amíg nem vált valódi kabalistává.

Ha megvizsgáljuk a kiterjesztett Jákób lajtorját, azt látjuk, hogy öt arcból áll. Az egyik hagyomány az öt kertnek nevezi őket. Egymás alatt helyezkednek el, s mindegyik két világot foglal magába, a legalsó és legfelső kertet kivéve, amelyek tisztán isteni és teljesen földi természetűek. Isten akarata felülről száll alá megnyilvánult létezésként és kegyelemként. Valaki felemelkedhet az első kert legaljáról a szépség és igazság mind fénylőbb fokozataiig, míg azután a negyedik kertben rettegve áll meg az egység ötödik kertjének kapujában. Az eddig elemzett fokozatok az első kertből a másodikba való emelkedésre vonatkoztak. Ez az ego természetes lakhelye, ahol felkészíti tulajdonosát, hogy a harmadik kertbe lépjen. Ezen a szinten a tanulás passzív folyamat, amit később ki kell egészíteni a tudás aktív alkalmazásával.

A felkészültség azt jelenti, hogy az ember képes immár adni és kapni. Az itt közölt három gyakorlatot úgy tervezték, hogy a befogadás mértéke határozza meg az átadott tudás minőségét. E pontos adásvétel nagyságát tehát a tanítvány által befektetett tudatos erőfeszítés határozza meg. A hasonló gyakorlatok jó előkészítései a valódi kabalista munkának: mielőtt valaki a szertartások, áhitat és elmélkedés műveleteibe fogna, meg kell tanulnia figyelmét bonyolult helyzetekre összpontosítani. Ahol a figyelem, ott a hatalom. Ha a figyelem gát nélkül irányítható a fa bármely pontjára, ez a szint már közvetlenül a kabalista akaratának függvénye. Nem könnyű ilyen felelősséget elvállalni. Kapni és adni elmélyült előkészületeket igényel.

18. ábra. A férfi és női princípium. A fa pozitív és negatív pólusai megvilágítják, milyen sokféle olvasata is van a bibliai fordulatnak „férflúvá és aszonnyá teremté őket” (Genézis, 1:27). A két pólus közötti kölcsönhatás létfontosságú az univerzum fenntartásában; ezek konfliktusa, egymást kiegészítő hatása és egysége ad erőt és formát az élőlényeknek, térnek és időnek. A központi tengely mentén kerül sor a pólusok egybeolvadására.

19.

Szószerinti megközelítés

A Talmud mondja, hogy ha valaki meg akarja figyelni a láthatatlant, előbb a láthatót kell megfigyelnie. Ezért az első gyakorlat a szó szerinti megközelítéssel, a hétköznapi világgal foglalkozik a Kabala fényében. Tegyük föl, hogy a maggid a tanítványnak adta szó szerinti értelmezésre a Genézis imént idézett részletét: „férfiúvá és asszonnyá teremté őket”.

A teremtés fájára vetítve a szöveg a nagy apára és anyára utal, akik az oldalt pillérek fejénél találhatók. Ezek aktív, pozitív princípiumként hatnak lefelé, végig a világok során. Néha királyként és királynőként is emlegetik őket, de a legismertebbek Ádám és Éva alakjában.

A szó szerinti szintből kiindulva a tanítványnak az a feladata, hogy a lehető leghétköznapiabb helyzetben figyelje meg az egymással kölcsönhatásban álló két funkcionális pillért. Amennyiben gyakorlatias észjárású, az aktív és passzív princípium kölcsönhatását a fizikai és mechanikai folyamatokban fogja kimutatni. Így észreveszi, hogy minden gép az erő és forma kölcsönhatása révén működik. Egyetlen benzinnel hajtott gép sem működik például tüzelőanyag nélkül; a pozitív princípiumot ez esetben a robbanótér negatív alapelve képviselő falai zárják közre. Ha a robbanékony keverék nem volna imigyen beszorítva, energiája elveszne a gép számára. Itt a hengerdob női ürege fogadja magába a gyors ütemben táguló gáz férfiúi kitörését, és a mérnök irányításával – aki a tudat harmadik, középső oszlopát képviseli – hatékony formává és erővé alakítja. Hogy valójában milyen gépről van szó, vagy milyen bonyolult a működése, nem számít; mindenképpen a negatív és pozitív kölcsönhatások törvényének kell engedelmeskedjék. Gondoljunk csak egy egyszerű villamosvezetékre, amelynek formáján végigáramlik az energia, vagy a holdba

röpülő bonyolult úrhajóra: mindkettő a fenti alapelv szerint működik.

A szó szerinti megfeleléseket kereső tanítvány következő kutatási területe a szerves világ. Itt ismét felfedezheti a női és férfi princípium munkálkodását. A legtöbb növény női vagy hím jelleggel bír, ami a bibe és porzó meglétében nyilvánul meg. Az előbbi, mint női nemzőszerv, egy virág magkezdeményét foglalja magában, míg az utóbbi a férfi virágport termeli, amely ha nem is ugyanazt a növényt termékenyíti meg, mindenesetre egy fajtársát, s így sor kerülhet a szaporodásra. Ez a férfi-női ellentétpár a növények világában mindenütt érvényesül, s rendkívül bonyolult, szerves és szervetlen elemeket egyesítő, több szintes folyamatnak lesz az elindítója. Amennyiben a tanítvány tudós, elegendő feldolgozni való anyag áll rendelkezésére, s így számára a fenti kabalista gyakorlat semminemű gonddal nem jár. Belepillantván az elektromikroszkópba, hatásában éri tetten a fát; akár még azon a határvidéken is, ahol a hullámok és elemi részecskék képviselte erő és forma a teljes semmibe olvad át, Jákób létrájának alsó végében.

A tanítvány azonban akkor is bőségesen tanulmányozhatja maga körül a férfi és női princípium működését, ha nem tudós. Gyermekkora óta megfigyelhette, hogy az állatok világa nemekre oszlik, s minden élőlény vagy ebbe, vagy abba a nembe tartozik. Ezt a jelenséget sokan olyan kézenfekvőnek vélik, hogy elsiklanak tényleges jelentősége fölött. Ha az ember csak egy csekélyke kis tapasztalatot szerez a falusi életben vagy a háziállatok terén, hamar rájön, hogy a hímek egészében erősebbek és agresszívebbek a nőstényeknél. Utóbbiak csöndesebbek és gyengébbek, kivéve, ha kicsinyeiket védik. Ez a vérmérsékletben mutatkozó gyakorta megfigyelt különbség a nemek szerint egész állatközösségeket érint, mintegy kettészakítván társadalmukat, legyen szó az érett elefántbikák és tehenek elkülönüléséről vagy a kacsák életre szóló párzásáról. Ez a nemek közötti feszültség és vonzás egy sor jelenséget indít el, amilyen egyes halak vízi tánca, a páva udvarlása, fészkek és odvak építése, az em-

berszabású majmok szülőszerepének vállalása. A kabalisa tanítvány számára a terület az erő és forma két külső pillére közötti kölcsönhatás példáinak kiapadhatatlan kincseshányájául szolgál.

Ha azután rátér az emberi nem megfigyelésére, rájön, hogy az emberi világ biológiai felépítésében magában rejti a növényi és állati világokat, valamint hogy az emberi társadalmak ugyanazt a nemek szerinti elkülönülést mutatják. A nyilvánvaló nemi bélyegeken túl egy sereg társadalmi-gazdasági különbség is létezik a két nem között, ami meghatározza az általuk végzett munkát, betöltött társadalmi szerepet. Bizonyos társadalmakban e különbségek oly élesek, hogy teljesen elszigetelik egymástól a nemeket a párkapcsolatokon túli életterületeken. A pallérozottabb társadalmakban elkeverednek ugyan egymással a nemek, mégis megvan ez a háttér vonal úgy az udvarlás, mint a munka terén. A férfi-nő harc ismerős sport a nyugati társadalmakban; s ha sok mókára ad is alkalmat a szórakoztatóiparban, annál hevesebb a küzdelem a munkahelyen vagy éppen a házi tűzhelynél. Lehet, hogy az udvari szerelem középkorban íródott könyve idejét múlta, eszméi mögött mégis ugyanazok az erők munkálnak, amelyek a kőkorszak óta szabályozzák a két nem viselkedését. Az éber szellemű kabalista számára a fenti jelenség ékesen példázza a két pillér hatását a Hód-Necá-Malkút alsó hármasságában, melynek a Jeszód a központja. Ezen a szinten nincs szó egyéni részvételről, lévén hogy itt inkább a faj szaporítására serkellő ösztönök hatnak, mint a személyiségek viszonyait elösegítő. Mindezt nem kritikaképpen mondom, hanem megpróbálom tárgyilagosan leírni a jelenséget, miszerint az emberiség természeti szintjén nem annyira az egyéniség, mint a faj fenntartása és tökéletesítése a kérdés.

Miközben a szó szerinti megfeleléseket kutató kabalista a tisztán biológiai vonatkozásokról rátér környezete biopszichológiai jelenségeinek vizsgálatára, látja, hogy az emberi társadalmat áthatja a női-férfi kettősség. A gyerekek egészen kiskoruktól megtanulják – közvetve vagy

közvetlenül – a férfi és női szerepeket. A fiúk édesapjukat, a lányok édesanyjukat utánozzák, legyen szó a műhelyről vagy a konyháról, a magán- vagy közéletéről, válsághelyzetről vagy nyugalomról. Ha egy gyerek apa vagy anya nélkül nő fel, keres magának egy felnőttet, akire rávetítheti ezt a szerepet, hogy azután lemásolhassa magának.

Bármely társadalomban a férfi és női szerepeket nem azért rögzíti tehát a szokás, mert így kívánja meg a hagyomány, hanem mert alapvetőek a közösség számára. Ez a biológiai szintű nemi polarizációból ugyanúgy táplálkozik, mint a kollektív tudatalatti hasonló megosztottságából. Erre a bioszociális kettősségre bizonyíték egy-egy közösség matriarchális vagy patriarchális szerveződése, a külső pillérek hangsúlyosságától függően. A velünk született férfi–női elem további bizonyítéka az a szülőszerep, amit a közösség vezetőire ruháznak. Sok közösségnek van ilyen koronázatlan királya vagy királynője, minden demokratikus intézményük ellenére, mivel a nagy apa vagy anya figurája iránt alapvető vágy él az emberiségben. Ez az igény világjelenség, lévén a kollektív tudatalatti válasza társadalmi–politikai szinten az Animusz és Anima nagy archetípusaira. Bibliai szóhasználatban ők Ádám és Éva.

E két nagy archetípus számottevő hatalommal bír egy-egy közösségben. Nem csupán a nemek kapcsolatát szabályozza a munka vagy a játék területén, hanem a társadalom általános egyensúlyát és jólétét is. A történelem bizonyos korszakaiban az Animusz háborúba sodorhatja a népet, vagy nagy alkotó periódusoknak lehet a kiváltója, míg a női oldalt vagy Animát hangsúlyozó népek konzervatívabbak és békésebbek. Minden nemzet a női és férfi pillér között ingadozik, ami nyomon követhető politikai és művészeti életükben, divatjukban. Amikor a nemzet fája kibillen egyensúlyából, és összezavarodnak egy közösségben az aktív és passzív szerepek, megnő a szexuális és erkölcsi devianciák száma, vagy politikai szélsőségesek (az aktív oldal), netán reakciósök (a passzív oldal) bontják meg a közösség egységét. Ez történt Né-

metországgal is a két háború között. Így a kabalista az újságokból, a divatból, a politikai közérzetből felmérheti egy nemzet fájának egyensúlyát, meghatározhatja szilárd-ságát és életképességét.

A szó szerinti megközelítést a megfigyelő a lélektan területén is alkalmazhatja. Földi feladatai és örömei között a tanítvány megfigyelheti az aktív és passzív szerepek jelentkezését. Némelyek a szeme előtt fordulnak át ellentétükbe, például amikor valaki átvált a figyelem női szerepéből a beszéd férfiúi szerepkörére. Vannak, akik nemüktől függetlenül csak az egyik pillérre támaszkodnak: lehet valaki szemlélődő gondolkodó, másvalaki passzív szerepbe, kicsinyeskedésbe sáncolja el magát, amiért is a kollégiai „vénesszonynak” titulálják a háta mögött. De lehet szó olyan túl sok élettől duzzadó lányról is, aki vihart kavár, akárhová teszi is a lábát, míg egy másik hölgy fegyelmezett hatékonysággal éli az életét. Ezek a különbségek gyakorta egyik vagy másik oszlop túlsúlyához vezetnek, amit a tanítvány önmagában is felfedezhet, mikor a maggíd felhívja figyelmét önnön megcsontosodott szokásaira és lelki habitusára. Ez rend szerint nagy megrázkódtatás számára, mivel sokszor épp az ellenkező pillérhez kötődik, mint ahogyan hitte volt.

A látottak fényében a tanítvány mélyebbre áshat saját pszichéjében, felfedezheti ott az aktív és passzív magatartásformákat, s viszonyukat önmagához, másokhoz, különféle helyzetekhez. Ez elvezet önmaga mélyebb megismeréséhez, miközben felderíti jecíratikus fája minden egyes szefirájának férfi és női vonatkozásait. Például rájön, hogy érzelmi alapon ítélkezik, s imigyen elsietett döntéseket hoz, vagy hogy passzív Necája túlsúlya megakadályozza az aktív Hódban keringő eszmék megvalósítását. A Tiferet és a maggíd segítségével korrigálhatja ezeket az egyensúlyvesztéseket, s megtanulhatja, miként alakítható minden szefíra női vagy férfi pólussá. Ahhoz, hogy külső jelekből a lélek mélyén zajló folyamatokra következtessen, sok idő és gyakorlás szükséges. Ez a munkálkodás tudatossá teszi a tudattalant, miáltal a tanítvány a

központi tengely beavatkozása révén uralmat nyer az oldalsó pillérek női és férfi kölcsönhatásainak automatizmusa felett.

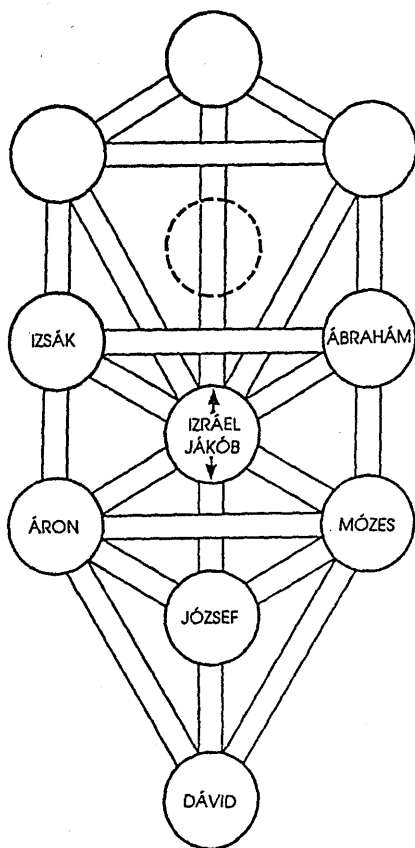
A személyes tudatosság pályáíve fölött található a Tiferetben lakozó Ősvalónk szférája. A Jeszód, Hód, Necá, Heszed, Gebúra és Dát szefírákat felölelő kör magába foglalja a lélek vagy Nesámá hármasságát. A férfi és női princípium felderítésével mélyebben megérthető a lélek természete, még ha csak a szó szerinti megközelítés elvont spekulációi által is. A lélek pontosan köz-bülső helyet foglal el a Jecirá fájának alsó és felső arca között, s ebben a minőségében közvetítőül szolgál a Berijá szellemi világa és az Aszijá anyagiséga között. Mint látni fogjuk, egyfajta semleges zóna ez a férfiúi felső arc és a női alsó arc között, ami az aktív és passzív szerepnek a vízszintes tengelyre való kivetítése. A lélek hármasságának a két szélső pillérhez való rendelése tehát vízszintes tagolódást von maga után, úgyhogy a lélek aktiválhatja az alanti világot, és befogadóként működhet a fentiben. A kabalista munkája során gyakran egyszerre látja el mindkét szerepet, miközben a befogadás és továbbadás folyamata aláárad a fán. Ez a sajátos szerep könnyedén belátható, ha szemügyre vesszük a fa felépítését, ami a szó szerinti megközelítés újabb esete.

Magasabb szinten a férfi-női princípium már a szellemi-lelki szférában fejti ki hatását. A tanítvány feladatai közé tartozik, hogy a Bíná nagy anyját és a Hokmá nagy apját tudatossá tegye, mivel minél közelebb kerül egymáshoz Ádám és Éva, annál nagyobb a kabalista lelkében honoló harmónia. A Hagyomány szerint ősszüleink házassága nem felhőtlen. Néha éppenséggel hátat fordítanak egymásnak, vagy csak az egyik fordul a másik felé. A kabalista egyik célja pontosan az, hogy szembefordítsa egymással az ég királyát és királynőjét, s így sor kerülhessen köztük fogamzásra. Testi szinten ez akkor következik be, amikor a férfi és női princípium megfelelő körülmények között egyesül, miközben Isten akarata alászáll a központi tengely mentén az összes világon, s létrehozza a megtermékenyítést az Aszijában. Hasonló fo-

lyamat zajlik le a Jecirában, ahol a lélek hajt gyümölcsöt a Nesámá magvából.

Bizonyos tradíciók ilyenkor újjászületésről beszélnek, amit a tudat átalakulása és felemelkedése kísér a kiterjesztett fa második kertjéből a harmadikba. Ez a fejlemény az alanti munkának és a fent ható kegyelemnek köszönhető, miközben az adott személy lélektani fáján a férfi és női alapelv kifejti vízszintes és függőleges hatását. A következő fokozat a Szentlélek fogantatása, melyre a Jecirá Dátjában kerül sor, ami egyúttal a Berijá Jeszódja is. Itt, közvetlenül a pszichében lakozó Ádám és Éva között és alatt kerül sor erre az eseményre, miközben egy személyiség bensejében lakozó férfiúi és női elem lelki közösségben egyesül.

A szó szerinti összefüggéseket kutató tanítvány sokat tanul a fenti felismerésekkel. Megvizsgálván maga körül a jelenségvilágot, bepillantást nyerhet a magánvaló szemnek rejtett törvényeibe, imigyen követvén a Talmud útmutatását, miként kell tanulmányozni a láthatatlant. Az ezt követő munkában, amit a maggíddal folytat, azután az anyagot egyre inkább lélektani-vallási vonatkozásaiban szemléli, s kezdi megtapasztalni önmaga férfi és női összetevőit és hatásukat. Fokanként ráébred arra is, hogyan hatják át a fenti törvények az egész emberiséget s valamennyi világot. A megvilágosodás egy pillanatában rájöhet, mit ért a Biblia azon, hogy „férfiúvá és asszonnyá teremte őket”. Ezekben a pillanatokban a szó szerinti értelmezés misztikus megvilágításba helyeződik, s a Malkút menyasszonya elnyeri a Keter vőlegényének kezét.

19. ábra. A hét pásztor. A kabalisták a pátriarkák életét és jellemét a hét alsó szefíra allegóriája gyanánt értelmezik. Míg Dávid a Malkútban lakozó világi ember, s József a Jeszódhoz rendelt kenyéradó, Jákób beteljesíti a középső tengelyt; Izráellé válva az alsó arcból a felsőbe emeli lényét. Áron és Mózes a pap és a próféta szerepét tölti be, azaz a passzív és aktív közvetítőét, miközben Izsák és Ábrahám imádata és tevékenysége félelemből és Isten szeretetéből fakad.

20.

Allegorikus értelmezés

A tanítvány második gyakorlata az allegorikus értelmezés. A következő gyakorlat során a bibliai pátriarkákat kell elhelyezni a fán. Hét pásztorként sorsuk alakulása az alsó szefirákat jelképezi. A fenti feladat teljesítésekor a kabalista nemcsak hogy mélyebben megérti jelentésüket, de átlátja, miként vázolja fel a Biblia a hit fokozatait s a Jecirá lélektanának benső összefüggéseit.

A Malkútból kiindulva Dávid király annak a férfinak a jelképe, aki erős állati jellemvonásai dacára közvetlen kapcsolatot talált a felső világokkal. Az óriás Góliát legyőzése az egóra és testre alapozott istenhit allegóriája, jöllehet Dávid időről időre szabad folyást engedett szenvedélyeinek, amiként tette volt Uriás felesége, Betsábé esetében is. Mégis ebből a frigyből született Salamon, ami egy látszólagos bűn átbillenése a lelki fejlődés lehetőségébe. Mivel elfeledkezett magáról és Istenről, Dávid nem építhetett templomot; megteremtette viszont a megfelelő biztonságot és gazdagságot fia számára a feladat végrehajtásához. Érdekes még megjegyeznünk, hogy noha Dávid neve „Isten szíve szerint való férfiút” jelent, megfosztotta trónjától Izráel első királyát, Sault. E tette megint a tisztán állati állapot átformálása egy olyanba, amelynek alapzata már a következő világba nyúlik. A hagyomány szerint Dávid házából születik meg a Messiás. Kabalisztikus szempontból e családfa a föld és ég között futó középső oszlopon helyezkedik el. Ez a szentség pillére, a tengely, amely mentén felszáll a tudat, és alászáll az akarat, kegyelem vagy Báráka.

Az életfa következő fokozata a Jeszód; itt találjuk Józsefet, az ego szimbólumát. József neve „Gyarapítót” jelent. Rákhel fiaként nem csupán Jákób kedvence volt, aki cifra ruhát csináltatott neki, de – feltűnően szemrevaló és tehetséges lévén – a természet kegyeltje is. Ez meg-

rontotta testvéreivel való kapcsolatát, kivált amikor József álmában a testvérek fejet hajtottak előtte. Hiúsága miatt az ego, József, Ósvalónkhoz, vagyis Atyjához való bensőséges kapcsolata ellenére arra ítéltetett, hogy eladják rabszolgának Egyiptomban, az Aszija alsó arcában. József története a Jeszód funkciójának és fogyatékoságainak tökéletes allegorikus megfogalmazása: az előtérbe tolakvó ego előbb-utóbb bajt kavart. József esetében mindezt ifjonti botlásnak is betudhatjuk. Egyiptomban már jó és hűséges szolga, aki visszautasítja ura feleségének közeledését; ami érettségre és a Jeszód nemi vonatkozásai feletti uralomra vall. Ez a férfias önfegyelem az ego dimanikájának és önképének szerves része. Józsefet álmfejtő képessége elismeréshez és viszonylagos szabadsághoz juttatta, amikor megfejtette a fáraó álmát. A teljes és vékony gabonafejek, a sovány és kövér tehének a könnyörület és szigor éveit, bőséget és ínséget jelentenek az Aszija növényi és állati szintjein. Mikor a fáraó álmát megfejtette, József javasolta, állítsanak bölcs és tapasztatos előljárót Egyiptom élére a gabona- és marhakezletek felhalmozására, aki ilyenképpen egyensúlyt teremt Egyiptom gazdasági fájának két szélső pillére között. A fáraó Józsefet nevezte ki a fenti tisztségre, nekiadta uralkodói gyűrűjét, drága ruhákba öltöztette, s aranyláncot akasztott a nyakába. Így, noha továbbra is szolgasorban maradt, az ország első emberévé emelkedett, aki közvetlenül a fáraó után hajtotta szekerét. Hamarosan megházasodott (azaz perszónára tett szert), majd befolyását latba vetve Egyiptomba hozatta apját és családját, ahol fizikai létük biztosítva volt. Pontosan ilyen közvetítő szerepet játszik az ego az Aszija természeti világa és Ósvalónk belső világa között. Amennyiben megmarad odaadó szolgának, biztos élvezheti a rang, fényűzés és műveltség áldásait; felelős szerepe azonban számtalan kísértésbe is sodorhatja, s olyan szokások rabjává teheti, amelyektől később meg kell szabadulnia a Jeszód és Tiferet között elterülő Sínai-pusztában.

A hét pásztor fáján Mózes és Áron a Hód és Necá szefirához kapcsolódik. Testvérként, egymás kiegészítő-

jeként szerepelnek itt: Áron felveszi a Hód passzivitását, míg Mózes a Necá aktív vonásokkal ruházza föl. Áron híres volt ékesszólásáról, ami jellegzetesen a Hódból, a kommunikáció szefirájából származó képesség. Együttal papi szerepet is betöltött; vagyis a forma oszlopának alján helye foglaló szefira lakójaként a hagyomány pillérét képviseli Mózesrel, a megvilágosodás pillérén tevékenykedő prófétával szemben. E két szélső oszlop tartja egyensúlyban a középütt fel- és alászálló utat. A Kabala Áron bal oldali oszlopát ítéletnek nevezi. Tulajdonságait a Bíná, Gebúra és Hód szefirák merevsége, passzivitása határozza meg. Az aktív oszlop kiegyensúlyozó szerepe nélkül a hagyomány pillére nem volna egyéb szigorú törvények és vasfegyelem béklyójánál. Másfelől, ha a megvilágosodás pillérének hatását nem fogná vissza a hagyomány, ez idegenné és elfogadhatatlanná tenné a művet Izrael gyermekeinek jeszódi szférájában, ahová a Hód és Necá aláárad. A két testvér tehát közvetítő szerepet tölt be a felső tanítás és alant, a pusztában lakozó Izrael gyermekei között.

A Szentség központi tengelye az út, pontosabban a Tiferetnél kezdődő útba torkollik. Mózes és Áron feladata az volt, hogy Izrael gyermekeit az Ígéret földjére vezérelje, még ha mindketten életbevágó hibákat is vétettek; Áron, amikor az aranyborjúnak hódolt, Mózes pediglen mikor Kádesben nem mutatta föl az Úr szentségét Izrael gyermekeinek. Ezért mindketten elestek egy lehetőségtől, hogy a Szentföldre léphessenek. A Kabalában ezt a Jeszód és Tiferet között félúton elhelyezkedő Hód és Necá szefira szintje képviseli, melyek átmeneti zónába szorulva fejtik ki hatásukat az ego-tudatosság és Ősvalónk tudatának küszöbén, az őket összekötő ösvényen. A lélektan szóhasználatával ez az az állapot, amikor az Árontól származó elméleti útmutatás és Mózes gyakorlati tevékenysége az Ígéret földjének határáig emeli Izrael magasabb szintre törő gyermekeit. Érdekes, hogy az izraeliták kétszer is táborot vertek Kádesnél, ami egyébként „szentet” és „rendhagyót” jelent, és mind a kétszer vissza kellett fordulniuk a Szentföld kapujából. Ez az a pillanat,

amikor a tanítványnak tökéletlensége folytán vissza kell térnie a pusztába a teljes megtisztulásig.

Mózes és Áron a központi tengely tűz- és felhőoszlopának segítségével hozta ki Egyiptomból Izráel gyermekeit. Szerepük mindmáig minden vándor- és utasember, azaz Evrim segítése; ez utóbbi a héber szóval azonos. A földönfutó, nomád rabszolgák, az otthontalan keresők, az izraeliták tehát meglették hazájukat, a Jákóbnak, Izsáknak és Ábrahámnak, más szóval a lélek hármasságának ígért földet.

Izsák és Ábrahám Mózeshez és Áronhoz hasonlóan egymás kiegészítői a Gebúra és Heszed szefirák érzelmi síkján. Izsák félelemből, Ábrahám viszont igaz szeretetből imádta az Urat. Ábrahám barátságban állt Istennel, míg Izsák csak hűséges híve volt. Ezek a vonatkozások áhítatuk mivoltában és próbájában is tükröződnek. Ábrahám próbatétele Izsák feláldozása volt. Mert szerette Istent, és mert Izsák is engedelmeskedett, mindketten sajátos kapcsolatba kerültek teremtetőjükkel a próba során. Ez tehát a Gebúra, Heszed és Tíferet szefirákból álló Jótékonyság hármassága. E három szefíra alkotja a Nesámát vagy lelket. Ők töltik be a természeti ember Nefese és a szellem Rúahja közötti tartományt; amelynek lakhelye a megtestesült ember esetében a Beríja alsó arca, a teremtés világa. A fegyelem enyhítése és az áhítat táplálása közötti érzelmi egyensúlyban Ábrahám és Izsák Jákób támogatója, aki Izráel házának kapujában áll. De akként a két angyalként is szemlélhetjük őket, akik a felső Édenbe vezető utat őrzik, ami eltorlaszoltatott Ádám és Éva elől, mikoron alászálltak a természeti világba.

Izsák a személyiségnek igazságtevő, Ítélező, míg Ábrahám a könyörületet gyakorló része. A lélektan fogalmaival mindezt úgy is leírhatjuk, mint a passzív, megtartó és megőrző érzelmek és az aktív, az érzelmi világot szabadjára engedő, kitágító magatartásformák szembenállását. Az erős Izsák-vonásokat hordozó egyéniség szigorúan kordában tartja önmagát, s csak a legritkább esetben lép le a kitaposott útról. Az Ábrahám-típusú személyiség vonzóbb ugyan, ha zsarnoki is néha a maga érzel-

mi túláradásában. Egyensúlyra van tehát szükség. Érdekes, hogy a fán alácikázó villám először Ábrahámot éri, s őt részelteti megvilágosodásban, mielőtt a forma pillérén Izsákhöz jutna, s onnan tovább kerülne a harmadik nagy pátriárkához, a Tiferetben lakozó Jákóbbhoz.

Mielőtt Jákób Izráellé vált volna, megszerezte ugyan az elsőszülöttség jogát, de meg is kellett azt alapoznia a Tiferetben. Hét éven át dolgozott Lábánnál, nem bérért, hanem a gyönyörű Rákhel kezéért. Meglepetésére nem Rákhelt kapta meg, hanem Leát, választotta kevésbé vonzó nővérét; azaz nevelődésének kellemes és kellemetlen velejáróit egyaránt el kellett fogadnia. De mert olyan mélyen szerette Rákhelt, hajlandó volt újabb hét évet dolgozni az elnyeréséért, beteljesítvén vállalását. Ezzel egyzsersmind azt a bűnét is jóvátette, hogy kitúrta Ézsau-t az elsőszülöttségből.

Jákób béreskedése nem volt haszontalan a számára. Feleségei házi perpatvarai – más szóval a külső és belső világ ütközése – s Lábán minden igyekezete dacára, hogy megrövidítse, az Úr gazdaggá tette. („Legyetek okosak, mint a kígyók, s szelídek, mint a galambok”, mondotta egy maggid.) (Máté, 10:16) Apósától való elválásával veszi kezdetét Jákób mesterré avatása, amit az angyallal való mérkőzése jelképez.

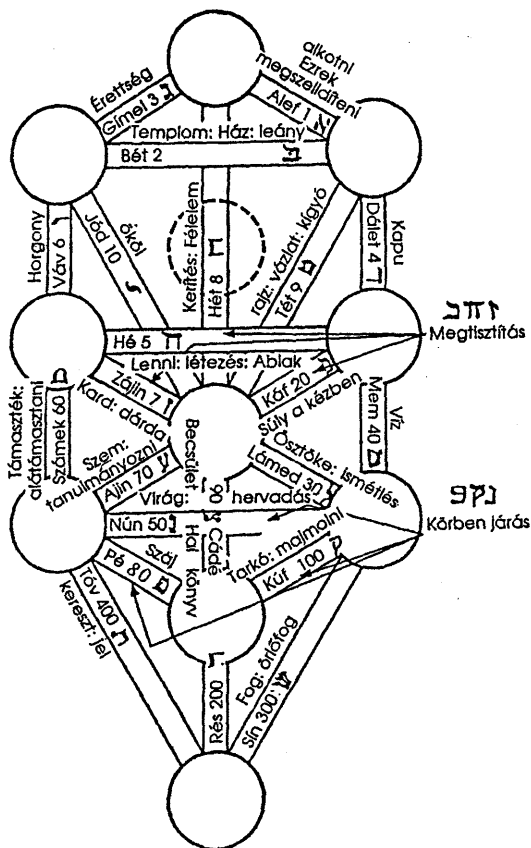
Kánaánba visszatérve szembe kellett néznie az Ézsauval való találkozással: ez próbatételének része volt. Istenhez fohászkodott segítségért, és előreküldvén családját, magára maradt. Aznap éjjel egy férfival tusakodott. A Biblia nem szolgál bővebb magyarázattal, de nyilván nem közönséges halandóról van szó. A hajnal feljövételéig tusakodtak, amíg a férfiú azt nem mondotta, „Bocsáss el engem”. Jákób pedig mondotta volt, „Nem bocsátlak el téged, míg meg nem áldasz engemet” (Mózes I, 32:26). A férfiú erre Jákób nevét tudakolta, mondván, „Nem Jákóbnak mondatik ezután a te neved, hanem Izráelnek; mert küzdöttél Istennel és emberekkel, és győztél” (Mózes I, 32:28). Azaz Jákób kapcsolatot létesített a felső hatalmakkal, és uralmat nyert lényre alacsonyabb rendű régiói felett. Ezután maga is megkérdezte a lény nevét,

de az nem árulta el, hisz nem emelkedett még föl a végső létezésig. A lény mindazonáltal megáldotta, vagyis a kegyelem, a Báráka leáradt a felső világokból, Izráellé változtatván Jákóbot. Izráel többek között „Istennel birkózót” jelent.

A Károlyi-féle fordításban sajnos elsikkad, hogy az angyal „fejedelemnek” nevezte Jákóbot; ezt a titulust pedig nem egykönnyen osztogatják a Bibliában, ahol mindenki a nevével egyenrangú. Izráel a beavatása után Peniélnek, „Isten arcának” nevezte el a helyet, ahol színről színre látta a teremtőt, mégis túlélte. Mindez a Tiferet sajátja. Mózes a Necától Tiferetig vezető ösvényen csupán „hátról” láthatta Istent, hogy a Biblia szóhasználatával éljünk. Hisz prófétai képességei ellenére természeti ember maradt, aki az életfán ellenpontul szolgáló Áronnal egyetemben az alanti Sínai-pusztához tartozik. Még kevésbé voltak alkalmasak Izráel készületlen gyermekei az isteni lényeggel való szembekerülésre a Jeszód síkján. Ezért nem volt szabad felmenniük a Sínai-hegyre.

Jákób Izráellé változása három szintet fed föl. Az első szerint Jákób, a fizikai ember, az Aszíjá Keterje, a test koronája. A második szint az, hogy Jákób megtérése a Jecírá Tiferetjét érinti, a pszichében lakozó Ósvalónkat. A harmadik szinten ez a Beríjá Malkútja, a mennyek országa. A fentiek szerint teljesen kifejlett Ósvalónkban három világ van jelen. Itt találkoznak tehát egymással az angyalok az ember és Isten. A Jákóbbal tusakodó lény újabb erőpróbára vár, hiszen minden tanítványnak megvan a maga Peniélje, ahol az „Én” és „Te” színről színre látják egymást.

Példabeszédbe öltöztetve ez hát az emberiség sorsa. Láttuk, milyen gazdag jelképrendszer övez minden egyes bibliai alakot és eseményt, milyen sokat tudunk meg belőlük a világokról, szefírákról, pillérekről, triádokról és ösvényekről. Így a kabalista számára a Biblia a lét és az emberiség képviselte isteni, kozmikus cél allegóriája.

20. ábra. A metafizikai stúdiumok során a Kabala igen változatos módon merít a héber ábécéből. Az itt bemutatott ábrán mindegyik ösvényhez külön betű rendelődik, s a szomszédos ösvények és hármasságok kombinációja különféle szavakat eredményez: ezek bonyolult jelentésrendszert hordoznak. Az ilyen komplex módszerek nem csupán nagy tudást igényelnek, hanem kiváló értelmi képességeket is.

21. Metafizikai értelmezés

Az *Oxford Dictionary* szerint a metafizika a lét s tudás elmélete. A Kabalában ez hatalmas tudást igényel, így a kozmogóniát, vagyis a világmindenség keletkezésének elméleteit, a fa dinamikájának ismeretét, szám- s betűmisztikát, angyaltant, a sors és gondviselés hatásmechanizmusának tanulmányozását, az isteni attributumok természetét. A tanulás fázisában a maggid nyilván nem fogja erején felül megterhelni tanítványát, akinek elsősorban tanulnia kell megtanulni. Ez a kulcsa minden később elsajátítandó elméleti és gyakorlati tudásnak; ezért a metafizikai módszer fő célja ezen a ponton a gondolkodásra szoktatás.

Az univerzumban rend uralkodik, melynek alapvető törvényeit a teremtés fája foglalja magában. A fa első pillanásra merev szerkezet, minél többet tanulunk és tapasztalunk azonban, annál inkább átlátjuk az összefüggések finom dinamikáját. Minél inkább elmerül a tanítvány a törvények közötti kölcsönhatások, áramok, körpályák, cserék, átalakulások és szintek tanulmányozásában, a fa külsődleges absztrakcióból fokenként élő, lélegző szervezetté változik. Akkor mondhatja el magáról, hogy tud már valamit a Kabaláról, amikor a fa mintegy lényének szerves alkotórészévé változott. Addig azonban szorgalmasan kell ismerkednie a metafizika elméletével és gyakorlatával.

A Kabala kulcsa az életfa. Ezért a tanítványnak legelőször is ennek alapelveit kell elsajátítania, amiként ezt megtettük e könyv elején, s más könyvek is rendelkezésre állnak a tárgyban. A fáról és dinamikájáról való elmélkedésnek azonban nem szabad megállnia néhány kézikönyvnél. A fának a valóságból kell megépülnie, hogy személyes tartalmakkal telítődjék. Ebben a maggid van a tanítvány vagy akár az egész csoport segítségére, miköz-

ben fokanként mind magasabb szintre emeli őket az életfán. Lássunk erre egy módszert. A maggid a Malkútból indul ki, s elmagyarázza, hogy ez a fa elemi szintje. Ide ömlik, itt oldódik fel minden ösvény, úgyhogy a Malkút, a királyság a szefírákba, pillérekbe, triádokba és ösvényekbe foglalt valamennyi erőt, formát és tudatot befojadja. Ez a sűrítettség a pozitív pólussal, a kisugárzó Keterrel vagy koronával szembeni passzív, negatív pólussá teszi. Az Aszija szemszögéből nézve, ahol a legtöbbünk tudata lakozik, a fenti sűrítettség az anyag négyféle állapotában nyilvánul meg. A négy világ, az aktív és passzív pillérek s minden további törvény anyagi kifejeződése a föld, víz, levegő és tűz. E ponton a maggid arra sarkallja a csoportot, hogy figyeljenek meg és gyűjtsenek egybe mindent, ami a Malkút természetére vonatkozik.

A következő héten a csoport tagjai bemutatják, mit találtak. Valaki az emberi testet és alkotóelemeit szemléltető ábrát hoz, mely az életben tartásához szükséges szilárd anyagokat, gázokat és folyadékokat tünteti fel. A tüzet tekinthetjük a test elektromos vagy hőszugárzó tevékenységének. Valaki más gyertyát gyújt, s a szilárd, majd megolvadt viaszon, a lángból kiáramló gázokon, hőn és fényen demonstrálja az anyag különböző állapotait. A gyertya, ez a legelterjedtebb kegytárgy, magába foglalja a megnyilvánult létezés esszenciáját. Ez a legkövetkező malkúti szimbólum. Egy harmadik csoporttag virágot hoz az összejövételre. Itt a virágban munkáló életerő a földből és vízből a fény és levegő segítségével élő szövetet sarjasztott. Fosszuk meg a fenti elemek bármelyikétől a virágot, és rövidesen elhervad. A növények ezenfelül a Jecirá világában is léteznek, hiszen formájuk fokozatosan átalakul, a rügyek kifakadnak, a növény virágba borul, majd elvirágzik és elhervad. Ebben a körforgásban tetten érhetjük a tökéletes virág eszméjét, ami a Berijában lakozik, ahol minden eredeti virágfaj megteremtett. Az egész folyamat, vonhatja le a következtetést a tanítvány, az Acilút kifejeződése. Imígyen tehát egyetlen közönséges virágszál Malkútjá-

ban felfedezhetjük a megnyilvánult létezés minden sajátosságát.

A következő héten a csoport a Jeszódot tanulmányozza. Minden csoporttag hoz megint valamit, mondjuk egy költeményt vagy gondolatot, ami megvilágítja az adott szefíra természetét. Valaki kedvenc ruhadarabjában készült fényképet mutat magáról. Ez jeszódi önképe lenyomata. Másvalaki kiprintelt lapot hoz, s megmagyarázza, hogy a Jeszód is hasonló lapként rögzíti a felső szefírák aramait. Megint másvalaki a harag és öröm gesztusait utánozza, hiszen a Jeszód is hasonlóképpen tükrözi belső állapotainkat; a következő csoporttag pedig fantáziadús mesével búvöli el a csoportot. Ez a mesélőkedv a Jeszód ereje vagy gyengesége, mondja.

A következő ülésen a csoport a Hód és Necá szefírapárokat tanulmányozza. Ez korántsem olyan könnyű feladat, mivel e szefírák már többé-kevésbé kívül kerültek a mindennapi tapasztalatok körén. A Hód és Necá félúton helyezkedik el az Aszíjá és a Jecírá között. A test és a psziché alsó tartományainak folyamataiban működnek közre aktív kezdeményezőként és passzív befogadóként. Például a testen belül minden kommunikációt a Hód szabályoz: ilyenek az idegi impulzusok, az anyagcsere metabolitjai, a beszédképesség, látás, hallás, szaglás és tapintás. A Necá a szerveket mozgósítja a szervezetben. Hatására a szív vért pumpál a vérkeringésbe, a tüdő kitágul és összehúzódik. A Necá nélkül nem termelődné energia a szervezetben, s nem hatnának a fenntartásához életfontos ritmusok sem, mivel ez a szefíra örökkévalóságot, azaz örök ismétlődést is jelent. A két szefíra együttállása biztosítja anyag és energia megfelelő egyensúlyát; a bal oldal a korlátokat jelöli ki, míg a jobb oldal az energia ki-be áramlásáról gondoskodik. Ha bármelyik szefíra működése zavart szenved, a szervezet életfolyamatai vagy egészségtelenül felgyorsulnak, vagy lelassulnak. Egy betegség krónikus stádiumában ez atrófiához, sorvadáshoz vezet a forma oldalán, vagy rákot, korlátlan növekedést, erőt eredményez a *másikon*.

Az alant közölt gyakorlatok e két szefira működését iparkodnak megvilágítani. Teljességgel e törekvés sosem valósítható meg, s ha ezt állítjuk, nem igaz. Hiszen a szefirák voltaképpen elveket jelölnek, ezért csupán az alsó Világokban való megnyilvánulásaik tanulmányozhatók. Mi ez idáig az Aszjá körén belül mozogtunk, s a Jecirá, a lélek világának határáig jutottunk el. Minél feljebb emelkedünk a fán, annál jobban megértjük a szefirák mibenlétét és különbségeit.

A metafizikai gyakorlatok első részében a láthatótól a láthatatlan felé haladtunk; de tehetjük fordítva is. A Kabalában számos elvont formula létezik, amely csak akkor töltődik fel jelentéssel, ha tudunk már valamit. Jó példa erre a Széfer Jecirá, a Teremtés könyve. Ez a feltehetően időszámításunk elején írt munka a Kabala kézikönyve, s alapműnek számít. Például egy helyütt a három őszanyáról, a vízről, levegőről és tűzről beszél. Ezeket a Mem, Álef és Sín héber betűkkel jelöli, melyek a továbbiakban hatféle kombinációba rendeződnek, „hat szárnyba pecsételtetnek el”, ahogyan az író mondja. E betűkombinációk leírják az aktív Sín vagy tűz, a passzív Mem vagy víz és a semleges Álef vagy levegő princípium összjátékát. Amíg alaposabban meg nem ismerkedünk az életfával, csupán egy halmaz haszontalan egyenletet biflázhatunk be, melyek a fenti összefüggéseket rögzítik. Meglehet, némelyeknek éppen ez kell.

Az egyik hagyomány szerint a tűz a jobb oldali pillér, míg a víz a bal oldali jelképe, s a levegő a központi tengely eleme. A föld az alanti Malkúthoz rendelhető, és az ötödik elem, az éter, a Keterhez. A három ősbetű kölcsönhatása minden egyes szefira hármas szerepében is tükröződik, úgyhogy, mondjuk a Gebúra nem csupán passzív, de aktív, sőt semleges is lehet. Így, amíg az Ítélet alapvetően passzív, vagyis Mem-víz funkció, mely reagál az őt ért hatásokra, tevékenyen is felléphet, s szigorú büntetést szabhat ki, amennyiben a törvényt újra meg újra megszegik. A Talmud mondja, hogy ha valaki gonoszat művelt, elköveti másodszor is, amíg azután az

univerzum ellene nem fordul, s le nem sűjt rá a természetes igazságszolgáltatás szigorával, hogy helyreállítsa az egyensúlyt. Ez esetben a Gebúra aktív, azaz Sín-tűz szerepet tölt be. A semleges Álef-levegő helyzetben a Gebúra legalább három másik triádban homlokegyenest ellenkező funkciójú; közülük a felsőben rajta kívül a Bína és a Tiferet, a középsőben a Heszed és Tiferet, míg az alsóban a Tiferet és Hód foglaltatik benne. A fentiekben leginkább csak közvetítő szerepet tölt be a megértés (Bína), igazság (Tiferet) és kommunikáció (Hód) kérdéseiben. Mint később látni fogjuk, a fa minden hármassága a központi tengelyhez kapcsolódik. Ez nemcsak hogy közvetlen kapcsolatot feltételez az elsődlegesen levegős, vagyis semleges középső oszloppal, de az akarat és tudatosság jelenlétét is. A metafizikát tehát soha nem mellőzhejük tapasztalatainkból.

Visszatérve a betűkhöz, a Széfer Jecírán kívül számos olyan kabalisztikus rendszer létezik még, amely a héber ábécét veszi elméleti alapul, vagy alkalmazza a gyakorlatban. Mindez a számok használatát is jelentheti, lévén hogy az Álef-Bét egyben számrendszer is, azon túl hogy egy sor szó a betűk gyökérjelentéséből eredeztethető. Talán legtöbben azt tudják, hogy a héber ábécé huszonkét betűből áll, s mindegyik az életfa egy-egy ösvényéhez rendelhető. Az évszázadok során terjedelmes traktátusokat írtak a számok és gyökérjelentések megfeleléseiről, de még ma is keresnek hasonló párhuzamokat kabalisták a Szentírásban. Példa erre a gemátria, azaz a szavak és számok megfeleltetése. Így például mind Metatron arkangyal nevének számértéke, mind a SADDÁJ Istennévé 314. Ezt némely kabalisták fölöttébb jelentős ténynek könyvelik el, a többi, Bibliában előforduló szám-vonatkozáshoz hasonlóan. Úgy mondják, a Kabalának sok útja van, melyek addig érvényesek, amíg a szándék Istenre irányul. Különben az egész nem egyéb hódi játszadozásnál.

Itt közölt példánkban a fán alácikázó villám útját követjük, amint az ösvények mentén áthalad a felmerülő szefírákon, miközben útja nyomán kibontakoznak az Ací-

lúttól Aszíjáig terjedő világok. A hagyomány szerint harminckét ösvény létezik, azaz tíz szefira és huszonkét betű. Kölcsönhatásukból születik meg az univerzum a megnyilvánult létezésbe. A tíz szefira léte objektív, míg a huszonkét betűnek megfelelő ösvények szubjektívek. Előbbiek gyakorlatilag változatlanok, míg az utóbbiak változók. Ily módon finom, bonyolult összjátékra kerül sor a fa elemei között. Például a Necából származó pozitív impulzus öt ösvény bármelyikén haladhat végig. Tegyük fel, hogy az energiaáram a Jeszód felé veszi útját. Itt új körpályába kapcsolódik, s lejut a Malkútba, majd onnan visszatér a Necába, míg a környező hármasságokat mind érinti a Necában beindult energiaváltozás. Mindez az egész fát befolyásolja, ami beszédes példája annak, hogy az univerzumban minden történés visszahat az egészre (ld. 21. ábra). Ezért meggondolandó százszor is, amíg bármely cselekedetbe fogunk. Ezen az elméleti-metafizikai meggondoláson alapul továbbá a fejlett kabalisták tevékenysége, aminek célja a felső és alanti világok befolyásolása.

Az ösvényekhez rendelt betűk és gyökérjelentésük segít felfejteni az egyes ösvények sajátosságait. Így a Hód és Necá között húzódó ösvényt a Nún betű jelöli, melynek jelentése „virág” és „hervadás”. Ez képszerűen vetíti eléink a két szefirából származó áramok minőségét. Például bármely érzékelési folyamat során az észleletek – látás vagy hallás – a Hódból a Necá felé áramlanak. A hang a Malkúton, a testen keresztül jut a Hódba, s a Necá visszhangozza, ez a visszhang fordítja el a fejet. A hanghullámok itt elhalnak. Ha a virágzás és hervadás fenti jelenségére nem kerülne sor, szemünk születésünktől fogva ugyanazt a látványt szemlélné. A látás, vagy úgy mond, a virágzás és elhervadás, vagy ha úgy tetszik, a megnyilvánulás folyamatában a látóidegen folyamatos az elektronok áramlása, úgyhogy egyfajta mozgóképhez jutunk így, melyen belül minden filmkocka körülbelül egy másodperc alatt villan fel. A Nún betű által közvetített alapelv a mindenség részeként létfontosságú. Sem-

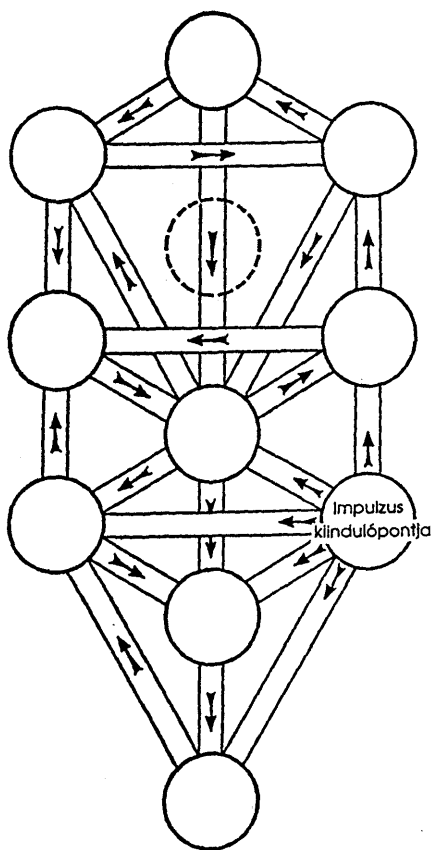
mit sem kaphatunk vagy adhatunk enélkül az Aszija és Jecira közt húzódó határon. A szervezetben kulcsfontosságú határpont: a sejthártyák szintjét képviseli a szövetek és szervek között, a pszichében pedig azt a küszöböt, ahol a „virágzás és hervadás” a tudatküszöbön áthaladó, elmerülő és felbukkanó gondolatok – érzések áramában valósul meg.

A betűket hármasságokba is rendezhetjük a fán. Így három betűs gyökérszavakat alkotnak. Példa erre a Hód-Necá-Jeszód által létrehozott hármasság. Az ehhez vezető ösvények betűi a héber „nakúf” gyökérszavat képezik, ami annyit tesz, „körben járás”. Ez a triád funkciójának igen pontos leírása, amiként azt a Tiferet és az alanti Malkút realitását nélkülöző álmodozások, aggodalmak is jól mutatják. Megint másik triád, a Gebúra-Tiferet-Heszed hármassága a „megtisztulás, tisztálkodás” gyökérszavát hozza létre. Ez sokat elárul a lélek jótékonyág hármasságáról.

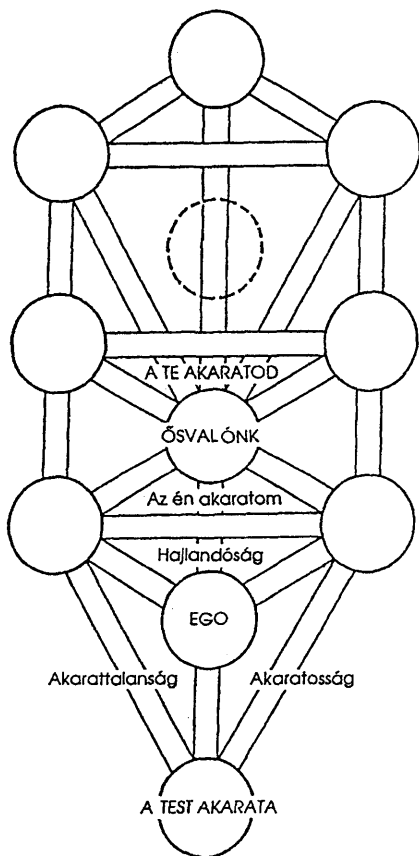
A betűk és ösvények tanulmányozása önmagában is összetett metafizikai folyamat. A fa egésze rétegről rétegre végig-elemezhető ennek alapján. Tisztán tudományos szempontból a próbálkozás vakvágánynak bizonyult. A kabalistának ezért gyakorlatilag is hasznosítania kell tudását. Segítségével az ég könnyebben elérheti a földet, és viszont. Enélkül a célkitűzés nélkül minden fáradozás hiábavaló. Váltsuk hát át gyakorlati tapasztalatokra a metafizikát.

A Malkút és Jeszód közötti ösvényhez a rés betű rendelődik, ami fejet vagy kezdetet jelent. A Jeszód és Tiferet közötti ösvényt „igaz embernek” vagy Cadíknak is nevezik, az ösvényhez rendelt Cádé betű alapján. A Tifereten túl nyúló középső ösvény áthalad a tisztulás hármasságán, és keresztezi a Gebúra-Heszed közötti Hé ösvényt, ami azt jelenti, „lenni”, „ablak”. Ennek a függőleges ösvénynek, mely a fán a leghosszabb, a neve Hét, ami a „kerítés” és „félelem” szavak töve. Átszeli a Dátot, a tudás és szentlélek nem-szefiráját, és a Keterbe vagy koronába torkollik, minden létező forrásába.

Ha meg akarjuk érteni a fent vázoltak jelentőségét, sokat kell tanulnunk hozzá. A Kabala nem adja oda könnyen magát. Türelemre, alapos felkészülésre van szükség, mielőtt az érdemi munka megkezdődhetne. Eleddig a Malkút, Jeszód, Hód és Necá szefírák kiegyensúlyozásával foglalkoztunk. A következőkben az alsó arcot tesszük majd teljessé, miközben a Jeszód és Tiferet közti Cadík ösvényére lépünk. Ehhez pedig fejlett akaraterő szükséges.

21. ábra. Az energia keringése. A fenti ábra szemlélteti egy, a Necából kiinduló impulzus keltette áramokat. Hasonló áramok bármely szefirában kiválthatók, így a finom különbségek széles skálája képzelhető el. A hétköznapi élethelyzetek bonyolultsága egybevág ezzel az összetettséggel.

22. ábra. A fentről leszálló akaraton kívül különféle letről származó akaratok is éreztethetik hatásukat. A fenti fán olyan akarat-típusokat ábrázoltunk, amelyekkel egy fejlődő személyiségnek kell megküzdenie. Ezeknek az akaratoknak a felismerése életfontos a kabalista számára, mivel tudtán kívül is nyomást gyakorolhatnak rá. Ez pedig gátat vethet a lelki-szellemi fejlődésnek.

22.

Akarat

Rendelkezhet valaki akármekkora elméleti tudással, gyakorolhatott, amennyit akart, az egész hiábavaló, amíg mindez a tudat központi tengelyére nem vetül. Ez pedig akarathoz nélkül nem megy. Amiként a tudatnak is többféle szintje van, úgy ez a helyzet az akarattal is, s e felismerés nélkül nem realizálódhat a kabalista tudása.

A legtöbb természeti ember hadilábon áll az akarattal. Azaz, nincs saját akarata, hanem az Aszíjá fáján keletkező különféle akaratok irányítása alatt áll. E hatások közül is a legerősebb a test akarata. Növényi szerkezetként például táplálkoznia és ürítenie kell, és amennyiben e tevékenységeiben meggátolják, roppant erővel próbálja érvényesíteni akarátát. A legtöbbünk életében a test nemcsak a táplálék és pihenés alapvető igényeinek kielégítésében játszik szerepet, hanem az olyan állati vágyak kitöltésében is, mint amilyen a vonzerő vagy megnyerő fellépés. Ha ezek a törekvések valóban a társaság kedvencévé tehetnek is valakit, nem sok közülük van az egyéni akarathoz. A természet akarátát teljesítik, amely össze kívánja boronálni a különböző neműeket.

A test akarata három ösvényen át emelkedik fölfelé a jecíratikus fán a Malkúttól, s így hat a psziché alsó arcára. A jobb oldalon ösztönöz, a bal oldalon visszafog, míg a középen egyensúlyozva létrehozza a testi jóérzést. Amennyiben bármelyik oldal működése zavart szenved, a Malkút központi idegrendszerét a Jeszód pszichéjéhez kötő központi oszlop a test Dátja révén értesül erről. A fájdalom és egyéb kellemetlen érzések arra serkentik az egyént, hogy gyógyulást keressen: például csillapító alkáli hatású folyadékot igyon, hogy kiegyensúlyozza a gyomrában túlságban termelődött gyomorsavat. Ez esetben az Aszíjá fája kényszeríti akarátát a Jecírara.

A jecíratikus Jeszódnál találjuk az egót; itt van a psziché alapzata. Az Aszija ezt átfedő Dátjaként egyúttal a test képével is szolgál. A legtöbb ember esetében ez a fizikai kép sokkalta tisztább és szervezettebb, mint a pszichéjükről alkotott képük, lévén hogy természeti állapotban Jeszódjuk összefüggéstelen foszlányok kusza szövevényéből áll, melyekre iskoláik, környezetük és a társadalmi szokások révén tettek szert. Csak kevesen ismerik magukat igazán, ha valami elmosódott képük van is önmagukról. Legtöbbször nem egyéb ez csalóka délibábnál, amit a maguk és mások elvárásai és a társadalom által rájuk kényszerített maszkjaik hoznak létre. Ilyen körülmények között az ego nem rendelkezik önálló akarrattal, hiszen túlon túl is más hatások alatt áll, amilyen a test és a közösség nyomása. Ennek dacára mégis mutatja az akarat pislákoló nyomait. Tüzetesebb vizsgálódás után ez három aspektusra bontható, mindhárom egy-egy oszloppal van összefüggésben.

Az első ilyen jelenség az akarattalanság. Ez esetben az ego passzív oldala egyszerűen reagál az alapzatnak a forma oldalán elhelyezkedő elemeire. Nem támad rá például valaki nyíltan a kollégáira mondjuk egy sztrájk ügyében, amivel kiközösítené magát. Aláveti hát magát a többség akaratának, mivel önmagáról alkotott képét azonosítja avval, amit szakszervezetében a többiek róla gondolnak. Ez a foglalkozásszerű identitás – amilyen a doktoré vagy bányászé – mindene, amennyiben nem rendelkezik valódi egyéniséggel.

A második vonatkozás az akaratosság. Ezt a Jeszód aktív oldala hozza létre. Ilyenkor az ego különböző elemei hallatják hangjukat, nemritkán egymás ellenére, lévén hogy a legtöbb embernél az ego nem egyöntetű szerveződés, hanem a magatartásformák és gondolatok rendezetlen kaleidoszkópja, amit az ego-tudatosság rájuk irányuló figyelme kelt életre. Jó példája ennek az az ember, aki síkra száll a társadalmi igazságtalanság ellen, otthon mégis házizsarnok. Az akaratosság lehet az akarattalanság passzív oldalának ellenlábasa vagy exhibicionista, lázadó kiegészítője. Mindez annak

függvénye, adott időpillanatban a fa melyik oldala az erősebb.

Az ego akarathiányának másik oka az illúzió. A Jeszódot fénytelen tükörnek is nevezik, mivel csupáncsak tükröz. Mégis többnyire ezt a tükörképet vélik valóságnak. A dolgot tovább bonyolítja, hogy az ego tükrét korai, fogékony éveink színezik, vagy akár torzítják el. Így a gazdagok és szegények például egészen másnak látják a világot és önmagukat, még ha ugyanabban a faluban nőttek is fel. Az akaratalanság példája az az ember, aki hamis önképe és mások elvárásai alapján éli le az életét. Az ilyen illúziók megakadályozhatják abban, hogy valaha is valódi személyiséggé érjen. Furcsa tréfája a történelemnek, hogy valaki főnöke lehet egy nála szellemileg sokkalta magasabban álló beosztottjának. Sok nagyságába fagyott király szorult rá bölcsei tanácsára.

Az ego helyes állapota a hajlandóság; szerepe az, hogy szolgálja a Tiferetben lakozó Ósvalónkat. A természeti emberben erre nem kerül sor, így nem rendelkezik egyéni vagy összehangolt akarattal azon az illúzió túl, hogy ura sorsának. A Kabalában a tanítvány, elismerve hogy nem rendelkezik önálló akarattal, kezdetben a maggídra támaszkodik a Tiferetben kifejtendő teljesítményéhez, s ezáltal megtanítja Jeszódját, miként fogadja a belülről és fentről származó útmutatásokat. Ez azt jelenti, hogy alá kell rendelnie akaratát, késznek kell mutatkoznia az engedelmességre. Ez persze nem könnyű feladat, mivel a Jeszód és Tiferet közt futó Cadík ösvényen „lesben áll” a bennünk lakozó gonosz. A kabalában Sátánnak nevezik lényünk sötét oldalát, az ego „árnyékát”. A bennünk rejtőző gonosz a negatív egót alkotó különálló részekből épül föl. Ez az összefüggéstelen entitás önmaga imádatával kikiálthatja uralmát a Jeszód felett. És gyakran valóban ura is a helyzetnek, mert kivirul az őt létrehozó egocentrikus világban. Amikor azután a Tiferetből közvetlenül származó parancs vagy ami rosszabb, a maggíd külső akarata beavatkozik, hogy újraformálja és irányítsa alá vonja a jeszódi alapzatot, az árnyék síkra száll korábbi függetlenségéért. Nemhiába ábrázolják a legkülönfélébb

testrészekből összeeszkábálnak az ördögöt. Rendszerint rút is, ami azonban igencsak félrevezető, mivel a Jecirá lelki világában számtalan alakot ölthet, kivált ha önazonosságának megőrzése a tét. Néha az is megesik, hogy az árnyék épp a tanítvány által elsajátított új fogalmakat használja fel, hogy valamiképpen visszafelé forgassa az óra mutatóit. Figyelemreméltó előrelépés kellemes illúziójába ringatja áldozatát, ami egyáltalán nem nehéz feladat egy olyan átmeneti, képlékeny állapotban, amilyen a világ régi jeszódi képének elenyészése és az új alapzat létrejötte közötti periódus. A Sátán örök fenyegetést jelent a Kabala művére nézve, úgyhogy mind a maggidnak, mind a tanítványnak folyton résen kell állnia.

A hajlandóságból következik a fegyelem elfogadása. A diszciplína latinul annyit jelent, „követni”, ami a Kabalában nem a maggid, hanem a fa törvényeinek és hagyomány szerinti alkalmazásának követését jelenti. Az egyik ilyen többször emlegetett törvény a tanítvány Jeszódja és a maggid irányító Tiferetje közötti kapcsolatra vonatkozik. Ennek révén a tanítvány megtanulja az engedelmesség módozatait, pontosabban megtanítja Jeszódját, miként álljon a Tiferet szolgálatára. Eljön azután az idő, amikor a maggid megszűnik Salamon trónusa lenni a tanítvány számára, aki mostantól maga dönt sorsáról. Addig azonban alkalmazkodnia kell a csoport szabályaihoz is, ami segíti Tiferetje kifejlődését, és felfedi a csoport ellen dolgozó árnyék aknamunkáját. Egy törvény több szintű alkalmazására példa a megbízhatóság törvénye.

A megbízhatóság a Kabalában az adott személy jobb és bal oldali pilléreinek kiegyensúlyozottságát jelenti. A szabályok erőszakos alkalmazása vagy a szolgálai engedelmesség egyensúlyhiányra utal. A Kabala útja a tudás. Vagyis hogy tudjuk mit csinálunk és miért. Ezért a maggid mindenekelőtt megmagyarázza, miért van szükség a szóban forgó törvényre, még ha néha csak hónapokkal, évekkel később világosodik is meg fejtegetése értelme. A törvényt azután világtörvényként fogalmazza meg, amely többféleképpen is alkalmazható. Ilyen alkalmazás

lehet különféle megbízások teljesítése a csoport számára, mondjuk a kijelölt tanítvány veszi meg a bort és a kenyeret, jegyzetel vagy mosogat. A hétköznapi életben ilyenkor az ego csöndben kibújik a feladat alól, a csoportban azonban ez az akarattalanság és akaratosság kiirtására is szolgál. Az ego önkéntes alávetése kulcsfontosságú gyakorlat: az embernek meg kell tanulnia engedelmeskedni, mielőtt parancsolni kezdene.

A megbízhatóság törvényének másik alkalmazása, hogy oda menjünk, ahová mondják nekünk, akármilyen kényelmetlen időpontot jelöl is ki a maggid. Ha a tanítvány valóban megbecsüli a Kabalát, legyűri magában az árnyék makacskodását, és elmegy, akármilyen messze és akármilyen alkalmatlan időpontban is. Ez a gyakorlat nem csupán a Tiferet akarati kapcsolatait erősíti, de ki is rostálja azokat, akik nem kötelezték el magukat igazából a munkával szemben. Ami fölöttébb szükséges, mert aki itt meghátrál, tényleg csak a maga és a maggid idejét vesztegeti.

A Tiferet akaratának kifejesztése sarkalatos készség a Kabalában. Ezért az erre irányuló edzésnek is korán kell kezdődnie. Közvetlenül miután az alapvető elméleti alapokat a Jeszódba csöpögtettük, az egyik legelső gyakorlat, hogy amilyen gyakran csak lehetséges, a Tiferetben lakozó Ósválónkhoz emelkedjünk. Nem könnyű feladat ez, mivel rendes körülmények között a dolog magától jön létre, talán ha százszor egy életben, annyira elvonja a figyelmet az Aszija sürgése-forgása és az ego önmagával való foglalkozása. Mivel nem sokat várhatunk a természeti állapottól, sajátos feltételeket kell teremtenünk. A hagyomány ortodox vonulatában a vallásos szertartások felemelik a tudatot a Jeszód szintjéről, és elősegítik a Tiferettel való kapcsolatteremtést. Ilyen alkalmas körülmények mégsem teremnek a nap bármely órájában, kivéve az olyan vallásos közösségeket, mint a szerzetesrendek vagy házid csoportosulások, amelyekben folytonosan imádkoznak. Ezért a kabalista számára, akinek a világban kell munkálkodnia, megfelelő emlékeztetőkre van szükség, amíg azután el nem ér arra a fokozatra,

amikor – hogy egy maggid szavait idézzük – „bármit csináljak is, Kabalával foglalkozom”.

Az egyik ilyen módszer, ami a tanítvány akaratát erősíti, az, hogy mondjuk délelőtt tízkor, délben és délután háromkor felidézi magában a csoport tagjait. Csináljon bármit ezekben az időpontokban, vissza kell emlékeznie mindazok arcára és nevére, akik jelen voltak az elmúlt összejövetelen. A cél az, hogy felemelkedjék ego-tudatosságából a Cadik ösvényén át a Tiferetbe. Ez az akaratpróba felismerteti vele, ki is ő valójában, hol és miért teszi, amit tesz. Az ilyen önmagunkra ébredés szerfölött megdöbbentő élmény, mert felfedi előttünk a Jeszód alkonyati zónáját, ahol életünk java részét töltjük a föld és ég közötti lebegésben. Minél többször jut eszébe feladata, annál nagyobb előrehaladásról tanúskodik a tanítvány, és a sikerek számát, a többiekhez hasonlóan, neki is becsületesen be kell vallania a legközelebbi összejövetelen. Ha hazudik, inkább önmagát tagadja meg, mint társait vagy a maggidot, lévén hogy a Cadik ösvényét becstelenek nem tapodhatják. A gyakorlat másik közvetlen haszna, hogy az emlékezés pillanatában a tanítvány a csoport jótékonyági hármasságára támaszkodik. A közösség tudatának érzelmi melegében kapcsolatba kerül a többiek Ősvalójával, így, a köztük lévő távolság ellenére, kölcsönösen támogatják egymást. Ez a furcsa élmény, a mások valóságára ébredés, érezteti meg a tanítvánnyal, mit is jelent a Jecirá világában születő akaraterő.

Tudnunk kell, hogy Ősvalónk akaratának kifejlesztése nem kötődik szükségképpen ezoterikus tanulmányokhoz. A természeti ember is kapcsolatba kerülhet a Tiferettel. Az ilyen emberek állati szenvedélyüket arra áldozták, hogy elérjék az aszijatikus test Keterjét, más szóval a Jecirában lakozó Ősvalónkat. Self-made-mankre ugyanúgy találni a művészetekben, mint a tudomány vagy az ipar területén. A háború és béke bármely foglalkozásában fellelhetők, bárhol, ahol csak a természeti ember kinyilváníthatja akaratát. Sokszor valóban nagy egyéniségek ezek, a növényi létben vegetálókhoz

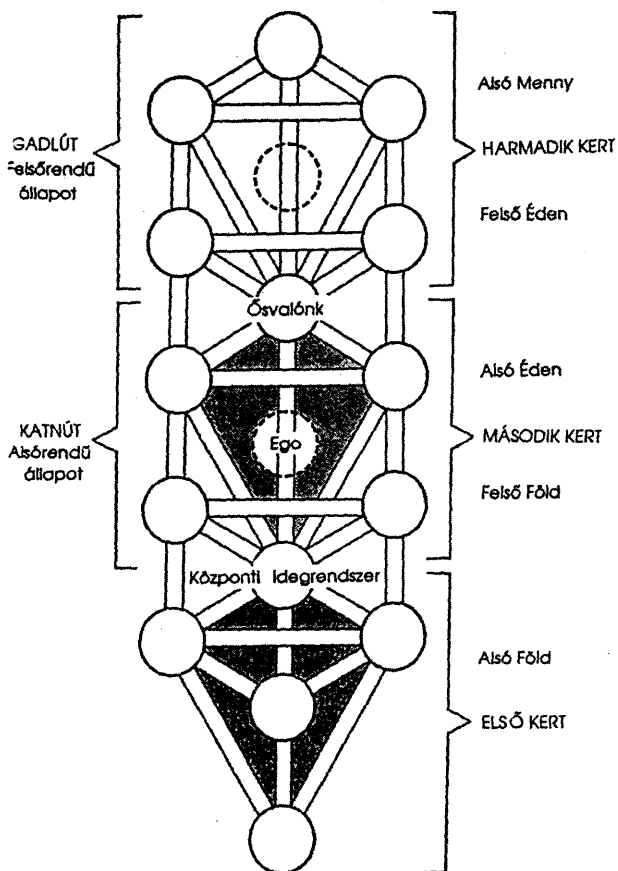
viszonyítva mindenképpen azok. Homlokukon viselik sorsuk bélyegét, mivel a tömegekkel szemben élnek azokkal az alkalmakkal, amelyeket az átlagember elmulaszt ábrándjai vagy a változástól való félelem miatt. Ez az oka annak, hogy néha a legnagyobb gonosztevőkből lesznek a szentek. Megvan hozzá ugyanis a megfelelő akaraterejük.

A tanítvány akkor tesz szert egyéniségre, amikor vállalja önmagáért a felelősséget. Amikor a maggid látja, hogy elérkezett fejlődésének ebbe a szakaszába, esetleg elküldi a csoporttól. Ekkortól nem kell engedelmeskednie a maggid meghagyásainak. Még ki is provokálhat olyan helyzetet, amikor a tanítványnak sarkára kell állnia, hogy elszakítsa a kettejüket összekötő engedelmesség fonalát. Gyakran előfordul az is, hogy a tanítványt a maggid tanítani küldi, hogy a sorban utána jövők okításával rója le adósságát mesterének.

Allegorikus szemszögből a tanítvány a Lábán házát elhagyó Jákób helyzetében van. Jákóbhoz hasonlóan ekkor már nem béres, önmaga ura, és azt kezdhet az életével, amit akar, hiszen elmondhatja, „Ezt akarom”. Az esemény jelentőségét gyakran külső beavatási szertartással is megünneplik, melynek során a maggid megáldja útjára bocsátott tanítványát. A szertartás maga a két pilér kölcsönhatásán alapul, miközben a maggid a Tiferetből adja tovább a felső világokból alááradó Bárakát az alant álló tanítványnak. Az ezt elfogadó tanítvány közvetlen kapcsolatba kerül Izráel házával, s így immár egyként támaszkodhat a hagyomány bal oldali és a megvilágosodás jobb oldali oszlopára.

Miután megkapta a Kabalát, megkezdheti belső beavatását. Helyzete most megegyezik a Peniélben megálvó Jákóbéval. Többé nem támaszkodhat a maggidra, teljesen egyedül áll a világban – tényleg így volna? A közép semmijéből előtűnik „egy ember formája”. Itt, lelke mélyén, vívja meg Ósvalónk a harcot ÓSVÁLÓNKKAL, amíg azután a Dát sötétjében, a Jecirá Tiferetje és Keterje között, az ember színről színre látja az Urat. Ez a néma és láthatatlan közelség olyan felis-

merésekre vezeti a tudót és tudottat, ami a Jecirá Tiferet-jét a Berijá vele egylényegű Malkútjává formálja. Jákób-ból Izráel lett. A Dát tudásának ettől a pillanatától a kabalista alapazatot épít maga számára a teremtés világában. Beléphetett a mennyek országába, a Tesúvá vagy megváltás első szintjére, mely a világban lakozó lélek műve. Mostantól nem létezik többé az én akaratom, a Te akaratom az irányadó.

23. ábra. A Gadlút és a Katnút. A tudat felső- és alsórendű állapota a kiterjesztett fa egészét felöleli, ha csak az eszmélés világos pillanataiban veszünk is róluk tudomást. A Gadlút vagy felsőrendű állapot elengedhetetlen a Kabalista munka számára, mivel az Ósválónkkal való közvetlen kapcsolat nélkül a felső világok megközelíthetetlenek maradnának.

23.

Alsó- és felsőrendű állapotok

Ha kabalistává vált is valaki, nem biztos, hogy teljesen kifejlett ember. Hogy egy kabalista szavával éljünk, „nem testben [azaz az alsó arcban], hanem lélekben [a jeciratikus fa felső arcában] született újjá.” Ez mintegy újszülötté teszi a Berijá Jeszódjában, ahol alapzatot épít magának. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy felrúghatja minden kötelezettségét. Saját akarattal rendelkező lényként uralma alatt tartja a bensejében lakozó alsóbb világokat. Féken tarthatja lénye állati, vagy befolyásolhatja növényi vonásait, legalábbis elérheti, hogy ne azok irányítsák lépéseit, s a lélekkel szemben passzív szerepbe szoruljanak. Azontúl kormányozhatja jeszódi egóját is, s tudatos elszánással a Tiferetbe emelkedhet a Cadik ösvényén. Ez a teljesítmény egyben felelőssé teszi önmagáért és cselekedeteiért embertársaihoz és Istenhez való viszonyában. Többé nem veheti semmibe a törvényt. Jól tudja ezt, sőt azt is tudja, mit tud. Nincs többé bocsánat, ha tévedni persze továbbra is emberi dolog.

A tévedések származhatnak szándékos vagy szándéktalan felejtésből is. Ennek oka az akaratalanság vagy akaratosság, s a tudat visszaesését jelenti a test és ego közötti ösvényre. Hogy nagyon hétköznapi példával éljek, ez a helyzet, amikor valaki megpróbál leszokni a dohányzásról. A test továbbra is kívánja a nikotint, ami azonban szembenáll a Tiferetben tett ígéretével. Ősválónk és a test között az ego vagy végrehajtja a felsőbb akaratot, vagy nem veszi figyelembe, és a test kívánságát racionalizálva egyfajta álomszerű állapotba kerül, amiből cigarettával a szájában ébred fel. A felső akarat ismét figyelmeztetheti ígéretére, most azonban az ego az akaratalanság állapotából az akaratosságéba kerülhet, s továbbra is engedélyezi a testnek a füstölést.

Ehhez hasonló a lelki fejlődés során a test, ego és Ősvalónk között megújuló csatározások sora, azzal a különbséggel, hogy itt nem valaminek a tagadásaért, hanem igenléseért folyik a küzdelem. Az emlékezet szó újraegyesítést jelent [az angol re-member szó: a ford. megjegyzése]. A kabalista emlékeztetni akarja magát, folytonos kapcsolatot kíván fenntartani Ősvalónk Tiferetjével, hogy beléphessen az ott összefutó három Világba. Ha valaki csak az egóban lakozik, elmerül az Aszijában. Ez Ezsau állapota, aki vakon követte vágyait, és nem gondolt a következményekkel. Sajnos többségünk ebben az állapotban leledzik; még az újdonsült kabalista is sok időt tölt el itt, hiszen még ő sem ura teljesen az evilági életnek. Sok-sok év kell ahhoz, hogy valóban az Ígéret Földjére érkezzünk. A rabszolgaság belénk ívódott szokásai nem múlnak el nyomtalanul.

A Kabala két tudatállapotot különböztet meg. Az egyiket Katnútnak nevezi, ez az alsórendű állapot, a másikat Gadlút vagy felsőrendű tudatállapot. A Katnútól akkor beszélhetünk, ha valaki egójában tartózkodik, azaz a jecirátikus fa alsó arcához kötődik; Gadlútról pedig akkor, amikor a Tiferetbe emelkedett, s így bejáratos a Jecirá felső arcába, ami egyúttal a Berijá alsó arca is. Az öt kert vagy a kiterjesztett fa arcainak szemszögéből, a Katnút a letről számított első és második kertet jelöli, vagyis az alsó és felső földet, mely utóbbi egyszersmind az alsó Éden is. A Gadlút állapota a felső Éden harmadik kertjéhez rendelhető, ami megfelel a menny alsó arcának. Tekintsük át most e két tudatállapot jellemzőit.

A Katnút állapot makacsul kísérti az embert, ami szerencsétlen, ám elkerülhetetlen körülmény. Még a kabalisták is tudják, hogy a fejlődő ember sem tartózkodhat mindig a Tiferetben. A Katnútot a külvilág követelményei és csábításai, valamint a belső világ állati és növényi szintjeinek szorítása hívja életre, melyek szünet nélkül bombázzák az embert igényeikkel. Ezért a kabalisták nem ítélik el azt, aki elfeledkezik magáról, hanem célul tűzik ki, hogy amennyire lehetséges, a jelenben létezzünk. Ez a szándék mindig úgy fogalmazódik

meg, hogy a Tiferetben az „Én” és „Te” kell találkozzék. A Tiferetben tudatára ébredünk Isten létének. Ehhez a Semá imájának napjában háromszori elmondása is társulhat gyakorlatként. Mint már említettük, a Semá kezdete, „Halld, Izráel”, azaz figyelj, ébredj fel, lépj a Tiferetbe. „Az Úr a mi Istenünk”, folytatódik az ima, azaz Ősvalónk mindenkiben azonos. „...egy Úr”: ebben az állapotban semmi sem különül el más létezőktől, mert a Tiferetben lakozik mindenek lényege, ez pedig az egységgel, eggyel egyenlő (Mózes V, 6:4). Az imádság a továbbiakban arra int, hogy teljes szívünkől, teljes lelkünkől és teljes erőnkől szeressük az Urat, hogy Isten egyetlen részecskéje, a természeti ember se vonja ki magát ez alól a kötelék alól. Ezt további intések követik, hogy az Isten által parancsolt ígéket őrizzük meg szívünkben (a Tiferetben). Gyakoroljuk ezekben fiainkat, ami nem csupán vér szerinti utódainkat jelenti, hanem énünknek azokat az alsórendű részeit, amilyen az ego, az állati és növényi lélek. Így folytatódik tovább a Semá, „És szólj ezekről [mármint a nyitó szavakról], amikor a te házában ülsz, vagy mikor úton jársz, és mikor lefekszel, és mikor felkelsz” (Mózes V., 6:7). A fenti sorok szó szerint is értelmezhetők, azaz arra intenek, legyünk mindig a Tiferetben, akkor is, mikor Aszija-beli ügyeinket intézzük, vagy, kabalisztikus szemszögből, amikor rájövünk, hogy a ház Izráel háza, az út pedig a szentség középső oszlopa. A fentiek a Katnútra és Gadlútra is utalnak, „mikor lefekszel, és mikor felkelsz”. Miután az ima leírja, mi módon emlékeztessük magunkat minderre, vessük szívünkbe és agyunkba, így folytatja, „És ird fel azokat a te házádnak ajtófeleire, és a te kapuidra” (Mózes V., 6:9). Ez ismét a Tiferet ki- és bejáratára vonatkozik a külső és belső világok felső és alsó arca között. Sok ilyen ima létezik, amely többet akar mondani a szó szerinti megközelítésnél, s amelyeket áhitatunkban és elmélkedéseinkben felhasználhatunk. Révükön elérhető a Gadlút állapot, Ősvalónk tudata.

Meglehet, valaki mindössze a másodperc törtreszéig tartózkodik ebben az állapotban. Olyan átütő megvilágo-

sodás pillanatai ezek, amelyeket az ember életében csak néhányszor tapasztal. Mondjuk, háború idején, amikor hirtelen rájön arra, hogy a gyorsaság élet és halál kérdése. Vagy a szerelmi szenvedély tetőpontján, ami nem csupán két lény egybeolvadásával jár, hanem annak felismerésével is, hogy semmi sem létezik elszigetelten. Hasonló Gadlút-élmény, amikor egy utca sürgés-forgásában ráébred valaki, hogy a körötte siető emberek mind a bölcsőtől a sír felé tartó út részesei. Ilyenkor egy csapásra ráébred az élmény átélője, miért is vannak ott valarmennyien ezen a napon és ebben az utcában, s e tudás messze meghaladja a tapasztalati élményt. Az ilyen bepillantás a Gadlút világába az ég ajándéka. Ezek a kegyelmi pillanatok gyakran válságos vagy kiemelt fontosságú élethelyzetekben következnek be, a Kegyelem az egyén fájának felső részeiről száll alá, hogy megvilágítson valami fogas kérdést, utat mutasson, vagy megerősítsen egy nehéz választást. Gyakran az adott helyzetben nem is ismerjük föl e pillanatok igazi jelentőségét, szokatlannak, furcsának vagy akár bolondságnak könyveljük el őket. Aki például sértetlenül megúszott egy repülőgép-szerencsétlenséget, ahol mindenki más ott pusztult, talán nem veszi észre az üzenetet, hogy küldetése van még ezen a földön, míg másvalaki, aki egy előre nem látott akadály miatt késte le a fenti járatot, ráébred, hogy valamire tartogatja még a Gondviselés. Attól függ, a Gadlút vagy a Katnút élményeként éljük meg ezeket a különleges élethelyzeteket.

A Kabalában az a cél, hogy amilyen gyakran lehet, a Gadlútban tartózkodjunk, mivel az Ósvalónkkal való kapcsolatban sok út nyílik meg előttünk. Ósvalónk szefirájától nyolc ösvény sugárzik szét. Mi több, ezekbe az ösvényekbe torkollik három világ energiaárama. Az alsók például az Aszija három legfelső ösvénye. Mind a nyolc ösvény a Jecirá Tiferetjéből származik, míg Berijánkban lakozó Ósvalónkba árad a teremtés három legalsó ösvénye. E keresztúton, ahol az én akaratom és a Te akaratom találkozik, gyakran esnek csodák. A csodát úgy definiálhatjuk, hogy ilyenkor egy felső világ törvényei nyilvánulnak

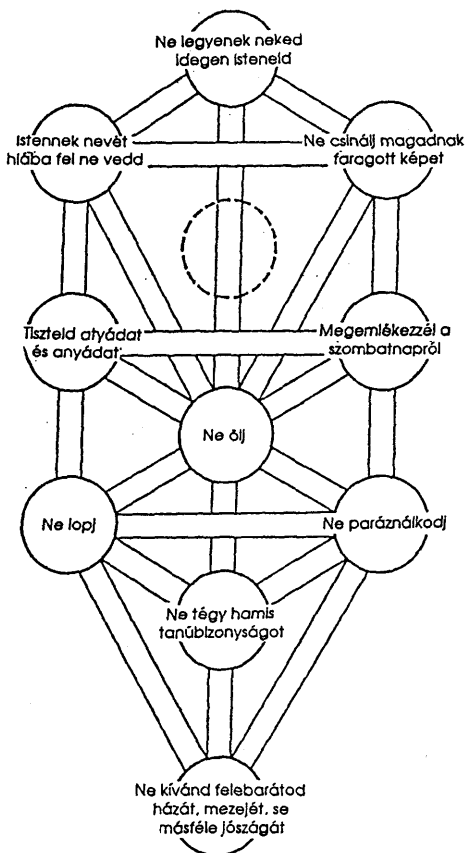
meg egy alsóban. Minderre csak akkor kerülhet sor, ha a felső áramokat lefelé továbbadja, közvetíti valami. Erre való a gyakorlati Kabala.

A Katnútban, vagyis az alsórendű állapotban a felső Világ nem gyakorolhat közvetlen befolyást, hacsak a kegyelem valamifajta beavatkozásával nem. Ez az adomány azonban csak önmaguk megsegítéséhez segíti hozzá a halandókat. Sokat segíthet mondjuk a maggid tanítványának, a valódi munkát azonban mégis az utóbbinak kell elvégeznie, ha ki akar emelkedni régi rabszolgasorsából. Amennyiben makacskodik, és nem hajlandó tovább menni a Sínai-pusztából, reménytelen eset, amíg csak a Gondviselés sokkja fel nem ébreszti, és továbbhaladásra nem ösztökéli. A visszakozó tanítványnak a Katnút állapot se nem az ég, se nem a föld világa. Ha Egyiptomba már nem fordulhat vissza, meg kell tennie a megfelelő erőfeszítéseket a Gadlút állapot elnyerésére, mivel amennyiben tudását parlagon heverteti, kellemetlen pokollá változthatja magának a Sínai-pusztát. Ez a kínzó és terméketlen érzés lesz azután a Gondviselés ösztökéje. Öltethi valamely végzetes kapcsolat alakját, ami próbára teszi az ember lelkierejét és emberségét, vagy megjelölheti az élet adott, kilátástalannak tűnő időszakát. A kegyelem nem mindig könnyőrelelként avatkozik az emberek életébe; néha a szigor oszlopán szállhat alá.

Ha a Gadlútban tartózkodik valaki, ahol három világ találkozik, egyben eléri a Debekút első stádiumát is. A Debekút az Istennel való egyesülést jelöli a Kabalában, a Teremtővel való közvetlen közelséget. Mindez Ósvalónk helyzetéből is nyilvánvaló, amely a Berijá Malkútja a kiterjesztett fán; itt létesít tartós kapcsolatot a kabalista a teremtés világával.

Nem is olyan ritka élmény, azok szerint, akik megtapasztalták, a teremtő jelenlétének átélése. A Kabala sokféleképpen hívja ezt a jelenlétet; nevezheti „Te”-nek vagy „Szent-áldott-legyen-Ő”-nek. Gyakran a Tiferet egyik nevéként emlegetik a sok közül, Ékességnek, ami a végtelen szépség jelenlétére utal. A szépség ugyan csak a külső dísz, a valóság éke. Egyetlen halandó sem láthat-

ja színről színre a teremttől, ezért csupán a tökéletes, ám láthatatlan jelenlét „formáját” érzékelheti, ahogyan a megnyilvánult Univerzumban létezik. Úgy mondják, hogy a Sekiná – ami e jelenlét héber elnevezése – vagy „lakozás” lobogott a Mózes által látott égő csipkebokorban; ez keringett a frigyláda fölött a Sínai-pusztában és a Szentek szentjében a templomban. Azt is mondják, hogy a Sekiná elkísérte Izráelt a száműzetésben. Mindeme allegorikus utalások a Szentség középső oszlopának mibenlétét próbálják meg körülírni, amely a koronák koronájától végigfut az összes világon egészen a legalsó Malkútig, ahol Jákób kőpárnája nyugodott a lajtorja lábánál. Még ha jelen van is azonban a Sekiná az Aszjá minden központi szefirájában, akkor tudatosodik csupán az Isteni jelenlét, amikor a szóban forgó egyén Ősvalónkba kerül, a Gadlút állapotába, s közvetlen kapcsolatot létesít a Szentlélekkel. Ezért mondják azt, hogy a Sekiná azokon nyugszik, legyenek bárhol, akik nem szűnnek meg Istenre emlékezni. Itt, ősvalónk Debekútjában emelik fel a Vilont vagy fátylat, hogy felfedje a hit trónusát és a menny trónja hét palotája közül a legelsőt.

24. ábra. A Tízparancsolat. Amiként az univerzum Isten tíz attributumán vagy nevéen alapul, úgy minden parancsolat is egy-egy szefirában gyökerezik. A Keter–Hokmá–Bíná mennyei hármassága az Istennel szembeni helyes magatartást írja elő, míg az építmény hét alacsonyabb rendű szefirája közvetlenül az emberre vonatkozik.

24.

Nesámá: a lélek

Ha meg is pillanthatja valaki a Berijá mennyei palotáit a Jecirá Tiferetjéből, belépni addig nem léphet be terméikbe, amíg nem tisztította meg igazából pszichéje jeciraiikus testét. Erre a lélek hármasságában kerül sor.

Eddig az Aszjá fáját tanulmányoztuk, ami a sejt szintű létezés s az ehhez rendelt növényi-állati intelligenciát foglalja magában, valamint a természeti ember agyi folyamatait. Tanúi voltunk továbbá, miként emelkedhet ki a fejlődő lélek az Aszjá világának röghöz kötöttségéből. Ezzel a Jecirá, a lélek világába kerültünk. Amiként arról dióhéjban megemlékeztünk a 6. fejezetben, a psziché a teremtes fája szerkezeti elvének mintájára épül föl, hiszen a megnyilvánult létezés minden szintjén születő teljes értékű organizmusok a fenti elvet követik.

Az eddigiek summájaként azt mondhatjuk, a természeti ember csupán a Jecirá alsó arcát tapasztalhatja meg. Életében egyszer azonban, az ég ajándékaként talán mégis bepillanthat a felső arcba. Hogy ide tudatosan belépjen, s egyetlen futó pillanatnál tovább maradhasson, alapos előkészületeket és fáradságos munkát igényel. Ha ki is nyílt Jákob lajtorjája harmadik kertjének kapuja a kabalista számára, belépni csak további csiszolódás után léphet be. Ez magyarázza, miért nevezik némelykor a Gebúra-Tiferet-Heszed hármasságát annak a helynek, ahol a lelket védő angyalok őrt állnak. A fenti jelkép mélyebb jelentést nyer, ha belegondolunk, hogy túlhan az Eden felső arca és a menny alsó arca terület.

A hagyomány szerint valamennyiünk fölött egy jó és egy gonosz angyal őrködik. Ennek sajátos jelentése van a Kabalában, ahol a jobb és bal oldali pillért a jó és gonosz oldalnak is nevezik. A fán a jobb oldal a terjeszkedő, a bal a visszahúzó, a jobb oldal a növekedésért, a bal a hanyatlásért felel, és így tovább. A bal oldal tehát vissza-

húzó, merev, szigorú: a halál oldala. Ha e pillér egymagában állna, ez kegyetlen és zord univerzumot eredményezne, amiként arról a Talmudban található teremtetési legendában is olvashatunk. Az Úr azonban kiegyensúlyozta az előbbieket a jobb oldal, a könyörület hatásával, míg a két pillért a központi tenger hozza összhangba, s teremt egyensúlyt. Ez megakadályozza, hogy a bal oldal a forma egyedulalmát teremtsen meg. Ennek ellenére itt munkál azért a merevség elve, és az egyensúly felborulása-kor tanúi lehetünk a gonosz feltűnésének, kabalista kifejezéssel a „túloldal” munkájának.

A gonosznak megvan a maga helye az univerzumban. Egyáltalán nem olyan, mint legtöbbször elképzeljük. Például egy emésztőgödör igencsak kellemetlen látvány, ám nélküle a szerves hulladék nem bomolhatna alkotórészeire, mielőtt visszaforgathatnánk a földbe vagy a szerves természetbe. Ilyen gonosz lehet valami megromlott helyzet rothadó nyoma. Ha ezek a hulladékhanyagok megőrződnének, hamarosan az egész világmindenség minden szinten szeméttel telítődne. A szemétnek alkotóelemeire kell bomlania, hogy imígyen felszabaduljon a belé zárt erő, forma és tudat. A folyamatot a Kaba-lában „veremnek” vagy Gyehennának is nevezik: a Pokol völgyének. Ez a fajta gonosz mindenestre egészen más, mint a világmindenségen kívüli démoni erők és formák, más mint a Sátán, aki Isten szolgája és az ember kipróbálója.

A Gebúrában lakozó angyal az Ítélet végrehajtója. Feladata, hogy szigorral éljen és úgy mond gonosz legyen ott, ahol ez szükséges, s működésbe hozza a lélek visszahúzó erőit. Amennyiben valaki igaz emberként él, az angyal passzívan és tartózkodón tudomásul veszi. Amennyiben azonban áthágja a helyes viselkedés szabályait, az angyal aktivizálja a Gebúra erőit, és gonoszként további kihágásokra bujtogatja a vétkest, míg a helyzet meg nem romlik annyira, s az ítélet oly kíméletlen nem lesz, hogy az kiváltja a könyörület pillérének közbelépését. A szóban forgó személy ezek után vagy megbánást tanúsít, és így fája újra visszabillen egyensúlyi helyzetbe, vagy elkö-

telezi magát a túloldal mellett, még további fenytéseket szenved el, akár élete is rámegy fája egyensúlyának felborulására. Ezt a folytonos egyensúlyozást a Jácár Tóv és Jácár Hará, a jó és gonosz befolyások összjátékának mondjuk. A választás mindig az ember dolga. Ezért tekinthetjük a Gebúra–Tiferet–Heszed érzelmi hármasságát az erkölcs triádjának.

Az ezen a szinten munkáló erkölcsnek azonban semmi köze a Jeszód szokásjogához. Az ego-törvények közösségről közösségre változnak; így amíg az egyikben bűnnek bélyegzik a vérbosszút, a másikon egyenesen erkölcsi kötelességnek tartják. A nemi viselkedést előíró konvenciók is a kortól, éghajlattól, országtól függően változnak. Például Jákób nemcsak hogy több feleséget vett magának, hanem a tetejében ágyasokat is tartott. Ezek voltak a korabeli jeszódi szokások; mindennek azonban nem sok köze volt a valódi erkölcshez a lélek szintjén.

A lélek hármassága az ember érzelmi életének vetülete. Meglehetősen jellegzetes létszint ez a Jecirá természeti alsó arca és természetfeletti felső arca között. A hármasságot alkotó szefírák a Gebúra, vagyis az érzelem passzív, külső oldala; a Heszed, az érzelem aktív, belső összetevője; valamint a Tiferet, ami békítő elvként az érzelmi tudatosságban nyilvánul meg. Együtt az élet érzelmi aláfestését hozzák létre, az egyéni növekedés többnyire csendes, noha korántsem nyugodt, mélyen munkáló folyamatait. A többi szefíra-névhez hasonlóan a külső és belső érzelem elnevezés nehézkesnek tűnhet, mégis ezek fejezik ki legjobban az érzelmi élet erő és forma vonatkozásait. Az itt megnyilvánuló érzelmek homlokegyenest különböznek a Hód–Tiferet–Necá triád állati szenvedélyeitől, vonzásaitól és taszításaitól, izgalmaitól és kimerüléseitől. A külső érzelem például a szív passzív választ jelenti, a személyiség feminin oldalát, érzelmi fogékonyságát. Ezzel szemben a belső érzelem alapvetően aktív, serkentő, férfias belső erő. Meglehetősen hatása nem érzékelhető közvetlenül, azonnal, sokszor egy egész élet kell hozzá. A Tiferettel együtt a külső és belső

érzelem szüli például egy kapcsolaton belül az érdemen alapuló szeretetet és a gyöngéd irányítást. Ezek a tulajdonságok, a jótékonysággal, együttérzéssel, lelki nyugalommal és odaadással karöltve teremtik meg Ősvalónk igazságát és szépségét, ami a lélek igaz természete, Ősvalónk tudatának hordozója.

Amiként az a fán elfoglalt helyzetéből következik, a lélek hármassága egyfajta önállósággal bír a Jecirá két arca alatt és fölött, mely területek működési körét vagy a természeti ember tetteit irányító szabott törvények, vagy az akarat Isten szolgálatának való alárendelése korlátozzák. Mindez döntéshozó képességgel ruházza föl a lelket, s ezért kötődik ide az erkölcs mozzanata. Az erkölcs végső soron érzelmi kérdés: a helyes és helytelen viselkedést érinti. Ha egyszer valaki a Tiferetbe emelkedett, többé nincs számára mentség, lévén hogy felülemelkedett a társadalom jeszódi konvencióin. Néha bizony meg is kell szegnie ezeket, hogy elmenekülhessen, mint azt Ábrahám is tette, amikor megkérdőjelezte atyja bálványimádását. Ez olyan helyzetbe hozta, amelyben saját belátásaira kellett támaszkodnia, ami a lélekre jellemző. A Jecirá alsó arcában élők nem rendelkeznek ezzel a véleményalkotó képességgel, sem erkölccsel. Lopnak, amíg fülön nem csípi őket, hamisan tanúskodnak, ha az érdekük így kívánja, és szemet vetnek felebarátjuk tulajdonára. Akár a gyilkosságtól sem riadnak vissza szükség-helyzetben. Elég becsülettel végigpillantanunk a természeti emberek történelmén, hogy lássuk, e bűnök nem csupán az egyének, hanem a nemzetek között is burjánzanak. Ezért kapták meg a Tízparancsolatot az Egyiptomból épp kivonult izraeliták. Mint hajdani szolgák és természeti emberek, továbbra is a Jecirá alsó arca uralma alatt álltak, annak ellenére, hogy beléptek már az ébredő tudatosság állati hármasságába.

A lélek hármasságával való kapcsolat lelkiismeretet is jelent. A szó valóban a lélek ismeretét jelöli, egyben azt a tényt rögzíti, hogy valaki szellemi fejlődése bizonyos pontjára érkezett. A Tízparancsolat egyik szerepe az volt, hogy útmutatóul szolgáljon azok – a népek vagy egyének – szá-

mára, akik nem rendelkeznek még lelkiismerettel, s így vezérfonálra van szükségük az Ígélet földje felé való vándorlásukban.

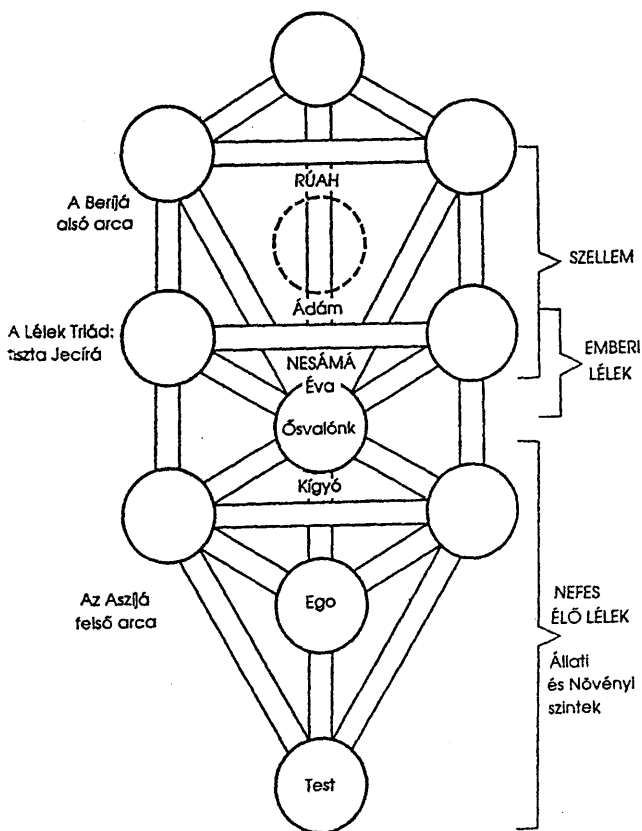
A Tízparancsolat, a többi bibliai vonatkozáshoz hasonlóan, az életfán alapszik. Minden egyes parancsolat meghatározott szefirához kötődik, úgyhogy minden törvény valamely isteni elven alapul. Például a tizedik parancsolat, „Ne kívánd a te felebarátodnak házát...” nyilván a Malkúttal áll kapcsolatban, az anyagiség szefirájával, míg a „Ne tégy a te felebarátod ellen hamis tanúbizonyságot” világosan a Jeszódban lakozó egóra vonatkozik. A „Ne ölj” parancsolat a Tiferetben Ósvalónkhoz és az Igazsághoz való kapcsolatunk bonyolult jelentéseivel terhes; míg az első parancsolat, „Ne legyenek neked idegen isteneid én előttem” nem is képzelhető el másutt, mint a Keterben. Az Olvasóra bízom, hogy a többi parancsolat fölött elmélkedjen.

A Lelkiismeret szeretetből, igazságból és félelemből tevődik össze. Ezek az Ábrahámnak, Jákóbnak és Izsáknak tulajdonított sajátosságok, akik a Heszedhez, Tiferethez és Gebúrához rendelődték. E markáns megkülönböztető jegyek írják le, miként viszonyul valaki lelke az Istenihez. Meghatározhatja e viszonyt a félelem, a szeretet és az Úr valódi Ismerete. A kabalistában mindhárom viszonyulásmód jelen lehet, ha az egyik valószínűleg túlsúlyban van is közülük. Mindez meghatározza lelkiismerete érzelmi töltését. Azért cselekszik (vagy nem cselekszik), mert vagy féli a gonoszt, vagy szereti a jót. Amennyiben elsődlegesen a középső pillérre támaszkodik, helyesen akar majd cselekedni, mivel tudja, hogy ez felel meg a szívek szívének és Isten akaratának. A fenti három magatartásformával közeledhetünk Istenhez. Mindennek azonban a lelken keresztül kell hatnia.

A Kabalában a lélek több szintje létezik. Az első, amint már szoltunk róla, a Nefes vagy élő lélek, más szóval a szervezetet és az alsó pszichét átható értelem. A következő szint az emberi léleké, amiként azt az eddig ismertetett hármasságok meghatározták. A Zóhár, a legismerőbb kabalista mű a Rúah szót használja az emberi lélek-

re. Nem minden kabalista ért ezzel egyet: a Talmud például fel-felcseréli a Nesámával, amit a Zóhár a magasabb rendű léleknek tart. A dolgokat tovább bonyolítja, hogy Maimonidész a Nefest a lélek legmagasabb-rendű, legszárnyalóbb állapotának jelölésére használta. Ebben a könyvemben és más könyveimben is a magam részéről a Bilbiához fordultam mint döntőbíróhoz. A Genézis 1:2 az „Isten lelke”, Rúah Elóhim kifejezést használja. Ezért én a Nesámá kifejezéssel az emberi lelket illetem, melynek gyökérszava, „Nesámá Hjím”, „életnek lehellete” (Genézis, 2:7), szemben a Nefessel, az állatok által birtokolt élő lélekkel: „Nefes Hjím”, „élő állatok”, mondja az írás (Genézis 1:20). A Talmud a Nesámával adott lelkiállapotot jelöl, ami az én értelmezésemben egy emberi lény egyediségével egyenértékű. A psziché fájára vetítve a Nefes az Aszijában tartózkodik, a Rúah a Berijában, míg a Nesámá kettejük között a Jecirában (ld. a 25. ábra).

A Nesámá vagy lélek hármasságát környező ösvényekhez rendelt betűk összeolvasva a CAKHÉ gyökérszót eredményezik, ami olyasfélét jelent, mint „tisztulás”, „megtisztítani”, „ragyogóvá tenni”. Ez valami fogalmat adhat e triád szerepéről. A táplálás hármasságának is hívják, mivel a felvétel és finomítás folyamatai zajlanak benne. Az Aszija testi fáján ugyanez a triád az anyagcserének felel meg, melynek során az anyag és energia lebomlik és felépül, átalakul és kifinomodik, úgy, hogy mindez maximális életerőt biztosítson a szervezetnek. A test fáján (ld. a 9. ábra) az enzimek, hormonok és elektromos ionok oldalsó triádjai csatlakoznak az anyagcsere hármasságához, visszafogván és előmozdítván annak működését. Ezért a pszichében a megfelelő érzelmekért és eszmékért felelő oldalsó triádok fogják vissza vagy serkentik a lelket. Így befolyásolják hát lelki anyagcserénket az egyéni tudatallatink mélyén munkáló aktív és passzív érzelmek és gondolatok. A természeti emberben mindezek a tudatalatti mélyen gyökerező, többnyire azonban észrevétlen késztetései maradnak, a fejlődő lelkekben azonban a cél rendesen rejtett hatásmechanizmusuk napfényre hozása; az Ősvalónk tudatára ébredés. A lélek ekkor

25. ábra. *Lelkek.* A Kabalában a léleknek több szintje létezik. A legalsó szint a test élő lelke. A következő a Nesámá vagy emberi lélek. Utóbbi a Tiferet–Gebúra–Heszed hármassága határozza meg, és ezért teljes egészében a Jecirá világához tartozik. A következő szintet a Tiferet–Hokmá–Bíná hármasság tartalmazza a Berijában. A tiszta szellem birodalmának részeként ez a lélek a Rúah vagy szellem. Egyes kabalisták fordítva használják az elnevezéseket, vagy egészen más rendszereket alkalmaznak, mindez azonban csupán címkézés dolga.

nem elvont jelkép csupán, melynek létezését csak gyanítják az emberek, hanem élő, lélegző valóság, megkülönböztetett sajátságunk.

Az egyéni Nesámá, mondja a kabalista hagyomány, leküldetett az Aszija világába, hogy ott sajátos küldetést teljesítsen, amelyre egyetlen más lélek nem volna képes. A földön megtestesült entitásként bolygónk legmagasabb tudatszintjét képviseli. Az ember, azaz a teljesen kifejtett emberi lény nemcsak önmaga kedvéért kell fejlessze lelkét, nehéz, ám kihívással terhes körülmények között, hanem mint az Úr e szinten működő látása, hallása, szaglása is. Ősvalónk tudatával rendelkező lényként emlékeznek rá, és maga is emlékezik, tudnak róla, és maga is tudottá válik. Az Úr imígyen az emberi tapasztalatok közvetítésével érzékeli a világot, amit megnevezett, teremtet, megformált és készített.

A Nesámá emberi lelke az Aszija fölött és a Berija alatt kering, és többnyire nőnemű lényként beszélnek róla. Némelykor Évaként emlegetik, a szellem Ádámjával szemben, amit a Tiferet-Biná-Hokmá nagy rúahi triádja képvisel. Alant a kígyó található, vagyis a Nefes, amely előtekergőzvéen megharapja Éva lábát. Itt találkozik össze a föld koromája, avagy Keterje az ég királyságával, avagy Malkútjával Ősvalónk szefirájában. Ősvalónkban válik valósággá a kísértés fenyegetése, ezért kell a léleknek megtisztulnia, mielőtt a kabalista a szellem világába léphetne. Ez ismét visszavezet minket a gonosz és egyik funkciója kérdéséhez.

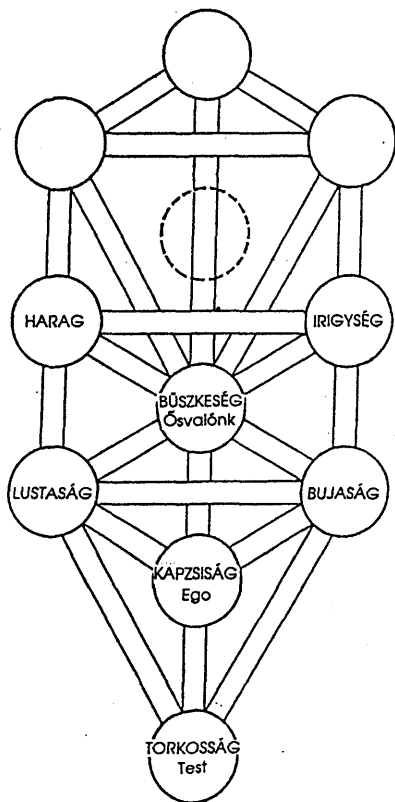
A gonosz számtalan arca közül legismertebb a Sátán vagy ördög archetipikus figurája. Valamikor a Sátán maga is arkangyal volt, azaz a teremtés világán őrködő intelligenciák egyike. Szerepe, hogy kísértőként lépjen fel; megpróbálja az igazságot és jóságot a szellem szintjén. Sokféle alakot ölthet, hazudhat, eltorzíthatja a valóságot, s így fedi fel a lélek hármasságához tartozó fegyelem (Gebúra), igazság (Tiferet) és szeretet (Heszed) hiányosságait. Amiként azt egy maggid megjegyezte volt, „Mindenkinek jó addig, amíg simán mennek a dolgok. Támasszatok azonban nehézségeket, és egyhamar meglátjátok, ki

jó erkölcsi meggondolásból, és ki érdekből.” A fentiek beszédes példája az emberi viszonylatokban a Sátán és Jób története.

Egyik nap az Úr azt mondta szolgájáról, Jóbról a Sátánnak, „Bizony nincs hozzá hasonló a földön: feddhetetlen, igaz, istenfélő, és bűngyűlölő”. (Jób könyve, 1:8). Erényeiért Isten gazdagsággal, gyermekekkel és megbecsüléssel áldotta meg Jóbot. Isten fiai közül azonban felszólalt a Sátán, mondván, Isten védelmében és kedvenceként Jóbnak nem is volt olyan nehéz erényesnek lennie. Azután az Úr, hogy próbának vesse alá Jób lelkét, megengedte a Sátánnak, hogy verje meg válogatott kínzásokkal. Amaz elébb megfosztotta egész családjától és gazdagságától, majd egészségétől, úgyhogy már halálán volt. A Gonosz mégsem pusztíthatja el teljesen a Jót, ha meg is szorongathatja. Jób könyve ezután hosszú lapokon át Jób és barátai dialógusát írja le, akik meg voltak győződve arról, hogy biztosan valami gonosztettel szolgált rá ekkora nyomorúságra. Jób szenvedései közepette is tagadta ezt, „De ő jól tudja az én utamat. Ha megvizsgálna engem, úgy kerülnék ki, mint az arany” (Jób könyve, 23:10). A kiégetett, salakjától megtisztított, megedzett fém pontos jelképe a fenti próbának. Jób a végén mindent visszakapott, sőt, kétszerre többet is, mint amennyi java korábban volt, amint az gyakorta előfordul a Lélek hasonló próbatételeinél.

Jób istenhite alátámasztja a kabalista filozófiát, hogy még a legromlottabb gonosz is magában hordja a jó egy szikráját, ami harmóniába hozható. Ehhez azonban merészség, a lélek ritka tisztasága kívántatik, amivel többnyire csak szentek és Cadíkok rendelkeznek, akik látják, hogy a gonosz is kozmikus szerepet tölt be Isten akaratának végrehajtójaként.

Tudatosan először személyes ördögünk révén kerülünk kapcsolatba a gonosszal, aki egónk árnyékát testesíti meg. Ez a baljós alterego agyafúrt fickó. Csak hosszú idő után lehet tetten érni, ezt azonban nem kerülhetjük el, ha le akarunk számolni vele. A maggid segíthet a gonosz kilétének felfedésében, amikor az elárulja magát,

26. ábra. A hét halálos bűn. Minden bűn az adott szefíra normális működésének fordítottja. Jelentkezése meggátolja a szomszédos triádok és ösvények megfelelő ténykedését is. Mivel akadályt vetnek a fa áramlatainak útjába, a bűnök lehetetlenné teszik, hogy a kabalista megszabaduljon az Aszija egyeduralmától, s a lelken át a szellem világába, vagyis a Berijába emelkedjék, amely a hét alsó szefírán túlvan terül. Ha meg is pillanthatja valaki a Berijá mennyei palotáit a Jecirá Tiferetjéből, belépni addig nem léphet be termeikbe, amíg nem tisztította meg igazából pszichéje jecíratikus testét. Erre a lélek hármasságában kerül sor

és már csak a tanítvány nem érti, miről van szó. A személyes ördög ellen intézett támadás csak egyike a jecíratikus fa alsó arcán folytatandó megtérési gyakorlatoknak. Ennél hatalmasabb ördög kering Ósvalónk körül. Az Aszíjá Keterjeként Ósvalónk a természeti ember megdicsőülése, a Jecirá Tiferetjeként pedig a lelki hiúság formáját öltheti. Az önszeretet mindkét formája megakadályozza a Berijába, a tiszta szellem világába való belépést. Sokszor a büszkeség bűnében olvadnak össze, ami a hét halálos bűn egyike. Ezek a démoni tulajdonságok az építmény hét alsó szefirájának sötét oldalát képviselik az emberi testben és lélekben. Imigyen a Malkút fizikai szefirája számára a torkosság számít bűnnek; a Jeszód számára az ego kapzsisága és birvágya; míg a Hód fürge, intelligens szefirája számára a lustaság. A bujaság nyilván az ösztönös és aktív Necát kísérti meg, a harag a fékevesztett Gebúrá egyensúlyát borítja föl, miközben az irigység egyértelműen a Heszed nagylelkűségének és jóságának ellentéte. A fenti halálos bűnök, amiként őket nevezik, mindegyike megakadályozza a lelki fejlődést, s a lélek tisztító munkája adhat alóluk föloldozást.

Az a fajta gonosz, amely a lélek hármassága és az alsórendű szellem fölött köröz, meghaladja a legtöbb természeti ember fölfogóképességét. Eme magasabb szintű megkísértésről fogalmat alkothatunk magunknak T. S. Eliot: *Gyilkosság a katedrálisban* című drámája nyomán, ahol Thomas Beckett gyilkosát várja. Egy sor jelenet után, melyekben a püspök könnyedén elhárítja a világ csábításait, belső hangok kísértik meg igen finoman a nemes mártír pózával. Ez meglehetősen másfajta és váratlan próbatétel, „A végső, nagy árulás ezentúl nem kísért: Helyesen cselekedni, de helytelen okért”, summázza Eliot. Hasonló próbatétel vár minden kabalistára, méghozzá Jákób létrájának valamennyi szintjén.

25.

Kávvánót: elhatározás

Hogy elérje a mennyek országát, az erre törekvőnek számos stádiumot kell megjárnia. Előfeltétel többek között, hogy uralmat szerezzen a természeti világ felett, s a szekér művére vállalkozzék. A szekér nem más, mint a Jecirá világa, s ha idáig feljutott, meghódította magának a lélek hármasságát. Egyik-másik kabalista a szekér alaszállásáról beszél evvel kapcsolatban; ami a négy világ kiterjesztett fájának kétféle felfogására ad lehetőséget. Ha valaki fel akar emelkedni a viszonylagos univerzum Jákób létráján, ehhez előbb le kell szállnia saját lelke mélységeibe. Ez egyszersmind kintről befelé irányuló mozgás is, melynek során az ember mikrokozmosza a megnyilvánult világ makrokozmoszának tükörképe. E kölcsönhatás folytán a nagyobb és a kisebb egyként hatással van egymásra. Miközben az ember nyilvánvalóan a felső világok hatása alatt áll, ennek a fordítottja is igaz, ha csak kisebb mértékben is. Hogy hétköznapi példával éljek, ennek a jelenségnek lehetünk tanúi, amikor egy nagy óceánjáró valami kis hajócska szomszédságában köt ki. Oly nagy a két hajótest közti kölcsönös vonzerő, hogy noha a nagyobb hajó gyakorol számottevőbb hatást a kisebbre, az utóbbi is örvényébe vonja a nagyobbat. Hasonlót figyelhetünk meg az égitestek esetében is. A kisebb bolygót esetleg kevésbé drámaian érinti nagyobb fivére jelenléte, ennek ellenére a kölcsönös tömegvonzás a nagyobbat is befolyásolja, s ha bármely csekélyke mértékben is, de eltéríti pályáját.

A legalsó szinten találjuk a csaknem teljesen passzív növényi embert. Jelen van ugyan benne is a lélek, azonban csak csíra formájában. Szellemileg alig van valami súlya, lévén hogy nem rendelkezik sem érdemleges akarrattal, sem az arra való képességgel, hogy kiszakadjon az őt életben tartó ritmusokból. Azontúl nincs lelkiisme-

rete sem, hiszen egyetlen gondja az önfenntartás. A világban betöltött szerepe az, hogy előkészíti a következő nemzedék fellépését. Jólétéről a természet gondoskodik, aminek törvényei nem egyénekre, hanem a sokaságra vonatkoznak. Az emberiség történelmének minden mozgalma vagy megmozdulása vagy felülről, vagy alulról származik, akár a tó felszínén végigsöprő szél vagy a föld belsejéből feltörő földrengés. Ez a létszint se nem jó, se nem rossz. Megvan a maga szerepe az élet fenntartójaként, és ilyen minőségében a Kabala a „test” vagy „hús” tudatszintjének is nevezi. A szellemi-lelki fejlődés szempontjából e szint energiája akadályból éltető erővé változtatható, s az ember természetfölötti létének szolgálatába állítható. Mindezt persze csak olyan valaki valósíthatja meg, aki kellőképpen megedzette az akarátát. Mert amennyiben az akarát nem képes a test összefogására, az hamar elfárad, pihenésre, élelemre, majd újabb izgalmakra vágyik.

A test edzése hosszadalmas, nehéz feladat, mégis egy idő után fantasztikus uralmat gyakorolhatunk fölötte, amiként azt számos hagyomány is példázza. A nagyon is kézenfekvő példán, az indiai jóga megkövetelte fegyelmén túl gondoljunk a mavlaviják, táncoló dervisek rendjére, akik jóval tovább pörögnek sarkukon, mint amennyit a normális szervezet szédülés nélkül elbírna. A Kabalában sok módszer létezik a test akarátának leküzdésére, és a tudatos elhatározás erejének megacélozására. Ilyen gyakorlat a böjt vagy az álmoság legyűrése és ébren maradás pusztá akaraterő segítségével.

Ezeket a gyakorlatokat persze csak meghatározott céllal érdemes végezni. Enélkül értelmetlenek, mi több veszedelmesek.

A következő szint és fokozat a Nefes állati része fölötti uralom elérése. Itt ismét akaraterőre van szükség, ezúttal azonban a szenvedélyek legyűrésére. Például megtanulhatja valaki, hogyan üljön tökéletesen mozdulatlanul naponta egy órán keresztül, vagy olyan feladatokra szoríthatja a lázongó állati természetet, amit annak nemigen akaródzik végrehajtani. Megkérhetik a csoport egy tag-

ját, hogy végezzen el valamilyen kabalisztikus gyakorlatot olyan napon, amikor egyébként kellemes társas időtöltés várna rá. Meglehet, méltánytalannak érzi a rá rótt feladatot, és el kell döntse, megtegye-e, amit tőle kérnek. Lelke örömétől megfeszített állati része bizonyára bosszankodik majd; az emberi rész azonban megérti, mi rejlik a szándékoltan kényelmetlen időzés mögött. Az ilyen próba gyakran a Nefes által viselt totális háborúhoz vezet; az ego harcba száll a maggid, a csoport és a Kaba-la ellen. A valódi harc azonban a lelken belül zajlik. Ha a tanítvány számára életfontos lelke fejlesztése, megérti a maggid szándékát, és maga is tudatos akarati erőfeszítést fejt ki. Ez pedig értékes tapasztalat, tanulóideje és tisztulása szerves része.

Amennyiben átesett a fent jellemzett fejlődési fokozatokon, olyan szintre ért, ahol akarattal szabályozhatja a Tiferetbe jutást, s ez esetben helyzete már nem a növényi és állati emberé. Miután három világgal áll tudatos kapcsolatban, talán több töltést hordoz magában az univerzum befolyásolására, mint egy emberekkel telezsúfolt olimpiai stadion. Ennek oka pedig egyszerűen az, hogy a felsőrendű Gadlút állapotban a felső világok energiái fel-le áramlásának eszköze. Természetesen az átlagember nem látja át eme helyzet jelentőségét, a történelem azonban tanúsítja ennek a fajta személyes hatalomnak a meglétét; gondoljunk Jézusra vagy Buddhára. Ha e két vallási tanító nem jutott volna el legalábbis Ósvalónkig, nem gyakorolhattak volna környezetükre vagy a közvetkező nemzedékekre olyan hatalmas hatást, mint amelyet gyakoroltak. A személyükön keresztül közénk áramlott erő nagyságáról két évezredes hatásuk tanúskodik. Egyetlen állati ember hatása, lett légyen a maga korában akármilyen lehengerlő, nem tartott ilyen sokáig. A hun Attila vagy Nagy Sándor birodalmai szinte nyomtalanul tovatűntek, Plátón és Zarathusztra szavai azonban máig megőrizték erejüket, elevenségüket.

A Debekút, vagyis az Istennel való egyesülés állapota passzív közelség. Nem csupán azt követeli meg, hogy valaki amennyit csak tud, a Tiferetben tartózkodjék, de az

istenti jelenlétről való szünet nélküli megemlékezést is. Ezekre az előkészületekre van szükség a kegyelem alá szállásához. Lehetséges azonban aktív állapot is a Tiferetben, ez pediglen a Kávvánót állapota. Amint bizonyára megfigyelték, a gyakorlati Kabala legtöbb gyakorlata az akaratfejlesztést szolgálja. Most olyan pontra érkezünk, ahol az akarat már nem lefelé, hanem – tudatos elhatározással – felfelé irányul. Pontosan ez a Kávvánót jelentése.

Emlékezzünk vissza, hogy az ébredő tudatosság állati triádját néha a remény hármasságának is nevezik, és amennyiben a Jeszód és Tiferet rendben helyezkedik el a Hód és Necá között, egyben a remény nyilává is válik. A Kabalában az imádságot íjnak és nyílvevesszőnek is mondják; a Kávvánót a cél, amit valaki léte nyilával közelít meg a fa központi tengelye mentén.

A fenti lelki íjászatról azt tartják, hogy a kabalista végső soron önmagát feszíti meg íj gyanánt, és még mielőtt kiröppentené a nyílvevesszőt, eggyé kell válnia célpontjával. A cselekvés, áhitat, elmélkedés művészete a fenti analógia alapján szerveződik. Istent csak úgy érhetjük el, ha felfeszítjük magunkat a Szentség pillérén. Ez nagy összpontosítást követel; nem lehet kilengeni sem jobb, sem bal irányban. Aki minderre vállalkozik, lábát szilárdan meg kell vetnie a Malkútban; az egót passzív jeszódi nyílvevesszőként kell felfelé irányoznia, s közben szilárd kézzel tartania az akarat íját a Tiferetben. A lövés maga lehet szertartás, ima vagy gondolat. Ez tulajdonképpen mindegy is. Számítani a tiszta és tudatos elhatározás számít.

Egy ilyen művelet helyességét a lélek hármasságának tisztasága szavatolja. Itt az istenfélelem és istenszeretet érzései kiegyensúlyozzák a cselekedet érzelmi súlyát. Ebben a pillanatban nem juthat tudatunkba gonosz szándék, mert ez esetben nemcsak hogy célját tévesztve hullna le a nyílvevessző, de behatolna a bal oldal pillérbe is, és kiszabadítaná az ott eltalált démoni erőket. Ez a hétköznapi pszichológia fogalomtárában olyan túlzott lelkesedést jelent, ami vallásos üldöztetéshez vezethet vagy ve-

zetett a múltban. Az eretnekegetők Isten nevével ajkukon küldtek máglyára ezeket; erkölcsük tisztátalansága miatt azonban szándékuk nyílvsseze e Gebúrába fúródott, s fölébresztette az inkvizícióban testet öltött démonikus archetípust. Ezért kell folytonosan tisztogatnunk lelkünket és Ősvalónk tudatát, hiszen az ítélet és könyörület tökéletes tisztaságának feltételezése lelkünkéről istenkáromlással ér fel. Szüntelen érzelmi csiszolódásra van szükségünk, miközben az ítéletet és könyörületet nemcsak lefelé alkalmazzuk, hanem fentről is ránk árad. Azt mondják, a lélek lényünknek az a része, amely mindent tud az életünkről és a vele összefüggő személyekről vagy eseményekről. Ez az az eszköz, amelynek révén szemléljük a felső világokat. Ilyen finom szövettű entitás határozott célkitűzéseket követel meg.

Ha Kávvánót nélkül imádkozunk, mondják a kabalisták, olyan mintha nem lakna lélek a testünkben. És pontosan ez a különbség a lelkileg alvó vagy éber lények között. Ha gépiesen imádkoznánk, csak mert ez a társadalmilag elfogadott norma, vagy mert így tanították a szüleink, sosem emelkednénk a Jeszód szintjénél magasabbra, s kerülhetnénk kapcsolatba a mennyyel. Még a Hód elméletének és a Necá gyakorlatának ismerete is elégtelen, mivel valamely formula gondolattalan ismételtetése, anélkül hogy tapasztalattal töltöttük volna meg, egyfajta okos növény szintjére fokozna le bennünket. A természeti ember mégis hozzájuthat vallásos élményekhez a Tiferetben; a remény hármassága (Hód–Tiferet–Necá) ilyenkor felébreszti Ősvalónk tudatát. Mindez azonban állati szenvedélyeket hívhat életre, amint az állati hármasság, mely nem rendelkezik tudatos akarattal a Tiferetben, az ujjongás és kimerülés között leng ki a fegyelem nélkül rezgő Hód és Necá között. Az ilyen eksztatikus pillanatok megrendítőek lehetnek a természeti ember számára. A lelki tanítómesterek ezért féltő gonddal vigyázzák nyájukat, és figyelmeztetik őket a tudattalan eksztázis veszélyeire. „A cél az”, írta valaki, „hogy megrendülés nélkül hatódjunk meg”. Ehhez legalább Ősvalónk tudatára, erős akaratra és nagy fegyelemre van szükség.

A Kávvánót a tudatos elhatározással egyenértékű. A Malkút, a test fölötti uralom kíséri; kormányozza a Jeszódot (úgy, hogy az elme híddá váljék, ne akadállyá); alkalmazza a Hód elméletét és a Necá gyakorlati tudását. Amikor a figyelem a Tiferetre irányul, a Kávvánót céljára, a lélek Heszedje és Gebúrája megadja az ehhez szükséges érzelmi erőt és pontosságot. Ósvalónk tengelyéből felemelhetjük a szellemet, kérhetünk és dicsérhetünk.

A Kávvánót a felső világok bármely szintjére irányulhat. Ahol az akarat, ott az erő. Ezért, amit valaki tudatosan elhatároz, amennyiben fent is ezt akarják, megvalósul. A kabalista imígyen ember és Isten előtt egyaránt felel.

26. Felkészülés

Miközben a tudatos elhatározás, a Kávvánót mozzanata a Kabalában elvben mindig ugyanaz, három gyakorlati alkalmazása is van. Ezek közvetlenül kötődnek a cselekvés, áhitat és elmélkedés megközelítésmódjaihoz. Mielőtt azonban e módszerek bármelyikéhez is folyamodna valaki, előbb ki kell emelkednie a jeszódi tudat Katnút állapotából.

A felkészülés első és leginkább gyakorlatias lépése a külső körülményekre vonatkozik. A Kávvánótot hagyományosan nyilvánosan és magában is végrehajthatja a kabalista. A nyilvánosság bevonása a csoport előnyeivel jár. A közös célkitűzés és kölcsönös segítség oly mértékű közös figyelemösszpontosítást és érzelmi koncentrátságot tesz lehetővé, ahonnan az egyének még magasabbra szárnyalhatnak. Ezt látjuk a kvéker összejöveteleken, a buddhista meditációs csoportokban és a szúfi dikreknél, ájtatosságoknál. A Kabalában mindez nyitott vagy zárt csoportokban valósul meg. A nyitott csoportokban valójában persze nem nyitottak, mivel többnyire ortodox közösségekhez kötődnek, amilyenek a hászidok. Ha engedéllyel részt is lehet venni összejöveteleiken, nehéz eligazodni a hagyomány ezen ágában ahhoz, hogy az ember könnyen bekapcsolódhassék az eseményekbe. Még a hászid ágon belül is ugyanazon cél számos megközelítése létezik. Az egyik csoport csak imádkozik, míg a másik – s ez alól az idősebb csoporttagok sem kivételek – víg, zajos táncra perdül.

A zárt csoportokról csak kevés adattal szolgálhatok e csoportok természete miatt. Annyit mondhatok csupán, hogy mindnek megvan a maga sajátos módszere, még ha a Kabala törvényei itt is ugyanazok. Hiszen az emberekhez hasonlóan a csoportoknak is mások a külső jegeik és igényeik. A cselekvés, áhitat és elmélkedés gya-

korlását nem írja elő merev szabály. Minden csoportnak megvan a maga külön változata. Lehet, hogy az egyik időszak rítusai a másakra idejét múlttá válnak; amúgy meg nagy érzéketlenségről árulkodó tévedés azt hinni, hogy rögzített formulákkal célt érhetünk. A fenti módszereket egyedül a Kávvánót, a tudatos elhatározás élteti.

A magányos módszer nehezebb a közösnél, mert nem érvényesül a közösség ösztökélő ereje. Előnye, hogy elkerüli a társas surlódások veszélyeit, amire oly sok példát találunk a zsinagógákban vagy a keresztény gyülekezetekben. Ha az ember egyedül van, nincs kivétel, közösségi azonosulás vagy külső bűnbakok keresése. Egyedül a mi kezünkben van a siker kulcsa.

Ha egyedül végezzük a Kávvánót, első dolgunk az legyen, hogy megteremtjük a Gadlútból a Katnútba jutás belső feltételeit, ami egyébként a csoportmunkában is elengedhetetlen előfeltétel, hiszen nem várhatunk a külső körülmények csodálatos találkozására, amelyek felvilágosítanak, kik vagyunk, és hogyan kerültünk ide. Ez mindenkinek saját önfegyelmén múlik. A maggid szabályokkal, útmutatással, különféle eszközökkel és helyzetek teremtetésével elősegítheti az eszmélést, de felelőséget csak a saját munkájáért vállalhat. Ezért tehát mindenki saját szerencséjének kovácsa a Kabalában is.

A felkészülés elősegítésére a maggid megállapodik a csoporttal egy adott helyben és időpontban, vagy magányos gyakorlatként kijelöli valaki magának. Sok hagyomány a hajnal és a szürkület óráit használja erre a célra – kabalisztikusan ez a két pillérhez köthető –, reggel a Heszeddel jó kezdeni az új napot, míg lezárni a Gebúra összegzéseivel és ítéleteivel célszerű. A zsidó Kabala azt mondja, hogy Ábrahám vezette be a reggeli, és Izsák az estéli imádságot. Mivel azóta megváltozott az életritmunkunk, ami többé nem a nap járásához igazodik, ezért tanácsos a hajnal és dél közötti időt választani a cselekvés, áhítat és elmélkedés céljaira, míg a második aznapi gyakorlatot legjobb dél és szürkület között végeznünk. A dél a középső oszlopot képviseli, s ez lehet a napi Kávvánót harmadik pillanata.

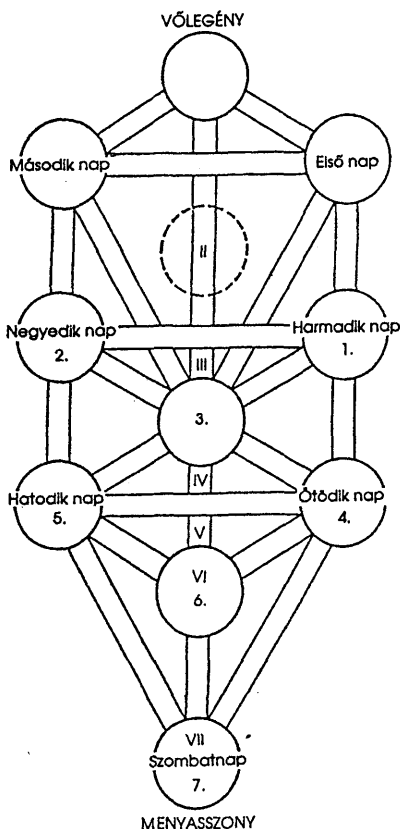
Tanácsos ezt a tudatos befelé és felfelé fordulást egy erre kijelölt zugban végeznünk. Lehet ez egy szoba vagy akár egy magános sarok, de lehet szék vagy szőnyeg is. Az a fontos, hogy ezt a helyet tartsuk szentnek, ha csak lélekben is. Ez a körülmény emlékeztet majd minket, milyen állapot szükségeltetik a Kávvánóthoz. Eltelik még egy darab idő a Kávvánót után, amíg elmúlik az evvel járó sajátos érzelmi töltöttség, s ha a kabalista elérte az Istennel való közösséget, a kapott energia továbbadódik aszijatikus környezetébe. Nem ritka, hogy a szokásosan imára használt hely sajátos békével vagy épp mozgalmassággal töltődik fel. Sok kolostorban érhetjük ezt tetten, s a világ szent helyei is arról tanúskodnak, hogy a felső világok itt szálltak alá az Aszíjába.

A naponta, hetente ritmikusan ismétlődő Kávvánót segít test és lélek összehangolásában. A szombatnap visszatérése a Malkútban történik, ami a Sekíná, vagyis az isteni jelenlét természetes tartózkodási helye. Ezen a napon minden világ ujjongó örömben egyesül. A hét többi napja a lelki előrejutás egy-egy állomásának fogható föl a Ketertől a Malkútig. A fentiek alapján egyik-másik ortodox kabalista a hét minden napját külön szefirához rendeli, s meghatározott sajátosságokkal ruházza föl. Történelmi példája ennek Luria iskolája, amely a szombatnapot a Malkút menyasszonyaként ünnepelte.

A 20. századi embernek a Kávvánótot saját életritmusához kell igazítania. Mindenképpen szükség van félóra meditációra reggelente és este, a Debekút passzív, emlékező és a Kávvánót aktív lelkiállapotaiban. Természetesen mindig alkalmas helyzetben kell lennünk az elmélkedéshez. A Kabala csodája azonban, hogy legyünk egy forgalmas utca forgatagában, munkában, amint elüti az óra, mondjuk, a délut, a másodperc törtrésze alatt megfeleldkezhetünk a jeszódi ego kicsinyes gondjairól, s Ósvalónk néma középpontjába kerülhetünk, ahol három Világ találkozik az Úr Jelenlétében. Ez az élmény némelykor mélyebb, mint amit szombatnapi meditációkor tapasztalunk.

A következő lépcsőfok önmagunk felkészítése. Ez a testtel kezdődik. A nagyon ortodox kabalisták a Kávvánót megkezdése előtt megfürdenek és kiürítik beleiket. Azon túl, hogy ezzel megszabadulván testi kellemetlenségeinktől nyilván könnyebben fordulunk a lelki gyakorlat felé, a Nefest is értesítjük a történekről. Ez fontos, mert a testnek is megvan a maga értelme, és megfelelő edzéssel segítségünkre lehet a Kávvánót elérésében. A fentiekhez tartozik még testünk ápolása, hogy akaratát ne szegezze szembe a Tiferetünkkel, s vezessen konfliktushoz. Az öncélú böjt vagy más testi kínzás mindenképpen főlősleges és mellőzendő. A testnek egyensúlyi állapotban kell lennie, hogy kellemes közérzetnél egyebet ne jelentsen a kabalista tudatában. El sem tűnhet teljesen a tudatból, mivel ez kiküszöbölné a jecíratikus Malkútot, és megfosztaná teljességétől a psziché fáját, elszakítván azt az Aszjá világától. Ez esetben pedig semmi szükség már a Kávvánóra, hiszen a felső világok árama soha nem érheti el így a földet.

A második stádiumban fogékonnyá kell tennünk a Nefes állati részét. Ehhez hozzásegíthet a megfelelő környezet; például a semleges színek, a külső-belső nyugalmat ébresztő tárgyak, a vágyat és a hús kívánságait csillapító látvány. Noha a zene és a tánc izgalomba hozhatja az ébredő tudatosság Triádját, ezek az ösztönzőszerek nagy fegyelmet követelnek, hogy ne kerüljünk a fékevesztett ujjongás állapotába, mert a Jeszód eksztázisában elvész a Tiferet tudatossága. Ez pedig szigorúan kerülendő a Kabalában, ahol Istenen kívül senkinek nem vetjük alá magunkat. A szinte minden hagyományban fellelhető eksztatikus megnyilvánulások nem annyira öntudathoz, mint tudattalan állapothoz vezetnek, amelyben az állati hármasság tart megszállás alatt bennünket. Ezért nem szabad soha felébrednünk – hacsak nem rendelkezünk hallatlan önfegyelemmel – az állati triád szenvedélyeit. Senki sem léphet a mennyek országába a préda cafatjaival a szájában. Jobb tehát szorosra fognunk a gyeplőt, és kordában tartanunk ösztöneinket.

27. ábra. A szent hét. A fenti ábra a teremtés megnyilvánulásának három lehetséges módját mutatja be. Az első rendszer az oktáv funkcionális pilléreinek helyezi el a napokat, míg a második csupán az építmény hét alsó szféráját veszi számításba. A harmadik rendszerben a hét nap az alászálló központi hármasságokkal egyenlő. Eszerint Ádám a hatodik napon teremtett a Jészódban Isten képmásaként. Mind a három rendszer érvényes. A szombatnapot a hagyomány a Keter völegényére várakozó menyasszonynak is mondja: ők ketten a kezdet és a vég.

A harmadik fokozat, hogy megtisztítsuk elménket a jeszódi egótól. Ezt vagy összehúzóással vagy kisugárzással érhetjük el. Az első módszerrel valamely cselekedetre, imára vagy gondolatra összpontosítunk, attól függően melyik megközelítésmóddal élük. Ez koncentrálna a figyelmet, és összefűzi a Hód elméletét és a Necá gyakorlatát az alanti Malkúttal és a fenti Tiferettel. A kisugárzás módszere az előbbi fordítottja, ez esetben sem mire sem kell támaszkodnunk: a tudat minden gondolatot, érzést és képet figyelmen kívül hagy, ami elsuhan lelki szemeink előtt a Jeszód képernyőjén. Egy darabig az ego megpróbál beavatkozni, később azonban lassan visszahúzódik és elcsitul, míg elszáll éltető energiája, és beépül a Jecirá alsó arcát építő szefiratikus szerveződésekbe. Bármelyik módszerhez is folyamodunk a végén, belép a test, a Nefes és az ego, ami megkönnyíti munkálkodásunk kezdetét, lévén hogy minden szerves erő együttműködik érdekünkben.

A test és ego megfelelő egyensúlya esetén kezdetét veheti a kabalista megidézés. Ez mindig a fán alapszik, hiszen ez emelhet fel magasabb világokba. A kabalista tehát feláll, ami nem csupán a tisztelet jele, hanem a cselekvés kifejezője is, amelynek testünk az eszköze. A test alkotója aszijatikus képmása, s a tetragrammaton felépítését követi, ami Isten leginkább ismert, a Jód-Hé-Váv-Hé héber betűkből összerakott kabalisztikus neve. Van kabalista, aki függőlegesen rendezi el ezt a nevet, amint azt a 28. ábra is mutatja, ami emberi alakot formál, Ádámot. Ez az alak az életfához hasonlóan négy szintet hordoz magában. Minden betű a négy világ egyikét képviseli. Ezért amikor a kabalista feláll a megidézés szertartásához, teste mintegy emlékeztet arra, hogy képmás, a megnyilvánult valóság miniatűr mása. Azután a kabalista kiterjeszti karját, hogy keze két külső pillérét a Hódból és Necából a Gebúrán és Heszedén át a Bínába és Hokmába emelje. Lábát szilárdan megveti a földön, teste a központi tengely. Majd e szavakat mondja:

„URAM, TE VAGY AZ ISTEN”.

28. ábra. Tetragrammaton. Az Isten által Mózesnek adott nevet a kabalisták sokféleképpen értelmezik. A fenti ábrán a Jód-Hé-Vá-Hé betűk emberi alakba rendezését látjuk. Ez a Teremtője képére és hasonlatosságára alkotott Ádám.

Ez megint csak többet jelent önmagánál: felemeli a tudatot az ember fáján. Az „Úr”, vagy ADONÁJ a Malkúthoz rendelt Istennév. A „Te” a Tiferethez kapcsolódik, míg az „Isten” a Keter megfelelője. Ezzel az aktuálisan a jecíratikus Malkút, ami aszijatikus Tiferetként a központi idegrendszerrel egyenlő, az egón át Ósvalónkhoz, majd azon is túl a Jecirá Keterjéhez kötöttük. Ez a Keter egyben a Berijá Tiferetje is, a trónus világa és az Acílút Malkútja, a dicsőség világa. Az Acílút Malkútja az isteni ADONÁJ, ami minden alsó világ Malkútjában tükröződik. Ez egyúttal a Sekiná helye is. Így aki tudatosan éli át a cselekvés, áhítat és elmélkedés eme pillanatát, nemcsak hogy egységbe olvasztja minden testi, érzelmi és szellemi képességét, hanem egész lényével egyesül az összes fenti és alanti világgal is.

Az ilyen pillanatokban a kabalista felemelkedik megtestesült pszichéje Dátjába, ami egyben a szellem Jeszódja, s ott találkozik az alászálló Jelenléttel. A Debekút tökéletesen néma pillanatában színről színre látja láthatatlan Teremtőjét. A második mennyből visszatérve a kabalista a következő szavakkal zárja a megidézést:

„AZ ÚR TEMPLOMÁBAN VAN.
NÉMULJON EL ELŐTTE AZ EGÉSZ VILÁG.”

27.

A cselekvés megközelítésmódja

Mindhárom megközelítésmód – a cselekvés, áhitat s elmélkedés – az, ami, megközelítés. Azontúl, ha az alkalmazott módszerek a helytől, időtől, szokásoktól függően különböznek is, céljuk megegyezik: elérni legalább a Gadlút állapotot, s esetleg tovább hatolni a felső világokba.

A cselekvés megközelítésmódja nyilván nagy vonzerőt gyakorol a tevékeny és testi feladatokat szívesen ellátó emberekre. Ennek oka az, hogy típusuk a Malkút-Jeszód-Necá hármassághoz kötődik. Az életnek ez a testi szemlélete – ezt nem győzöm hangsúlyozni – csöppet sem alávalóbb az érzelmi vagy gondolkodó hozzáállásnál, lévén hogy emez utóbbi két hajlam is a Hód-Malkút-Necá nagy alsó hármasságához kapcsolódik, ami pedig még a Katnút, avagy alacsonyabb rendű állapot része. Például, lehet valaki hatalmas hód kabalisztikus tudás birtokában, talán éppoly önközpontú, mint az érző vagy cselekvő embertípus, mivel mindhármójuk központja a Jeszód, az ego-tudatosság hétköznapi szintje.

A fentiek alapján jobban megértjük, miért létezik háromféle megközelítésmód. A benzinmotorhoz hasonlóan a pszichét is be kell elébb gyújtani. E mozzanat az előző fejezetben leírt megidézés szertartása, s csak aztán jön működésbe a rendszer. A beindított elmefolyamatok mozgásba hozzák lelkünk járművét. Azért van szükség három megközelítésre, hogy a jecíratikus fa alsó arcának legalább egyik alhármassága megfelelően működjön. Ha ez megvalósul, s a megidézés megteremtette a Tiferettel való kapcsolatot, az alááramló energia aktíválja a többi hármasságot. Amikor az egész alsó arc készen áll, a jármű, vagy hagyományos fordulattal élve, szer, oda megy, ahová kormányozzuk.

Az egyik legegyszerűbb cselekvési technika a légzéses meditáció. Sok hagyomány él ezzel a természetes ciklussal, és a Kabala sem kivétel a szabály alól. E kabalisztikus gyakorlat során a gyakorlat végzője csöndben kimondja a Tetragrammatont, JAHVÉ-t. A két szótag kiejtése megoszlik a ki- és belégzés között: a JAH-t belégzés, a VÉ-t kilégzés közben mondjuk. (Tehetjük fordítva is.) A cél nem Isten nevének gépies ismételtetése, hanem hogy a légzés ritmusát követve folyton rá gondoljunk, egyben felidézzük, miként lehelt életet a teremtető az Emberbe, s tette Nesámává, élő, lélegző lélekké. A gyakorlat eredményeként a Gadlút állapotába emelkedhetünk, mindegy hol vagyunk, és mit csinálunk közben. Ha ráébredünk, hogy életünk a lélegzet függvénye, továbbá Isten neve – ha pillanatokra is –, de felemeli tudatunkat, s a Debekút fonalát szövi a lélek köré.

Másik egyszerű fizikai gyakorlat a séta közben végzett ima vagy meditáció. Járás közben, hol egyik, hol másik lábunkra nehezedve tudatosíthatjuk magunkban az életfa két oldalsó oszlopát. A jobb oldali oszlop a könyörületé, a bal a szigoré. Menjünk bárhova, rövid vagy hosszú sétára, sétánkat az áhitat és elmélkedés tevékenységévé változtattuk. Mind e közben szünet nélkül arra kell gondolnunk, hogy a törzs a középső pillér. Bizonyos számú előgyakorlat után rövidesen két tudatszinten mozgunk egyszerre. A jeszódi tudat gondoskodik arról, hogy ne menjünk lámpaoszlopnak vagy a gyalogosoknak, míg a Tiferet felfelé és lefelé, a kinti és benti világokra irányítja figyelmét. Ebben az állapotban számíthatunk a megvilágosodásra. Séta közben könnyen megeshet, hogy a gyakorlatot végző kabalista külső és belső világait a Jecirá fájának alsó és felső arcában egyesíti. Ez pedig kapcsolatot teremt az Aszíjá felső arca és a Beríjá alsó arca között, lévén hogy Ósvalónkban három világ ad egymásnak találkozót. Ez a pillanat föld és ég egyesülése; az utca Paradicsommá változik, még ha csak a közvetítő veszi is észre.

A sétához járul még Isten neveinek társítása az egyes pillérekkel. A JAHVE, úgy mondják, Isten könyörület

oldala, míg az ELÓHIM a szigorú vagy igazságos aspektust képviseli. Ha jobb lábunkra lépve csöndben kimondjuk az első nevet, és a balra lépve a másodikat, s a kettő között az EHJEH, Vagyok istennévre gondolunk, ismét elérhetjük a Gadlút vagy Debekút állapotát. Ezek a módszerek egyszerűnek tűnhetnek, mégsem azok, mert fegyelmezett kivitelezésükhöz nagy akaraterő szükséges. A gépies ismételtetés nemcsak hogy haszontalan, hanem bűn is: Isten nevét hiábavalóan vesszük a szánkra. Ezért csak jó szándékkal kezdjük hasonló gyakorlatokba.

A szertartások a cselekvés megközelítésmódjának fontos elemét képezik, hiszen nagy pontossággal, nagy figyelemmel hajtandók végre. Legáltalánosabb formájuk az istentisztelet. Ennek módja még a zsidó valláson belül is változik. Például határozott különbség mutatkozik az askenázi vagy északi zsidó szertartások és a szefárd vagy déli, keleti zsidóság rítusai között. E különbségek azonban jelentéktelenek; fontos az, hogy pontosan és a Kávvánót jelenlétében hajtsák őket végre. Ha Katnút állapotban végzik el a legbonyolultabb szertartást is, értelmét veszti, míg Isten nevének mondogatása a megfelelő célból nemcsak hogy Gadlút állapotba juttathat valakit, hanem az Istenivel való egyesülést is kiválthatja. Az Urat a minőség és nem a mennyiség érdekli.

Az ókori Izráelben a templomban végzett szertartások bonyolultak, egyúttal mélyértelműek voltak. Maximális, minden részletre kiterjedő figyelmet követeltek. Mindez a kabalista rítusokra is vonatkozik, függetlenül attól, a Kabala mely ágát képviselik. A rítus lényege, ismétlem, nem a forma, ámbar ez tartalommal telítődhet, hanem a végrehajtásához szükséges nagyfokú koncentráció és fegyelem. A szabadkőművességben, ami a Kabala európai sarjadéka, a jelölt évekig kell figyelje a szertartásokat, mielőtt megengednék, hogy maga is elvégezze azokat. Meg se tanítják rájuk. Neki kell figyelnie, éber szemmel kísélnie minden apró részletet, hogy vérvé váljon. Így amikor rákerül a sor, végtelen pontossággal végezheti el a szertartást, miközben figyelme a gyakorlat valódi célja felé fordul. Amennyiben élő páholyról van szó, támasz-

kodhat társai lelkére, s valamennyien egyetlen élményben egyesülnek. Ez az elv minden csoportszertartásra érvényes.

A szertartás egyfajta mirákulumjáték, amely drámai formában fogalmazza meg az ember világban elfoglalt helyzetét és Istennel való kapcsolatát. Rendszerint allegorikus formába önti az ember lelki felemelkedését és próbatételeit, majdan az istenséggel való egyesülését. A legtöbb szertartás az egészre vonatkozik, vagy a fenti viszonyrendszereket jeleníti meg, ha néha meg is esik, hogy a ceremónia kiüresedik, értelmét veszti. A Kabalában sokféle szertartás létezik, és minden iskolának vagy csoportnak megvan a sajátja. Még a mai Jeruzsálemben is találkozhatunk például a hászídok szertartásaival, vagy olvashatunk arról, miként ülték meg valaha Száfedben Luria közösségében a szombatnap menyasszonyának szertartását. Mindegyik szertartás tökéletes a maga nemében, nem létezik mindenható formula. A szertartás csupán eszköz a magasabb rendű világok fizikai megjelenítésére.

A keringő dervisek például az ásványi, növényi, állati és emberi létsíkokat végigjárva a végén az eggyel egyesülnek révületükben. Hasonlók a keresztény Húsvét rítusai, nemkülönben a zsidó húsvéti családi ünnep, melynek jelképes étkei és eszmecseréi az Egyiptomból való kivonulást jelenítik meg. Sokak számára ezek a szertartások nem egyebek formalitásoknál, azok számára azonban, akik elkötelezték magukat a lelki fejlődés mellett, a szertartások a jelentések egész kincsesbányáját jelentik, s az előírt szavak, mozdulatok, zene fölé képesek emelni a lelket.

Könyvemben nem szándékozom a kabalista rítusok részletes leírását adni. A rítusokat ne könyvből tanuljuk, ami megfosztja őket valóságízüktől. Azontúl a rítus zömmel testi tevékenység, és csak a tanítványát személyesen ismerő maggid taníthatja meg rá az utóbbit. Van például, akinek aktív Necá közreműködést igénylő szertartásra van szüksége, ami serkenti majd a Hód fogékonyságát. Ehhez mondjuk mozdulatlanul, ám tökélete-

sen éberem kell végigállnia egy szertartást, vagy a zene és szavak finom fordulatait követve mozognia. Hiába ír-nék le pontról pontra bármely szertartást, félrevezetném vele az Olvasót, hiszen csak a pusztá formával ismertet-hetném meg. Ezért beszéltem inkább általános alapelvekről. Részt kell vennünk egy szertartásban, hogy valóban átéljük céljait és mibenlétét.

A zene és szavak fontos szerepet játszanak a cselek-vés megközelítésmódjában, ha felületesen értelmezve a szívhez és fejhez tartoznak is. A zenét például éneklés-ként is használjuk. A dallamok felébresztik a Necá rit-mus iránti szeretetét, és megnövelik e szefira hatékon-y-ságát. Egy himnusz eléneklése aktivitással telíti a szava-kat, és mozgásba hozza a táncoló vagy ringó testet. A zene serkenti a Necá-Jeszód-Malkút hármasságot, s kö-zösségben felfokozza a koncentrált energiákat. Ez a fi-gyelem-összpontosítás a melódia hullámain elragadtatott Gadlút állapotba juttatja a csoportot. Megeshet persze, hogy a zene és mozgás, mondjuk egy táncteremben, puszt-án jeszódi jókedvet eredményez. Ez elárulja a szertar-tást vezető maggid alkalmatlanságát, hiszen neki kelle-ne biztosítania a csoport maximális felemelkedését, mielőtt a csoporttagok egyéni fejlődésük során egyete-mes kapcsolatba lépnének teremtetőjükkel. Ennél tovább amúgy sem juthat el egy átlagos gyülekezet.

A zene és tánc amúgy sem használatos oly gyakran a Kabalában, mint más hagyományokban. A Kabalának nincsenek szent táncai, mint amilyenek a kelet dicse-kedhet, ha az ortodox ágnak vannak is ősi szertartásai, liturgiái, melódiái. Ilyen a káddis nevű imádság, amely-nek keletkezése a templom idejére tehető. A káddist a zsinagógában, a tanházban vagy a sír mellett mond-ják el állva vagy a testet ingatva. Ez a Semához hasonló gyakorisággal mondott ima Isten dicséretét énekli meg-lehető sebességgel. Ha az énekesek nem is értenek minden szót, nagyjából tudják, miről van szó. A fenti ima jó példa arra, miként haladja meg önmaga határait egy egyszerű testi cselekedet – feltéve ha Kávvánóttal vé-gzették.

A szavaknak – amiként azt gemátriai tanulmányainkban láttuk volt – nagy jelentősége van a kabalában. A Szentírás például sokféleképpen olvasható: kereshetünk benne szám-megfeleléseket vagy különböző Istenneveket. A cselekvés megközelítésmódja szempontjából a szavak és betűk egyfajta belső szertartás részét alkotják, úgyhogy gondolatban legalább olyan bonyolult kabalista gyakorlat végezhető el, mint amilyen a zene vagy a tánc. Az eddig ismertetett sétáló és légző gyakorlatnál sem volt szükség egyébre tudatos elhatározásnál. A héber ábécé esetében a Kabala sajátos módszert fejlesztett ki.

Emlékezzünk vissza, hogy a héber betűk meghatározzák az ösvények viszonyait. Ez a mély gondolat nem egy kabalista képzeletét felcsigázta, akik eztán a betűk alakját és gyökérjelentését forgatták elméjükben. Kezdetben a módszer az elmélkedő megközelítés egy formája volt, később azonban önálló meditációs technikává fejlődött, amely még a legkevésbé intellektuális beállítottságú embernek is határozottan javára válik – mert vannak nem intellektuális kabalisták. Abulafiát, a 13. századi kabalistát mélységesen érdekelte a módszer, és sokat írt róla. Az ő ötlete volt a betűk forgatása, ami bepillantást nyújtott prófétai látomások vagy mély lélektani felismerések révén a felső világokba. A későbbi kabalisták továbbfejlesztették a gondolatot, s egy sor módszer keletkezett, amely a betűk különböző felhasználásával juttatta a kabalistát a Gadlút állapotba. Az egyik ilyen technika jeszódi lelki szemeink előtt vonultatja föl a betűket, a másik leírja őket, úgyhogy a betűk végtelen láncolata keletkezik. Néha egyes betűkombinációk értelmetlen vagy értelemmel bíró szavakat alkotnak. Ha értelmes szó keletkezik, ez felfedi, mi járt a gyakorlatot végző kabalista eszében, mi vonta el figyelmét Istentől. De lehetnek a betűk a következő világra vonatkozó intések is. Amikor ezt a módszert a cselekvés megközelítésmódjára alkalmazta, a kabalista folyton változó betűkombinációkat képzelt maga elé, úgyhogy ezek jelentés nélküli forgatagában minden földi kép, érzés, gondolat feloldódott, és a gyakorlat végzője olyan világba lépett, ahol nem volt más, csak a

végül semmivé enyésző betűk áradata. Ezt a Semmit kereste a kabalista, mert ez a Jecirá Dátjába repítette, ahol a Rúah Hakódecssel, a Szentlélekkel találkozott. A fenti, a betűk felbontásaként ismert módszer lehetővé tette, hogy mivel érzéki alapú alapzata számára teljesen érthetetlen anyaggal árasztotta el Jeszódját, elerőtlenítse azt. Ily módon figyelmét Ósvalónkon túlra fordítva eljuthatott a Debekút állapotába.

A fent leírt alapelv a legtöbb olyan meditációs módszerre is érvényes, ahol a kabalista Isten nevére összpontosít. Erről már beszéltem. A név, mint említettem, a Jeszód fénytelen tükrében tükröződik, a Hód veri vissza és a Necá ismétli meg, amíg Tiferetbe emelkedő hangja és formája eggyé nem olvad Ósvalónkkal, s a Dátban létrejön a Keter és Tiferet egyesülése. Az ilyen pillanatokban minden eltűnik a gyakorlatot végző körül – a test, a Név és Ósvalónk –, s eggyé válnak az ismeretlennel és ismerttel.

Mind eme gyakorlatok célja, legyenek egyszerűek vagy bonyolultak, aktívak vagy passzívak, az, hogy a Katnútból a Gadlút állapotba emelkedjünk; s a Debekút első stádiumából, amely a Tiferetben van, átjussunk a másodikba, mely a Jecirá Dátjához rendelődik, ami egyúttal a következő világ Jeszódja is. Erre a harmadik kertben lévő szintre egy tucat fizikai gyakorlattal lehet eljutni. A skála egyik végén az önsanyargató böjt, a másikon a szerelmi mámor áll. A kabalista számára az élet egésze egyetlen rítus; minden pillanat tudatos figyelmet követel úgy a munkában, játékban, mint az imádságban vagy tanulásban. A kabalista minden tette egyfajta ima kell legyen. Erről szól az a példázat, amely szerint a tanítvány nem a Cadíkot hallgatni járult elébe, hanem hogy lássa, miként köti meg a cipőfűzőjét. Ebben áll a cselekvés megközelítésmódjának lényege.

28.

Az áhitat megközelítésmódja

Az áhitat megközelítésmódja a Hód–Jeszód–Necá hármassággal veszi kezdetét. A bevezető megidézés után, amely a Jeszódot a Tiferethez köti, kerül sor az imára, meditációra vagy az áhitat bármely más technikájára. Ezek a cselekvés módszereihez hasonlóan széles skálát ölelnek fel.

Az Áhitat legelterjedtebb eszköze az ima. Kezdjük ennek is a legegyszerűbb formájával. Elmondhatunk gépiesen is egy imádságot, anélkül hogy odafigyelnénk mondanójára, vagy átéreznénk azt. Ez fölöttébb gyakori jelenség a legtöbb keresztény egyház, mecset és zsinagóga vallási gyakorlatában, lévén hogy az emberek döntő többsége nem tudja, miként kell imádkozni. Ehhez legalább el kell ismerni a Katnút vagy Gadlút állapot lehetőségét. Mégis csak kevesen képesek helyzetük felismerésére, s ezért nem jutnak túl az értelmetlen szavak és elkoptatott kifejezések ismételtetésén, melyeket elődeik szintűgy megértés nélkül vettek szájukra. Amennyiben nem jön létre kapcsolat a Jeszód és a Tiferet között, a lélek nem emelkedhet föl. Káin és Ábel története jól példázza a mondottakat. A Genezisben így beszél Káin, „a te színed elől el kell rejtőznöm; bujdosó és vándor leszek a földön” (Genezis 4:14). Pontosan ez a természeti ember sorsa.

A Gadlútát megtapasztaló számára természetesen más a helyzet. Ha avval a szándékkal imádkozik, hogy az egótól Ósvalónkig emelkedjék, imája menten más jelleget ölt. Először is elismeri, hogy nem körötte forog a világ – az emberek zöme sajnos ezt gondolja, minden nemes tiltakozásuk ellenére. Másodszor hajlandó magát alárendelni Isten általa elfogadott megnyilvánulásának, legyen az Buddha, Krisztus vagy egy láthatatlan mindenható. Mindez határozott irányt szab imájának, s vagy a

mennybe emelkedik általa, vagy alászáll lénye mélységeibe, ami, mint megjegyeztem már, egy és ugyanaz a dolog. Így az imádkozó eléri a Kávvánót kezdetét, még ha egyébként gyakorlatlan is.

Ha alaposabban szemügyre vesszük a Hód-Jeszód-Necá hármasság fán elfoglalt helyzetét, látjuk, hogy természetéből adódóan befelé forduló. Egyben átfedi a Jeszód és Tiferet között futó Cadík ösvényét, ezért összefügg a hajlandósággal, ami, mint láttuk, az első tudatos lépés az „én akaratom”-tól a „Te akaratom”-ig vivő fejlődésben. Ez némi előnyhöz juttatja az áhitat módszerét a másik kettővel szemben, amennyiben a minimumra szorítja vissza a külvilág figyelemelterelő ingereit, lévén hogy a két külső triáddal ellentétben nincs közvetlen kapcsolata a Malkúttal. Ezért találkozunk az áhitat gyakorlásával oly sokszor szerzetesrendekben és zárt közösségekben. Vannak azért a módszernek hátrányai is, amennyiben naivitással társulhat, ha nem épp – tisztátalan állapotban – a világ gyűlöletével. A Kabalában ennek nem szabad bekövetkeznie az ismert kabalista törvény miatt, amely szerint a Keternek el kell érnie a Malkútot, különben hiábavaló minden kabalista kísérlet. A kabalisták ezért megnőszülnek, részt vesznek az üzleti életben, és osztják a természeti ember örömeit. Közben persze minduntalan szem előtt kell tartaniuk a mennyet, hogy a Malkút és Keter kapcsolata ne szakadjon meg, s a vilámlámpény alászikrázzon minden világon.

A Hód-Jeszód-Necá hármasságban imádkozó csakis érzéssel mondhatja imáját. Ezért ha ennek szavai idegen nyelven, héberül, arámiul vagy latinul hangzanak is el, mégis átérzi az elhangzottakat. Vegyük azt az esetet, amikor valaki nem érti az ima szavait. Ez nem baj, ha őszinte áhitat vezérli. Ez esetben imája egyfajta költeménnyé lényegül, mely egyetlen Istenhez intézett kifejezésteljes szó. Mindez Istennek tetsző cselekedet, akit jobban érdekelnék az őszinte érzések, mint a nyelvtudás.

Az egyszerű ima másik formája, amikor az imádkozó érti, mit mond. Most arra az esetre gondolok, amikor az ima értelme teljesen világos, és az áhitat meghatározott

neme számára választatott ki. Például az egyik ima asztali áldás, míg a másikat betegágyánál mondják, hogy megkönnyítsék a haldokló elvadását aszijatikus testétől. A zsidó hagyományban szinte minden alkalomra van ima, beleértve a vihart is. Ebből fogalmat alkothatunk magunknak, miként tartják magukat a zsidók az Istenről való megemlékezéshez, tehát a Debekúthoz, még a legföldrejártabb körülmények között is.

Az ima egyszerű értelmezésénél tovább is léphetünk; ekkor minden szót gazdag jelentésárnyalatainak teljességében mondunk ki. Vegyük példának okáért a zsidó asztali áldást, „Áldott légy, Te, Ó, Urunk, Istenünk, a Mindenség Királya, aki kenyeret adsz nekünk a földből”. Az ima első szava, „Áldott”, két kérdést vet föl: mi legyen áldott, és mit jelent áldottnak lenni? A kérdések kiváltotta gondolatok és érzelmek a kegyelemre, gondviselésre, az akarat alászállására és egy sereg más mennyei témára vonatkoznak. A következő szó, „légy”, a létige, amellyel hatalmas kabalista irodalom foglalkozik mint a létezés kifejezőjével. Ezt egy közvetlenül az Úrhoz intézett személyes névmás követi: ugyanaz a „Te” ez, amely az imádkozó lelke Tiferetjében lakozik. A következő megszólítás, „Ó, Urunk” a „Te” közvetlensége után az isteni magasztosságát emeli ki, a transzcendens abszolút, az Én szóf távoliságát és megközelíthetetlenségét, akit az ezt követő kifejezés mégis „Istenünk”-ként említ. A fentiek magukban foglalják a négy világ rendszerét. A „Mindenség Királya” címmel az imádkozó a gondviselés kormányzójához fordul, aki a legmagasabb Keter és a legalacsonyabb Malkút közötti összes fa létét felügyeli. Az ima folytatása, „kenyeret adsz” filozófiai jelentésekben gazdag, s csodatételekre utal. A „kenyér” maga nagy érzelmi töltésű életszimbólum, ami a „földből”, a megnyilvánult létezés táptalajából származik. Ha valaki átéli a fenti ima szavait, okvetlenül megrendül. Imája érinti az abszolút, Isten akaratát, meg nem nyilvánult és megnyilvánult létezését, továbbá a gondviselést, ami életet és kenyeret ad az embernek. Az ember okvetlenül

hálát kell adjon a mindennapi kenyérért, ha belegondol, hogyan került az asztalára.

Egy ima szavainak közvetlen jelentésén túl mögöttes jelentést is hordoz. Ez sokféleképpen fejthető fel. Egyik módja, hogy minden szót Isten nevének tekintünk. E gondolat abból a feltevésből táplálkozik, hogy a Szentírás egésze Isten neveiből áll. Amikor Mózes öt könyvét írta, egybeírta a szavait, ezért a szöveg különböző felosztása különböző jelentéseket eredményez, vallja egyik-másik kabalista. Minden betű, a fa ösvényeihez hasonlóan Isten aspektusainak kifejezése. Olvassuk ezért bárhogy a Bibliát, mindig ugyanannak az Istennévnek újabb változatát kapjuk, amely a Genézis első betűjétől Mózes könyveinek utolsó szaváig nyúlik. Az ima ezért Isten neveinek ráolvasásszerű felmondása. Ha az imádkozó nem ismeri is a betűk és számok megfelelésének tudományát, nem számít, amennyiben tudja, hogy Isten neveit áramoltatja át a tudatán. A tudás nem szükségképpen jelent ismereteket. Az ember tudja például, mikor szerelmes. Nincs szüksége ehhez lélekgyógyász látletére vagy szív-röntgenre.

A héber betűk mindegyike tekinthető az összes világot, lelket és Isteni jelenlétet felölelő imának. Mivel a héber betűk a szefírák közötti kapcsolatok s a világmindenséget összetartó huszonkét alapelv kifejezői, ez a megfontolás sajátos jelentéssel ruház föl minden egyes betű jelölte ösvényt. Korábban, a szavak közvetlen jelentésével foglalkozva már megemlékeztünk erről. Ezért ha a szót az áhitat kifejezőjének tartjuk Ósválónkban, e szó betűi az ember és Isten összeolvadásában egyesülnek a három világ alsó találkozási pontján. Ez „mérhetetlen örömet” okozó felemelkedéssel jár, írta egy hászid kabalista. A végső cél az, hogy a szavakat ősforrásukig kövessük az Acílút világában, akár még ezen túlra is a semmi örök birodalmában.

Nyilvánvaló okokból az allegória módszerével élhetünk az áhitat megközelítésmódjakor. Legbeszédesebb példái ennek a zsoltárok és az Énekek éneke. A zsoltárok nem csupán vallási költeményekből, hanem a templomban

énekelt liturgikus himnuszokból is állnak. A költészet és zene egy szempillantás alatt átformálhatja egy össze-
jövétel vagy istentisztelet hangulatát. Kiválóan alkalmas
eszközök ezért az áhitat kifejezésére, feltéve, ha az ego
nem zavarja meg az imát. Amiként egyszer egy maggid
mondotta egy zenésznek egy szertartás alkalmából, „Ha
a magad dicsőségére játszol, és nem Istenére, semmi ke-
resnivalód itt”. Beszéltem már a zene figyelem-koncent-
ráló szerepéről, ami mintegy vezérfonálul szolgál a
Jeszódból a Tiferetbe való felemelkedéshez. A költészet
hasonlóképpen megváltoztathatja az egyén vagy csoport
hangulatát. Ez esetben nem csupán a ritmus, szöveg és a
hangok, csöndek drámai váltakozása segíti a felemelke-
dést, hanem a költői képalkotás is. Vegyük példának oká-
ért a huszonharmadik zsoltárt.

Dávid Istenhez fordulva pásztorának nevezi az Urat,
ami a lélek őrének nagy érzelmi töltésű szerepére utal.
„Nem szükölködöm”, mondja a zsoltár. Mindez az isteni
gondviselés elismerése. Isten és ember szeretete kölcsö-
nös. „Fűves legelőkön nyugtat engem (Aszíjá), és csen-
des vizekhez terelget engem (Jecirá)”, folytatja a zsoltár
(Zsoltárok könyve, 23:2). A fenti pásztori képek érzelmi
biztonságot sugároznak, amiként a következő strófa is,
„Még ha a halál árnyékának völgyében járok is (termé-
szeti világ), nem félek a gonosztól, mert te velem vagy; a
te vesszöd és botod (hagyomány és megvilágosodás),
azok vigasztalnak engem” (Zsoltárok könyve, 23:4). A
zsoltár a következő allegóriával folytatja, „Asztalt terítesz
nékem (lélek) az én ellenségeim előtt; elárasztod fejem
(Szellem) olajjal (kegyelem); csordultig van a poharam
(a kegyelem fogadása)” (Zsoltárok könyve, 23:5). A zsol-
tár zárószavai, „Bizonyára jószágod és kegyelmed követ-
nek engem életem minden napján, s az Úr házában lako-
zom hosszú ideig” (Zsoltárok könyve, 23:6). Képzeljük
el, hogy a Gadlút állapotában lévő gyülekezet mondja ki
vagy éneklí el ezeket a szavakat. A zsoltár szavai maga-
san a világi ego fölé emelték az istentisztelet résztvevőit,
ahol többé már nem csak tudták, miről énekelnek, de
megbizonyosodtak róla. Lefordítva a fentieket a Kabala

nyelvére: az imádkozó vagy éneklő imígyen a remény ébredő hármasságából a szeretet és jótékonyág Triádján át a szellem nagy hármasságába emelkedhetett: ami a hit és tudás állapota.

Az áhitatos szeretet allegorikus kifejezése az Énekek éneke. A lélek vár itt a szellem eljövetelére, vagy Éva Ádámra emberi alakban. A költemény érzéki formában tolmácsolja a szerető vágyódását kedvese iránt. „Az én ágyasházamban éjjeleken keresém azt, a kit szeret az én lelkem, keresém őt, és meg nem találtam” (Énekek éneke, 3:1). Azaz, „éjjeleken”, szellemi álomban, „ágyasházamban”, tehát a Katnút állapotban, jeszódi álmok között. Nem találta kedvesét, hogyan is találhatta volna? A szellem álmában nincs kapcsolat a Jeszód és a Tiferet között. Amiként a Jecirá alsó arcában bolyongván sem, „Im már felkelek és eljáróm a várost, a tereket és az utcákat, keresém azt, a kit szeret az én lelkem; keresém őt, és nem találám” (Énekek éneke, 3:2). Mindez akkor is igaz, ha a lélek „felkelt”. Hamarosan megtalálják azonban a leányt az őrizők, más szóval a Tiferet, hogy megjelje kedvesét. „Megragadám őt, el sem bocsátám, míg nem bevivém őt anyám ágyasházába, és az én szülőmnek ágyasházába” (Énekek éneke, 3:4). Vagyis a lélek a Jeszódba vitte a szellemet, majd le a Malkútba, amit néha alsó Anyának is neveznek. Itt a Keter vőlegénye egyesül a Malkút menyasszonyával.

Az Énekek éneke egyértelműen érzéki nyelve megváltoztatja mind az éneklők, mind a hallgatók érzelmeit. A Kabala további fejlődése során is tanúi lehetünk a kabalista eszmék erotikus tálalásának, mikor is a Lélek és Szellem egyesülése szerelmi aktus képét ölti. Ezzel a szexuális allegóriával azért élnek a kabalisták, mert sokak számára a szerelem érzelmi-testi életük csúcspontját jelenti. Eme legerősebb emberi élmény tér vissza a Zóhár szóhasználatában is, amely hasonlóképpen szerelmi érzésként ábrázolja Mózes és a Sekíná kapcsolatát. Sok, a szó szerinti értelmezéshez ragaszkodó, vaskalapos rabbi nem is hajlandó elfogadni a fenti szemléletet.

A szerető és kedvese jelképe az áhitat megközelítésmódjának lényegét érinti, még abban is, hogy a szerető is félti kedvesét. A mindennapokban ugyanez történik, az imádkozó és az Úr kapcsolatában azonban másfajta félelem jelentkezik.

Imádkozhat valaki azért, mert szereti az Urat, de imádkozhat félelemből is. Ez teljesen elfogadott a Kabalában, mert a „Bölcsesség kezdete az Úrnak félelme” (Zsoltárok, 111:10). Ha némely kabalista úgy véli is, hogy ez kevésbé kíváncsi közeledési mód Istenhez, mindenesetre jelenlétének érzelmi elismerését jelenti a lélek hármasságában, szemben a Jeszód énközpontú univerzumában élők látszólagos elismerésével. Aki félti Istent, a lelki fejlődés útjára lépett. Áhítattal közeledik majd Istenéhez a Gebúrán keresztül, s az igazság szerint lakozik a forma oszlopán. Másfelől egy istenfélő hászíd a Heszed és az igazságosság szerint él. Míg az előbbi helyesen jár el, amikor tartózkodik a gonosztól, s az utóbbi jámbor jótetteket hajt végre, a kabalista megpróbálja egyensúlyba hozni a passzív és aktív megközelítésmódot a tudás és tudat központi tengelyén, a szentség útján. E köztes utat követő áhitatában egyszerre félt és szereti az Urat. Mindenütt keresi kedvesét, néha még önmagáról is elfeledkezik közben.

Ösvalónk elvesztése a szellemi munka velejárója, s kétféleképpen jelentkezhet a kabalista hagyományon belül. Némely kabalisták úgy feledkeznek el magukról, hogy ez ne sértse Istennel való egyesülésüket, míg mások szerint az ember az utolsó pillanatig meg kell őrizze öntudatát a teljes egyesülés előtt, hisz megtestesülve feladata a földön, hogy segítse a kegyelem alááradását az alsó világokba. Ha kivonulunk a megnyilvánult létezésből, mielőtt a fenti feladatot végrehajtottuk, főbenjáró önzésre vall. A saját véleményem az, hogy amennyiben valaki felkészült, mint az Istennel járó Énok, elragadtatik, s többé nem különül el Tőle. Ennek idejét és helyét a kedves választja meg.

29.

Az elmélkedés megközelítésmódja

A zsidó hagyomány a tanulmányokat egyfajta elmélkedő imának tekintti. Annnyira meggyökeresedett a zsidóságon belül ez a nézet, hogy amennyiben választaniuk kellett egy zsinagóga és egy tanház lebontása között, mindig az utóbbi javára döntöttek. Mi több, a rabbinikus törvény meghagyása szerint egy zsinagóga átalakítható tanházzá, fordítva azonban nem. Mindez az elmélkedés megközelítésmódjának mélységes tiszteletét jelzi a zsidók körében.

Az elmélkedés aktusa a Jecirá Hód–Jeszód–Malkút hármasságában veszi kezdetét. Itt az ego elemélkedik a Hód információin a Malkút logikájának fényében. Ezért íródott oly sok rabbinikus Biblia-kommentár, s találunk a Kabalában is logikusan rögzített gondolatmeneteket. A numerológia és betűtan is e triádból ered; mégis, amennyiben megragad itt, a Malkút–Hód–Necá nagy egóközpontú hármasságába és a Katnút állapotba börtönzik be a tanítványt. Ez az oka az intéseknek, hogy a hasonló tanulmányok vakvágányra vihetnek, mivel az elsődlegesen a passzív oldalra támaszkodó kabalista nem kap elegendő ösztönzést, hogy kikerüljön a szavak és számok lenyűgöző világából. A gemátria és notarikon technikai eszközök, nem végcélok.

Vegyük először példaként az elmélkedés már említett formáját. Mint láttuk, a héber ábécé betűi többet jelentenek egyszerű szóelemeknél. A hozzájuk kapcsolt számértékeknél is többet mondanak, mivel az univerzum kabalista sémájában bizonyos törvényeket testesítenek meg. Például a Sín, Mem és Álef betűket a három anya-betűnek nevezik, mivel ezek képviselik a megnyilvánult létezés szabályozó, teremtő, alkotó és készítő aktív,

passzív és semleges alapelveket. Hat lehetséges kombinációjuk határozza meg egy adott helyzet jellemzőit, s teszi azt kiteljesedővé az egyik esetben, és hanyatlóvá a másokban. A különböző kombinációk szemlélete körülbelül egyéves elmélkedő gyakorlat. Ennek során a kabalista tanúja lehet az ég működésének az időjárás változásában, valamely emberi kapcsolatban, akár az adásvétel folyamatában is. Utóbbiban az eladó a Sín aktív szerepét vállalja magára, míg a vevő a Mem passzív, ellenálló szerepkörében ténykedik, s a pénz és javak semleges katalizátor-szerepét az Álef képviseli. Amiként a Talmud mondja, így kell megfigyelnünk a láthatatlan keze nyomát minden láthatóban.

A betűk az életfa ösvényeit is jellemzik. A kabalista esetleg naponta egy órát tölt a fa szemléletével, amelyet úgy használ elmélkedésre, akár egy mandalát. Nyomon követi rajta az energia áramlását a különböző betűk jelölte ösvényeken. Leírhatják számára a betűk egy adott körfolyamat keringésének irányát is a szefirák között, vagy sajátos kapcsolatokat felderítő szavakat formálhat belőlük. Például a Számek, Váv és Gímel a Hódot, Gebúrát, Bínát és Ketert összekötő ösvényeken a „forráshoz visszatérni” héber gyökérszavát alkotja. Ez pedig bepillantást nyújt a félelem pillérének működésébe.

Egy másik elmélkedő gyakorlat során a kabalista az Álef-Bét-Gímel betűk kimondásakor maga elé képzei a fán alászikrázó villámot, maga előtt látja, miként fejeződik be egy-egy hármasság megalkotása, amint az ósáram összekapcsolt három szefirát. Így tanúja lehet, a Teremtés könyve szavaival, „miként jelenik meg a tíz szefira a semmiből villámfényként vagy kezdet és vég nélküli vakító lángként. Oda-visszáramlásukban velük van Isten szava”. A betűknek ezt a mindent beborító kibomlást elképzelve a kabalista jóval túllépheti akár a Gadlút és Debekút stádiumait is.

Az elmélkedő megközelítés legfőképpen a szefirakkal s elsőként is ezek egymáshoz fűződő kapcsolataival foglalkozik. A tanítványnak ehhez olvasnia, gondolkodnia és megfigyelnie kell. Például kaphatja azt a feladatot.

hogyan tanulmányozza a Malkútot egy hónapig. Ez alatt az idő alatt annyit olvas, amennyit tud az égi Malkútról, a Sekíná tartózkodási helyéről, meg a földi Malkútról. Teheti ezt az anyag különböző állapotainak szokásos tudományos vizsgálatával vagy egy gazdasági rendszer elemzésével, amelyben a javak és szolgáltatások elosztása, a tőke felhalmozása és felosztása felfedi a Malkútban, a királyságban lakozó miniatűr fa működését.

Amennyiben ezoterikusabb tanulmányokba fog, átrághatja magát a kabalista kommentárok során, s mégsem jut többre az Acílút Malkútjának elméleti ismereteinél. Itt lép jogaiba az elmélkedő módszer. Furcsa vonása a kabalista munkának, hogy olyan tudáshoz juthatunk a révén, ami normál körülmények között rejtve marad előttünk. Ennek módja a következő. A kellőképpen fegyelmezett és felkészült kabalista a Kávvánót segédletével kérdést intézhet tudatalattijához. Ez a felső és belső világok megfelelő szintjére fut be, ahonnan előbb-utóbb válasz érkezik az elmélkedő jeszódi elméjébe, vagy olyan külső körülményben nyilvánul meg, ami megoldást jelent a kabalista által felvetett elméleti vagy gyakorlati kérdésre. A kabalisták évezredek óta alkalmazzák ezt a technikát, és a legváltozatosabb módokon írják le, többnyire egy égi vagy láthatatlan maggid segítő kezét feltételezve. A Malkút tanulmányozó tanítvány esetében ez az élmény megvilágíthatja földi tudását, s felfedheti a Sekíná jelenlétét akár egy szénbánya aknáiban is. A fenti felismerés kulcsfontosságú annak megértésében, hogy a Keter jelen van a Malkútban, továbbá hogy az isteni akarat és szeretet kiáradása az Aszjá legmélyebb pontjáig is elérhet.

Fontos a kabalista számára a szefíra-párok működésének tanulmányozása is. Egy ilyen elmélkedő gyakorlat lehet mondjuk a Hód és Necá vagy a Gebúra és Heszed közötti viszony szemlélete, mivel mindegyik szefíra másként alkalmazza a forma és erő, továbbá a szigor és könnyűség princípiumait. Például az intellektuális megértés hosszadalmas folyamata homlokegyenest különböző a megvilágosodás hirtelen felvillanásától, ami egész éle-

teket változtathat meg, de a történelem kerekét is megfordíthatja. Hogy jobban megértse Isten elméjének működését, a kabalistának el kell merülnie saját agyi folyamatainak tanulmányozásában, lévén hogy teremtője képére és hasonlatosságára alkottatott. A Zóhár is világosan beszél erről a megfelelésről a rejtett titkok könyve, valamint a nagy és kis gyülekezet című fejezetekben. Isten elméjét a nagy fej és az életfa jelképezi, még ha Ő maga rejtve marad is előttünk. E könyvek olvasása maga is elmélkedésnek számított, s kabalisták nemzedékei töprengtek el a Zóhár lapjain.

Másik gyönyörű elmélkedő módszer a nagy kabalista Móse Cordovero nevéhez fűződik, aki Luriához hasonlóan a palesztinai Száfedben élt a 16. században. A kabalista spekulációkról írt kimerítő traktátusain túl kiadott egy *Tómár Debórának*, magyarul Debóra pálmafájának nevezett könyvecskét. Ebben az emberi viselkedés fényében vette vizsgálat alá a szefírákat; az emberek, mondja Cordovero, életükben a szefírák jellegzetességeit testesítik meg. Például a Heszedről írt fejezetben a szerző az emberszeretet és Isten szeretetének szükségességét fejtegeti. Kimutatja, miként kell kiegyensúlyoznia a könyörület szefírájának a Gebúra működését, ami kordában tartja a bal oldal, vagyis a túloldal tevékenységét. Így elemzi végig a Biblia és a kabalista teória fényében, miként függ össze az emberi viselkedés a szefírákkal, miként tükrözik az alanti, földi szefírák a felső világokban lévőket. Nagy figyelmet szentel a gonosz hatalmának megfékezésére; nem véletlen, hogy műve közvetlenül az után íródott, hogy 1492-ben az ókor óta ott élő zsidó közösséget tömegesen elűzték Spanyolországból. Ez az esemény egyként megrázta a kor világi embereit és kabalistáit, akik sokat törték a fejüket, mi történhetett a felső világokban, ami kiváltotta ezt a földindulást. Jicháq Luria is ekkor foglalta rendszerbe, miként lépett a gonosz a világba.

A közvetlen elmélkedésen túl elmélkedéssel itathatjuk át az imádságot is. Erre számos kabalista módszer létezik. Például ima közben minden betűt kabalista szempontból is megvizsgál az imádkozó, így betűről be-

türe haladva szüntelen szem előtt tartja a Megnyilvánult létezés egész rendszerét. Mindehhez rendkívüli figyelemösszpontosításra s megalapozott kabalista ismeretekre van szükség. A gyakorlat nem csupán az ima különböző szintjeit segít felfedni, de a Debekút magasabb rendű stádiumába is juttathatja az imádkozót. Ehhez a szefirák megfelelő rendjét szem előtt tartó speciális imakönyveket szerkesztettek, amit a hagyományhoz jobban kötődő rabbik a hagyományos ima-formulák elleni támadásként értelmeztek, s fölöttébb nehezményeztek.

Másik módszer, hogy ima közben egy kiválasztott szefirára koncentrálunk. Ez a gyakorlat nem csupán az adott szefirát hozza működésbe, hanem a felső világokat is mozgósítja, melyekkel közvetlen kapcsolat létesül az ima során. A dolog mégsem veszélytelen, mert ha felébrésztünk lelkünkben valamely szefira-archetípust, ez az erő vagy forma túltengéséhez vezethet. Például ha valaki túlzott mértékben támaszkodik a Gebúrára, jobban elhatalmasodik rajta az ítélet ereje, mint amennyire el tudja viselni, vagy önkényeskedő, igazságtalanul szigorú bírává válik másokkal szemben. Ennek ellenkezője igaz, amennyiben a Heszedre koncentrál. Első pillantásra üdvözlendő a fokozott könnyörület. Pedig ez túlméretezett türelemhez és a gonosz eluralkodásához vezethet mind önmagunkban, mind másokban. Az ég ekkor egy adag Gebúrával igazítja helyre a hibát, s szabadít meg a hanyagság miatt elburjánzott romlottságtól. A szefirákat ezért többnyire párokban ajánlatos tanulmányozni, s talán célszerű kiemelt figyelmet szentelni a gyakorlatot végző leggyengébb szefirájának erősítésére. A gyakorlatot maggid gondos felügyelete alatt tanácsos végezni. Az ima érzelmi töltést ad a feladatnak, s szilárd vázul szolgál a kabalista elmélkedések számára.

Akkor léphetünk csak a mennyek országába, ha megfelelő alapzatunk van a Berijában. Ez azt jelenti, hogy a jecíratikus Dát nem-szefiráját rendes körülmények között a Bínától és Hokmától elválasztó szakadékot feltöltik a Berijá-beli Hódból és Necából érkező ösvények, s ily módon a jecíratikus Dát a Berijá-beli Jeszóddá ala-

kul. Imigyen a külső és belső értelem berijatikus vonatkozása közvetlenül nyilváníthatja Megértését és bölcsességét a teremtés világáról szerzett tudás lassan felmerülő képében. A Berijá-beli alapzat fokozatos felépítése azt jelenti, hogy a kabalista felhagy a megközelítés módszereivel, legyen szó cselekvésről, áhitatról vagy elmélkedésről, s közvetlen kapcsolatot létesít a következő világgal. A hagyomány szerint az egyes világokat fátylak választják el egymástól, ezért természeti állapotban nem léphetünk a szellem világába, nem kerülhetünk misztikus lelkiállapotba, hacsak nem a kegyelem vagy az Avódá, azaz munka, szolgálat és imádat segítségével. Az Avódá révén a kabalista tudásával tudatosan fellebbenti a Berijá fátylát.

A kiterjesztett fa harmadik kertjében fut össze a három alsó és a három felső világ. Az öt arc közül ebben a középsőben jön létre ember és Isten lelki egyesülése. Az ég eme alsó része alatt találjuk a lélek hármasságát.

A lélek Heszedből és Gebúrából áll, vagy, némely kabalista szerint ez az „élet fájának útja” (Genézis, 3:24). Az ezt őrző angyalok a felső Éden vagy mennyország kapujába állítottak. Kétfelől őrzik a a Jecirá-beli Tiferet Ósvalójában kezdődő utat. A tanítvány, amint láttuk, csak akkor léphet erre az útra, ha kiemelkedik a természeti létezés növényi és állati síkjairól, s felemelkedik Ósvalónk tudatának, majdan pedig a lélek tudatosságának emberi szintjére. Amennyiben sikerült Jecirá-beli tudását Berijá-beli alapzattá formálnia a teremtés fáján, megalapozta lelki Jeszódját, s az így született testével már beléphet az eddig csak hallomásból ismert világba. Ez egyszersmind új értelmet ad az „újjászületni”, „új” kifejezéseknek, amennyiben a kabalista csaknem teljessé tette azt a lelki-jecíratikus vázat, amelyre olyan lelki-szellemi szervezettel építhet, hogy azzal biztonsággal beléphet az Éden kapuján, be a menny hét termébe.

30.

Mennybemenetel

A Kabala évszázados irodalmában mindenütt megtaláljuk a Berijá hét mennyébe emelkedést rögzítő beszámolókat. Ha el is térnek egymástól a részletekben, a kor nyelvében és az író személyes képalkotásában, mégis sok közös vonásuk van. Így általános párhuzamokat fedezhetünk föl Ábrahám, Lévi, Mózes, Ésaiás, Baruk mennybemenetelében és Hénok könyvében. A fenti összehasonlításokból azonban csupán töredékes benyomásokat kapunk egy, a földi ember számára felfoghatatlan világról. Meg kell elégednünk a felső világok elmosódott, szubjektív képével, ha magunk eleddig nem nyertünk ide bepillantást. Mindazonáltal kísérletet teszek két Merkábá, avagy szekérutazás visszaadására, melyek átélői a trónus Berijá-beli világába és azon is túlra ragadtattak; talán sikerül valami halvány fogalmat alkotnunk magunknak arról, milyenek ezek a misztikus égi utazások, s milyen fokokat tesz meg az utazó a kiterjesztett fán.

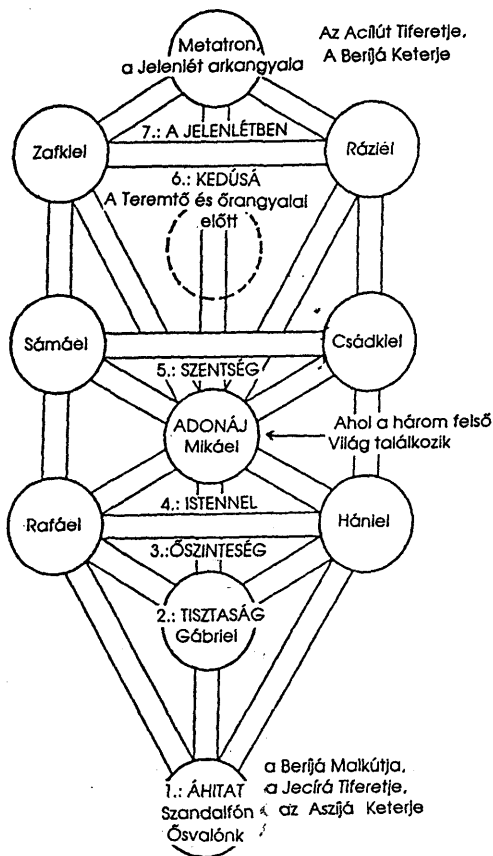
Akiba ben József rabbi, az 1. századi Palesztina nagy maggidja, értekezést írt a Hét égi csarnokba vagy Palotába tett útjáról. Ebben elmeséli Jismáél rabbinak, egy másik Merkábá-utazónak, miként felel meg a maga önön lénye mélységeibe tett alászállása a Berijá világába való felemeltetésének. Beszámolóját a későbbiekben összehasonlítom a hét mennyről szóló tanítással, amely a szóbeli hagyományban éppúgy megőrződött, mint a Talmud egyik-másik részletében vagy a kabalisztikus munkákban.

Mielőtt nyomon követnénk Akiba rabbi felső világokba ragadtatását, szögezzünk le előbb egy fontos metafizikai alapelvet. A hagyomány szerint a felemeltetés során az utazó hét alsó és hét felső csarnokba lép. A hét alsó csarnok az építmény hét Jecirá-beli szefirájához rendelhető. Ezek egyszersmind a lélektani beavatás hét foko-

zatának is felfoghatók, melynek során a beavatott a központi idegrendszer Malkútjából a lélek hármasságának Heszedjéig emelkedik. Létezik azonban a csarnokok értelmezésének egy másik módja is. Ez a tudat központi triádjait veszi a felemeltetés alapjának. Így míg a legalsó palota még a testi Tiferet Jecirá-beli Malkútja, a második a Jecirá-beli Jeszód egója, más szóval a hétköznapi tudat. Ezt a harmadik stádium követi a lélek fáján, mégpedig a hajlandóság Hód-Jeszód-Necá hármassága, majdan pedig az ébredő tudatosság negyedik triádja (Hód-Tiferet-Necá). Az ötödik fokozat Ősvalónk tudatában a lélek hármassága; miközben a hatodik (Bíná-Tiferet-Hokmá), valamint a hetedik stádium (Bíná-Keter-Hokmá) a Berijá alsó arcának jecíratikus oldalához kötődik. Amikor lezajlik a jecíratikus Dát berijatikus Jeszóddá alakulása, a misztikus Ősvalója berijatikus Malkúttá formálódik, s ő beléphet a mennyek országába.

Akiba rabbi azt állítja értekezésében, hogy az áhitat állapotában lépett a Berijá Felső Csarnokai közül az elsőbe. Itt, Ősvalónk lakhelyén, a három alsó világ keresztútjánál veszi kezdetét az út. Itt görgetik előre-hátra az éjszaka és nappal Vilonját, függönyét. A természeti és természetfeletti között lebegő függöny palotájában a Vilon az a határvonal, aminek mentén az emberek és angyalok találkozhatnak. Ez a hit székhelyének nevezett csarnok az Aszija fizikai világából nyílik a megformálás lelki világán át a szellem teremtmény birodalmába. Ez egyúttal a szívek szívének rejtekajtaja is, melyen keresztül az angyalok tudásuk töredékét megsűgják az embereknek. Jövésük-menésük, akár a feltámadó szél fuvallata. Ebbe az első mennybe mintegy véletlenségből is betévedhet valaki, hogy rettegve bámuljon a fent kitáruló

Mennyekbe, amelyek abban a szempillantásban eltűnnek, hogy maga visszahátrált az Aszija Keterjébe, teste és az érzéki valóság biztonságába. Ekkor a Vilon elébb szétvont függönyét ismét összehúzzák Ősvalónk előtt, ami az égi ébredés napját a szellemi álom éjszakává változtatja. Csupán a mélyen áhitatos és tudatos elhatározással felszerelkezett kabalista bírja el a fenti látomás fenségét.

29. ábra. Akiba rabbi mennybemenetele. Az ábra Akiba rabbi leírását szemlélteti a mennyei palotákról a Berjá fáján. A rabbi hét valóságágon át emelkedett felfelé, s áthaladva az őt álló angyalok között, a teremtés alsó arcából a Berjá felső arcáig jutott, amely egyúttal az Acilút alsó arca is. Itt, a kiadásnál, meséli, meredten és részketve állt a dicsőség isteni jelenléte előtt.

Akiba rabbi eztán a tisztaság állapotába jutott. Itt, a kiterjesztett fa középső kertjében lévő harmadik arc szefirája a második menny. A Berijá Jeszódjaként Gábríel arkangyal e helyütt vezeti át a kabalistát a Jecirá Dátjából a teremtés alapzatába. Alsó Rakijának vagy mennyezetnek is nevezik, amely elkülöníti egymástól a két felső és két alsó világot, más szóval az univerzum természeteti és természetfeletti területeit. Innen már láthatók a menny jelei. A próféták és a tisztaszívűek meglátják e jeleket; amíg azonban valaki földi Dátja égi Jeszódjává nem alakul, ezen égi jelképek nem fedik föl titkukat. Azt mondják, hogy minden Istenre emlékező lélek eljut erre a szintre, s átléphet a második stádiumba, a Debekút, azaz az Istennel való egyesülés állapotába. A kabalista írások szerint itt kezdik meg az elhunytak lelkei égi utazásukat felfelé a tisztító tűzfolyón, ami a harmadik mennyből árad alá. Akiba rabbinak is ezért kellett elébb megtisztulnia, mielőtt továbbléphetett volna a Berijá Hódjában és Necájában lakozó arkangyalok, Rafáel és Hániel közelébe. Ők a harmadik menny kapuőrei.

A Berijá-beli hármasság, a Hód-Jeszód-Necá triádja az a csarnok, ahol Akiba rabbi az őszinteség állapotába került. Itt, a Jecirá-beli Bíná-Dát-Hokmá hármasságában lakozik a lélek mélyének azon része, amely megfelel a belső és külső értelemnek, továbbá a szellem ezen szintjére eljutott kabalistának átadott tudásnak. Égi malomkövek őrlik itt azt a szellemi mannát, ami nap mint nap hullik mindazok táplálására, akik lelke éber, de azokéra is, akik alant, a természeteti világban szunnyadnak, ahol a szellem tudatalattijuk révén befolyásolja létezésüket és életük folyását. A „manna” szót néha „ragyogásnak”, „világosságnak” is fordítják, s a manna a lelki bölcsesség, megértés és tudás szefiráin keresztüli nyilvánul meg. A Sehákímnak vagy egeknek nevezett harmadik menny a fény és tűz palotája. Úgy tartják, itt jelenik meg a héber ábécé huszonkét betűje, mielőtt a Berijá Jeszódjába áramlanának. Utóbbi a teremtes művének alászálltakor a szekér művén felfelé emelkedő kabalista megvilágosodott tudásává lesz. Ebben a ~~sac~~

umban megérti a jecíratikus Keter alatti összes szefira kapcsolatait: azaz, megismeri önnön lelki természetét. Ez a Berijá-beli hármasság, ami megfelel a hajlandóság triádjának az alanti világban, a hagyomány és megvilágosodás arkangyalai között a tiszta szellem világának szívébe viszi a kabalistát.

A negyedik mennyei csarnokot, amely a Berijá-beli Hód-Tiferet-Necá hármasságából áll, Cebúlnak, lakhelynek is nevezik. Úgy mondják, itt van a mennyei Jeruzsálem. Akiba rabbi itt találkozott Istennel. Miután kapcsolatba került a Berijá Tiferetjével, közvetlenül az Acilút Malkútja alá jutott, ez pediglen a Sekiná, az Úr jelenlétének színhelye. Mikáél arkangyal őrködik e hely, a teremtes Tiferetje felett, aki egyúttal Izráel házának őrizője is. Közvetlenül a Sekiná szefirája alatt található a templom, amelynek oltárán írva áll: „Építve építettem házat néked lakásul; helyet, a hol örökké lakjál” (Királyok I, 8:13). E szavak az első közvetlen kapcsolatra utalnak az Acilút örök világával. A hagyomány szerint itt lakozik az a tiz nagy Cadik is, akik Izráel ezoterikus vagy mennyei gyülekezetét alkotják. Közvetlenül az alatt az egy teljesen kifejlett ember alatt található, akinek lakhelye a Jecirá Keterje – ami egyben a Berijá Tiferetje és az Acilút Malkútja is –, s Isten megtestesült küldötteiként ténykednek. A szóbeli hagyomány szerint adott korban csupán egyetlen ilyen ember létezik a földön, ha szükség esetén bármikor megnyilvánul is a világ előtt. Egyesek szerint ő a Messiás, mások szerint a kor tengelye. Minden élő hagyomány jelöli valamilyen névvel. Amikor Akiba rabbi erre a létsíkra emelkedett, a természeti ember számára adott Istennév – Adonáj, Úr – közelségébe jutott. Itt adnak találkozót egymásnak az emberi és isteni világok.

Felemeltetésének ötödik fokozatában Akiba rabbi a Moánnak nevezett mennyei csarnokba lépett, a szállásba. Itt kellett bebizonyítania szentségét Sámáel, Mikáel és Zádkiel arkangyalok, a Berijá-beli Gebúra-Tiferet-Heszed hármasságának őrizői előtt. E hely a lélek hármasságának megfelelője, ám már a szellem világában.

Itt őrködnek a szigor, igazság és szeretet arkangyalai a felső égi kertet felosztó, a szellemi erkölcsöt képviselő köztes tartományban, ami egyben magába foglalja a kiáradás világának alsó arcát is az alsó égi kertből, amely egyúttal a megformálás világának felső arcát is jelenti. Ebbe a köztes triádba lépve, mely a szellemi erkölcsiség fokozata, a Jecírát elhagyó kabalista egyfajta lelki teljességre vagy szentségre tesz szert. Ebben az állapotban isteni mennykőcsapásként éri a Báraka, avagy a kegyelem, s látomásban fedi fel a gondviselés működését. Az efféle kozmikus pillanatok sokféleképpen írják le. Egyesek a teremtés mennyei felügyeletéről beszélnek; mások a királyiszéket támogató négy szent állatról, a borjúról, az oroszlánról, a sasról és az emberről. Megint mások szerint az ezt a fokozatot elérő megtisztult lelkek itt dicsérik Istent, s részesülnek isteni szeretetének üdvözült örömeiben. Mondják, itt lakoznak Izráel felemelkedett vagy transzcendens pátriárái, továbbá angyalok és arkangyalok egész serege. Ők működtetik az összes világot a mennyei ítélet és isteni könyörület alatt.

A hatodik mennyet a fenti rendszerben a Tiferet-Bíná-Hokmá nagy Berijá-beli hármassága határozza meg. Itt, a Rúah Hakódes, a Szentlélek előtt Akiba rabbi a Kedúsát, az égi angyalok megszentelését visszhangozta. A hagyomány szerint Makómnak, helynek nevezett terület az akarat temploma, mivel itt, a Berijá Dátjának közreműködésével valósul meg az isteni teremtmény szándék. E Dát egyben az Acílút Jeszódja is, és az ÉL SADDÁJ Istennevet viseli, ami annyit tesz, az élő mindenható Isten. Imigyen a Berijá Dátjában lakozó szentlélek biztosítja az alant teremtmények által igényelt tudást és akaratot. Úgy tartják, e helyütt nyilvánul meg „Isten csókja”. A legtudatosabb szellemek erre a szintre felemelkedve magukba olvasztják a Rúah Hakódes akaratát, és eggyé válnak a szellemmel. Ezért nevezik néha ezt a pontot a „halál helyének”, lévén hogy itt megszűnik az egyéni tudat, minekutána a kabalista túllépett a hús és vér birodalmán. Mindez nem jelent egyértelműen fizikai halált, mert ebben az átmeneti helyzetben a terem-

tett és isteni világok között a továbblépőnek módja nyílik a visszatérésre.

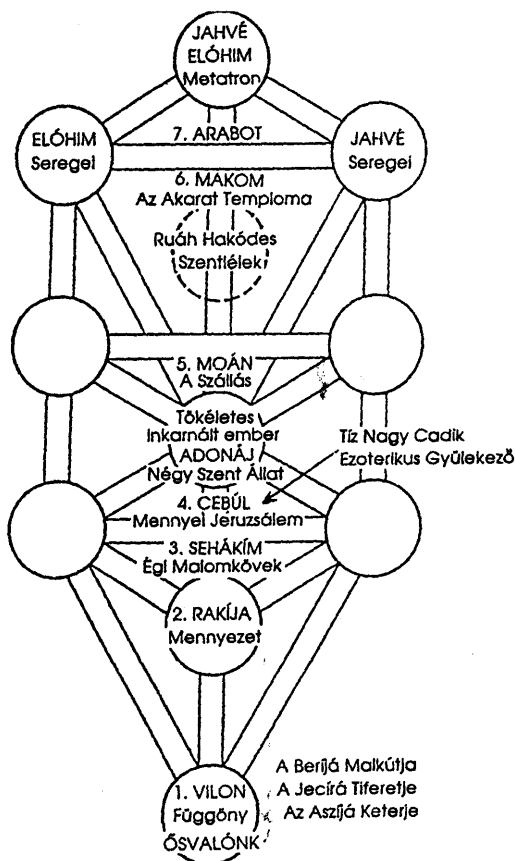
Akiba rabbi a maga részéről folytatta felemelkedését, maga mögött hagyván a szekér világát. A trónus fájához érve, s elhaladva a Bínában és Hokmában lakozó két arkangyal, Záfkiel és Ráziel között, a hetedik mennybe lépett, és ott, mint írja, „meredten állt, s minden erejét össze kellett szednie, hogy megőrizze egyensúlyát”, miközben testi, lelki és szellemtestei reszkettek félelmükben a legnagyobb szerűbb teremtetten lény, Metatron arkangyal színe előtt, akit Hénok színváltásakor az Isteni Jelenlét arkangyalának nevezett a teremtés világában. Itt, közvetlenül a JAHVÉ ELÓHIM Istennév alatt foglal helyet a Berijá természetfölötti hármassága, a hét menny Arabótja. Ebben a mennyben található a teremtés egyelőre szét nem áramlott valósága. A lehetséges és megvalósult határvidékén járunk, mivel az istenség akarata az alanti világok megteremtésére irányul. Itt lebeg Isten lelke a vizek felett, amiként a Genézis második strófája mondja. Az Arabót szó felhőket és hatalmas síkságot jelent; de egyfajta kozmikus tenger óriási felszínének is tartják. A „menny” héberül azt jelenti, „Sámájim”, ami a tűz és víz szavak szótöveiből épül föl. Hagyományosan az Acílút nagy fájának aktív pillére a tűzhöz kapcsolódik, míg a passzív a vízhez, miközben a középső oszlop a levegőt képviseli a RÚAH ELÓHIM, a szellem vagy Isten szele alakjában. E három elem együttese alkotja a hetedik mennyet. Az alanti föld kiegészíti az elemek sorát az alsó világokban, miközben az erő, forma és tudat mind sűrűbb anyagiságba burkolózik.

Az Arabót követlenül a Berijá Keterje, a teremtmény koronája alatt foglal helyet. A teremtmény eme tartózkodási helyéről emelkedik ki, száll alá, majd fel, és jelenik meg újra minden teremtetten létező. A teremtés aktusa, úgy tudjuk, egy szó kiejtése. Ez a szó az első hang a megnyilvánult létezésben. A legmagasabb rendű Istennév ez, EHJE – VAGYOK. A legelső Istennév a Berijá Keterjén túlról származik, az Acílút világából, amelyet a másik kilenc Istennév és ezek minőségei alkotnak. Tíz szefíraként, za-

fírként, villámfényként, köntösként, edényként és erőként is emlegetik őket; örök kiáradásban bocsáttatnak ki. Ha csak egy pillanatra is megszűnnének létezni, az összes megnyilvánult világ elenyészne. A hagyomány azt tartja, hogy minden teremtmény születése és az alkotóhoz való visszatérés pillanatában kiejti a legnagyobb Istennevet. E név szellemi megvalósulását s az ehhez társuló isteni állapotot keresik a kabalisták testi valójukban, már ha nem akarnak továbblépni, hogy soha többé ne térjenek vissza a koronák koronájával történő teljes egyesülés után.

Azok a kabalisták, akik a teremtesen túl bepillantottak a kiáradás örök világába, az Arabót mennyét járó egyről beszélnek, mások a menny trónusán ülő emberről, megint mások arról, mennyire hasonlatos Ádám Isten dicsőségéhez. Nem csoda, hogy Akiba rabbi meredten állott, s reszketésében alig tudta megtartani egyensúlyát. Amikor visszatért a földre, úgy tartják, Akiba ben Jószerf nagy tudású, szent emberként élte tovább az életét. És ki ne keresne szívesen drágagyöngyöket?

Mindenki keres valamit. Van, aki a biztonságot, mások hatalomra vágnak, vagy az élvezeteket hajszoják. Megint mások álmokat kergetnek, esetleg nem is tudják, mire van igazából szükségük. Akadnak természetesen olyanok, akik tudják, mi után kutatnak, csak hogy nem találtak rá az evilági életben. Ezeknek az igazságra szomjazóknak a számára az előző nemzedékek számtalan fogódzót, eligazítást hagytak maguk után, melyek, úgy mond, magukért beszélnek, s akinek van füle hallja, van szeme, látja őket. Ha valaki komolyan veszi eme intő jeleket, a Gondviselés megnyitja a földi világból a természetfelettibe vezető utat, s felfedi a mulandótól az örökkévalóig felvezető létrát. Aki fel mer hágni e létra fokaira, elmondhatjuk, hogy a Kabala útjára tért.

30. ábra. A hét menny. Ez a rendszer a hét mennyei csarnok helyét nem a hét alsó szefirában, hanem a 'fa' középső oszlopán határozza meg. Itt a hét menyországot a szent tudás középső útján lévő tudatszinteknek tekintjük. Mivel ezek szellemi szintek, a hagyomány szimbólikus kifejezéseket használ a különböző síkokon található állapotokra, a Malkútban történt ön-felismerés első pillanatától kezdve a hetedik menyországba jutás végső ekstázisáig.

Függelék

A szefirák

Korona	Keter
Bölcsesség	Hokmá
Megértés	Bíná
Tudás	Dát
Könyörület	Heszed
Ítélet	Gebúra
Szépség	Tiferet
Örökkévalóság	Necá
Visszaverődés	Hód
Alapzat	Jeszód
Királyság	Malkút

A héber á b c

A	Álef	L	Lámed
B	Bét	M	Mem
G	Gimel	N	Nún
D	Dálet	S	Számek
H	Hé	O	Ájin
V	Váv	P	Pé
Z	Zájin	C	Cádé
H	Hét	Q	Kúf
T	Tét	R	Rés
J	Jód	S	Sín
K	Káf	TH	Tóv

Kisszótár

Arabót: a hetedik menny.

Aszija: a készítés világa. Az elemi és természeti világ.

Acilút: a kiáradás világa, a dicsőség és a szefirák birodalma, Ádám Kadmón lakhelye.

Ájin: Isten semmije.

Báraka: áldás vagy kegyelem.

Berija: a teremtés és tiszta szellem világa, az arkangyalok tartózkodási helye.

Biná: a megértés szefirája. Néha észnek is hívják.

Cadik: igaz ember.

Dát: a tudás szefirája.

Cimcúm: az Isteni összehúzódas princípiuma az univerzum létrejötte előtt.

Debekút: egyesülés Istennel.

Dín: ítélet, a Gebúra másik neve.

ÉN Szóf: a végtelen vagy vég nélküli. Isten egyik elnevezése.

Gadlút: felsőrendű tudatállapot.

Gebúra: az ítélet szefirája. Szó szerinti fordításban erő vagy hatalom.

Gilgúl: az újjászületések körforgása, lélekvándorlás.

Heszed: a könyörület szefirája. Néha Gedulának is nevezik.

Hokmá: a bölcsesség és megvilágosodás szefirája.

Hód: a visszaverődés, visszhangzó nagyszerűség szefirája.

Jeszód: az alapzat szefirája.

Jecirá: a megformálás világa. Itt lakoznak a lélek és az angyalok.

Katnút: alsórendű tudatállapot.

Kávvánót: ima tudatos elhatározással. A Kávvána szó többes száma.

Kellipót: a cserepek és démonok világa.

Keter: a korona szefirája.

Kélím: képmás, edény, öntőforma.

Malkút: a királyság szefirája.
Merkábá: a Jecirá szekere.
Nefes: az állati vagy élő lélek.
Nesámá: az emberi lélek.
Pehád: félelem, a Gebúra másik neve.
Qlipót: a Kellipót írásmódja a nyugati ezoterikában.
Rúah: szellem.
Szeфіra: Isten edénye, fénye és attribútuma, többes szám, Szeфіrót.
Sekíná: a Malkútban honoló isteni jelenlét.
Semittá: nagy világciklus, többes száma Semittót.
Tesúvá: bűnbánat, megváltás vagy áttérés egy alsó arcból a felső arcba.
Talmud: Biblia-kommentárok és a szóbeli hagyomány írásos rögzítése.
Tiferet: a szépség szefirája, néha ékességnek is hívják.

Név- és tárgymutató

Abulafia 215

Acílút 25, 30, 34–35, 37–41

Ádám Kadmón 34, 45–46, 67–69, 71

akarat 169–178, 198–201, 236

Akiba rabbi 234–235, 237

angyalok, jó és rossz 43, 86, 107, 185, 228, 231

Animusz, Anima 113, 147

aranyborjú 128, 154

Attila 198

Ábel 217

Ábrahám 17, 155, 188–189, 203, 230

Ádám 74, 81, 107, 125, 144, 147, 149–150, 155, 192, 207,
222, 237

Áhitat 217–223, 230

Áron 153–157

Baráka 235

Becket, Thomas 195

Biblia 24, 27, 59, 67, 70, 72, 76, 99, 112, 127, 150, 156, 163,
190, 220, 224, 227

Boáz 25

böjt 135

Cadík 8, 58, 74–75, 84–89, 92–95, 113, 122, 133, 138, 165,
174, 193, 216

Cebúl 234

Cordovero 227

Dávid király 24, 152

Debekút 212, 216, 219, 225, 228, 233

Debóra pálmafája 227

Dóv Báér rabbi 131

Edom 133
ego 74–75, 82, 85, 87–88, 92–95, 102, 115, 121–123, 127–
128, 134, 141, 152, 170–178, 207, 221, 224
eksztázis 136, 205, 238
erkölcs 188
ezoterikus 97, 107, 174, 226, 234
Ezékiel 20, 27, 46

Éden 70–71
Én Szóf 30, 40
Ésaiás 38
éter 162
Ézsau 77, 92
Ézsau gyermekei 77–84
Éva 79–80, 144, 147, 149–150, 155, 192, 222

fáraó 58, 65, 70–71, 153
fény 117

Gabirol, Salamon ibn 91
Gadlút 179–182, 198, 210–211, 214–216, 221, 225
Gábrriel 117, 233
gemátria 163, 215, 224
gonosz 171, 186–195, 227–228

gyehenna, pokol 186

hagyomány 15–22, 28
Hamupipőke 73
Henok 17–18
héber betűk 85, 99, 137, 158, 163–165, 215, 224, 233
Hitler 52
Húsvét 213

Ígéret földje 72
ima 217–223, 227–228
Isten csókja 235
Izsák 17, 155–157, 181, 203

Jankó és a paszuly 73

Jákin 25

Jákób 17, 44, 46, 70, 75, 77–81, 155–157, 175, 184

Jákób létrája 21, 44, 48, 50, 53, 67, 72, 87, 94, 108, 117,
134, 142, 183, 185, 195

Jeruzsálem 24

Jézus 18, 91, 198

Jób 193

József 65, 70, 129, 152

Jung 59

Katnút 179–182, 202, 210, 212, 216, 224

káddis 214

Káin 217

Kávvánót 196–203, 212, 214, 226

Kellipót, Glipót 43

kollektív tudatalatti 147

Krisztus 97, 123, 217

lelkiismeret 196

Lucifer 87

Luria, Jicháq rabbi 19, 90, 94, 109, 204, 213, 227

Luzzatto, Móse rabbi 94–95, 120

Ma 'aszé merkábá, a szekér műve 17–18, 27, 234

maggid 21, 74, 85–86, 88, 93–94, 97, 120–122, 127, 144,
159, 170–172, 182, 192, 213, 221, 226, 228

Maimonidész, Móse rabbi 90–91, 190

manna 233

Máté 94

Melkizédek 17

mester 21, 74, 85, 87–88

Metatron 17, 163, 236

Mikáél 234

Moán 234

Mózes 17, 76, 114, 117–118, 123, 133, 137, 153, 220, 222,
230

nemiség 113, 144–150, 153
notarikon 224

ortodox hagyomány 204–205, 214

ördög 192–195

Paradicsom 71, 80–81, 85

Peniél 175

perszóna 58, 74, 153

pokol 186

psziché 56, 129, 148, 157, 161, 169, 185, 190

Ráziel 236

Reuchlin 90–91

Rúah, Elóhim 190, 236

Rúah 145, 155, 190

Sabtáj, Cvi 19, 86

Salamon 17, 25, 152

Salamon trónusa 36, 59, 117, 138, 172

Sátán 186–195

Sekíná 27, 37, 183, 209, 222, 226, 234

Semittá, Semittót 38

Setijá, kozmikus kő 44

Siúr Qómá 34

Spanyolország 227

szefíra 13, 22, 25, 30–36, 49, 80, 91, 127, 140, 154, 163–
165, 187, 204, 214, 225, 228, 230

Széfer jecirá 18

Szentek szentje 24–26, 31–32

Szentlélek 69

tanítás 16

tanító 74

templom 23

természeti ember 48–54, 56, 59, 61–63, 174, 185, 188, 200,
218

test 134, 161, 178, 197, 205, 207
Tesúvá, megváltás 76–77
Tetragrammaton 207, 211
tíz Cadík 234
Tóra 27, 99

Záfkiel 236
Zádkiel 235
Zóhár 19, 34, 222, 227

A JÓSZÖVEG MŰHELY

ajánlja ezoterikus témájú könyveit

Susan Greenwood:

5790,- Ft

A mágia és a boszorkányság enciklopédiája

A spiritualitás történeti atlasza

Kik a boszorkányok, vajákosok, tündérek, sámánok, búbajosok, s mi a titkuk? – a mágia máig tartó áramlatainak és történetének részletes, enciklopédikus áttekintése adja a kiváló antropológus szerző, egyfajta kultúrtörténetet leírva az azték mágiától a mai Wiccaig.

Szellemtörténetek

998,- Ft

Szórakoztató és könnyen érthető bevezető az igazi szellemek világába, egyúttal a kísértetjárások, szellemidézések egyfajta kultúrtörténete ez a kötet. A több mint kilencven titokzatos és rejtélyes eset leírásával, amelyek többek között Carl Junggal és a holland Wilhelmina királynővel estek meg, bepillantunk a sokak által meg tapasztalt paranormális jelenségek világába.

Sors és szerencse

1490,- Ft

E gazdagon illusztrált könyv végigvezeti az olvasót a jövőmondás tanainak legősibb fajtáin és bevezet az asztrológia, a tarot, az I Csing, a tenyérjósítás, a kristályolvasás, a teafűjel és a kockadobás értelmezésének rejtelmeibe. A könyv – a jövődőlés legrégibb módszereinek segítségével – hasznos útmutató sorsunk és szerencsénk meghatározásához.

William Bloom: Az első lépés

998,- Ft

Bevezetés a spirituális gyakorlatba

Ragyogó, tiszta útmutató az önismerethez, az érzékeléshez, a meditációhoz, a belső energiák felszabadításához.